

PATERICUL GEORGIAN



Traducere de **Doru Ionuț Vasile** și **Cristian Spătărelu**

Ediție îngrijită de **Danion Vasile**

Carte tipărită cu binecuvântarea **Prea Sfințitului Părinte GALACTION,**
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Cartea Ortodoxă
Editura EGUMENIȚA

PROLOG

Fratele ajutat de frate este ca o cetate tare, spune înțeleptul Solomon (Pilde 18, 19). Cu o cetate întărită, cu o cetate de necucerit se aseamănă fiecare Biserică Ortodoxă locală atunci când este susținută și primește ajutorul și sprijinul unei alte Biserici locale. Și dacă aceasta se întâmplă între toate Bisericile Ortodoxe surori, atunci vom avea pe pământ icoana vie a sobornicității dar și a tăriei celei Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică.

În mod deosebit astăzi, în zilele de criză pe care le trăim, este nevoie grabnică de comuniune adevărată și ajutor reciproc între Bisericile surori, de dezvoltarea unor legături calde și neprefăcute între ortodocși, pentru a înfrunta cu succes săgețile vicelanului cele aprinse (Efes. 6, 16), pe care le slobozește din toate părțile asupra trupului teandric al lui Hristos. Nu trebuie să uităm că „un popor sunt toți cei ce nădăjduiesc în Hristos, și o Biserică a lui Hristos, chiar dacă ia diferite numiri după locul unde se află” (Sfântul Vasile cel Mare).

Însă pentru a înțelege aceasta, este nevoie mai întâi de cunoașterea reciprocă a membrilor Bisericilor Ortodoxe „de pretutindeni”. Acestui scop dorește să îi slujească și publicarea cărții de față. Deoarece credem că această cunoaștere reciprocă a popoarelor ortodoxe se săvârșește mai adânc și mai adevărat prin sfinții lor.

I. INTRODUCERE

Georgia

Georgia este **Kolhida** din mitul Greciei antice, mitul argonauților, ținutul lui Iason și al „lânii de aur”. Se află între Caucaz, Pontul Euxin (Marea Neagră), Armenia, Azerbaidjan și Marea Caspică. Vechea capitală a țării era Mțheta, aflată la confluența râurilor Mtkvari și Aragvi.

În anul 455 d.Hr., regele Vahtang I Gorgasali (446–499) stabilește capitala la Tbilisi, aflată la 20 de kilometri de mers pe jos înspre sud-est de Mțheta. Numele de Georgia l-a luat în secolul XI d.Hr. Până atunci, țara se numea Iviria (în special partea ei de răsărit).

Primele contacte stabilite între iviriți și elini consemnate de istorie s-au înfiripat în secolul al VIII-lea î.Hr. Legăturile dintre cele două popoare au devenit mai strânse din secolul al VI-lea, o dată cu întemeierea coloniilor grecești pe țărmurile ivirite ale Mării Negre.

Iviria era aservită perșilor atunci când a fost cucerită de **Alexandru cel Mare** (secolul al IV-lea î.Hr.). Mai ales de atunci a primit influența civilizației elene, ale cărei urme rămân neșterse până astăzi.

Prin domnia lui Parnavaz I, iviriții s-au eliberat de sub stăpânirea macedoneană în anul 302 î.Hr.

În secolul I î.Hr. Iveria a căzut în mâinile romanilor, dar în anul 265 d.Hr. i s-a oferit o oarecare independență.

A primit creștinismul în secolul al IV-lea, pe vremea când în Imperiul Roman împărațul Constantin cel Mare, iar în Iveria (Georgia de răsărit), regele Mirian. De atunci, între cele două părți s-au dezvoltat diverse relații, ce au evoluat în calde legături de prietenie, grație neobositelor eforturi ale împăraților romani de a proteja Iveria de năvălirile succesive ale perșilor, mai ales în secolele al VI-lea și al VII-lea. În anul 629, împăratul romanilor Iraclie (610–641) a restabilit, de data aceasta definitiv, independența țării față de perși. Din secolul al VII-lea până în secolul al IX-lea, Iveria a suferit cumplit din pricina invadatorilor arabi și a devenit câmpul ciocnirilor sângeroase dintre arabi și romani. În acea epocă, o parte din populația țării trecuse la Islam, și urma cu credincioșie această cale. În cele din urmă, în secolul al IX-lea, împăratul Mihail al III-lea (842–867) i-a învins pe arabi și i-a pus pe fugă din ținutul Iveriei.

În anul 1008, regele Iveriei – Bagrat al III-lea (975–1014) – a organizat un stat național creștin, după ce a unificat Georgia de răsărit cu cea de apus (Kolhida, Lazeti și Abhazia) și a întemeiat o dinastie care a durat mulți ani, însă care, din pricina feluritelor vrăjmași și a diverselor împrejurări, a putut stăpâni doar parțial țara.

În secolul al XI-lea, Georgia a suferit mult de pe urma turcilor selgiucizi. Un conducător însemnat în această perioadă de criză a fost Sfântul David al II-lea Agmașenebeli (ceea ce înseamnă „Constructorul”) (1089–1121), care, după ce i-a biruit pe selgiucizi în lupta legendară de la Didgori (12 august 1121), a pus bazele unui stat puternic. A izbutit să pună pe picioare țara din punct de vedere economic și militar. A favorizat dezvoltarea literaturii și artelor. A înălțat biserici și a întărit mănăstiri. A întemeiat vestita mănăstire Ghelati1 (Mănăstire de monahi, cu hramul Nașterea Maicii Domnului. Aparține de eparhia Imeretiei și se află la o distanță de aproximativ opt kilometri de Kutaisi.), și academia cu același nume (1106), cu un nivel foarte înalt, unde se studiau dialectica (teologia), retorica, gramatica, aritmetica, geometria, astronomia, muzica, poezia și dreptul. Fiind el însuși un literat, a alcătuit „Psalmul pocăinței”, una dintre capodoperele imnografiei georgiene.

Georgia va ajunge la culmea înfloririi civilizației sale în zilele Sfintei regine Tamara (1184–1212), strănepoata lui David al II-lea. Aceasta a reorganizat administrația și armata țării, a îmbunătățit situația comerțului exterior, a întărit pacea dinlăuntrul țării și i-a îndepărtat pe vrăjmași.

Țara a cunoscut un impresionant progres pe plan duhovnicesc, care se reflectă în marea lucrare a lui Șota Rustaveli – „Viteazul în piele de tigru”.

Merită a fi menționat faptul că, datorită ajutorului dat de regina Tamara, doi dintre nepoții ei după soră, aceștia fiind și nepoții împăratului bizantin Andronic I (1183–1185) – Alexie și David, au întemeiat regatul Trapezunt puțin timp înainte de cucerirea Constantinopolului de către franci, în aprilie 1204.

Însă urmașii Tamarei, Gheorghe al IV-lea Lașa (1212–1223) și sora acestuia Rusudani (sau Kis Malik, care înseamnă „regina fecioară”) (1223–1247) erau neputincioși a ține piept năvălirilor vrăjmașilor. După devastarea orașului Tbilisi de către șahul Djalaledini (1225), organizarea politică a Georgiei a fost distrusă de mongoli (1230–1240). Regii acesteia și-au restrâns stăpânirea la unele regiuni inaccesibile și doar Gheorghe al V-lea (1314–1346) a reușit să redobândească unele teritorii.

În vremea lui Bagrat al V-lea (1360–1395), a izbucnit „furtuna” lui Tamerlan, care până în anul 1402 a ocupat aproape toată țara. De la sfârșitul secolului al XIII-lea până la începutul secolului al XV-lea, hoardele mongole au năvălit în Georgia de opt ori. Din pricina ultimei invazii, populația țării a ajuns la jumătate.

După moartea lui **Tamerlan** (1405), georgienii, după lupte grele, au izbutit să-și redobândească independența. Țara a fost eliberată în întregime de către regele Alexandru I (1412–1442). Alexandru a lăsat moștenire regatul fiilor săi, împărțindu-l în trei regate, al Kahetiei, al Kartliei și al Imeretiei (Imereti–Samegrelo). Această împărțire a Georgiei a fost hotărâtoare pentru mersul ulterior al istoriei sale: de atunci a început decăderea ei.

În veacurile următoare, țara va cunoaște năvălirile perșilor și ale turcilor otomani, care vor cuceri rând pe rând teritoriile ei.

În cele din urmă, ighemonii Georgiei au fost nevoiți să ceară sprijinul Rusiei, care în anul 1722 și-a trimis armatele în Caucaz. Astfel a început eliberarea țării, cu sprijinul împărăției rusești.

Coaliția ruso-georgiană din anul 1783 a fost în esență un tratat de subordonare a Georgiei față de Rusia, care în anul 1801 a anexat la teritoriile ei întreaga Georgia.

După revoluția bolșevică din 1917, Georgia și-a proclamat independența (26.05.1918).

Câțiva ani mai târziu, silită de către autoritățile statului sovietic, a devenit parte (25.02.1921), și, mai apoi, republică a Uniunii Sovietice (1936).

Din anul 1993 face parte din Comunitatea Statelor Independente, care a fost creată după dizolvarea U.R.S.S.-ului.

II.

Biserica Ortodoxă a Georgiei

Georgia a cunoscut foarte devreme creștinismul. După o foarte veche tradiție, prima sămânță a Evangheliei a fost aruncată în această țară de **Apostolul cel întâi chemat – Andrei**.

Această tradiție consemnată de cronicarii georgieni concordă cu sinaxarele de pe 30 noiembrie, care menționează că Apostolul Andrei a predicat în diferite regiuni din Georgia, precum Klardjeti, Ațhverî, Țhumi, Abhazia, Samegrelo și în Osetia de nord.

În biserica pe care a întemeiat-o apostolul Andrei în Ațhverî, a lăsat icoana făcătoare de minuni a Născătoarei de Dumnezeu. Această icoană a fost cinstită în veacurile ce au urmat nu numai de către creștini, dar și de către necredincioșii locuitori ai munților. Se păstrează până astăzi în mănăstirea Ghelati.

Însoțitorul de drum al apostolului Andrei, Simon Cananitul, a predicat Evanghelia sălbaticilor svanebi, care l-au omorât cu pietre. După cum se spune, mormântul său se află în Abhazia, în vechiul oraș Nikopsia. Însă convertirea Iviriei (Georgia de răsărit) la credința creștină a avut loc la începutul secolului al IV-lea, datorită Sfintei cea întocmai cu apostolii Nina (în georgiană Nino), în zilele regelui Mirian.

Mirian, după sfatul Sfintei Nina, i-a cerut lui Constantin cel Mare să-i trimită clerici buni, pentru a întări lucrarea de răspândire a creștinismului în Iviria și pentru a ține unită Biserica ei.

Potrivit unei vechi tradiții, Constantin cel Mare a răspuns grabnic la rugămintea regelui Mirian, trimițând clerici în frunte cu episcopul Antiohiei Eustatie, care l-a hirotonit pe părintele Ioan episcop, acesta fiind primul episcop al Iviriei² (După mărturia lui Rufin, Constantin cel Mare a trimis clerici din Biserica Constantinopolului, între care se afla și un episcop, care, după Ghelasie al Chizicului, se numea Ioan.).

Datorită ajutorului dat de Biserica Constantinopolului (episcopul Alexandru) și de Biserica Antiohiei (episcopul Eustatie), dar și al Bisericilor învecinate din Armenia și Siria, la sfârșitul secolului al IV-lea creștinismul se răspândise în aproape întreaga Ivirie, fiind cunoscuți doi episcopi, al Trapezundei și al Pițundei, din perioada Întâiului Sinod Ecumenic (325) la care a participat și episcopul Pițundei – Sfântul Stratofil.

În a doua jumătate a secolului al IV-lea, Iviria se găsea sub stăpânirea sasanizilor din Persia. Faimosul împărat al Persiei Sapor al II-lea (309–379) a încercat să impună în Iviria închinarea la foc³ (Mazdeismul s-a născut în Media, dar a cunoscut apogeul său în Persia, în vremea dinastiei Ahemenizilor (675–330 î.Hr.) și a durat până la sfârșitul dinastiei Sasanizilor (226–632 d. Hr.). A dispărut după victoria arabilor, pe la mijlocul secolului al VII-lea. Astăzi încă există câțiva închinători la foc (cinci sau șase mii de adepți în Persia, precum și câțiva în India). Elementul de căpetenie al acestei religii, care se întemeiază pe învățătura lui Zoroastru (sau Zarathustra) în primul rând cum să facem (secolul VII î.Hr.), era închinarea la foc.). Nu a reușit însă, datorită puternicei rezistențe pe plan duhovnicesc din partea credinței creștine, care își înfipse rădăcini puternice în această țară.

De la începuturile secolului al V-lea, Biserica Iviriei dezvoltă relații strânse cu cea antiohiană. Arhiepiscopul Iviriei care își avea reședința la Mțheta se afla

oarecum sub umbrela duhovnicească a tronului Antiohiei.

Regele Iviriei Vahtang Gorgasali (446–499) și-a împărțit regatul în 12 părți. Pentru fiecare din ele, patriarhul Antiohiei a hirotonit un episcop, și l-a numit Arhiepiscop-Catolicos⁴ (Catolicos: titlul întâi-stăttătorului Bisericii Ortodoxe a Georgiei, pe care îl deține de atunci. Din secolul XI i se spune Patriarh-Catolicos. Acest termen nu are legătură cu romano-catolicismul.) al Iviriei pe părintele de origine greacă Petru (Petru I, aprox. 468–474). De atunci datează menționarea Bisericii Iviriei în cadrul jurisdicției antiohiene.

Organizarea administrativă a Bisericii Iviriei a rămas aproape neschimbată față de secolul al V-lea, până la sfârșitul secolului al X-lea. Atât această organizare, cât mai ales dezvoltarea și înflorirea vieții monahale au neutralizat încercările unei părți din aristocrație care căuta impunerea mazdeismului, slujind interesului Persiei.

La mijlocul secolului al VI-lea, Cuviosul Ioan Zedazneli, împreună cu alți 12 monahi sirieni, a întemeiat o minunată mănăstire pe muntele Zadeni, lângă Tbilisi. Această mănăstire a avut o influență puternică până în secolul al XII-lea în viața bisericească și în societatea Georgiei, în multe momente grele din istoria neamului georgian.

În secolul al X-lea, la Sfântul Munte s-a întemeiat și faimoasa mănăstire Iviron de către Sfântul Ioan Iviritul și fiul său Eftimie.

De când patriarhul Antiohiei Teofilact (744–751) a permis sinodului episcopilor din Iviria (Georgia de răsărit) dreptul de a-și alege ei înșiși Catolicosul, Biserica acesteia a început să aibă o oarecare autonomie administrativă, din pricina aceasta fiind recunoscută ca autocefală de facto cu acordul conștiinței bisericești panortodoxe, deși niciodată nu s-a hotărât autocefalia aceasta printr-o hotărâre de sinod. Pe de altă parte, Georgia de vest (Kolhida, Lazeti și Abhazia) a rămas sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice până la căderea Constantinopolului (1453) și după aceea a devenit independentă fără hotărâre sinodală.

Așadar, după căderea Constantinopolului, Georgia avea două sinoade recunoscute în relațiile bisericești ca arhiepiscopii autocefale.

După anexarea Georgiei la Rusia, la începutul secolului al XIX-lea, a fost anulată independența ei bisericească. Biserica Georgiei și-a pierdut autocefalia și a intrat în componența Bisericii ruse, care a numit în Georgia un exarh (1811).

După revoluția bolșevică din 1917, clerul și poporul Georgiei au hotărât restabilirea autocefaliei Bisericii lor. După unele împotriviri, Sinodul rus a fost de acord în cele din urmă cu această hotărâre (1927).

Proclamarea oficială și canonică a autocefaliei și a titulaturii de Patriarhie a Bisericii Georgiei s-a petrecut la 3 martie 1990, de către Sfântul Sinod al Patriarhiei Ecumenice.

Literatura bisericească georgiană este bogată în scriitori și opere. Merită a fi menționat că până în secolul al XI-lea, întreaga literatură georgiană era

aproape exclusiv bisericească. În secolul al V-lea exista numai „Mucenicia Sfintei Suzana”. În secolele VI și VII apar „Mucenicia Sfântului Eustatie din Mțheta” și „Cuvinte”, care i se atribuie lui Ioan Bolneli.

În secolul al VIII-lea avem deja multe texte cu vieți de sfinți. Secolele următoare (IX–XII) reprezintă perioada de aur a literaturii bisericești din Georgia, plină atât de lucrări originale, cât și de traduceri din elină, siriacă, armeană și arabă. Imnografi vestiți ai acestei perioade sunt Ioan din Tbeli, Ioan Mințhi, Ioan Zosima Sinaitul ș.a.m.d. Atunci a fost scrisă de către Catolicosul Arsenie și viața Cuviosului Ioan Zedazneli.

Importante lucrări de scriere și traducere au realizat egumenii mănăstirii aghiorite Iviron, Eftimie Aghioritul (1006–1028) și Gheorghe Aghioritul (adormit în anul 1066), Efrem Țire (secolul al XI-lea), Arsenie Ikhaltoeli (secolele XI–XII) și monahul Ioan din mănăstirea ivirită Petrițoni (care se află în Bulgaria de astăzi). Acesta a întemeiat în orașul Ghelati o școală de teologie și filosofie care a devenit un mare centru duhovnicesc și educațional. Au urmat trei secole de decădere politică (secolele XIII–XV) din pricina ocupației mongolilor, după care țara și-a regăsit încet-încet starea duhovnicească de mai înainte.

Slujbele se săvârșeau deja din secolul V în limba georgiană. Bisericile ivirite comportă felurite stiluri arhitectonice, însă cel mai des se întâlnește biserica în formă de cruce grecească, având o turlă în formă de poligon, acoperișul acestei turle având formă de con.

În biserica patriarhală cu hramul Sfinților Apostoli din Mțheta, care se numește „Svetițhovelî” (Stâlpul de viață făcător) și care este ridicată pe locul în care Sfânta Nina L-a predicat pe Hristos. se păstrează până astăzi cristelnița din marmură în care au fost botezați regele Mirian și regina Nana, cojocul prorocului Ilie și cămașa Domnului Iisus Hristos.



III.

SFÂNTA NINA, CEA ÎNTOCMAI CU APOSTOLII

Obârșia

Sfânta Nina⁵ (În limba georgiană Nino.) s-a născut la sfârșitul secolului III în Capadocia, unde locuiau mulți georgieni. Era rudă apropiată a Sfântului Mare

Mucenic Gheorghe, potrivit unui vechi manuscris fiind chiar verișoara acestuia. De aceea, evlavia ei pentru sfântul era mare.

Tatăl ei – Zavulon, ostaș vestit și plin de cucernicie, plecase din ținutul Capadociei pentru a-și oferi serviciile împăratului Maximian. Mama ei – Suzana, născută și ea în Capadocia, era sora episcopului Ierusalimului, pe care unii îl identifică cu Iuvenalie.

Părinții Suzanei și ai lui Iuvenalie au murit de tineri. Astfel, cei doi copii au rămas orfani și fără sprijin. S-au gândit atunci să meargă la Ierusalim.

Au pornit cu credință în Dumnezeu, nepăsându-le de lungă călătorie ce le stătea înaintea. Ajungând în Orașul Sfânt, au găsit refugiu în Biserica Învierii. În scurtă vreme, Iuvenalie a fost rânduit iconom al Sfântului Mormânt, în timp ce Suzana a intrat în slujba evlavioasei Sara-Niofora din Betleem, care era diaconiță acolo.

Între timp, Zavulon – cel despre care am vorbit mai înainte – a ajuns la Roma. În scurtă vreme, a câștigat bunăvoința împăratului, care l-a numit comandantul armatei.

În vremea aceea, francii s-au răsculat împotriva romanilor. Au trecut Alpii, au înaintat de-a lungul râului Po și acolo și-au așezat tabăra. Zavulon, la porunca împăratului, a pornit împotriva lor. Cu ajutorul lui Dumnezeu, i-a biruit și a luat mulți prizonieri. Între prizonieri era și căpetenia celor răsculați. Maximian și-a răsplătit armata, în timp ce pe răzvrătiți i-a condamnat la moarte. Prizonierii i-au cerut lui Zavulon înainte de a-i omorî, să îi boteze în numele Dumnezeului său, Care îi dăduse atât de multă putere. Iar acesta nu numai că i-a botezat, dar l-a și convins pe împărat să îi elibereze. Cei botezați de curând l-au luat împreună cu el și pe Zavulon pentru a predica creștinismul în patria lor. Timp de zece zile, preoții au botezat poporul, pe malurile râului Gadamar.

Zavulon a lăsat preoții să-și termine lucrarea și a plecat să se închine la Sfintele Locuri. Acolo a făcut cunoștință cu episcopul Iuvenalie, fostul iconom al Sfântului Mormânt. Atunci, diaconița Sara-Niofora l-a sfătuit pe episcop: – Dă-o pe Suzana, sora ta, de soție lui Zavulon, acestui slăvit conducător de oști și temător de Dumnezeu, care i-a ajutat pe franci să îl cunoască pe Hristos!

Sfatul diaconiței i s-a părut bun episcopului. Astfel, în scurtă vreme, a avut loc cununia lui Zavulon cu Suzana, aceștia plecând mai apoi în ținutul părintesc, în Capadocia.

Din acea binecuvântată pereche s-a născut fericita Nina, luminătoarea Georgiei. Când a împlinit doisprezece ani, a mers cu părinții ei la Ierusalim. Tatăl ei, arzând de dragostea pentru Dumnezeu, a dorit să se afierosească Acestuia și să devină pustnic.

După ce a primit consimțământul soției lui și binecuvântarea episcopului, și-a luat rămas bun cu lacrimi de la fiica lui, Nina, încredințându-o Domnului, Părintele celor orfani și Ocrotitorul văduvelor.

– Nu te teme deloc, copilul meu, i-a spus. Urmează cu râvnă pildei Mariei Magdalena și a celeilalte Maria, sora lui Lazăr. Dacă Îl iubești pe Hristos precum acelea, atunci harul Lui nu te va părăsi.

Apoi a plecat și s-a făcut nevăzut în pustia Iordanului. Locul nevoițelor și al morții sale a rămas necunoscut.

Mama Sfintei Nina, Suzana, a fost rânduită de către fratele ei episcop diaconiță în Sfânta Biserică a Învierii pentru a avea grijă de femeile sărmene și bolnave. În cele din urmă, au dat-o pe Nina bătrânei Niofora, cea plină de cucernicie, pentru a o crește.

Apostolatul

Niofora cunoștea bine adevărurile credinței creștine și îi vorbea neîncetat micuței Nina despre acestea. Iar aceasta, fiind din fire ascultătoare, arăta o mare râvnă și ascultare. Când citea în fiecare zi din Sfânta Scriptură, inima ei tresărea de iubire și recunoștință față de Hristos, care a pătimat atât de multe pentru mântuirea oamenilor.

Când citea în Evanghelie despre răstignirea Domnului, gândul ei se oprea asupra cămășii Lui.

– Oare unde se află cămașa Fiului lui Dumnezeu? a întrebat odată Niofora.

– Știm din tradiție, a răspuns aceea, că se găsește în orașul Mțheta din Iveria, la nord-est de Ierusalim. Cămașa a fost adusă acolo de rabinul acestui oraș, Elioz, după ce a luat-o de la soldatul care o câștigase la sorți lângă cruce. Locuitorii țării acesteia se numesc kartveli, se învecinează cu armenii și au rămas până azi în întunericul idolatriei.

Cuvintele Nioforei au rămas adânc întipărite în inima sfintei. Zi și noapte se ruga fierbinte către Născătoarea de Dumnezeu:

– Învrednicește-mă, Stăpână, să merg în țara iviriților, pentru a mă închina la cămașa Fiului Tău!

Preasfânta a ascultat rugăciunea ei, i s-a arătat în somn și i-a spus:

– Mergi în Iveria, așa cum îți dorești! Însă acolo vei și predica Evanghelia lui Hristos, care îți va dăruia din plin harul Său. Și te voi ajuta și eu.

– Dar eu sunt o femeie neputincioasă. Voi putea oare eu să duc la bun sfârșit o asemenea lucrare? – a întrebat smerită fecioara.

Atunci Născătoarea de Dumnezeu i-a pus în mână o cruce făcută din tulpini de viță și a spus:

– Ia această cruce. Îți va fi scut și pază împotriva tuturor vrăjmașilor văzuți și nevăzuți. Cu puterea ei vei aduce țara iviriților la credința iubitului meu Fiu, care voințește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină (I Tim. 2, 4).

Când s-a trezit sfânta, a văzut în mâinile ei acea cruce minunată și a sărutat-o cu lacrimi de bucurie. Apoi și-a tăiat o șuviță din păr, a împletit-o pe cruce și a mers să îl întâlnească pe unchiul ei, Iuvenalie. Acela, auzind de arătarea Născătoarei de Dumnezeu sfintei și porunca ei de a predica Evanghelia în Iviria, a cunoscut limpede în aceasta voia lui Dumnezeu. De aceea, fără nici cea mai mică șovăială, i-a dat sfintei binecuvântarea lui.

Când s-a făcut ceasul plecării, episcopul și-a dus nepoata în Biserica Învierii și a pus mâna pe capul ei și s-a rugat:

– Doamne, Dumnezeule și Mântuitorul nostru! Încredințez în mâinile Tale această fecioară, care cu multă râvnă a hotărât să se afierosească lucrării de binevestire a Evangheliei Tale oamenilor. Binecuvântează-o și fă-Te însoțitor și dascăl al ei, oriunde Te va binevesti ea. Dăruiește cuvântului ei atâta putere și înțelepciune, încât nimeni să nu poată a-i sta împotrivă și a o face să tacă.

Iar tu, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ocrotitoarea creștinilor, care ai ales-o a predica popoarelor necredincioase Evanghelia Fiului tău, dăruiește-i putere împotriva vrăjmașilor văzuți și nevăzuți. Fă-te veșnicul ei acoperământ și apărătoare. Și nu o lipsi de ajutorul tău până când va împlini sfânta ta voie

Plecarea

În acea perioadă, au plecat din Orașul Sfânt către Armenia treizeci și cinci de fecioare împreună cu Sfânta Ripsimia și cu maica lor duhovnicească – Gaiani. Veniseră din Roma pentru a se izbăvi de prigoana lui Dioclețian. Împăratul cel necinstitor o vroia pe Ripsimia ca nevastă, însă aceea dorea să rămână curată și să devină mireasă a lui Hristos.

Sfânta Nina a pornit la drum împreună cu ele și le-a urmat până în capitala Armeniei – Vagarsapat.

Însă Dioclețian nu a întârziat să le dea de urmă. A dat de știre regelui Armeniei, Tiridati, iar acela, după ce le-a prins, a poruncit să fie chinuite fără milă și în cele din urmă omorâte (pomenirea lor se prăznuiește la 30 septembrie).

Sfânta Nina a scăpat de mucenicie printr-o minune. Condușă de o mână nevăzută, s-a ascuns după rămurelele unui trandafir sălbatic. De acolo, urmărirea mucenicia celorlalte femei și, cu ochii ridicați la cer, se ruga pentru ele fierbinte. A văzut în acel moment deasupra atletelor lui Hristos un înger purtând un orar strălucitor. Cobora din înaltul cerului ținând în mână o cădelniță. Îl însoțeau locuitori cerești fără număr. În același timp, se înălțau de la pământ sufletele sfintelor femei, alăturându-se locuitorilor cerești și înălțându-se la cer.

– Sfinte îngere, a strigat Nina, de ce mă lași singură în mijlocul acestor șerpi?

– Nu te întrista, a răspuns îngerul. Fă puțină răbdare și vei fi condusă și tu în Împărăția lui Dumnezeu. Aceasta se va întâmpla atunci când din trandafirul sălbatic ce te acoperă vor ieși flori de trandafir de grădină și bine-mirositoare. Ridică-te acum și mergi la nord, acolo unde este mult seceriș.

Sfânta a pornit singură în lunga sa călătorie. În anul 315, după multe peripeții, a ajuns la malurile râului Mtkvari, aproape de ținutul Hertvisi. Acolo a dat peste niște păstori și le-a cerut de mâncare, fiindcă era necăjită și sleită de puteri. Păstorii vorbeau limba armeană, pe care Nina o înțelegea bine, fiindcă o învățase de la doica ei – Niofora.

– Unde se găsește orașul Mțheta? l-a întrebat pe un păstor. Este departe de aici?

– Vezi râul acesta? a zis păstorul. Mțheta se găsește mai jos, pe malurile râului, departe.

Visul cel dumnezeiesc

Sfânta și-a continuat călătoria. La un moment dat, s-a oprit. Fiind singură și foarte slăbită, într-o țară străină, a început să-i fie teamă.

S-a așezat pe o piatră și cugeta: „Unde mă duce Dumnezeu? Vor aduce roadă ostenele mele sau poate în zadar m-am înhămat la o sarcină atât de grea?”. Având aceste gânduri, a luat-o somnul și apoi a avut un vis: i s-a înfățișat un bărbat plin de mare cuviință. Părul îi cădea pe umeri, iar în mâini ținea un sul scris în limba elină.

L-a desfășurat, i l-a dat și i-a spus:

– Citește-l cu atenție!

De îndată s-a făcut nevăzut, iar sfânta s-a trezit și a văzut în mâinile ei, plină de uimire, acel sul. Pe el erau scrise următoarele cuvinte din Evanghelie:

Adevărat zic vouă: Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune și ce-a făcut ea, spre pomenirea ei (Matei 26, 13). Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus (Gal. 3, 28).

Atunci Iisus le-a zis: Nu vă temeți. Duceți-vă și vestiți fraților Mei, ca să meargă în Galileea, și acolo Mă vor vedea. (Matei 28, 10).

Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește, și cine Mă primește pe Mine primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine (Matei 10, 40).

Căci Eu vă voi da gură și înțelepciune, căreia nu-i vor putea sta împotrivă, nici să-i răspundă toți potrivnicii voștri (Luca 21, 15).

Iar când vă vor duce în sinagogi și la dregători și la stăpâniri nu vă îngrijiți cum sau ce veți răspunde, sau ce veți zice, că Duhul Sfânt vă va învăța chiar în ceasul acela, ce trebuie să spuneți (Luca 12, 11–12).

Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena (Matei 10, 28).

Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin (Matei 28, 19–20).

Visul cel dumnezeiesc a liniștit-o pe sfânta, care cu râvnă înnoită și-a continuat ostenitoarea ei călătorie. A suferit mult din pricina foamei și a setei, s-a primejduit din pricina animalelor sălbatice, dar în cele din urmă a ajuns în vechiul oraș al Iviriei – Urbnisi. Acolo a fost găzduită în case evreiești și a început să învețe obiceiurile și limba acestui popor.

Dărâmarea idolilor

A trecut o lună. Într-o zi, sfânta a auzit că toți locuitorii orașului Urbnisi și ai împrejurimilor acestui oraș se pregăteau să meargă în capitala Mțheta, pentru a se închina dumnezeilor mincinoși în care credeau.

A mers împreună cu ei și sfânta.

Apropiindu-se de oraș, a dat peste alaiul regelui Mirian și al reginei Nana. Mirian (265–342) era fiul regelui perșilor Chosroes și conducător în Iviria a dinastiei hosroizilor. Poporul, urmând cuplul regal, se îndrepta către vârful unui munte, pentru a se închina idolului neînsuflețit Armazi.

Purtată de mulțime, Sfânta Nina a ajuns pe munte, unde se găsea templul păgânesc. S-a oprit într-un loc potrivit și de-acolo privea cu atenție idolul. Semăna cu un om mare peste măsură. Era făurit din bronz poleit cu aur și îmbrăcat în armură de aur, având un coif de asemenea din aur.

Regele și întreaga mulțime stăteau cu evlavie și teamă înaintea lui. Tremurau de frică, ca nu cumva Armazi să-i lovească cu sabia, supărat pe greșelile lor.

Între timp, preoții pregăteau jertfele. Când a ars tămâia și a curs sângele jertfelor, au început să sune trâmbițele și să bată tobele. De îndată, regele și poporul au căzut cu fețele la pământ.

Inima sfintei s-a aprins de râvna proorocului Ilie. A suspinat adânc și a început să se roage fierbinte:

– Dumnezeule atotputernic! Împrăștie acești idoli, precum împrăștie vântul praful și cenușa. Tu, Doamne și Stăpâne, într-atât ai iubit zidirea Ta, încât L-ai trimis pe Singurul Tău Fiu, pentru mântuirea noastră a tuturor. Slobozește deci aceste suflete din robia stăpânitorului întunericului, care a orbit ochii lor cei înțelegători pentru a nu desluși calea mântuirii.

Nu terminase sfânta rugăciunea și pe neașteptate au apărut nori dinspre apus. Regele și poporul și-au dat seama de primejdie și au fugit, în timp ce Nina s-a ascuns în crăpătura unei stânci. Norii s-au apropiat de templul idolesc.

A izbucnit atunci o furtună puternică cu tunete și fulgere. Idolii cei trufași s-au făcut bucăți și pereții templului au căzut.

A doua zi, poporul împreună cu regele își căutau zadarnic dumnezeii prin noroi și dărâmături.

– Mare este dumnezeul Armazi, spuneau înspăimântați. Poate este alt dumnezeu mai mare și de aceea l-a biruit pe al nostru. Oare acesta este Dumnezeul creștinilor, cel care i-a smerit pe vechii dumnezei ai armenilor?...

Predica

Deja trecuse destulă vreme de la dărâmarea idolilor. Acum sfânta cutreiera prin Mțheta.

Într-o zi, trecea pe lângă grădina regală. Soția grădinarului, Anastasia, așteptând-o pe sfânta, a alergat în întâmpinarea ei. A condus-o în casă, unde era și bărbatul ei. Au rugat-o amândoi să rămână lângă ei ca o soră a lor. Sfânta a acceptat, iar grădinarul i-a construit într-un colț al grădinii regale o chiliuță.

Sfânta a așezat în noua ei locuință crucea pe care i-o dăduse Născătoarea de Dumnezeu și își petrecea zilele și nopțile cu rugăciuni și lupte duhovnicești.

Primii georgieni care au crezut în Hristos au fost aceștia doi, preacucernicul cuplu care a găzduit-o pe sfânta. Și nu numai primii care au crezut, ci și primii ce au tras folos din rugăciunile ei făcătoare de minuni: Anastasia, deși era stearpă, a devenit mamă cu copii mulți și buni.

De atunci, cu harul lui Dumnezeu, sfânta a început să săvârșească multe minuni.

Odată, o femeie mergea pe drumurile orașului, cu strigăte și bocete. Ținea în mâini pruncul ei care era pe moarte și cerea disperată ajutor. Sfânta Nina a luat copilul, l-a pus pe patul ei ce era făcut din frunze, și s-a rugat.

Apoi a închinat pruncul cu crucea ce i-o dăruise Născătoarea de Dumnezeu și l-a încredințat maicii lui tămăduit.

După această minune, sfânta a început să predice Evanghelia și să-i cheme pe georgieni, idolatri și iudei, la pocăință și la credința în Hristos. Cucernicia, dreptatea și virtutea vieții ei s-a făcut tuturor cunoscută. Mulți oameni, și în mod deosebit femeile evreilor, mergeau la ea, ascultau noua învățătură din buzele ei dulci precum mierea, cele despre Împărăția lui Dumnezeu și începeau să primească în ascuns credința creștină.

Printre ele era și fiica mai-marelui sinagogii evreilor din Kartli – Aviatar, de asemenea și alte șase evreice. În scurtă vreme a crezut și Aviatar, atunci când a auzit cum tălmăcea sfânta vechile proorocii despre Mesia și cum se împlineau acestea în persoana lui Hristos.

Cămașa lui Hristos

Odată, discutând Aviatar cu sfânta, i-a povestit despre cămașa Domnului în felul acesta:

– Precum am auzit de la părinții mei și aceia de la strămoșii lor, atunci când în Iudeea domnea Irod, iudeii din Mțheta și din toată regiunea Kartli au aflat că în Ierusalim au sosit boieri din Persia. Boierii aceștia căutau un prunc nou-născut din neamul lui David, ce s-a născut „din mumă fără tată” și pe care l-au numit împăratul Iudeilor. L-au descoperit în orașul lui David – Bethleem într-o peșteră smerită, și i-au oferit daruri împărătești: aur, tămâie bine-mirositoare și smirnă. După ce i s-au închinat, s-au înapoiat în patria lor. Au trecut vreo treizeci de ani de la acea întâmplare. Atunci, străbunicul meu Elioz a primit de la arhiepiscopul Ierusalimului, Anna, următoarea scrisoare: „Acela la care au venit boierii perși să i se închine a crescut acum și propovăduiește că este Hristos, Mesia și Fiul lui Dumnezeu. Însă după legea lui Moise, trebuie să moară. Veniți cât mai grabnic la Ierusalim”.

Atunci când Elioz s-a pregătit împreună cu alții pentru călătorie, mama lui, o bătrână cucernică din neamul arhiepiscopului Ilie, i-a spus:

– Mergi, copilul meu, dacă te-au chemat. Însă te rog să nu urmezi necinstitorilor care au hotărât să Îl omoare. Despre Dânsul au spus proorocii că va fi o taină pentru înțelepți, taină ascunsă, lumină neamurilor și viața veșnică.

Elioz a mers într-adevăr la Ierusalim și a fost de față la răstignirea Domnului. Mama lui rămăsese în Mțheta.

Deodată, în ajunul Paștilor, a simțit în inima ei lovituri puternice, ca ale unui ciocan ce bate niște piroane, și a strigat:

– În această clipă împărăția lui Israel s-a dărâmat, fiindcă L-a răstignit pe Mântuitorul și Izbăvitorul Său. De acum, poporul nostru va fi vinovat de moartea lui Hristos. Vai mie, că nu am murit mai devreme, pentru a nu auzi aceste lovituri înfricoșătoare! Nu voi mai vedea slava lui Israel pe pământ! Spunând acestea, și-a dat duhul.

După răstignire, Elioz a cerut cămașa Domnului de la ostașul care o câștigase la sorti și a adus-o la Mțheta.

Elioz, după ce a adevărit cuvântul mamei sale despre răstignirea Domnului, i-a arătat surorii lui, Sidonia, cămașa. Aceea a luat-o și cu lacrimi a început să o sărute. Apoi, după ce a strâns-o la piept, a căzut moartă. Nimeni nu a putut să smulgă sfântul veșmânt din mâinile ei. A încercat să o ia și regele Anterkie, care a venit cu curtenii lui îndată ce a fost înștiințat de moartea ei neașteptată, însă a rămas neputincios.

A trecut ceva vreme. Între timp, Elioz a îngropat-o pe sora lui împreună cu cămașa. A tănuit așa de bine mormântul, încât nimeni până astăzi nu știe unde este acesta. Câțiva oameni spun că se găsește în mijlocul grădinii regale, în locul unde se înalță astăzi un cedru cu umbră deasă. Acest cedru ce a încolțit singur după moartea Sidoniei adună în jurul lui mulți oameni. Aceștia cred că are în el o mare putere.

Auzind sfânta această istorisire, a început să meargă noaptea și să se roage lângă cedru. Oricum, se îndoia că într-adevăr ar fi ascunsă la rădăcinile lui cămașa Domnului. Însă o vedenie pe care a avut-o i-a arătat că locul acela era sfânt și în viitor va fi slăvit.

Așadar, într-o noapte, în timp ce se ruga, a văzut stoluri de păsări negre care au venit în grabă din toate țările vecine în grădina regală. De acolo s-au îndreptat către râul Aragvi, și după ce s-au scaldat în apa acestuia, s-au înălțat. Apoi, mai albe decât zăpada fiind, s-au așezat pe ramurile cedrului, și au umplut grădina de cântări ale raiului. Vedenia însemna că popoarele dimprejur aveau să se lumineze cu apa sfântului botez, iar în locul cedrului aveau să ridice o biserică creștină pentru slăvirea marelui Dumnezeu.

Sfânta Nina a mai văzut că munții Armazi și Zadeni s-au cutremurat și au căzut.

Cu o altă ocazie, a auzit chiote de război și strigăte sălbatice ale dracilor care intrau în capitală având chip de războinici perși. Însă această înfricoșătoare vedenie a dispărut îndată ce sfânta a înălțat crucea, a făcut cu ea semnul crucii în aer și a spus:

– Opriți-vă, dracilor! A sosit sfârșitul stăpânirii voastre! Iată-L pe Biruitorul!

Convertirea regelui și a reginei

Desigur, datorită acestor semne ce arătau că se apropia mântuirea poporului ivirit, sfânta predica neîncetat cuvântul lui Dumnezeu.

Împreună cu ea se osteneau în lupta propovăduirii și primii credincioși, în mod deosebit mai-marele sinagogii și fiica lui.

Însuși regele Mirian a început să se gândească la credința creștină. Deja știa că, în imperiul roman, împăratul Constantin, după ce își biruise toți vrăjmașii cu puterea crucii și a numelui lui Hristos, devenise apărător al creștinilor.

În acea epocă, Iviria se afla sub influența romanilor, care îl luaseră ostatic la Roma pe fiul lui Mirian, Bacar. De aceea, Mirian nu o împiedica pe Sfânta Nina să-L propovăduiască pe Hristos în țara lui. Regina Nana era și ea legată de idolatrie foarte puternic. Dar harul lui Dumnezeu a cercetat-o în scurtă vreme.

Regina s-a îmbolnăvit grav. Doctorii nu puteau să-i facă nimic. Atunci, câteva femei de la curte au rugat-o să o cheme pe străina Nina, care numai cu o rugăciune către Dumnezeu ei tămăduia orice boală.

Nana a dat poruncă să o aducă la ea.

Însă sfânta, vrând să încerce credința și smerenia ei, le-a spus celor trimiși:

– Dacă regina vrea să se facă bine, să vină aici, la chilia mea, și cred că se va vindeca cu puterea lui Hristos.

Nana a ascultat porunca sfintei și a cerut să fie dusă cu o targă la căsuța ei. Sfânta a așezat-o pe bolnavă pe patul ei. A îngenuncheat lângă ea și s-a rugat fierbinte Doctorului sufletelor și trupurilor. Apoi a luat crucea și a atins-o de capul, de umerii și de picioarele bolnavei, făcând în felul acesta semnul crucii.

Regina s-a ridicat de îndată sănătoasă, a mulțumit binefăcătoarei sale și, întorcându-se la palat, a mărturisit înaintea regelui Mirian că Hristos este Dumnezeu cel adevărat. Pe Nina a făcut-o prietena ei de suflet. Mai târziu s-a botezat și a devenit o creștină râvnitoare. După moartea ei, poporul a cinstit-o ca sfântă. Pomenirea ei se prăznuiește la 1 octombrie.

Regele Mirian, din contră, a refuzat cu încăpățânare să devină creștin. În timp ce la început a manifestat toleranță, mai târziu a pus la cale să îi stârpească pe creștini și să o chinuie cumplit pe Sfânta Nina. Iată cum s-au întâmplat acestea.

Odată l-a vizitat o rudă a regelui perșilor, om cultivat și adept fanatic al învățaturii lui Zoroastru. În câteva zile însă, s-a îmbolnăvit grav și s-a îndrăcit.

Mirian s-a temut mult de mânia regelui persan.

A fost silit așadar să o cheme pe Sfânta Nina pentru a-l tămădui. Acea a cerut ca îndrăcitul să fie adus la cedru, în mijlocul grădinii regale. Când acesta a venit, l-a pus să se întoarcă spre răsărit, să-și ridice mâinile și să repete de trei ori:

– Mă lepăd de satana și mă predau lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu!

Îndată ce a rostit această mărturisire, duhul cel viclean l-a zguduit și l-a aruncat jos ca pe un mort. Însă, neputând rezista rugăciunii sfinte, a fost silit să plece din cel bolnav, care a crezut în Hristos și s-a întors în patria lui creștin.

Mirian ar fi preferat să-l vadă mort decât creștin, fiindcă se temea de regele persan, care era închinător la foc. Deci a încercat să amenințe că o va omorî pe Nina și va stârpi pe toți creștinii din țară.

Supărat cum era, s-a gândit să se destindă plecând la vânat. A vânat împreună cu alaiul său în pădurile de lângă orașul Muhrani. Fiind o zi însorită, dintr-o dată s-a făcut întuneric adânc și a izbucnit o furtună. Fulgerele l-au orbit pe rege, în timp ce tunetele i-au risipit pe însoțitorii lui. Disperat de orbirea lui neașteptată, a început să invoce zeii lui, dar în zadar... Atunci s-a gândit că a căzut asupra lui pedeapsa Adevăratului Dumnezeu, și a strigat:

– Dumnezeule al Ninei! Îndepărtează întunericul de pe ochii mei, și Te voi mărturisi și voi slăvi numele Tău!

De îndată toate în jurul lui s-au luminat, iar vijelia s-a potolit. Minunându-se de puterea lui Hristos, și-a ridicat mâinile și a spus cu lacrimi:
– Dumnezeule al Ninei! Tu ești singurul Dumnezeu adevărat. Acum văd marea milă a Ta ce mă înconjoară. Simt apropierea Ta. Inima mea se umple de bucurie și mângâiere. În acest loc voi ridica o cruce, pentru ca veșnic să se pomenească dumnezeiasca Ta arătare către mine.

Întorcându-se în oraș, striga cu putere pe drumuri:

– Slăviți-L toți pe Dumnezeul Ninei, pe Hristos!

Regina ieșise în întâmpinarea lui. S-a adunat în jurul lor mulțime de popor. Toți, împreună, s-au îndreptat către chiliuța Ninei. Îndată ce a văzut-o, Mirian, a căzut la picioarele ei și a spus:

– O, maica mea! Povățuiește-mă și fă-mă vrednic să chem numele marelui tău Dumnezeu, al izbăvitorului meu!

Din ochii sfinte curgeau lacrimi de bucurie. Văzând lacrimile ei, cuplul regal și împreună cu ei tot poporul au început și ei să plângă.

Convertirea regelui la Hristos a fost hotărâtoare. Mirian avea să devină pentru Georgia ceea ce Marele Constantin era pentru Imperiul roman. Domnul îl alesese să conducă toate neamurile Iviriei la credința cea adevărată. Fără întârziere a trimis delegați la împăratul Constantin, cu rugămintea să le trimită episcop și preoți și pentru a-l învăța despre credința creștină.

Prima biserică

Între timp, Sfânta Nina predica neîncetat sfânta Evanghelie și le spunea georgienilor să se roage, pregătindu-i în acest fel pentru sfântul botez.

Până să vină preoții, regele s-a gândit să ridice o biserică creștină în locul unde se înălța cunoscutul cedru.

Cedrul a fost tăiat. Cele șase ramuri ale lui au fost făcute stâlpi, fiind așezați cu ușurință în anumite puncte ale construcției. Însă atunci când constructorii au vrut să ridice cel de-al șaselea stâlp, ce era făcut din trunchiul cedrului, pentru a-l așeza la temelia bisericii, nu puteau să îl miște din loc.

Seara, regele a plecat întristat. S-a împrăștiat și mulțimea. Numai Sfânta Nina a rămas toată noaptea la locul construcției împreună cu ucenițele ei. Se ruga Domnului și uda cu lacrimile ei stâlpul cel nemișcat.

Spre zori, sfintei i s-a înfățișat un tânăr minunat, încins cu un brâu de foc. S-a apropiat de ea și i-a șoptit trei cuvinte tainice. Îndată ce ea le-a auzit, a căzut la pământ și i s-a închinat. Tânărul s-a apropiat de stâlp, l-a luat în brațe și l-a ridicat. Stâlpul strălucea precum fulgerul, luminând tot orașul.

Regele și poporul, văzând acest semn, au alergat la locul construcției. Și ce să vadă! Stâlpul acela nemișcat, fără a fi susținut de cineva, se înălța de la pământ douăzeci de coți, apoi cobora și stătea pe locul unde se găsea înaintea cedrului.

În cele din urmă, a rămas nemișcat pe locul său. Atunci, de la rădăcina lui a început să curgă mir bine-mirositor și tămăduitor. Acest mir îi tămăduia de boli pe toți ce mergeau acolo și se ungeau cu credință.

În scurtă vreme, a luat sfârșit ridicarea bisericii, a primei biserici de lemn din Iveria, care a fost închinată celor 12 Sfinți Apostoli, punându-i-se numele de „Svetițhoveli” (Stâlpul de viață făcător). Astăzi această biserică este din piatră.

Botezul

Între timp, trimișii lui Mirian au fost primiți de Sfântul împărat Constantin cu multă cinste. Întorcându-se, l-au adus în Iveria pe arhiepiscopul Antiohiei, Eustatie⁶ (E vorba de Sfântul Eustatie, arhiepiscopul Antiohiei, care a adormit în anul 337. Pomenirea lui se prăznuiește la 21 februarie.), împreună cu doi preoți.

Arhiepiscopul a botezat mai întâi familia regală, după care i-a botezat pe ostașii și demnitarii regelui.

Poporul s-a apropiat cu multă bucurie de taina botezului, îndemnat de cuvintele Sfintei Nina, care le spunea că cel care se va naște din apă și din Duh (Ioan 3, 5) va vedea lumina cea adevărată și va moșteni viața veșnică.

Apoi, preoții au colindat prin orașe și sate, botezând poporul. Astfel, foarte repede și într-un mod pașnic, s-a botezat toată țara Kartliei, în afară de muntenii din Caucaz, care mulți ani aveau să rămână idolatri.

Dintre evreii din Mțheta s-au botezat Aviatar, cu toți ai casei lui și încă 50 de familii evreiești, care erau, după cum ne spune tradiția, urmași ai tâlharului Baraba.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, arhiepiscopul Eustatie și Sfânta Nina au luminat în câțiva ani o mare parte din țara Iviriei. Arhiepiscopul a hotărât folosirea limbii elinești în slujbele Bisericii, și a târnosit în Mțheta prima biserică a Sfinților Apostoli, care a fost ridicată după modelul bisericii cu același nume din Constantinopol. De asemenea, l-a hirotonit episcop pe părintele Ioan, care avea să țină de tronul Antiohiei. În cele din urmă, după ce a dat prin binecuvântarea lui nou-întemeiatei Biserici pacea lui Hristos, s-a întors în Antiohia.

După ani de zile, cucernicul Mirian a trimis la Constantinopol o altă solie. A cerut de la împărat mai mulți preoți, fiindcă își dorea ca toți supușii lui să asculte bunăvestirea mântuirii.

Marele Constantin a împlinit rugămintea lui Mirian cu multă osârdie. A dăruit prin cei trimiși cruci, icoane, sfinte moaște și, ce este mai important, o bucată din Cinstita Cruce și unul din cuiele ce au străpuns preacuratele mâini și picioare ale Domnului. De asemenea, l-a trimis împreună cu ei și pe moștenitorul tronului Iviriei Bacar, pe care îl ținuse prizonier, cu daruri bogate și cu următoarea epistolă către tatăl său, Mirian:

„Eu, împăratul Constantin, care m-am făcut slujitor al Împăratului cel ceresc atunci când acesta m-a slobozit din legăturile diavolului, îți scriu rege Mirian, care de curând, ca și mine, ai fost condus la credință. Să fie cu tine bucuria și pacea acelor care L-au cunoscut pe Dumnezeu cel nemărginit. Nu trebuie să îl mai țin prizonier pe unul dintre ai tăi. Îmi ajunge să avem același stăpân, pe Hristos, pe Fiul lui Dumnezeu. Așadar îți dau înapoi copilul. Bucură-te de el. Să fie cu tine îngerul păcii lui Dumnezeu. Dumnezeu Făcătorul să-l alunge pentru totdeauna pe satan cel viclean din țara ta”.

Întorcându-se trimișii lui Mirian în Iviria, i-au adus regelui mulți preoți și meșteri de biserică. Astfel, s-a ridicat prima biserică în ținutul Erusetia, la hotarele Kartliei.

A doua biserică a fost ridicată în satul Manglisi, la patruzeci de kilometri de Tbilisi. În Mțheta s-a clădit o biserică din piatră, închinată Schimbării la Față a Mântuitorului, în grădina regală, aproape de chilia Sfintei Nina.

Noi lupte

Sfânta nu a mai ajuns să vadă terminată biserica cea plină de mare cuviință. Ocolind slava și cinstirile regelui și ale poporului, s-a refugiat în muntele Kazbeghi, lângă izvoarele râului Aragvi. Acolo, cu rugăciuni și posturi, se pregătea pentru noi lupte apostolești.

În timp ce pribegea prin munți, a descoperit o mică peșteră. S-a stabilit acolo, și prin rugăciunea ei cu lacrimi a făcut să izvorască apă din stâncile ei. Astfel, s-a format un izvor ce se cheamă „cea care lăcrimează”, fiindcă până astăzi acolo cad picături de apă asemenea lacrimilor. Se mai numește și „izvorătoare de lapte”, pentru că dăruiește lapte mamelor care alăptează prunci și nu au lapte.

În acea perioadă, locuitorii Mțhetei au văzut ceva minunat timp de câteva nopți: o cruce luminoasă, încununată cu stele, strălucea deasupra bisericii ce tocmai se ridica, și o împodobeau în acest fel. În zorii zilei se îndepărtau de cruce patru stele, cele mai luminoase. Dintre ele, una se îndrepta spre răsărit, alta mergea către apus, a treia lumina biserica, episcopia și tot orașul, iar cea din urmă, după ce lumina adăpostul sfintei, se înălța până la vârful unei stânci abrupte, unde se afla un copac impunător.

Nici episcopul Ioan, nici regele nu puteau pricepe ce înseamnă această vedenie. Însă sfânta a dat poruncă să se taie copacul acela și să se facă patru cruci. Apoi a spus să se pună prima cruce pe stânca abruptă, iar a doua la vest de Mțheta, pe muntele Thoti, unde regele și-a pierdut vederea, apoi și-a recăpătat-o și a crezut în Hristos. Sfânta a poruncit ca a treia cruce să fie dată reginei Salomeea, soția lui Revi, fiul lui Mirian, pentru a o înălța în orașul Udjarma. A patra a hotărât să fie dusă în satul Bodbe din Kaheti. În acest oraș avea să meargă în scurtă vreme și ea, pentru a predica acolo.

Și într-adevăr, după ce a luat împreună cu ea pe un oarecare presviter Iacob și un diacon, a urcat în regiunile de munte, la nord de Mțheta, pentru a predica Evanghelia locuitorilor munteni ai Caucazului. Cu harul lui Dumnezeu, dar și cu minunile și rugăciunile sfintei, sălbaticii din Jaleti, Erto, Tianeti, precum și din regiunile dimprejur, au crezut în Hristos, au distrus idolii și s-au botezat.

Sfânta Nina a mers apoi în Kakabeti, unde i-a condus pe toți locuitorii acestuia la credința creștină. Apoi s-a îndreptat în sudul Kahetiei, în satul Bodbe, unde s-a și stabilit. Locul acesta a fost cea de pe urmă oprire din viața ei de pe pământ și în ostenele ei apostolești. Pe panta muntelui și-a făcut o colibă și își petrecea zilele și nopțile cu rugăciuni înaintea Cinstitei Cruci. Foarte repede a stârnit interesul și atenția locuitorilor. Mergeau deseori la ea și ascultau învățătura ei despre credința în Hristos și calea către veșnicie. În scurt timp, mulți oameni au fost botezați de către părintele Iacob.

Sfârșitul

Predica din Kaheti a fost ultima lucrare misionară a sfintei pe pământul Iviriei. Dumnezeu i-a descoperit că i se apropiase sfârșitul. Atunci sfânta i-a scris lui Mirian următoarea scrisoare: „Să aibă regatul tău veșnica binecuvântare a lui Dumnezeu, ajutorul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și acoperământul Cinstitei Cruci. Eu, ca străină și călătoare pe pământ, plec din această lume. Voi urma calea părinților mei. Trimite-mi-l, te rog, pe episcopul Ioan. Trebuie să mă pregătească pentru călătoria cea veșnică, fiindcă ziua morții mele este aproape”.

Îndată ce a citit scrisoarea, regele a pornit grabnic însoțit de curtenii lui și de tot clerul spre Kaheti. A găsit-o pe sfântă încă în viață. Mulțimea înconjurase patul muribundeii și îl udau cu lacrimi. Mulți bolnavi care îl atingeau se tămăduiau.

Ucenicele sfintei plâneau lângă ea și o rugau cu stăruință să le povestească despre nașterea și viața ei. Salomeea, regina Udjarnei, a așternut în scris cuvintele ei. Aceste însemnări au constituit izvorul de căpătâi pentru biografia sfintei.

– Să scrie, spunea fericita Nina, viața mea dusă în lenevie și de nimic, pentru a fi cunoscută și de către copiii voștri. Să scrie, pentru a afla urmașii voștri despre credința și dragostea cu care m-ați înconjurat, precum și despre semnele pe care le-ați văzut cu ochii voștri.

Apoi a vorbit despre viața veșnică și s-a împărtășit din mâna episcopului. La urmă, a cerut să fie înmormântată în coliba săracă unde se găsea atunci, pentru ca nou-întemeiata Biserică a Kahetiei să nu rămână orfană. Astfel, după mulți ani de rodnică misiune, și-a dat duhul în pace în mâinile lui Hristos la 14 ianuarie, cel mai probabil în anul 338.

Regele, episcopul și tot poporul, plângând moartea mării luptătoare a credinței, au dorit să mute moaștele ei în catedrala din Mțheta și să le îngroape alături de stâlpul făcător de minuni. Însă în pofida tuturor încercărilor lor, nu au putut să miște sicriul sfintei din locul pe care ea l-a ales. Astfel, au îngropat-o acolo, în coliba ei smerită, în satul Bodbe.

În anul 342, regele Mirian a pus temelie unei biserici deasupra mormântului ei, afierosită rudei sfintei, Marele Mucenic Gheorghe, pe care a terminat-o și târnosit-o fiul său, Bacar (342–364). Această biserică dăinuiește până astăzi. În același loc, s-a înființat mai târziu o mănăstire de femei.

Preabunul Dumnezeu a proslăvit-o pe sfânta, păstrând trupul ei neputrezit. De asemenea, l-a ținut ascuns „sub obroc”, așa cum ceruse sfânta. Oricum, la mormântul ei aveau loc multe minuni, dar mai mult viața ei îngerească și ostenele ei misionare au condus nou-întemeiata Biserică a Iviriei la hotărârea de a o proslăvi – cu binecuvântarea Bisericii Antiohiene – întocmai cu apostolii și luminătoare a Iviriei. Astfel, fericita Nina a fost numărată în ceata sfinților și s-a hotărât să fie cinstită în fiecare an la 14 ianuarie, ziua adormirii ei.

Proslăvirea ei ca sfântă se pare că s-a făcut la puțină vreme după moartea ei, fiindcă de asemenea în scurt timp oamenii au început să ridice biserici în cinstea ei. Lângă orașul Mțheta, pe muntele unde sfânta a dărâmat idolul Armazi prin rugăciunile ei, se păstrează până astăzi o mică biserică de piatră închinată ei, ridicată de regele Vahtang Gorgasali (446–499).

Sfânta Nina se cinstește ca fiind „întocmai cu apostolii”. Fiindcă dacă cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui (Iac. 5, 20) și cel ce osebește pe cel cinstit de cel necinstit (Ier. 15, 19) este – am putea spune – gura lui Dumnezeu, cu atât mai mult a fost gura lui Dumnezeu Sfânta Nina, care a condus mii de suflete de la idolatrie la Hristos. Acum se veselește cu ceata sfinților în Împărăția Cerurilor și mijlocește neîncetat la Domnul pentru cei care cinstesc slăvită pomenirea ei și cer sfintele ei rugăciuni.

Crucea sfintei

Crucea din tulpini de viță pe care Născătoarea de Dumnezeu a dăruit-o Sfintei Nina era păstrată în anul 458 în catedrala din Mțheta. Mai târziu, când închinătorii la foc au pornit prigoană împotriva creștinilor, un oarecare monah Andrei a mutat crucea în Armenia. A rămas acolo până în anul 1236, când a fost adusă din nou în Georgia și așezată în catedrala din Mțheta. Însă de multe ori, pentru a nu fi pângărită de vrăjmași în timpul năvălirilor acestora, o ascundeau în munți sau în biserica Sfintei Treimi ce se păstrează până astăzi în Muntele Kazbeghi, ori în vechea biserică a Născătoarei de Dumnezeu, în fortăreața Ananuri.

Pentru o jumătate de veac (1749–1801) crucea a rămas în Rusia, păstrată undeva pe proprietățile principilor georgieni din Nijegorsk.

Astăzi, acest simbol al ostanelilor Sfintei Nina de a binevesti Evanghelia, se păstrează în catedrala Sfântul Sisoe din Tbilisi, într-o raclă, lângă porțile dinspre miazănoapte ale altarului. Deasupra raclei de argint se pot vedea sculptate scene din viața sfintei și minunile pe care le-a săvârșit cu puterea acestei cruci.

Cămașa Domnului

În legătură cu cămașa Domnului și căutarea ei de către Sfânta Nina, cronicarii georgieni menționează puține lucruri. Conform mărturiilor lor, se spune că sfânta a descoperit mormântul Sidoniei, unde era îngropată cămașa.

Sfânta dăduse poruncă să fie tăiat cedrul care crescuse pe mormânt. Însă butucul care a rămas în pământ împreună cu rădăcinile, l-a lăsat așa cum era, după porunca tânărului cel purtător de lumină ce i s-a arătat în rugăciune și i-a spus acele trei cuvinte tainice.

Astfel, cronicarii susțin că, de atunci, sfânta nu s-a mai gândit niciodată să scoată rădăcinile pentru a deschide mormântul Sidoniei, și nici nu a mai căutat preacurata cămașă a lui Hristos în altă parte.

Atunci când cei trimiși de Mirian au primit de la Marele Constantin bucata din Cinstita Cruce și un cui, nu le-au adus la Mțheta, ci bucata din Cinstita Cruce au lăsat-o la Manglisi, iar cuiul la Erusetia. Fiindcă acest lucru l-a supărat pe regele Mirian, sfânta i-a spus:

– Nu te întrista, rege! Așa trebuie să fie, ca Cinstita Cruce să ocrotească hotarele regatului tău și credința în Hristos să se răspândească. Iar pentru tine și capitala ta este de-ajuns harul că aici se află preacinstita cămașă a Domnului.

Cât timp a trăit sfânta, dar și după moartea ei, curgea din rădăcinile cedrului mir cu bună mireasmă și tămăduitor, vădind prezența cămășii în acel loc.

Arhiepiscopul Nicolae I., care păstora Biserica Georgiană la mijlocul secolului al XII-lea (1150–1160), vestit pentru sfințenia și înțelepciunea lui, notează următoarele:

„În vremea mea, mulți pun la îndoială dacă într-adevăr există cămașă Domnului sub stâlpul făcător de minuni. Această îndoială este îndreptățită, fiindcă nu s-a descoperit cămașă, nimeni nu a văzut-o aici. În orice caz, minunile, atât cele din vechime cât și cele de astăzi, pe care cu ochii noștri le vedem toți, se datorează cămășii Domnului și se săvârșesc prin stâlpul «izvorător de mir»”.

În continuare, numărând minunile, arhiepiscopul descrie cum a ars cu foc ce ieșea din pământ femeia unui sultan turc, când, din curiozitate, a vrut să deschidă mormântul Sidoniei pentru a vedea cămașă. De asemenea, menționează că tătarii ce veniseră împreună cu ea pentru a săpa au fost loviți de o putere nevăzută. „Această minune”, notează același autor, „au văzut-o mulți și au auzit-o toți”.

Arhiepiscopul considera izvorârea mirului ca fiind o minune permanentă. Izvorârea era vădită întotdeauna tuturor. „Oricine vede”, spunea acesta, „umezeală pe partea dinspre răsărit a stâlpului. Unii, pentru a necinsti acel loc, au mânjit partea aceea cu var, dar nu au putut să oprească curgerea mirului. Toți suntem martorii mulțimii de tămăduiri ce s-au făcut de acesta”.

Arhiepiscopul Nicolae a alcătuit o slujbă în cinstea cămășii Domnului, care mai târziu a fost diortosită și completată de arhiepiscopii Visarion și Antonie.



IV. **SFÂNȚA MUCENIȚĂ SUZANA⁷**

(**Șușaniki** în limba georgiană; în limbile ebraică, persană, georgiană și armeană, cuvântul Suzana înseamnă crin alb.)

Apostazia ighemonului

Cucernica Suzana a trăit în secolul al V-lea. Era fiica unui ostaș armean, Vardan, și soția ighemonului Kartliei – Varsken, fiul lui Arșușa, împreună cu care avea patru copii, trei fii și o fiică.

Varsken, cu toate că era botezat creștin, era foarte necredincios. Suzana se întrista din pricina necredinței soțului ei, dar își ridica crucea cu răbdare prin rugăciunea neîncetată.

În cele din urmă, Varsken și-a schimbat credința. În anul 466 a mers la regele Persiei, Feruz Murdanah (459–484), sub stăpânirea căruia se afla atunci Kartli, și dorind să câștige bunăvoința acestuia, s-a lepădat de Hristos și a devenit închinător la foc, precum erau perșii.

Feruz, plin de bucurie, i-a oferit daruri bogate lui Varsken și l-a condus pe drumul spre țara lui. Acesta, ajungând în regiunea Eretiei, la hotarele Kartliei, a trimis un slujitor al său cu un cal iute ca să îi vestească pe supușii săi, ce aveau să îi pregătească o primire grandioasă.

Părăsirea apostatului

Călărețul a ajuns în Țurtavi, a cerut să fie primit de stăpâna Suzana și, după ce i s-a închinat, i-a dat de veste despre întoarcerea soțului ei.

– Dacă rămâne în credința lui, a spus aceasta, atunci e binevenit. Dacă nu, atunci nu vreau nici să îl văd, nici să aud despre el.

Presimțind stăpâna ceva neplăcut, i-a cerut insistent slujitorului să îi descopere adevărul. Când a auzit că Varsken și-a schimbat credința, s-a tulburat și a spus printre lacrimi:

– Cât de vrednic de plâns este! S-a lepădat de Hristos, Dumnezeuul adevărat, și s-a dus cu cei necredincioși!

Apoi s-a ridicat, și-a luat fiii și fiica și a alergat în biserică. Și-a pus copiii să stea în fața altarului și a început să se roage:

– Doamne, Dumnezeul meu! Tu mi-ai dat acești copii. Tu păzește-i în sfânta credință. Nu îi lipsi de harul Sfântului Duh, pentru a nu se îndepărta de turma Ta.

Terminând rugăciunea, și-a trimis copiii în palat, în timp ce ea a intrat într-o chiliuță situată lângă biserică și s-a cufundat în plâns adânc.

În acel moment, episcopul palatului, Fotie, lipsea, fiind în casa unui credincios împreună cu părintele Iacob – care avea să devină episcopul localității Turtavi, duhovnicul Sfintei Suzana și biograful acesteia. Diaconul episcopului a alergat acolo și le-a povestit cele întâmplate – cum ighemonul venea și femeia lui a părăsit palatul.

„Ne-am întristat mult”, notează părintele Iacob. „L-am lăsat acolo pe episcop și am mers cât de repede puteam la chiliuță, unde se închina Suzana. Am găsit-o necăjită.”

– Stăpâna mea, i-a spus, te așteaptă lupte cumplite. Te vei lupta cu vicleniile vrăjmașului pentru a-ți păstra credința. Înarmează-te deci cu răbdare și curaj.

– Știu că mă așteaptă o mare încercare. Însă sunt pregătită pentru toate.

– Tristețea ta este tristețea noastră și bucuria ta, bucuria noastră. Ce gândești despre mucenicie?

– Nu te înțeleg.

– Vreau să întreb dacă ești statornică în privința aceasta.

– Sunt neputincioasă și păcătoasă. Însă nădăjduiesc în ajutorul lui Dumnezeu.

– Te așteaptă groaznice chinuri.

– Prefer să mor de mâna lui Varsken decât să trăiesc împreună cu el. Mă tem ca nu cumva traiul împreună cu lepădatul de Hristos să schimbe și sufletul meu.

În acel moment un oarecare persan a cerut să o vadă pe sfânta. Cu lacrimi de ipocrizie i-a spus:

– Un nor de tristețe a acoperit palatul. Însă nădăjduiesc ca în curând bucuria să îl risipească.

Acest persan fusese trimis de Varsken pentru a smulge din gura sfintei vreun cuvânt necugetat spre a-l folosi mai apoi pentru osândirea ei. Stăpânul era – precum se pare – foarte supărat din cauza fugii femeii lui și hotărâse să o omoare.

Suzana a priceput viclenia lui și nu a scos nici un cuvânt. Din starea ei sufletească, persanul a înțeles că se scârbise de soțul ei.

I-a spus aceasta lui Varsken. Cunoscând sălbăticia acestuia, l-a rugat să nu o trateze cu cruzime.

Întoarcerea la palat

În ziua următoare, stăpânul a chemat la el clericii și le-a spus cu bunătate:

– Nu vă temeți și nu disperați.

– Ai necinstit rangul tău și ne-ai făcut de râs, i-au răspuns fără teamă clericii.

– Pentru ce m-a părăsit femeia mea? a izbucnit atunci Varsken. Să mergeți și să-i spuneți că m-a necinstit și m-a făcut de râs, fiindcă a plecat de acasă și a distrus căsătoria noastră.

Când i-au spus aceste cuvinte sfintei, aceea a răspuns:

– Nu l-am necinstit pe Varsken, ci el l-a necinstit pe tatăl său. Tatăl lui îi cinstea pe sfinți, iar el s-a aliat cu dracii. Acela creștea în Dumnezeu cel adevărat, iar Varsken s-a lepădat de El și s-a închinat focului. Pentru că l-a disprețuit pe Dumnezeu, îl disprețuiesc și eu pe el. Nu mă voi întoarce lângă el, chiar dacă mă va omorî.

Varsken, turbat de-a dreptul de răspunsul sfintei, l-a trimis pe fratele lui, Djodjik, pe soția acestuia și pe episcopul Fotie, pentru a o preveni pe sfânta că, de nu se va întoarce fără întârziere la palat, o va târî cu forța.

Cei trimiși au vizitat-o și s-au străduit multă vreme să o convingă.

– Este imposibil să rămân femeia lui, a spus Suzana. Credeam că voi îl veți readuce pe calea mântuirii, dar v-ați comportat altfel. Djodjik! Nu te recunosc drept rudă a mea. Nu mai sunt femeia fratelui tău. Și femeia ta nu mai este sora mea. Sunteți părtași la trădarea lui.

– Varsken va trimite slugi și îți vor lua viața, a spus Djodjik.

– Să mă lege și să mă târască. Aceasta va fi dovada că sunt roabă și nu stăpână.

– Sora mea, nu face de râs casa ighemonicească, a rugat-o acela, și apoi a izbucnit în lacrimi. Împreună cu Varsken au început să se plângă și alții.

– Este adevărat, Djodjik, că suntem ca frații, pentru că am crescut împreună de mici copii. Dar eu nu mă întorc la un asemenea bărbat, chiar dacă asta mă va costa viața.

Însă în cele din urmă, rugămintea stăruitoare și lacrimile lui Djodjik, ale femeii lui și ale episcopului au făcut-o să cedeze. Cu inima apăsată a primit să se întoarcă la palat. A luat sfânta Evanghelie și Vieților Sfinților Mucenici, pe care le avea întotdeauna la ea, și a mers cu greu la palat, spunând înlăcrimată:

– Doamne și Dumnezeu meu! Tu știi că eu merg cu râvnă înspre moarte.

La palat, nu vroia să stea în apartamentul ei de drept. S-a mulțumit cu o cameră mică.

– Doamne al meu, spunea, toți m-au părăsit. Însă cred că Tu nu mă vei părăsi niciodată.

Mucenicia începe

Au trecut două zile. Varsken i-a invitat la prânz pe fratele lui și pe femeia sa, cu toate că, după obiceiul locului și al acelei vremi, femeile cuviincioase nu luau masa niciodată cu bărbații.

Când masa a fost servită, ighemonul le-a spus să o aducă și pe Suzana, care de multe zile nu mâncase nimic. Au silit-o să vină, dar ea nu a atins nimic de pe masă.

Femeia lui Djodjik i-a oferit vin. Atunci sfânta a certat-o și a spus:

– Unde ai auzit așa ceva, să mănânce femeile cu bărbații?

Și luând paharul, l-a aruncat pe jos.

Varsken a luat foc de supărare. La început a insultat-o cu cuvinte necuviincioase. Apoi s-a ridicat și, răcnind ca un îndrăcit, a început să o bată, să o lovească cu pumnii, să o tragă de păr și să o lovească în cap cu un clește de fier pe care îl înhățase din sobă. Din pricina bătăii, sfânta nu mai putea vedea cu unul din ochi.

Văzând Djodjik furia fratelui său, s-a băgat între ei și cu multă osteneală a reușit să o smulgă din mâinile lui.

– Ajunge! i-a spus. Nu ți-e rușine să o lovești în felul acesta pe nevasta ta?

Sfânta privea la ei, zăcând neputincioasă. Însă stăpânul, sfâșiind cu turbare basmaua ei ce îi rămăsese în mâini, continua să o ocărăscă și să o numească nenorocirea casei lui.

– Legați-o! De mâini și de picioare! – a poruncit.

Ascultându-i porunca, slujitorii au legat-o. Însă după puțin timp, când s-a mai liniștit oarecum, acel persan care venise la ea mai înainte l-a rugat stăruitor să o elibereze. Varsken a cedat la rugămințile lui. A poruncit să o dezlege și să o conducă într-una din camerele palatului. Însă a dat poruncă severă de a o urmări neîncetat și de a nu lăsa pe nimeni să o viziteze.

Sfânta este supravegheată

Dimineața a întrebat paznicul în ce stare se afla sfânta, și acela i-a răspuns că rănilor provocate de bătaie nu erau vindecate.

Varsken a intrat în cameră. Într-adevăr, a găsit-o într-o stare de nedescris. Însă a dat din nou poruncă de a nu îi privi careva chipul, pentru a nu vedea starea în care se găsea. Apoi a plecat la vânătoare. Puțin mai târziu, părintele Iacob, duhovnicul sfintei, a venit și l-a rugat pe paznic:

– Lasă-mă să intru. Vreau doar să-i văd rănilor.

– Mi-e teamă să nu mă pedepsească stăpânul, a răspuns acela.

– Nerecunoscătorule! Și ce dacă te pedepsește? Nu ți-a făcut bine stăpâna de atâtea ori?

După aceasta, paznicul i-a deschis ușa.

A găsit-o pe sfântă cu capul aplecat și cu fața umflată din pricina loviturilor. În fața acestei priveliști de plâns, nu a putut să-și stăpânească lacrimile.

– Nu plânge, părintele meu, i-a spus sfânta. Ceea ce vezi este începutul biruinței mele.

– Lasă-mă să-ți curăț fața de sânge și praf, să-ți pun alifie, să-ți leg rănilor...

– Părinte, nu-mi alina durerile. Sângele acesta îmi va spăla păcatele. Oricum, arhiepiscopul Samuil și episcopul Ioan mi-au trimis mâncare. Însă nu am putut mânca, pentru că jumătate din dinții mei s-au rupt, iar bărbia îmi este într-o stare foarte proastă.

Atunci părintele Iacob a luat puțină pâine, a sfărâmat-o într-un pahar cu vin și i l-a dat. Astfel, sfânta a mâncat ceva.

Însă a venit timpul să se despartă. Duhovnicul s-a ridicat.

– Părinte, l-a întrebat atunci sfânta, ce zici de bijuteriile mele? Nu ar fi mai bine să i le trimit lui Varsken? Ce nevoie mai am de ele?

– Te sfătuiesc să le păstrezi, a răspuns acela, în timp ce i se închina înlăcrimat.

În scurt timp, Varsken a trimis un tânăr slujitor pentru a-l chema pe părintele Iacob. „Oare ce treabă are cu mine?“, s-a întrebat părintele și s-a dus în grabă.

– Plec la luptă împotriva hunilor, i-a spus ighemonul. Dar nu vreau să îi las podoabele regale Suzanei, fiindcă nu mai este femeia mea. Mergi, deci, și adu-mi-le.

Sfânta i le-a dat înapoi cu nerăbdare, slăvindu-L pe Dumnezeu. Varsken le-a luat, le-a numărat și, fiindcă se îndoia că nu lipsește nici una, a spus:
– Va găsi altele cu care să se împodobească!

Alte chinuri mucenicești

Când a intrat în Postul Mare, sfânta a părăsit din nou palatul și s-a dus în chiliuța ei, lângă biserică. A zidit fereastra chiliuței și, rămânând în întuneric, s-a dedicat rugăciunii și postului.

Ighemonul s-a întors de la război. Cei de la curte l-au rugat să nu o necăjească pe sfânta pe durata postului.

Însă când a venit Săptămâna Mare, diavolul a pus stăpânire din nou pe inima lui. S-a dus în biserică și a început să-l ocărăască pe episcopul Fotie.

– Dă-mi nevasta! De ce ne dezbinii?

– De ce te iei fără nici o pricină de episcop și de stăpână? – a răspuns cu îndrăzneală unul din preoți.

Însă Varsken l-a lovit cu sceptrul, silindu-l să tacă.

Sfânta Suzana stătea lângă ei. Văzând-o ighemonul, a scos-o afară și a poruncit să fie târâtă pe pământ până la palat.

Drumul era plin de spini. Hainele i s-au sfâșiat și trupul i s-a umplut de răni.

Ajungând la palat, Varsken a poruncit să i se dea 30 de lovituri cu varga. Iar în timp ce călăul o bătea, tiranul i-a spus:

– Cu ce te alegi de pe urma Bisericii, a creștinilor și a Dumnezeului lor?

Suzana cea mult chinuită nici nu a suspinat, nici nu s-a plâns în timpul loviturilor. Însă atunci când au încetat să o mai lovească, i-a spus lui Varsken:

– Nefericitele! Dacă nu ți-e milă de mine, fie-ți milă cel puțin de tine și întoarce-te la Hristos de care te-ai lepădat.

Stăpânul, neluând în seamă sângele pierdut de sfântă, a poruncit slujitorilor să o lege, să îi pună lanț de gât, să o închidă în fortăreață și să nu îi dea nimic de mâncare.

În fortăreață

Mucenica a fost dusă în fortăreață desculță și cu părul smuls, ca o criminală.

Nimeni nu cuteza a se apropia de ea, pentru că era urmată de Varsken, care înjura și amenința. În spate venea o mare mulțime de oameni. Toți plângeau cu amărăciune, compătiment-o pe stăpâna lor.

– Frați, surori și copii, le-a spus sfânta, nu plângeți! Rugați-vă numai să nu ies din temniță. Să mor în chinuri pentru credința mea în Hristos.

Înfuriat, stăpânul s-a repezit la mulțimea de oameni și i-a împrăștiat cu amenințări. Când a ajuns la fortăreață, i-a spus sfintei:

– Ai trăit destul liberă. De aici nu vei ieși vie. Vei ieși cu picioarele înainte.

Au aruncat-o pe muceniță într-o cameră întunecată și strâmtă, în partea de miazănoapte a fortăreței. Varsken a pecetluit cu propriul sigiliu lanțul cu care era legată de gât sfânta.

– Mă bucur, a spus aceasta, că voi muri aici, fiindcă astfel mă voi odihni în cealaltă viață.

– Te voi odihni eu, a răspuns cu ironie stăpânul.

Și de îndată, după ce a întărit temnița cu pază, a poruncit să fie pedepsită cu înfometare și să nu îngăduie nimănui să o viziteze. Cel ce va încălca această poruncă avea să fie pedepsit cu moartea.

După trei săptămâni, Varsken a aflat de la paznici că sfânta e atât de slăbită încât se apropie de moarte.

În acea seară, părintele Iacob, cu mii de rugăminți și daruri bogate, a convins garda să îi permită intrarea în temniță. Intrând, a văzut-o pe mucenița lui Hristos strălucind în chip minunat. Sfânta, văzându-l înlăcrimat, i-a spus:

– Părinte, se poate să plângi pentru această stare minunată în care mă aflu?

Părintele Iacob, după ce a vorbit cu ea îndeajuns, s-a dus la casa sa. În vremea aceea, Djodjik, fratele stăpânului, lipsea. Când s-a întors și a fost înștiințat despre pătımirea nevastei lui Varsken, l-a rugat pe acesta să o cruțe cel puțin de lanțuri. A luat încuviințarea pentru aceasta și a alergat la ea. I-a

scos de îndată lanțul ce era legat în jurul gâtului. Însă sfânta nu i-a îngăduit să îl scoată și pe cel de la picioare.

Sfințenia și săvârșirea de minuni

Cu postul, privegherea și rugăciunea, sfânta sporea în viața duhovnicească. Sfințenia ei s-a făcut cunoscută în toată Georgia. Veneau de peste tot pentru a-i cere ajutorul. Rugăciunea ei făcea ca femeile neroditoare să aibă mulți prunci, vindeca bolnavii, dădea lumină orbilor.

O vrăjitoare persană fusese lovită de lepră. Sfânta a sfătuit-o să părăsească magia, să devină creștină și să meargă la Ierusalim pentru a se închina la mormântul Domnului. Femeia a făcut precum i s-a spus și s-a făcut bine.

Copiii sfintei se leapădă de credință

Suzana, învățând pe de rost și cei 150 psalmi, cânta zi și noapte celui Preaînalt.

Într-o zi, a fost înștiințată că copiii ei s-au lepădat de Hristos. Au fost convinși de tatăl lor să devină închinători la foc. A început atunci să plângă și să se vaiete.

– Dumnezeu meu! spunea. Tu mi-ai dat copiii. Însă acum nu mai sunt ai mei. Să fie voia Ta. Apără-mă numai de cursele vrăjmașului.

De atunci, și-a renegat copiii. Nu mai vroia nici să-i vadă, nici să audă despre ei.

Sfânta rămâne neclintită

Într-o zi, au vizitat-o trimiși ai lui Varsken.

– Părintele nostru, i-au spus, îți poruncește să te întorci la palat, în caz contrar, te va înjosi. Te va trimite pe un măgar la Țora sau la palatul regelui Persiei.

– Să facă ce dorește, a răspuns sfânta. Poate acolo mă va găsi vrednică și nu rea.

Stăpânul nu a înțeles noima răspunsului ei. „Într-adevăr”, a cugetat, „poate că se va mărita acolo cu vreun principe persan și astfel o va găsi bună și nu rea?”

Însă sfânta avea gândul la mucenicia pentru care era întotdeauna pregătită.

Atunci, Varsken l-a trimis pe unul dintre frații sfintei pentru a o face să se răzgândească.

– Ascultă-mă, i-a spus acesta. Întoarce-te la palat. Nu ne distrugi casa.

– Spune-i acestui om fără-de-Dumnezeu, a răspuns sfânta, că mi-a luat deja viața. El a jurat că nu voi ieși vie de aici. Dacă poate să învie morții, să o învie pe mama lui, care este îngropată în Urde. Dacă nu poate să o învie pe ea, nici pe mine nu mă poate mișca de aici decât cu sila.

În ziua următoare, a venit o persoană de la palat și i-a spus:

– Ai răspuns bine lui Varsken, fiindcă avea un scop rău.

– Îți aduci aminte ce spune Evanghelia? a replicat sfânta. Iar când vă vor duce în sinagogi și la dregători și la stăpâniri, nu vă îngrijiți cum sau ce veți răspunde, sau ce veți zice, că Duhul Sfânt vă va învăța chiar în ceasul acela ce trebuie să spuneți (Luca 12, 11–12).

Nevoință și rele pătimiri

La sfârșitul celor șase ani de încercări, fericita Suzana slăbise mult. Pe zi ce trecea, se topea ca o lumânare. În toți acești ani, în fiecare Mare Post, nu se așeza, nu dormea și nici nu mânca. Numai în duminici, după ce se împărtășea, punea în gură puține legume. Pâine nu gusta până la Paști. În restul timpului dormea într-un pat vechi și ca pernă își punea o piatră.

Pentru a face metanii, nu folosea rogojină.

În fortăreața unde era închisă, vara era o căldură insuportabilă, mai ales când băteau acele vânturi puternice și înăbușitoare. Apa era stricată. Din această pricină, locuitorii acelor locuri erau întotdeauna umflați și palizi. Aproape toți mureau tineri.

În aceste condiții a trăit înlănțuită Sfânta Suzana, șase ani întregi, slăvind-L pe Dumnezeu. În cel de-al șaptelea an, după multe metanii și după statul în picioare, picioarele ei s-au umflat și s-au umplut de răni.

Cu timpul, rănilor s-au infectat și s-au umplut de viermi. Duhovnicul ei, părintele Iacob, se mâhnea mult pentru starea în care se afla sfânta.

– Părinte, i-a spus aceasta într-o zi, de ce te întristezi? În această viață viermii sunt vremelnici, dar în cealaltă viață sunt veșnici. Să mă mănânce viermii mai bine aici, decât acolo viermele cel neadormit.

– Dar nu îți ajunge durerea pricinuită de haina din păr pe care o porți pe piele pentru uscarea trupului?

– Te rog să nu vorbești nimănui despre această haină, a spus sfânta. Și a adăugat:

– Oricum, trebuia să renunț la ea și la trupul acesta stricăcios de multă vreme.

Numai duhovnicul ei știa că, pe sub îmbrăcăminte, purta de dragul relei pătimiri o haină de păr aspru, ce o ascundea pe sub o mantie monahală antiohiană.

Ultimele întâlniri

Djodjik a aflat că sfânta se apropia de moarte și a vizitat-o împreună cu familia lui. Intrând în temniță, și-a făcut cruce și a heretisit-o pe sfânta cu cuvinte mângâietoare.

– Acum, a răspuns aceea, dacă este voia lui Dumnezeu, pot să urmez plină de bucurie calea pe care o iau toți oamenii.

– Mireasă și roabă a lui Hristos, a spus Djodjik înlăcrimat, făcându-i metanie, roagă-te Domnului să-mi ierte multele mele păcate.

– Dumnezeu să te ierte și să îți dăruiască mulți ani de viață.

– Sfârșitul vieții tale mucenicești, a continuat Djodjik, este aproape. Binecuvântează-ne, Suzana, și de ți-am greșit cu ceva, iartă-mă.

– Viața noastră este scurtă ca a unei flori de câmp, a spus sfânta, care dimineața înflorește și seara se ofilește. Cui îi este milă de săraci și îi miluiește, va fi miluit din plin în veșnicie. Cine își jertfește viața aici, o va dobândi în veșnicie.

Apoi i-a binecuvântat pe Djodjik și familia lui, i-a heretisit de plecare și i-a petrecut cu dragoste.

Îndată ce au plecat aceia, au venit arhiepiscopul Samuil și episcopul Ioan, care adeseori o vizitase pentru a o mângâia în suferință, a o sprijini și a o îngriji. Acum o pregăteau pentru limanul liniștit al cerului.

Au venit să o vadă și mulți alții, oameni însemnați și oameni neînsemnați. Toți îi cereau rugăciunile, toți cereau să i se scoată lanțurile de la picioare pentru a le lua ca amintire și binecuvântare. Dar sfânta nu vroia acest lucru. Credea că nu era vrednică de o asemenea cinste. Însă în cele din urmă i-a lăsat. Un oarecare cleric i-a scos lanțurile și le-a dat credincioșilor.

– Dumnezeu, a spus atunci sfânta celor ce o vizitaseră, să îi umple cu toate bunătățile Lui pe cei care au luat parte la mucenicia mea. Acum mă îndrept către veșnicie. Nădăjduiesc că pentru întristările pe care le-am răbdat îmi va dărui Domnul bucuria; pentru ocară și umilire, slavă și cinste în ceruri.

Adormirea și îngroparea

Poporul și-a luat rămas bun de la stăpâna sa. Ceasul mult-râvnit de sfântă a sosit. L-a chemat pe episcopul Fotie și s-a împărtășit. I-a mulțumit ca unui părinte și ocrotitor și l-a rugat să se roage pentru ea. La sfârșit, după ce a cerut ca trupul să îi fie îngropat în biserică, a spus:

– Binecuvântat este Dumnezeu, fiindcă adorm în numele Lui.

Și a adormit în pace, predându-și sfințitul ei suflet în mâinile lui Dumnezeu, la 17 octombrie 466.

Îndată, episcopul Ioan a spălat cinstitele moaște și le-a pus în giulgiu. Apoi, după ce le-au adus cu lumânări și cu tămâie acolo unde le ceruse mai înainte sfânta, le-au îngropat cu cinste. Cei care au însoțit cinstitul trupul al sfintei până acolo au privegheat toată noaptea, slăvindu-L pe Dumnezeu cel întreit în Persoane, Care dă putere celor ce-L mărturisesc pe El.

În cinstea Sfintei Suzana s-a ridicat o biserică în Țurtavi, unde au fost mutate și puse în mormânt cu toată cinstea sfintele ei moaște.

Atunci când armenii s-au despărțit de Biserica Ortodoxă, biserica din Țurtavi a trecut în jurisdicția lor.

În anul 586, arhiepiscopul Simeon Kirion, de teamă că armenii le vor răpi comoara, a mutat sfântul trup în Tbilisi și l-a așezat în grădina bisericii Metehi, în locul unde se află astăzi fortăreața cu același nume, în partea de miazăzi a altarului.

Prăznuirea sfintei, nu se știe din ce pricină, s-a mutat din 17 octombrie la 28 august. Poate că în acea zi se făcuse mutarea cinstitelor ei moaște.



V.

CEI NOUĂ SFINȚI MUCENICI–COPII DIN KOLA

„De ce ne goniți?”

Cutremurătoarea mucenicie a celor nouă copii, a cărei pomenire o cinstește Biserica Georgiană la 22 februarie, ne aduce în secolul al VI-lea.

Într-un sat mare din sud-vestul Georgiei, în câmpia Kola, unde se găsesc izvoarele râului Mtkvari, trăiau câțiva creștini. Cei mai mulți locuitori din acel sat erau încă închinători la idoli. Copiii creștini se jucau toată ziua cu copiii închinătorilor la idoli. Însă îndată ce preotul bătea clopotul pentru vecernie, părăseau jocul și alergau la biserică.

Îi urmau întotdeauna nouă dintre copiii idolatrilor – Guaram, Adarnase, Bakar, Vace, Bardzimi, Daci, Djuanșeri, Ramazi și Parsman. Însă atunci când ajungeau la poarta bisericii, creștinii nu-i lăsau să intre.

– De ce ne goniți? se plâneau aceia. Copiii voștri sunt prietenii noștri și credința lor este atât de minunată!

– Sunteți închinători la idoli, le răspundeau. Din pricina aceasta nu puteți intra în casa lui Dumnezeu.

Astfel, plecau întristați. Iar asta s-a întâmplat de multe ori.

Botezul

Odată au venit din nou și au încercat să intre împingându-i pe creștini.

– Ascultați! le-au spus atunci aceia. Dacă vreți să vă primim în biserica noastră, trebuie să credeți în Iisus Hristos, să vă botezați în numele Dumnezeului Celui în Treime și să trăiți ca creștinii.

Copiii au primit acestea cu bucurie. Iar preotul satului, un om sfânt și cinstit, amintindu-și de cuvintele Domnului – cel ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine (Matei 10, 37) – de îndată i-a catehizat în credința creștină și i-a învățat poruncile evangheliilor. Însă nu cuteza să îi boteze ziua, temându-se de închinătorii la idoli.

Așadar, când s-a înnoptat, i-a luat cu el și i-a dus la izvorul râului cel mare. I-au urmat mulți creștini.

În acea perioadă, râul era rece ca gheața. Dar îndată ce copiii au intrat în el pentru a fi botezați, apa, cu puterea Preabunului Dumnezeu, a devenit caldă!

Acestei minuni extraordinare i-a urmat o alta, și mai de necrezut: după săvârșirea tainei, îndată ce au ieșit din râu, îngerii trimiși de Dumnezeu s-au pogorât din cer și i-au îmbrăcat în cămăși albe. Nașii lor au fost copiii creștini, prietenii lor, la ale căror case au mers după botez.

„Suntem creștini”

A doua zi, părinții închinători la idoli au început să-și caute copiii. Găsindu-i în casele creștinilor și aflând ce se întâmplase, și-au ieșit din minți din pricina răutății care îi stăpânea. Cu strigăte și blesteme i-au luat pe nou-luminații copii creștini și, lovindu-i fără milă, i-au târât până la casele lor. Acolo le-au dat să mănânce cele jertfite idolilor. Însă copiii nu au acceptat.

– Acum suntem creștini, spuneau, și nu putem mânca alimente care au fost oferite idolilor.

Astfel au petrecut șapte zile fără a pune mâncare în gură.

Văzând aceasta, părinții au început să îi ademenească cu jucării frumoase, haine minunate și alte daruri scumpe. Însă primeau același răspuns:

– Suntem creștini și nu mai vrem nimic de la voi, decât să ne lăsați să mergem la frații noștri.

Mucenicia

Văzând că nu puteau să-i convingă, s-au înfățișat ighemonului, de asemenea idolatru, și i-au cerut ajutorul.

– Cum să vă ajut eu? – a spus acela. Sunt copiii voștri, faceți cum credeți.

După ce s-au gândit puțin, i-au făcut cunoscută înfricoșătoarea lor hotărâre:

– Dacă îi lăsăm să trăiască, se pot lua și alții după ei. Așadar, să îi omorâm, pentru a-i înfricoșa pe restul consătenilor noștri.

După ce au luat cu ei și alți închinători la idoli fanatici, au mers la casa preotului creștin. S-au repezit ca fiarele sălbatice asupra slujitorului Domnului. L-au bătut cu asprime, l-au gonit și i-au luat averea. În continuare, în frunte cu ighemonul, au mers la izvorul râului, unde cu puțină vreme mai înainte fuseseră

botezați micuții sfinți. Acolo au săpat o groapă adâncă și au aruncat copiii acolo. Aveau toți de la șapte până la nouă ani.

– Vom muri pentru Hristos, în numele Căruia ne-am botezat, și vom trăi împreună cu El veșnic în cer.

Numai aceste cuvinte le-au spus, într-un glas, înainte de a suferi groaznica mucenicie.

Mai întâi, părinții fără-de-Dumnezeu au început să arunce pietre mari în groapă, strivind craniile și oasele copiilor. Fiarele sălbatice și șerpii veninoși se mâhnesc pentru micuții lor, însă cei îndrăciți nu s-au mâhnit pentru odraslele lor. După ei s-au luat și ceilalți idolatri.

După câteva ore, groapa se umpluse de pietre și trupurile tinerilor mucenici fuseseră îngropate sub ele. În cele din urmă, au aruncat pământ și l-au călcat bine sub picioare, împlinindu-și lucrarea diavolească.

Astfel s-au împlinit încă o dată cuvintele Domnului: Și va da frate pe frate spre moarte și tată pe fiu... și veți fi urâți de toți pentru numele Meu (Matei 10, 21).



VI.

SFÂNTUL IOAN ZEDAZNELI

Monah în Siria

Pe țărmul stâng al râului Aragvi, la opt kilometri nord-est de Mțheta și la cincisprezece kilometri nord de Tbilisi, se înălța muntele Zadeni. Denumirea acestuia vine de la idolul cu același nume, ce se afla acolo în primii ani ai creștinismului.

Cuviosul Ioan s-a nevoit în muntele Zadeni, de la care își trage numele de Zedazneli. Cuviosul provenea din Siria. Locul exact al nașterii lui nu ne este

cunoscut, de asemenea nici părinții lui. Însă știm că s-a născut într-un sat de lângă Antiohia, la sfârșitul secolului al V-lea.

În acest oraș a studiat, având rezultate excepționale la învățătură. Sporul lui duhovnicesc mergea împreună cu dezvoltarea lui trupească. Devenea pildă de creștin virtuos. S-au întărit adânc înlăuntrul lui învățăturile Sfintei Scripturi, a adunat ca într-o vistierie în inima lui fiecare lucru cu folos duhovnicesc și a strâns prin studiile sale felurite și bogate cunoștințe. Încă de tânăr, ascultând o voce dinlăuntrul său, a devenit monah într-o chinovie. Slobozit prin urmare de grijile lumesti și de orice îndatorire conjugală, a început să-și afierosească zilele lui Dumnezeu. Își propusese să păzească poruncile dumnezeiești și lupta în fiecare zi prin post și rugăciune pentru a-și atinge acest scop.

Făcător de minuni

Smerenia lui era atât de adâncă încât se vedea pe el însuși vierme și nu om (Ps. 21, 7). Lupta cu bărbăție împotriva răului și ispitelor diavolului, aruncându-se în acest război cu toate puterile lui. Izvoarele lacrimilor lui nu secau niciodată. Zi și noapte îl ruga pe Dumnezeu să îl întărească pentru a lupta cu patimile trupești. Dumnezeu a ascultat rugăciunea lui, dându-i putere împotriva patimilor și harisma facerii de minuni.

Cuviosul Ioan se deosebea față de ceilalți monahi ai chinoviei prin nevoințele lui. Prin minunile pe care le săvârșea, atrăgea la el credincioși din Antiohia, pe care îi conducea pe drumul mântuirii. Prin înalta lui viețuire duhovnicească devenise o făclie pentru acel ținut. Bolnavi fără număr își găseau lângă el tămăduirea: orbii vedeau, șchiopii umblau, cei îndrăciți se eliberau de duhurile viclene.

Pustnic

Pe măsură ce Dumnezeu îl slăvea prin minunile pe care le făcea, pe atât de mult se mărea mulțimea care alerga la el pentru a-i cere binecuvântarea. Vestea despre el s-a răspândit în toată Siria. Însă sporirea numărului vizitatorilor îi tulbura liniștea. Din pricina aceasta a hotărât să plece din Antiohia împreună cu unii dintre ucenicii lui și să se ascundă în adâncul pustiei. Acolo s-a dăruit netulburat rugăciunii, postului și privegherii.

Credincioșii au încercat în fel și chip să îl descopere pe binefăcătorul lor, dar pentru multă vreme adăpostul lui a rămas ascuns. Ucenicii lui mergeau în taină în oraș, își vindeau lucrul de mână, își cumpărau cele de trebuință și iar se întorceau în taină lângă părintele lor. Își urmau întru virtute starețul, și încercau să îl urmeze în rugăciune, post și alte nevoințe. Niciodată nu rămâneau în nelucrare. Împlineau cele spuse de Apostol: Voi înșivă știți că mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor ce erau cu mine (Fapte 20, 34).

Mâinile lor erau întotdeauna ocupate cu lucrul mâinilor, buzele cu rugăciunea și mintea lor ațintită spre cer.

Însă Domnul nu vroia ca robul Lui să rămână ascuns. Fiindcă făclia aprinsă nu se pune sub obroc, ci în sfeșnic (Matei 5, 15), pentru a lumina pe toți cei din împrejurul ei. Astfel, l-a descoperit tuturor celor care îl căutau. Mulțimi fără număr au început atunci să vină de peste tot, unii pentru a se tămădui de boli, alții pentru a-și odihni sufletul și alții pentru a-i asculta învățăturile. Este cu neputință a povesti minunile pe care le săvârșea.

În Georgia

Sfântul însă vroia să fugă de slava oamenilor. Astfel, s-a gândit să meargă într-un ținut în care să fie cu desăvârșire necunoscut. Dar unde? Atunci Dumnezeu i-a arătat voia Lui robului Său: a văzut-o pe Preasfânta într-o vedenie, dându-i poruncă să aleagă doisprezece ucenici vrednici și să îi ia împreună cu el în Georgia (Iviri), unde aveau să meargă pentru a întări credința creștină în nou-întemeiata Biserică.

Cuviosul Ioan i-a chemat pe ucenicii lui și le-a spus să postească și să se roage timp de zece zile. După trecerea celor zece zile, i-a strâns din nou și le-a spus:

– Copiii și frații mei iubiți! Știu că aveți din plin dumnezeiescul har și sunteți împodobiți cu virtuți. Ascultați-mă, deci: am văzut într-o vedenie pe Preabinecuvântata Maică a Domnului nostru. Mi-a dat poruncă să aleg doisprezece dintre voi, care mă vor urma către îndepărtata Ivirie, ca să ne ostenim pentru nou-întemeiata Biserică a ei. Pentru a înlesni alegerea celor doisprezece, voi scrie numele voastre separat și le voi pune pe Sfânta Masă. Toată noaptea vom petrece în rugăciune, pentru ca însuși Domnul să facă această alegere, fiindcă ne-am predat voii Lui.

– Cuvioase părinte! au răspuns ucenicii. Fă precum ți-a poruncit Domnul. Însă noi nu te vom lăsa, și nu ne vom despărți de tine.

Toată noaptea au petrecut-o în rugăciune. Pe la trei dimineața au început Dumnezeiasca Liturghie. După ce s-au împărtășit, cuviosul a dat poruncă tuturor să-și înalțe mâinile către cer și să rostească în limba greacă „Doamne miluiește!”. Aceasta a durat o oră întreagă. Atunci îngerul Domnului, în fața tuturor, a luat douăsprezece nume de pe Sfânta Masă și le-a pus în mâinile cuviosului: Sisoie, David, Antonie, Tadei, Ștefan, Isidor, Mihail, Piros, Zinon, Ise, Iosif și Aviv.

Fericitul Ioan a făcut în acest fel alegerea, pentru a nu crede ceilalți că este părtinitor, dar și pentru a nu-i mâhni pe cei care trebuiau să-l părăsească. Cei care aveau să rămână singuri plâneau plini de amărăciune pentru despărțirea de bătrânul lor. Sfântul i-a chemat lângă el și le-a spus:

– Frații mei, nu trebuie să vă împotriviți hotărârii Domnului. Să știți că vă iubesc pe toți deopotrivă. Voia lui Dumnezeu este aceasta: să rămâneți voi aici și să Îi

fiți credincioși. Așadar, supuneți-vă cu toată inima voii Lui, și să nu Îl întristați. Și în numele celor doisprezece aleși vă rog să opriți plânsul.

Cuviosul, după ce a ales în locul lui un egumen, pe Eftimie, și-a înălțat mâinile la cer și s-a rugat multă vreme pentru sufletele lor. În cele din urmă, după ce i-a binecuvântat pe fiecare separat, punându-și mâinile pe capetele lor, a pornit împreună cu cei doisprezece în lunga călătorie.

Sosirea și întâmpinarea

Drumul a fost lung și ostenitor. Istoviți, au ajuns în sfârșit în Mțheta. I s-a arătat atunci arhiepiscopului Evloghie îngerul Domnului și i-a spus:

– Iată, sosește din Siria robul Domnului Ioan, împreună cu monahii lui. Acesta se va îngriji de credința pe care a sădit-o Sfânta Nina în țara voastră. Ridică-te pentru a-i întâmpina cu multă bucurie. Nu pune piedici lucrării lor, fiindcă sunt trimiși de către Dumnezeu și împodobiți cu toate virtuțile.

S-a ridicat atunci vrednicul ierarh și a pornit împreună cu tot clerul lui și cu mulțime de popor, pentru a-i întâmpina. El însuși mergea înainte, îmbrăcat în vestmintele sale arhieresti. Ajungând în cel mai apropiat sat, a cerut vești despre robii lui Dumnezeu. A așteptat multă vreme. În cele din urmă, au apărut sfinții părinți, desculți, zdrențăroși, purtând obișnuitele lor potcapuri siriene.

Îndată ce i-a văzut, arhiepiscopul și-a dat seama că sunt cei pe care îi aștepta. Așadar s-a apropiat de ei, îmbrățișându-l pe cuviosul Ioan, și spunându-i:

– Părinte Ioane! Îngerul Domnului mi-a descoperit venirea ta. Îți mulțumesc Domnului că a trimis pe cuvioșia ta aici, pentru a călăuzi multe suflete la cunoașterea de Dumnezeu și la viața veșnică.

Cuviosul a pus metanie arhiepiscopului și a luat binecuvântare de la el. Același lucru l-au făcut toți ucenicii lui. Apoi i-a spus:

– Cuvioase stăpâne! Cu smerenia ta Îl urmezi pe Hristos, de la Care te-ai și învățat spre aceasta. Noi, robii Lui, Îți mulțumim lui Dumnezeu, fiindcă am găsit în persoana ta un păstor vrednic, căruia i se descoperă toate cele tainice. Dăm slavă măreției Lui, Care ne-a învrednicit să te întâlnim. Călăuzește-ne spre mântuire, fiindcă socotesc eu, nevrednicul, că ai mult har dumnezeiesc în tine. Cu adevărat, când am luat binecuvântarea ta, s-au deschis buzele mele, încât acum pot vorbi o limbă necunoscută mie. Mi s-au deschis de asemenea urechile, ca să pricep sfânta poruncă pe care ai primit-o.

Este vrednic de admirat faptul că fericitul Ioan vorbea în georgiană, care îi era cu desăvârșire necunoscută. Minunea aceasta se aseamănă cu aceea care a avut loc la Cincizecime, atunci când prin pogorârea Sfântului Duh apostolii au început să vorbească în felurite limbi (Fapte 2, 1–4).

Au pornit cu toții înspre oraș, unde arhiepiscopul i-a condus spre „Svetițhoveli”, biserica stâlpului făcător de minuni și izvorător de mir. Cuviosul și ucenicii lui au căzut în genunchi și s-au închinat cu multă evlavie. De asemenea, Îl slăveau și Îi mulțumeau lui Dumnezeu pentru primirea plină de căldură pe care le-o făcuseră georgienii. Arhiepiscopul le-a propus să locuiască împreună cu el și părinții au primit aceasta.

Învățau poporul

Regele și tot poporul îi vedeau ca pe îngerii lui Dumnezeu. Din buzele lor izvorau apele pline de har ale dumnezeieștii învățături și deveniseră pilde tuturor prin virtuțile lor. Din toate colțurile țării a început să vină mulțime de popor. Oamenii ascultau sfaturile părinților și erau întăriți în credința ortodoxă. De asemenea, și-au adus bolnavii pentru a se vindeca cu harul tămăduitor al cuvioșilor. Prin predica lor a fost luminată aproape întreaga regiune Kartli. Însuși regele Parsman al VI-lea (541–553) îi vizita adeseori împreună cu demnitarii lui, pentru a le cere binecuvântarea și a le asculta învățăturile.

Cuvioșii părinți au vizitat toate ținuturile unde predicase Sfânta Nina și s-au închinat în locurile care aminteau de evenimentele mai importante ale vieții ei. O simțeau aproape de ei, de parcă ar fi fost vie. Cereau amănunte despre cele făcute de ea și despre predicile ei, și Îi erau recunoscători lui Hristos, care dăruise firii femeiești neputincioase atâta bogăție de har apostolicesc.

În sfârșit, cereau necontenit de la Dumnezeu prin rugăciunile lor să le arate un loc pentru a se stabili.

Pe muntele Zadeni

Au trecut trei ani întregi. Într-o zi, fericitul Ioan, privind spre nord-est, a văzut deasupra muntelui Zadeni o mulțime de draci, ca un nor negru și gros, care îl provocau cu nerușinare. S-a întors atunci și le-a spus ucenicilor lui:

– Priviți, fiii mei, acei draci vicleni deasupra muntelui! M-am gândit să ne așezăm acolo. Din această pricină, se pare, se poartă în acest fel dracii, pentru a ne înspăimânta. Însă avem de partea noastră puterea lui Hristos. Apoi s-a întors la draci și le-a spus:

– Vă poruncesc în numele lui Hristos să plecați departe, pentru că acolo va rămâne Ioan împreună cu frații lui.

După aceea, sfântul a mers la arhiepiscop.

– Sfinte stăpâne, i-a spus, dă-ne binecuvântare să ne așezăm pe acel munte înalt, până ne va arăta Dumnezeu alt loc.

– Acel munte, a răspuns acela, este fără nici o mângâiere și inaccesibil. Mai mult decât atât, a fost o vreme când acolo era locul pe care era așezat idolul Zadeni, pe care l-a distrus Sfânta Nina, maica noastră. Și acum, precum se spune, este plin de duhuri viclene.

– Dacă este voia lui Dumnezeu și rugăciunile tale cu noi, au spus monahii, binecuvântează-ne și lasă-ne să mergem acolo.

Atunci, păstorul, din respect pentru râvna lor, și-a dat binecuvântarea. Monahii s-au apropiat de stâlpul cel făcător de viață, au îngenunchat și s-au rugat multă vreme.

– Ajută-mă, Doamne, se ruga cu lacrimi Avva Ioan, pe drumul pe care mi-l arăți. De este voia Ta aceasta, fă să-mi termin viața în acel loc retras. Doamne, de tânăr mi-am părăsit țara și m-am lăsat în purtarea Ta de grijă. Și-au terminat rugăciunea și au plecat din orașul Mțheta. Era luna mai, și râul Aragvi era ieșit din matcă. Trecerea acestuia era cu neputință, dar nimic nu putea să îi oprească. Fiind însoțiți de arhiepiscop și de popor, s-au apropiat de mal. S-a întors atunci fericitul Ioan către ucenicul său Sisoe și i-a spus:

– Roagă-te, părinte, lui Dumnezeu, să trecem fără nici o primejdie pe malul celălalt.

Ucenicul, fiind întotdeauna ascultător, s-a întors către răsărit, a făcut trei metanii și a însemnat râul cu semnul sfintei cruci. Apoi a luat toiagul cuviosului, a lovit cu vârful lui apa și a spus:

– Râule! Bătrânul nostru îți poruncește să te oprești până trecem pe malul celălalt.

Îndată râul s-a oprit din mersul lui și i-a lăsat să treacă, de parcă în acel loc ar fi fost pământ uscat. Văzând poporul minunea, l-a slăvit pe Dumnezeu, Cel care le dăduse robilor Lui atâta har și credință puternică.

Călătoria până în vârful muntelui a fost foarte obositoare. La început au mers printre tufe pline de țepi, iar mai târziu printr-o pădure deasă. Când în sfârșit au ajuns, cuviosul Ioan a dat peste vârful muntelui, unde mai înainte era ridicat idolul Zadeni. A găsit o peșteră mică, și a rămas acolo. Mai târziu, o parte din ea a transformat-o în biserică. Părinții au ridicat din loc în loc colibe din crengi de copaci, unde se nevoiau răbdând frigul și foamea. Foloseau ca mâncare rădăcini și iarbă de pe munte.

Fericitul Ioan, acea turturea iubitoare de pustie, următorul Botezătorului Ioan, a ajuns prin post, rugăciune și uscarea trupului pe cea mai înaltă treaptă a virtuților și i-a biruit pe vrăjmașii cei înțelegători.

Atunci când trupul slăbește prin post și rugăciune, duhul se întărește. Însă atunci când trupul se moleșește prin viața plină de mângâieri trupești, duhul slăbește și este rob de gânduri necurate. Din această pricină, iubitorul de Dumnezeu Ioan și-a biruit trupul și l-a subjugat duhului.

O asemenea făclie însuflețită a arătat Domnul pe muntele Zadeni, pentru a împrăștia în jurul său strălucirea rugăciunilor sale. Prin aceste rugăciuni a curățat muntele de mulțimea duhurilor cele viclene.

Îndată ce s-a răspândit vestea cum că monahii s-au așezat pe munte, imediat poporul a făcut potecă prin pădure și a alergat pentru a-i întâlni. S-au adunat de peste tot orbi, surzi, îndrăciți, pe care cuviosul îi tămăduia, întorcându-se la casele lor sănătoși, slăvind pe Dumnezeu.

Vizita arhierilor

Odată au urcat pe munte însuși arhiepiscopul împreună cu episcopii pentru a se întâlni cu părinții. Aceștia l-au văzut de departe și au simțit o bucurie mare. Au ieșit îndată în întâmpinarea ierarhilor și au căzut la picioarele lor, cerând binecuvântarea lor. Dar și ierarhii cereau de la monahi rugăciunile lor. Arhiepiscopul, după ce s-a rugat, s-a așezat lângă peștera care se folosea ca biserică.

Atunci cuviosul Ioan le-a spus vizitatorilor:

– De ce, sfințiți păstori, v-ați ostenit atât pentru a ne vizita pe noi, nevrednicii? Dumnezeu, Cel bogat în milă, să vă răsplătească.

– Cinstite părinte, l-a rugat arhiepiscopul pe cuvios, vrem să ne spui ceva pentru folosul sufletelor noastre.

– Asta se cuvine cuvioșiei tale, care ești episcop, a răspuns acela. Însă arhiepiscopul insista. În acest fel, cuviosul a început să îi învețe despre viața veșnică și despre răsplata ce are să vină. Cuvântul ce ieșea din buzele lui era preadulce, precum mierea. Episcopii au ascultat învățătura cuviosului cu atenție și multă admirație.

Doi noi episcopi

Puțin mai târziu, doi dintre episcopi au adormit în Domnul. Eparhiile lor – Nekresi și Jilkani – au rămas fără păstori. Arhiepiscopul Evloghie a convocat sinodul episcopilor, care a hotărât să pună pe scaunele fără episcop doi dintre cei treisprezece cuvioși părinți. Așadar, fiind luminat de Dumnezeu, arhiepiscopul s-a gândit să îi viziteze și să îi aleagă pe aceia care la ora sosirii lui aveau să săvârșească Dumnezeiasca Liturghie.

Când a ajuns în locul unde locuiau părinții, săvârșeau Dumnezeiasca Liturghie ieromonahul Aviv și diaconul Ise. Terminându-se slujba, arhiepiscopul l-a luat cu o mână pe Aviv și cu cealaltă pe Ise. L-a îmbrățișat pe primul și i-a spus:

– Bucură-te Avive, episcopul Nekresiului!

Și întorcându-se către cel de-al doilea i-a zis:

– Bucură-te Ise, episcopul Țilkaniului!

Cei doi părinți au fost uimiți de cele ce au auzit. S-au întristat că trebuiau să ridice o povară atât de grea.

– Sfințite stăpâne, l-au implorat cu lacrimi, nu ne despărți de Bătrânul nostru, pe care îl iubim atât de mult!

– „Viu este Domnul Dumnezeu”, a răspuns acela. Nu îmi voi retrage cuvântul, fiindcă aceasta este porunca lui Dumnezeu.

– Copiii mei, a spus atunci cuviosul Ioan, nu vă împotriviți voii lui Dumnezeu și a arhiepiscopului. De aceea am venit în această țară, ca să ne ostenim a semăna cuvântul lui Dumnezeu.

Părinții Aviv și Ise nu au adus alte împotriviri. Arhiepiscopul i-a luat cu el la Mțheta și în scurt timp i-a hirotonit episcopi. Pe Aviv l-a trimis în Nekresi. Acolo a luptat mult împotriva idolatriei și în cele din urmă a fost omorât, mărturisindu-L pe Hristos în fața închinătorilor la foc. Minunatul Ise a primit păstoria Țilkaniului. În catedrala orașului se găsește icoana făcătoare de minuni a Născătoarei de Dumnezeu, care, după tradiție, a fost pictată pe un lemn aflat în ieslea Domnului.

După plecarea celor doi părinți, numărul vizitatorilor veniți pe muntele Zadeni s-a mărit. Mulți dintre ei părăseau lumea și intrau în obștea cuviosului. Astfel, muntele acoperit de păduri s-a umplut de monahi, care Îl slăveau neîncetat pe cel Preaînalt.

Propovăduiesc în toată Georgia

Într-o noapte i s-a arătat fericitului Ioan Preasfânta Născătoare de Dumnezeu însoțită fiind de Sfânta Nina cea întocmai cu apostolii. I-a dat poruncă cuviosului să își trimită ucenicii în toată Georgia, pentru a propovădui cuvântul lui Dumnezeu și pentru a povățui oamenii.

Sfântul le-a povestit vedenia monahilor săi și le-a spus să se pregătească pentru a merge acolo unde le va arăta Domnul. S-au mâhnit părinții pentru despărțirea de bătrânul lor, dar nimeni nu a cutezat a se împotrivi voii lui Dumnezeu.

Cuviosul Ioan i-a adus pe ucenicii săi la arhiepiscopul Evloghie și i-a spus acestuia despre porunca primită de la Născătoarea de Dumnezeu. Apoi l-a rugat să îi binecuvânteze și să se roage pentru ei. Arhiepiscopul i-a sfătuit ca fiecare să își ia după el un ajutor. Toți au fost de acord în afară de Sfântul Sisoie. Acesta, fiindcă era un râvnitor al vieții în pustnicie, a cerut binecuvântare pentru a trăi singur.

Apoi cuviosul i-a sfătuit cum să trăiască departe de el.

– Iubiții mei frați, le-a spus. Dumnezeu ne-a trimis aici pentru binele acestei țări. Nou-întemeiata ei Biserică are nevoie de propovăduire și învățătură, pentru a se întări aici rădăcinile credinței. De aceea, fiecare din voi trebuie să predice precum apostolii, să boteze în numele Tatălui, și-al Fiului și-al Sfântului Duh și să-i povățuiască pe cei care se află în întuneric, pentru a se închina Domnului nostru Iisus Hristos. Nimic, copiii mei, să nu punem mai presus de dragostea Domnului, pentru a nu ne lipsi de rai, precum protopărintele nostru Adam. Acela și raiul l-a pierdut, și neamul omenesc l-a împovărat cu suferințe, boli și moarte, pentru că a gustat din rodul cel oprit. Însă Dumnezeu nu a părăsit zidirea Sa, nu a lăsat-o în robia diavolului. A luat trup pentru ea, a pățimit, a izbăvit-o din moarte și i-a deschis din nou ușile raiului. Trebuie să știți că prin post, priveghere și curăția trupului se vor curăți duhurile voastre de gândurile pământești și se vor uni cu Dumnezeu. Să fugiți cu orice chip de prea mult vin, fiindcă aceasta nu se potrivește cu monahismul, ci leagă cu legături de nedezlegat victimele sale și stârnește necuratele ispite. Apostolul Pavel poruncește după adevăr: Nu vă îmbătați cu vin, întru care este pierzare. Frații mei! Să vă amintiți întotdeauna de moarte. Să aveți continuu în mintea voastră înfricoșătoarea zi a Judecării. Atunci vom sta toți cu privirile în jos înaintea Dreptului Judecător. Așadar, înainte! Să ne ostenim în lumea aceasta pentru dobândirea virtuților. Să nu ne facem rău nouă înșine. Toate cele pământești sunt însoțite de tristețe. Odihna este numai în cer. De aceea să fugim de patimile trupești și să răbdăm fără să ne plângem neputințele cele vremelnice.

Dacă îl biruim aici cu bărbăție pe vrăjmașul nostru, vom purta în viața veșnică cununa nemuririi. Să ne gătim deci cu atenție pentru ceasul morții. O, cât de înfricoșător va fi ceasul acela când fiecare suflet va fi condus în locul gătit lui, acolo unde va primi răsplătirea celor pe care le-a lucrat în viață.

Întăriți astfel cu sfaturile cuviosului, monahii au pornit la propovăduire. Îi călăuzea Sfântul Duh, Cel care le dădea puterea să calce peste șerpi și peste scorpia și peste toată puterea vrăjmașului (Luca 10, 19). Bătrânul lor avea sfinte moaște ale sfinților, pe care le-a împărțit ucenicilor pentru a fi mai vrednici pe drumul propovăduirii cuvântului dumnezeiesc, pentru a fi însuflați de către sfinți și pentru a urma pilda lor.

Au fost trimiși în Kaheti (din Georgia de răsărit): David – mărgăritarul cel strălucitor al postului și al sfințeniei, Antonie – soarele cel cu multă lumină al nevoițelor, Iosif – floarea cea minunată a fecioriei, Ștefan – cel încununat cu harisme și vedenii mai presus de fire, Zinon – stâlpul fericitei ascultări și Aviv, care, după cum am văzut, era deja hirotonit episcop al Nekresiului și mai târziu a fost împodobit cu mucenicia.

În Kartli, adică spre vest, au pornit Sisoe – pildă de lacrimi și plâns dumnezeiesc, Pir – lucrătorul umilinței, Mihail – apărătorul adevărului, Tadei – stâlpul credinței și Isidor – vița virtuților. În orașul Kartliei, Jilkani, era și episcopul Ise, unealta dragostei celei dumnezeiești și a curăției.

Toți acei părinți de care lumea nu era vrednică sufereau pentru credință și adevăr precum apostolii și mucenicii, lipsiți fiind, necăjiți, de rău supărați, în pustii rătăcind și în munți și în peșteri și în crăpăturile pământului (Evr. 11, 37–38). Și toate acestea, fiindcă s-au lepădat de toate grijile și frământările lumesti. Cei mai mulți dintre ei își impuseseră o lipsă desăvârșită a celor de trebuință și nu vroiau să folosească nici măcar haine. Mergeau să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu purtând haine din piele în zăpușeala zilei și în frigul nopții (Ier. 36, 30). Căutau, precum cei întâi zidiți, raiul. Din pricina iubirii lor pentru viața în retragere nu căutau nici o mângâiere omenească.

Se osteneau pe ogorul lui Dumnezeu nu pentru răsplată, ci din ascultare pentru Bătrânul lor, de la care învățaseră cum să îngrijească sufletele credincioșilor, cum să curățească grâul de neghina poftelor celor rele, pe care le aruncă vrăjmașul.

Veneau lângă ei oameni credincioși și iubitori de Dumnezeu, pentru a le asculta învățătura. Alții, neputincioși cu sufletul și cu trupul, își găseau lângă ei vindecarea și luminarea. Domnul asculta rugăciunile părinților și le dădea puterea de a săvârși minuni. În acest fel întăreau credința ortodoxă în sufletele credincioșilor. Duhurile cele viclene își părăseau înfricoșate locașurile și plecau în pustie. Jertfelnicele idolatre erau distruse și în locul lor se înălțau biserici, unde era cinstit Dumnezeul cel adevărat.

Strămutarea dracilor

Când și-a trimis Sfântul Ioan ucenicii la propovăduire în Georgia, l-a ținut lângă el numai pe diaconul Ilie, ca sprijin la bătrânețile lui. El s-a predat luptelor duhovnicești, prin care și-a uscat în întregime trupul. Duhurile cele necurate vedeau marile lui nevoițe, fiind stăpânite de invidie și de mânie. Nu suportau prezența sfântului pe muntele Zadeni. La un moment dat, s-au apropiat de el cu îndrăzneală și au încercat să îl gonească, înfricoșându-l cu strigăte și amenințări.

– De ce ai venit în acest loc, îi spuneau, care este al nostru din vremuri străvechi? Ce vrei, de ne deranjezi pe noi aici? Cu ce drept răpești ceva ce nu este al tău? Dacă nu pleci de aici de bună voie îți vom aduce asemenea ispite că vei fi nevoit să pleci vrând-nevrând. Atunci vei înțelege ce înseamnă să calci pe locurile care nu îți aparțin.

Sfântul și-a făcut semnul crucii și a spus în gând: „Cu puterea lui Hristos îi voi învinge! Domnul este împreună cu mine. De cine mă voi teme? Ce poate să îmi facă vrăjmașul?”. Apoi, întorcându-se către draci, a răspuns:

– Dacă v-a dat Domnul putere asupra trupului meu, precum mai demult v-a dat putere asupra trupului lui Iov, atunci faceți ce trebuie să faceți. Eu sunt rob al Domnului meu Iisus și nu mă tem de amenințările voastre.

– Ioane, Ioane! a strigat plin de mânie mai-marele dracilor. De ce ai plecat din locul tău și ai venit la noi? Pleacă de-aici de îndată. Ținutul acesta este al nostru. Dacă nu ne vei asculta, tu însuși îți vei pricinui căderea. Noi suntem mulți și nu vei putea să ne stai împotriva. De aceea, pleacă repede în altă parte și nu îți pune în primejdie viața.

– Dușmani ai binelui, invidioși și mincinoși! a răspuns sfântul. Niciodată nu vreți binele omului. Încercați în toate chipurile să îl aruncați în iad. Pentru ce este acest loc al vostru? Nu este a Domnului toată lumea? Nu El a dat neamului omenesc pământul? Pentru voi a gătit numai iadul și focul cel nestins al gheenei. Acolo vă veți chinui atât voi, cât și cei care fac voile voastre. Voi încercați să mă goniți de-aici printr-o înșelătorie. Din pricina înșelăciunii voastre s-au lipsit protopărinții noștri de rai. Însă Domnul a dăruit iarăși omului fericirea cerească. Și iată! Acum urmașii lui Adam vă gonesc de peste tot. Așadar, în numele Domnului, fugiți departe, pentru că El este Cel care mi-a dăruit acest loc.

– Vai nouă! au strigat dracii auzind ultimele cuvinte ale cuviosului. Așadar ai venit aici trimis de Iisus? Acesta ne gonește de peste tot. Cu puterea numelui Său ne biruiesc și cei care Îl urmează, pentru că și lor le-a dăruit puterea de a ne birui. Plecăm, deci, de-aici. Vom merge la idolatri, în cele mai dinlăuntru ale țării.

În acea clipă dracii s-au făcut nevăzuți și s-au ridicat asemenea unui nor deasupra peșterii cuviosului. S-au îndreptat apoi spre mieznoapte, în adâncurile Caucazului.

Minunea aceasta s-a răspândit în tot ținutul. Locuitorii din împrejurimi, care știau că mai înainte în munte locuiau duhuri necurate, Îl slăveau pe Cel Preaînalt și spuneau: Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi. Să fie numele Domnului binecuvântat în veci.

Doi ucenici făcători de minuni

Fericitul Ioan îi cerceta din vreme în vreme pe ucenicii lui. Era atent cu ei, ca să nu se slăbănogescă duhovnicește, ci să fie întotdeauna pregătiți pentru ceasul când Mirele le va chema sufletele la nunta cea cerească.

Minunată a fost una din vizitele lui la Sfântul Sisoe. Cuviosul vroia să-și dea seama de sporirea duhovnicească a ucenicului său. L-a luat cu el pe diaconul Ilie și a pornit spre chinovia pe care între timp o întemeiase ucenicul lui.

Frații mănăstirii au fost înștiințați de venirea marelui părinte și au ieșit în întâmpinarea lui. Mergea înaintea lor Sfântul Sisoe, care, după ce s-a sărutat cu

Bătrânul său, l-a condus în biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Apoi l-a înștiințat printr-un monah pe episcopul Ise de vizita cuviosului.

Episcopul a pornit fără întârziere spre mănăstire. Acolo l-a sărutat pe părintele său duhovnicesc și a primit binecuvântarea lui.

A trecut ceva timp. Într-o zi, în vremea mesei, fericitul Ioan a cerut un pahar de vin. Diaconul Ilie i-a dat paharul. Atunci cuviosul a însemnat paharul cu semnul sfintei cruci, l-a ridicat și, după ce s-a rugat, l-a lăsat în aer. Paharul de vin stătea suspendat, ca și cum ar fi fost pus pe ceva!

– Copiii mei, a spus cuviosul ucenicilor săi Sisoie și Ise, luați paharul și binecuvântați-l.

Însă nimeni nu cuteza să pună mâna pe el. În cele din urmă, l-a luat însuși cuviosul, l-a binecuvântat și le-a dat celorlalți să bea.

– Părinte, i-a spus mai apoi Sfântului Sisoie, trebuie să Îi mulțumești lui Dumnezeu pentru minunea pe care ne-a arătat-o.

Sfântul Sisoie s-a ridicat de îndată, a pus metanie, a așezat în palma mâinii sale stângi un cărbune aprins cu tămâie și a început să îi tămâieze pe toți părinții! Încăperea s-a umplut de bună-mireasmă. Monahii, plini de uimire, îl slăveau pe Domnul pentru semnele Sale minunate.

– Nu vă minunați, fraților! a spus cuviosul Ioan. Să știți că focul este neprimejdios pentru cei cu adevărat credincioși. Atunci când haldeii i-au aruncat în cuptor pe cei trei tineri, flacăra s-a temut înaintea nevinovăției lor. A intrat împreună cu ei și îngerul ce îi ocrotea. Astfel nici părul nu le-a ars. Însă aceia care au aprins focul au ars.

Și îndreptându-și ochii către episcopul Ise, a spus:

– Părinte și păstorule al oilor cuvântătoare, îți cerem binecuvântarea. Atunci Ise s-a sculat, și-a ridicat mâinile la cer și s-a rugat cu căldură. Apoi a îngenuncheat plecându-și capul până la pământ, a udat pământul cu lacrimi fierbinți și, întorcându-și capul spre cuviosul Ioan, i-a cerut să se roage pentru el. În cele din urmă, l-a rugat pe Bătrânul său și pe toți ceilalți să îl urmeze.

Au ieșit și s-au îndreptat către râul Xani. Acolo Ise s-a oprit și s-a rugat:
– Sfântă și Prebinecuvântată Împărăteasă, fă cu harul tău ca râul acesta să mă asculte și să mă urmeze!

În acel moment și-a întins toiagul și a spus:

– În numele Domnului nostru Iisus Hristos, îți poruncesc, râule, să urmezi toiagul meu!

Și, o, ce minune! Râul și-a schimbat cursul și a început să urmeze toiagul episcopului ca și cum era tras de el. Pământul se adâncea acolo unde ierarhul trecea cu toiagul, și făcea cale apei.

Au ajuns în acest fel până la biserica Născătoarei de Dumnezeu, în orașul Jilkani. Acolo episcopul Ise a slobozit apa, și aceea a început să își urmeze cursul mai departe. Până în zilele noastre, râul curge pe lângă zidurile întărite ale bisericii Născătoarei de Dumnezeu, ca să se slăvească numele Domnului Iisus și al robului Său, episcopul Ise.

Au fost martori ai acestei minuni cuvioșii Ioan și Sisoie, diaconul Ilie, Evagrie și alți frați ai mănăstirii Sfântului Sisoie, precum și locuitori din Mțheta și Jilkani. Cu toții îl slăveau pe Dumnezeu, care le dăduse sfinților Săi atâta putere săvârșitoare de minuni.

Fericitul Ioan, după ce a văzut sporirea ucenicilor săi, s-a întors împreună cu diaconul Ilie pe muntele Zadeni. L-au urmat ucenicii săi, Sisoie, Ise, dar și alții. Au rămas lângă el trei zile plini de bucurie duhovnicească. Apoi, fiecare s-a întors la locul ascultării sale.

Izvorul tămăduitor

Muntele Zadeni era arid. Diaconul Ilie se ostenea mult ca să aducă apă din râul Aragvi, care trecea pe la poalele muntelui. Sfântului Ioan îi părea rău de aceasta, și a început a se ruga cu căldură și lacrimi lui Dumnezeu, ca să izvorască apă din pământ pentru ei. Domnul i-a ascultat rugăciunea. Astfel, a început să curgă în munte un izvor cu apă rece și curată. El curge și în zilele noastre, propovăduind de-a lungul veacurilor puterea Celui Preaînalt.

Oamenii au aflat de noua minune și au început să vină din diferite locuri pe munte. Aduceau cu ei bolnavi și îndrăciți. Sfântul îi binecuvânta și le dădea să bea apă din izvor. Și aceia se tămăduiau îndată. Chiar și astăzi, cel care bea din această apă cu credință este miluit de Domnul, cu rugăciunile sfântului.

Sfântul supune fiarele pădurii

Bunului Ioan îi făceau ascultare și fiarele sălbatice. Odată, diaconul Ilie a mers la izvor. În timp ce lua apă, a văzut o ursoaică uriașă care se apropia de el. Însăpăimântat fiind, a lăsat ulciorul acolo, a alergat la sfântul și i-a povestit întâmplarea.

– Să mergem, părinte, i-a spus, ca să-ți arăt ursoaica la izvor. Sfântul l-a urmat pe ucenicul său și a văzut ursoaica bând apă de la izvor.

– Bea dacă îți este sete, și pleacă, i-a spus. Însă de acum înainte, atât tu cât și celelalte fiare din acest munte nu veți mai face rău nimănui.

Ursoaica a plecat capul și a plecat de îndată de la izvor.

Pe muntele Zadeni există multe și felurite fiare sălbatice. Însă, după întâmplarea cu ursoaica, fiarele din munte țin porunca sfântului cu o asemenea

acrivie, încât de îndată ce întâlnesc un om, pleacă în direcția opusă și niciodată nu fac rău cuiva.

Tămăduiri

Au adus odată la cuvios un paraltic. L-au lăsat pe targă înaintea lui și l-au rugat spunându-i:

– Miluiește-l pe acest sărman, părinte! Credem că prin rugăciunile tale îl poți tămădui, pentru că ești rob credincios al Domnului și faci voia Lui.

– Miluiește-mă, rob al mult-milostivului Dumnezeu! s-a auzit și vocea neputincioasă a paralticului. Roagă-te pentru mine, mortul fără groapă, ca să mă tămăduiască Domnul.

Cuviosului îi părea rău din toată inima de el, și s-a rugat pentru tămăduirea lui. Apoi s-a apropiat de el precum se apropiase Domnul de paralticul din Vitezda, și i-a spus:

– Ridică-te, ia-ți patul tău și umblă. Domnul Iisus Hristos te-a făcut bine! Acela s-a ridicat îndată drept și înzdrăvenit. Toți care se găseau acolo l-au slăvit pe Dumnezeu pentru minunea pe care o făcuse robul Său Ioan.

Altădată i-au adus cuviosului pe cineva care era stăpânit de duhul mușeniei. Nu putea nefericitul să rostească nici un cuvânt. Sfântului i s-a făcut milă de el și întorcându-se către drac ca și către un om i-a spus:

– Duh rău și necurat, de ce chinui zidirea lui Dumnezeu? În numele Domnului Iisus Hristos, îți poruncesc să ieși din el și să pleci în locuri pustii. Îndată duhul cel viclean a plecat și omul a fost eliberat. Cei care au văzut minunea se întrebau unul pe celălalt:

– Ce om este acesta, care cu un cuvânt îl pune pe fugă pe diavol și dăruiește celor bolnavi sănătatea?

– Nu vă minunați, fraților, pentru acest semn mare, le-a spus cuviosul. Nu eu tămăduiesc, ci numele Domnului Iisus. Acesta alungă duhurile cele necurate și eliberează oamenii de orice boală și neputință. Domnul a spus: Cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face (Ioan 14, 12). Cuviosul a săvârșit multe minuni nu numai în Iveria, ci și mai înainte, fiind încă în Siria. Din ele s-a văzut îndrăzneala pe care o avea către atotputernicul Dumnezeu.

Către corturile cele cerești

A sosit momentul ca în sfârșit cuviosul să se odihnească și să primească plata ostenețelor sale. Domnul i-a descoperit ceasul morții lui. Atunci cuviosul a

chemat aproape de el câțiva ucenici. Printre ei se afla diaconul Ilie și Sfântul Tadei Stefanțmindeli (din localitatea Sfântul Ștefan). Cel din urmă, din porunca cuviosului, întemeiase o mănăstire la poalele muntelui Zadeni. Mulți iubitori ai vieții monahale vroiau să rămână lângă cuviosul Ioan. Însă acela, iubitor al isihiei și al vieții în liniștire, nu primea pe nimeni. Pe toți îi trimitea în mănăstirea Sfântului Tadei. Lângă el nu l-a ținut – după cum am spus mai sus – decât pe diaconul Ilie.

Când au venit ucenicii lui, cuviosul le-a spus:

– Copiii mei, în scurt timp voi lăsa această lume și mă tem de înșelăciunile pizmașului diavol. În ceasul morții voastre să vă păziți și voi de diavol, pentru că atunci pune la cale cele mai înfricoșătoare curse. Vă mai rog, copiii mei, să privegheați, pe cât puteți, și să Îl slujiți cu vrednicie pe Domnul, aducându-vă aminte și de mine în rugăciunile voastre.

Cu blândețea și smerenia lui, cuviosul Ioan devenise spaima diavolului. L-a gonit departe de el prin cuvintele și lucrurile pe care le-a făcut. Însă acum, înainte de a-și preda sufletul în mâinile Domnului, a simțit că era în primejdie din partea dracilor cei furioși. Avea adânc în inima lui cele scrise în Evanghelie: Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem (Luca 17, 10). După ce a dat poruncă ca să fie îngropat în peștera nevoițelor sale, s-a împărtășit pentru ultima oară. În acel moment a văzut înaintea lui o armată de îngeri și mulți sfinți. Veniseră să îi primească sufletul său curat. Cuviosul și-a predat sufletul cu evlavie vizitatorilor cerești.

Pomenirea lui se face la 7 mai, atunci când se prăznuiesc cei 13 cuvioși părinți sirieni, precum și la 12 decembrie.



VII. SFÂNTUL SISOE ZĂVORÂTUL

Iubitor de Dumnezeu „din pântecel mamei sale“

Fericitul Sisoe a fost unul din ucenicii Cuviosului Ioan Zedazneli. S-a născut în Siria, la Antiohia, la începutul secolului al VI-lea, din părinți nobili și bogați, care nu mai aveau alți copii. Sisoe era singurul moștenitor al uriașei lor averi și singura mângâiere a bătrâneților lor. L-au crescut, așadar, cu multă blândețe și grijă, sădind în sufletul lui semințele virtuții și evlaviei. Acela, iarăși, binevoitor, a ascultat sfaturile folositoare și dumnezeieștile lor învățături. Încă din pântecel mamei sale se va umple de Duhul Sfânt (Luca 1, 15), precum Sfântul Ioan Botezătorul. După ce a învățat să citească, s-a dedicat neîncetat studiului

Sfintelor Scripturi, purtând mereu cu el Noul Testament și Psaltirea. La vârsta de 16 ani înțelegea atât de bine și tâlcuia atât de înțelept cuvântul lui Dumnezeu, încât pe mulți i-a uimit.

Părinții lui, văzându-l că studiază neconținut, s-au neliniștit. Deseori îl îndemneau să se mai și odihnească puțin. Uneori ajungeau să-i ia cărțile sfinte, lucru ce-l umplea de tristețe pe tânărul iubitor de Dumnezeu.

– De ce nu mă lăsați să învăț legea lui Dumnezeu? i-a întrebat plângând. Aceste cărți sunt marea mea comoară. Vă rog să mi le dați înapoi...

Cu lacrimi și rugăminți îi îmbuna. Și luând din nou textele inspirate de Dumnezeu, continua studiul, plin de bucurie. Cu cât creștea, sporea în evlavie și dobânda tot felul de virtuți. Astfel, harul Duhului Sfânt s-a revărsat asupra lui și a devenit ca un măslin roditor în casa lui Dumnezeu (Psalmi 51, 8).

Întâlnirea cu Cuviosul Ioan

Avea douăzeci de ani când a auzit de Cuviosul Ioan Zedazneli, care trăia într-o pustie, aproape de Antiohia, și care avea mulți ucenici. Fără să stea prea mult pe gânduri, a fugit pe ascuns de acasă și a alergat să-l găsească pe marele ascet.

Când în cele din urmă l-a întâlnit, a căzut la pământ și i s-a închinat:

– Ridică-te, Sisoe, fiul meu, i-a spus acela liniștit.

Auzindu-și numele, tânărul a început să tremure. S-a cutremurat atât de mult, că nu mai putea rosti nici un cuvânt.

– De ce te-ai tulburat? l-a întrebat cuviosul. Pentru că Domnul mi-a descoperit numele tău? Dacă crezi în El și-n Evanghelia Lui, nu trebuie să te îndoiești că „toate sunt cu puțință celui ce crede”.

L-a ridicat, l-a îmbrățișat și l-a binecuvântat. După aceea s-a întors către ucenicii săi, care stăteau puțin mai încolo, și le-a șoptit:

– Acest tânăr este alesul Domnului. Va călăuzi multe suflete pe calea virtuții.

Și întorcându-se către Sisoe, i-a spus:

– Fiul meu, în seara asta vei rămâne aici, ca să te odihnești. Însă mâine te vei întoarce acasă. Vei lua binecuvântarea părinților tăi și după aceea vei veni iarăși lângă noi.

Porunca părintelui l-a întristat mult pe tânăr. Dorea din tot sufletul să se facă monah și-i era teamă că părinții lui nu-i vor da binecuvântare pentru asta. Dar ascetul cel înainte-văzător l-a liniștit:

– Crede-mă, Sisoe, tatăl și mama ta vor îmbrăca veșmântul monahal înaintea ta! Du-te, deci, și Dumnezeu să te aibă în pază.

Făcând ascultare, tânărul a luat binecuvântare de la părinte și s-a întors la casa părintească. I-a fost greu să-și justifice absența. Totuși, bucuria întoarcerii a fost atât de mare, încât părinții au uitat repede această faptă.

Părinții lui se călugăresc

Duminică, ca de fiecare dată, au mers toți trei la biserică. Pericopa evanghelică pe care a citit-o diaconul la Sfânta Liturghie conținea și aceste

cuvinte ale lui Hristos: Și oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică (Matei 19, 29).

Așadar seara, pe când mâncau, Sisoie i-a spus tatălui său:

– Ai auzit, tată, ce-a spus Domnul în Evanghelia de azi? Ce ne împiedică să ne facem ucenicii Lui? Nu merită să nesocotim puținele și zadarnicele bunătăți ale lumii acesteia, pentru a lua de o sută de ori mai multe și pentru a moșteni viața veșnică?

– Fiul meu, a răspuns acela, mama ta și cu mine suntem deja bătrâni. De multă vreme ne dorim și plănuim să ne retragem în mănăstire. Îți vom lăsa toată averea noastră. E timpul să te gândești și tu la căsătorie...

Sisoie și-a adus aminte de cuvintele profetice ale Sfântului Ioan și inima i s-a umplut de bucurie. „Slavă Domnului!”, s-a gândit. „Peste puțină vreme voi fi liber să-mi împlinesc și eu dorința.”

– Sfântă este cugetarea voastră, le-a spus părinților săi. Nu întârziați deloc să vă dedicați Domnului, căci nu știți când vă va vizita moartea. Cât despre mine, sunt încă mic, abia am douăzeci de ani. Să mai treacă un timp și pe urmă, dacă vrea Dumnezeu, mă voi îngriji să-mi găsesc o soție.

Părinții cei blânzi au fost convinși de cuvintele fiului lor. Astfel, Sisoie a condus-o mai întâi pe mama sa într-o obște de maici și a încredințat-o egumenei.

– Dragă mamă, i-a spus emoționat, în viața aceasta nu ne vei revedea nici pe mine, nici pe tata. Ne vom întâlni doar în duh, prin rugăciune. Acum aparții lui Hristos. Să rămâi până la sfârșit credincioasă Acestuia și să ascuți de egumenă. Să ne întâlnim cu bine în Rai!

A îmbrățișat-o cu lacrimi pentru ultima oară, a luat binecuvântarea ei și s-a îndepărtat în grabă.

Apoi l-a condus pe tatăl său la o mănăstire. După ce a luat și binecuvântarea lui, s-au despărțit pentru totdeauna.

În pustie

Fiind liber de-acum, Sisoie s-a îngrijit mai întâi să scape de povara moștenirii părintești. O parte a averii lui a împărțit-o mănăstirilor în care se închinoviaseră părinții lui, iar restul l-a dat săracilor. El a păstrat doar Sfânta Evanghelie. Astfel, cu sfânta carte în mâini, a pornit pe drumul pustiei.

Când l-a văzut Cuviosul Ioan, i-a spus bucuros:

– Fericit ești tu, fiul meu Sisoie! Ai luat drumul pustiei și nu te-ai uitat înapoi. Te încredințez că te-ai eliberat fără trudă de legăturile lumii și ale diavolului, pentru că l-ai iubit din inimă pe Hristos.

Din ziua aceea Sisoie a devenit ucenic credincios al Cuviosului Ioan, care foarte curând, văzând bunăvoința și nevoița lui statornică, l-a tuns monah.

După ce a îmbrăcat schima monahală, tânărul ostenitor a fost și mai adânc pătruns de iubirea dumnezeiască. Sub călăuzirea părintelui său deosebitor a cunoscut toată știința trăirii monahale. Datorită ascultării depline, smereniei adânci, iubirii nesfârșite și altor dumnezeiești virtuți ale lui, s-a învrednicit să primească de foarte devreme harisme cerești. Cuviosul Ioan observa cu uimire și teamă sfânta bogăție duhovnicească a ucenicului său, care în numele și cu puterea lui Hristos începuse să-i vindece minunat pe bolnavi și să alunge

demonii. Rămânând totodată mereu smerit, mereu slugă a lui Dumnezeu și a fraților săi, obișnuia să repete versetul psalmului: eu sunt vierme, nu om.

În Georgia

Douăzeci de ani a trăit în felul acesta, alături de Cuviosul Ioan. Și când acela, prin descoperire dumnezeiască, a plecat în Georgia, i-a luat împreună cu el, după cum știm, pe Sisoe și pe alți unsprezece ucenici ai săi.

Trei ani au rămas la Mțheta, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu domnitorilor și poporului de acolo. După aceea au urcat pe muntele Zadeni.

Doi ani mai târziu, într-o noapte, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și Sfânta Nina i s-au arătat Cuviosului Ioan și i-au poruncit să-i trimită pe ucenicii săi în toată Georgia, pentru misiune.

Cei doisprezece părinți au mers în diferite regiuni ale țării, cu binecuvântarea părintelui lor și a arhiepiscopului Evloghie. Arhiepiscopul i-a sfătuit ca fiecare să ia cu el, ca ajutor și sprijin, câte un monah georgian. Însă Sisoe, iubind pustnicia, a preferat să plece singur. Cuviosul Ioan nu s-a împotrivit.

– Du-te, fiule, oriunde te va conduce Sfântul Duh. Domnul nostru Isus Hristos mi-a descoperit că vei deveni anahoret și totodată părinte duhovnicesc a mulțime de monahi. Harul Său să fie cu tine!

Nevoințe ascetice

Sisoe a plecat spre munții Sarkineli din Kartala. După ce a trecut prin regiuni pustii, păduri dese și lanțuri de stânci greu de trecut, a ajuns la Migvime⁸ (Migvime în limba georgiană înseamnă peșteră.), într-o vale adâncă, pe unde trecea râul Kir. S-a oprit aici și s-a uitat împrejur. I-a plăcut frumusețea sălbatică și desăvârșita izolare a ținutului. Și-a ridicat ochii și mâinile spre cer.

– Doamne Iisuse Hristoase, a șoptit, aici se va odihni robul Tău! Fă-te ajutor și acoperământ al meu, cu rugăciunile părintelui și ale fraților mei.

În partea de nord a văii, într-o stâncă prăpăstioasă aflată deasupra râului, a găsit o peșteră. Acolo s-a așezat, încredințându-se pe sine cu credință proniei și milei lui Dumnezeu.

De atunci a început să trăiască în asceză severă. Se ruga neîncetat. Dormea foarte puțin. Se hrănea numai cu ierburi sălbatice și apă.

După un timp, prin asprele sale nevoințe, și-a supus în întregime trupul duhului și a devenit un înger pământesc.

Diavolii cei invidioși, desigur, foloseau orice viclenie pentru a-l înspăimânta și amăgi. Deseori, în ceasul în care se ruga, apăreau în fața lui fie în chip de fiare înfricoșătoare, fie de reptile scârboase, mugind sau urlând groaznic. Într-o noapte, o oaste întregă de diavoli s-a adunat în fața peșterii lui. Urlând ca niște câini turbați, duhurile cele mizerabile erau gata să se arunce asupra lui și să-l sfâșie. Dar Sfântul, netulburat, a ieșit afară și a stat înaintea lor.

– Blestemaților! a strigat. Nu știți oare că sunteți cu totul neputincioși în fața Atotputernicului Hristos? De atâta vreme mă războiți. Și ce-ați izbutit? Nimic. Fiindcă Domnul este puterea, viața și răsuflarea mea. Nu mi-e frică de

voi! În numele lui Iisus, „plecați de la mine, lucrători ai fărădelegii”!

Într-o clipă diavolii s-au făcut nevăzuți.

– Călugăr bătut în cap! I-a amenințat unul înainte să dispară. Căpetenia noastră se luptă acum să-l amăgească pe părintele tău, Ioan. Însă mâine va veni aici. Și-o să vezi ce pățești!

Iubitorul de Hristos Sisoe și-a petrecut restul nopții în rugăciune fierbinte. Îngenuncheat în peștera lui, se ruga la Domnul să-l ajute pentru ca diavolii cei ce urăsc binele să fie rușinați.

Vizita Maicii Domnului

Deodată, în zori, a fost scaldat de o lumină neobișnuită și totodată a simțit o mireasmă negrăită. Sufletului său a fost inundat de bucurie.

– Sisoe!

Când și-a auzit numele, s-a cutremurat.

– Sisoe, rob credincios al Fiului meu!

După auzirea vocii blânzi de femeie a avut o vedere: când a deschis intrarea peșterii, a apărut Preaslăvita Născătoare de Dumnezeu cu un toiag în mână. Alături de ea stătea un bărbat cuvios cu chip ascetic. Era Sfântul Ioan Botezătorul.

Înfricoșat de neașteptata vizită cerească Sfântul a căzut cu fața la pământ. Maica Domnului s-a apropiat de el și l-a atins cu toiagul.

– Ridică-te, i-a spus.

Îndată ce s-a ridicat, aceea i-a pus în mână ceva alb ca zăpada.

– Ioan Botezătorul și cu mine, văzând iubirea ta pentru Mântuitorul lumii, am venit să te mângâiem. Mănâncă ceea ce ai în mână. De aici înainte, până ce vei dobândi ucenici, vei primi hrană din cer. Iar de diavoli să nu-ți fie teamă. Cu harul Fiului Meu îi vei birui. Pustia aceasta se va umple de oameni purtători de Dumnezeu, care vor urma viața ta și vor slăvi numele lui Dumnezeu.

După aceste cuvinte ale Maicii Domnului, s-au făcut nevăzuți și ea și Sfântul Ioan Botezătorul, și lumina și mireasma.

Sfântul, când și-a revenit din teamă și uimire, a gustat din hrana cerească pe care o primise din mâna Maicii Domnului. Gura i s-a umplut de o negrăită dulceț.

– O, Iisuse al meu! a rostit cu lacrimi de recunoștință. Îți mulțumesc pentru această vizită a Preacuratei Maicii Tale. Te rog, Preabunule și Iubitorule de oameni Mântuitor al meu, dă-mi putere și răbdare pentru a trăi în acest loc după voia Ta și pentru a mă feri de cursele diavolilor celor vicleni. Învrednicește-mă pe mine, nevrednicul, să intru în Împărăția Ta cerească și să mă împărtășesc pururea din bunătatea nespusă a dumnezeieștii Tale Fețe, cu mijlocirile Sfinților Tăi.

De atunci, așa cum îi făgăduise Maica Domnului, un porumbel trimis de Dumnezeu îi aducea în fiecare zi pâine albă proaspătă.

După un timp, Dumnezeu a binevoit să așeze această făclie a Lui în locul convenit, cum spune cuvântul biblic, pentru ca lumea să vadă lumina, virtutea și binefacerile sale și pentru a-L slăvi pe Părintele ceresc.

Primul ucenic

Într-o zi, un domnitor tânăr și evlavios din ținutul acela, Evagrie, aliat strâns al împăratului Parsman al VI-lea (541–553), a ieșit la vânatoare împreună cu câțiva prieteni ai lui. Trecând prin Migvime, s-a oprit să se odihnească. Tovarășii săi s-au îndepărtat, căutând vânat bogat.

Deodată a văzut un porumbel care zbura spre partea de nord a văii, având în cioc un colț de pâine, și care s-a pierdut într-una din peșterile de acolo. A ieșit aproape imediat, de data aceasta fără pâine, și s-a pierdut la orizont.

Seara, după vânatoare, Evagrie s-a întors acasă îngândurat. Porumbelul acela nu-i ieșea din minte. Astfel, a doua zi, a plecat singur către ținutul cu pricina.

Cu uimire și nedumerire a văzut iarăși porumbelul venind. Ca și data trecută, a intrat în peșteră ținând pâinea în cioc și a ieșit fără aceasta.

– Doamne, apără! și-a zis în gând. Ce-o mai fi și asta?... Să mă duc să văd.

S-a cutremurat când a văzut un om cu chip scheletic, care se ruga îngenuncheat, cu mâinile înălțate la cer.

– Hei... omule al lui... Dumnezeu, s-a bâlbâit. Cine ești? Și ce faci aici?

Sfântul și-a coborât mâinile și s-a ridicat.

– Sunt un rătăcitor al pustiei, a răspuns calm. Îl slăvesc pe Domnul meu, departe de tulburarea lumii, nădăjduind să aflu mila Lui.

Lui Evagrie cel iubitor de Dumnezeu nu i-a trebuit altceva pentru a se înflăcăra de iubirea dumnezeiască. A căzut îndată la picioarele Sfântului și a rostit cu entuziasm:

– Dumnezeu îmi e martor, cinstite părinte, că din clipa aceasta nu te voi părăsi. Voi rămâne lângă tine și voi trăi cum trăiești tu!

– Fiul meu, ținutul acesta este pustiu, sălbatic și neprielnic. Iar tu pari om învățat cu traiul bun. Nu vei rezista mult în acest loc. Mai bine întoarce-te acasă, trăiește acolo împlinind voia lui Dumnezeu, și Acela te va milui.

– Sunt gata să mor în fața ta, părinte, a spus cu hotărâre Evagrie. Nu plec. Aici voi rămâne. Prefer sălbăția acestui loc pustiu decât traiul bun al lumii celei zadarnice.

– Fie... Dar mai întâi vei face orice îți voi spune eu?

– Voi împlini cu bucurie toate poruncile tale.

– Atunci du-te la râu. Când vei ajunge acolo, lovește în el cu acest toiag. Astfel apele, cu harul lui Dumnezeu, se vor despărți în două, lăsând o cărare printre ele. Pe această cărare vei traversa spre malul celălalt și te vei duce acasă. După ce vei împărți averea ta săracilor, vei lua drumul de întoarcere. Ajungând la râu, vei lovi din nou apele cu toiagul. Dacă se vor despărți și te vor lăsa să treci, se va dovedi că este voia lui Dumnezeu să rămâi lângă mine. Însă dacă nu vor asculta de toiag și vor continua să curgă, vei pricepe că dorința ta nu este plăcută Domnului. Și atunci te vei întoarce.

Evagrie, supunându-se întocmai, a luat toiagul împreună cu binecuvântarea sfântului și a plecat. Ajungând la râu, a lovit apele cu toiagul. A văzut cu uimire cum s-au despărțit și i-au deschis cărare. A trecut pe malul celălalt și îndată apele au închis cărarea.

A pornit degrabă spre casă, a împărțit toată averea sa săracilor și s-a întors fără întârziere spre Migvime. Nu se uita înapoi nici cu privirea, nici cu mintea, cum făcuse odinioară dreptul Lot în vreme ce alerga spre Țoar (cf. Geneza 19, 17–23). Doar de un singur lucru se tulbura: nu cumva râul nu-i va mai deschide cărare.

Dar Dumnezeu îl cuprinsese deja în ceata aleșilor Săi. Astfel, apele s-au retras iarăși, lăsându-l să treacă înapoi.

Peste puțin i-a pus metanie Sfântului Sisoie, înapoiindu-i toiagul făcător de minuni.

– Am făcut ce mi-ai spus, cinstite părinte. Iar acum, împreună cu toiagul, mă încredințez și pe mine în mâinile tale.

– Pentru ascultarea ta, Domnul îți va dăruia har și bărbăție, încât să-l zdrobești pe vrăjmașul mântuirii noastre, i-a proorocit Sfântul.

După aceea i-a dat multe povețe în legătură cu viața ascetică. L-a învățat cum și când să se roage, când să lucreze și când să se odihnească. Și ducându-l într-o altă peșteră, puțin mai încolo de a sa, l-a lăsat să-și înceapă nevoițele.

De atunci porumbelul n-a mai apărut. Părintele și ucenicul au început să trăiască de-acum prin truda lor.

În fiecare zi Evagrie îi mărturisea sfântului cugetele sale. Iar Sisoie cel luminat de Dumnezeu îl iniția pe ucenicul său în știința vieții monahale, îl hrănea cu cuvântul lui Dumnezeu, îl întărea cu povețe înțelepte, îi descoperea uneltirile diavolești.

Atât de mare era nevoița, ascultarea și evlavia tânărului ascet, încât părintele său l-a îmbrăcat cu sfânta schimă îngerească.

Ceilalți ucenici

Vestea acestui eveniment n-a întârziat să se răspândească în toată țara. Mulți creștini au început să sosească în valea cea pustie, ca să primească binecuvântarea sfântului și să-l vadă pe faimosul domnitor Evagrie îmbrăcat în smeritul veșmânt de monah. Iar mulți au rămas pentru totdeauna lângă cei doi asceți și au îmbrăcat schima monahală.

Fiecare frate tânăr, la porunca părintelui, săpa o mică peșteră și locuia acolo, trăind în post, priveghere, rugăciune și lucrându-și rucodelia.

Sfântul Sisoie nu ieșea din peștera lui decât duminica și în zilele de praznic, pentru a-i învăța și a-i călăuzi pe calea ascetică.

Izvorul îngerului

Într-o zi sfântul a văzut un monah care, în vreme ce căra apă din râu cu un urcior, s-a împiedicat și a căzut la pământ. Urciorul i-a scăpat din mâini și s-a izbit de o piatră. Monahul s-a întristat atât de rău din cauza acestei întâmplări încât a izbucnit în lacrimi.

Milostivul Sisoie a vrut să se apropie de el și să-l mângâie. Dar în aceeași clipă, cu ochii săi străvăzători, a văzut un înger coborând din ceruri. Acesta s-a așezat lângă o stâncă și a lovit-o cu lancea sa. În locul unde a lovit-o, s-a ivit îndată un izvor, din care a început să curgă apă limpede și curată.

Sfântul s-a dus lângă monah, i-a arătat izvorul și i-a spus cu blândețe:

– Dumnezeu, văzând lacrimile tale, dar și truda zilnică a tuturor fraților, a trimis un înger de-al Său, care a deschis acest izvor. Apa lui este destulă pentru toată obștea.

Trăiau atunci acolo, în peșteri, douăzeci și cinci de frați, care având aproape

de ei izvorul vădit de înger nu mai trebuia să care în fiecare zi apă de la râu.

Întemeierea bisericilor

Timpul trecea și frații se înmulțeau. Cu toate acestea, nu aveau un loc potrivit pentru a săvârși sfintele slujbe. Au cerut, așadar, binecuvântarea Sfântului Sisoie pentru zidirea unei biserici. Iar acela, luându-i împreună cu el, s-a îndreptat spre răsărit. S-a urcat pe coama muntelui din apropiere și a îngenuncheat.

– Să ne rugăm cu toții, a zis. Să-L rugăm pe Domnul să ne arate unde vrea să se zidească o biserică, în care să fie slăvit numele Său.

S-au rugat vreme îndelungată. După aceea, sfântul s-a ridicat și a cerut cărbuni aprinși.

Au aprins focul. Când se stinsese pe jumătate, binecredinciosul Sisoie a luat câțiva cărbuni, i-a pus în palma goală a mâinii sale stângi, a presărat peste ei tămâie și le-a făcut cruce cu mâna dreaptă. La urmă le-a poruncit fraților să-și ridice mâinile și să psalmodieze „Doamne miluiește”.

Au cântat vreme de o oră. Fumul binemirositor al tămâii luase forma unui stâlp îngust, care urca spre înălțimi.

Deodată stâlpul s-a îndreptat spre valea în care se aflau peșterile monahilor, s-a așezat într-un loc și a urcat iarăși spre cer.

Sfântul, cu cărbunii în mâini, a alergat spre locul acela. L-au urmat și ceilalți frați.

Când s-au apropiat și au văzut fumul stând acolo nemișcat, au înțeles că Dumnezeu le-a arătat locul unde voia să fie zidită biserică.

Fericitul Sisoie, după ce i-a tămâiat pe frați, a lăsat cărbunii pe o piatră. Apoi a luat un târnăcop, a lovit de trei ori pământul de sub stâlpul făcut de fumul de tămâie și a spus:

– Preaînalte Dumnezeule în trei ipostasuri, fie ca aici să se înalțe biserică spre slăvirea Ta!

A înaintat puțin mai spre nord și a făcut la fel, zicând:

– Preasfântă Născătoare de Dumnezeu Maria, fie ca aici să se zidească biserică spre lauda ta!

A mers și mai mult spre nord și a lovit cu târnăcopul asupra unei peșteri. A zis:

– Sfinte Ioane, Înaintemergătorule al lui Iisus Hristos, fie ca aici să se ridice biserică ta!

Astfel, luminat de Dumnezeu, Sfântul Sisoie a fixat locul celor trei biserici care s-au zidit mai târziu.

Stâlpul alcătuit din fumul de tămâie a rămas acolo nemișcat trei zile, împrăștiind în întreaga regiune o mireasmă minunată. A patra zi s-a destrămat.

Vizita împăratului

Atunci când binecuvântatul Evagrie a părăsit lumea și a venit să se nevoiască lângă Sfântul Sisoie, împăratul Parsman, care era aliatul împăratului roman Iustinian I (527–565), era plecat într-o campanie militară.

Întorcându-se învingător, a fost înștiințat că prețiosul său tovarăș a devenit monah. Uimit și întristat, a cerut să afle unde locuia. Și, fără să mai zăbovească, luând cu el câțiva bărbați de încredere, a plecat spre Migvime.

Văzându-l pe domnitorul care odinioară umbla în veșminte strălucitoare cum acum era îmbrăcat într-o rasă monahală, a început să plângă.

– Evagrie, l-a implorat, întoarce-te! Patria și poporul nostru au nevoie de înțelepciunea, cumpătarea și vitejia ta...

– Înalte împărate, a răspuns acela scurt, Domnul m-a renăscut și m-a luat lângă El. Știi cât de mult te cinstesc. Cum aș putea însă să las împărăția cerească pentru cea pământească? Cum aș putea să aleg bunurile trecătoare în fața celor veșnice? Nu cumva vrei să devin ca un câine ce se întoarce la vărsătura lui? Niciodată!

Și luându-l de mână, l-a dus în fața peșterii Sfântului Sisoe.

– Părinte, a strigat, a venit împăratul!

Sfântul a ieșit îndată și l-a salutat, înclinându-se adânc în fața aceluia. După aceea stătea într-o parte tăcut, cu privirea în jos. Fața îi era luminoasă, ca de înger.

Parsman, cutremurat, și-a scos coroana și brâul de aur, s-a apropiat de smeritul ascet și i-a căzut la picioare. Acela a făcut câțiva pași înapoi.

– Nu, împărate! s-a împotrivit el. Nu da asemenea cinste unui om păcătos. Ridică-te, te rog...

Însă Parsman a rămas căzut la pământ, cerând binecuvântarea sa.

Sfântul i-a făcut cruce și l-a binecuvântat:

– Dumnezeu lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacob, Cel ce pe David l-a uns împărat și pe Solomon l-a înzestrat cu înțelepciune și slavă, Cel ce pe Constantin l-a înarmat cu semnul crucii arătându-l biruitor, Acela să te binecuvânteze pe tine și poporul tău, să-i zdrobească pe vrăjmașii tăi, să dăruiască bunăstare țării tale și să izbăvească sufletul tău de toată uneltirea diavolilor celor vicleni. Nu uita, împărate, că Hristos este Împăratul împăraților, Judecătorul tuturor oamenilor, Mântuitorul lumii.

S-a aplecat, l-a ridicat pe Parsman și i-a pus iarăși coroana pe cap.

Însoțitorii împăratului s-au aplecat ca să ia binecuvântare de la părinte. Printre ei se afla și o căpetenie cu un ochi strivit de săgeată.

„Mă voi ruga la omul acesta sfânt”, a cugetat cu credință puternică, „îmi voi atinge ochiul de picioarele sale și, cu harul lui Dumnezeu, mă voi face bine”.

A căzut la pământ, așadar, și i-a pus metanie. Când s-a ridicat, vedea cu ochiul bolnav la fel de bine ca și cu cel sănătos.

Toți au fost cutremurați de minunea aceasta și I-au dat slavă lui Dumnezeu. La urmă, după ce părintele le-a spus cuvinte folositoare pentru suflet și mântuitoare, au plecat plini de bucurie și evlavie.

Când a ajuns la Mțheta, împăratul s-a îngrijit ca obștea din Migvime să fie împroprietărită cu o mare suprafață de pământ. Lui Evagrie i-a trimis treizeci de măsuri de aur pentru zidirea bisericilor, vase sfinte și o Evanghelie prețioasă.

Târnosirea bisericilor

Cele trei biserici n-au întârziat să fie zidite de către meșteri și zidari împărătești. După terminarea lor, Parsman l-a rugat pe arhiepiscopul Macarie să le târnosească. Acela a primit cu plăcere.

Târnosirea a fost săvârșită cu strălucire, în ziua Pogorârii Sfântului Duh, de către arhiepiscop și alți episcopi, care au venit la Migvime în acest scop.

Au fost prezenți împăratul Parsman, mulți nobili, Cuviosul Ioan Zedazneli și mulți alți părinți.

Mulțime de ucenici

Sfântul Sisoe și-a continuat asceza cu râvnă dumnezeiască, alergând la țintă către răsplata chemării de sus a lui Dumnezeu întru Iisus Hristos (Filipeni 3, 14).

Vestea nevoițelor și a virtuții sale s-a întins în întreaga Kartala. Sufletele iubitoare de monahism veneau în număr atât de mare la Migvime, încât într-o perioadă scurtă de timp ucenicii lui ajunseseră la două mii. Văzând, așadar, că valea peșterilor nu mai putea primi alți monahi, s-a îngrijit ca tinerii veniți cu gând de călugărie să fie așezați în ținuturi mai îndepărtate, atât la răsărit cât și la apus, dincolo de râul Kir, acolo unde după ani de zile a fost întemeiată lavra Kvabtahev.

La sfânt alergau și mulți bolnavi care-și regăseau sănătatea. Nenumărate sunt minunile pe care părintele cel iubitor de oameni le-a săvârșit cu harul lui Dumnezeu, tămăduind trupuri și suflete.

Lupul și măgărușii

Însă fiarele din regiune, și mai ales lupii, deseori sfâșiau animalele oamenilor care soseau aici pentru a afla vindecare, dar și măgărușii pe care asceții îi foloseau pentru căratul poverilor.

Sfântul, văzându-i pe pelerini și pe monahi cum se necăjesc din pricina pierderii animalelor de povară, s-a rugat la Domnul să le aducă în fața sa pe toate animalele sălbatice care trăiau în Migvime.

Într-adevăr, îndată ce a ieșit din peșteră, ce să vadă? Nenumărate fiare, mari și mici, stăteau acolo cu capetele plecate, ca și când ar fi așteptat vreo poruncă de-a lui.

A început atunci să le sfătuiască, ca și cum ar fi fost oameni.

– Ascultați ce am să vă spun. Hristos știe că mă doare inima pentru voi. Această pustie însă se va umple de oameni care-L vor slăvi pe Dumnezeu. De aceea trebuie să mergeți în alte locuri. Doar unul dintre voi să rămână aici, ca să pască măgărușii fraților. În felul acesta veți plăti pagubele pe care le-ați făcut.

În aceeași clipă, fiarele s-au întors și au început să alerge. Peste câteva minute dispăruseră toate, în afara unui lup, care rămăsese în fața Sfântului și-l privea în ochi.

– În numele Domnului nostru Iisus Hristos, a zis părintele, îți poruncesc ca de astăzi să păzești animalele de povară ale fraților. În fiecare dimineață le vei duce la păscut și în fiecare seară le vei aduce înapoi. Vei mânca ce mâncăm și noi. De animale sau de oameni nu te vei atinge niciodată. Ai înțeles? Du-te acum! La muncă!

De atunci, lupul, îmblânzit și supus de către Sfânt, păștea măgărușii. În zori urca pe un pisc și-i chema cu un urlet. Când ei se adunau în jurul său, îi ducea

pe munții din împrejurimi. Acolo pășteau până seara, când îi aducea iar înapoi.

Carne nu mânca deloc. În fiecare dimineață, înainte de plecare, mânca pâine înmuiată în apă, pe care i-o dădea Evagrie. La fel mânca și seara. După aceea, mergea în vizuina lui – o gaură săpată de Sfântul Sisoie lângă peștera sa –, unde își petrecea noaptea.

Au trecut astfel șase ani. Într-o zi lupul a adus înapoi animalele mai devreme de ora obișnuită și a început să urle ciudat. Părinții au văzut repede că lipsea un măgar, care-i aparținea monahului Konon.

Întristat și amărât, Konon, care credea că animalul fusese mâncat de lup, a alergat la peștera Sfântului.

– Părinte! a izbucnit el. Unde s-a mai auzit ca lupul să pască animalele?! Din cauza ta mi-am pierdut măgarul!

Blândul Sisoie nu s-a tulburat de purtarea necuviincioasă a ucenicului său. A tăcut și s-a rugat în taină la Domnul să-l liniștească.

Între timp, lupul venise lângă ei. Uitându-se la ei cu ochi neliniștiți și dând din coadă, parcă ar fi vrut să le spună ceva. Văzând însă că nu este înțeles, a înșfăcat în dinți toiagul lui Konon și a început să tragă de el stăruitor.

– Lupul, fiule, îți cere să-l urmezi, i-a spus Sfântul ucenicului.

– Vai de mine, sărmanul! a strigat acela. Spune-mi, părinte, nu-i îndeajuns că lupul mi-a mâncat măgarul? Vrei acum să mă sfâșie și pe mine?

Monahul își ieșise din fire. Însă Sfântul a ieșit liniștit din peșteră și le-a poruncit la doi frați să-l urmeze pe lup.

Peste puțin s-au aflat deasupra unei prăpăstii. S-au aplecat cu atenție, și ce să vadă? În fundul ei măgărușul zăcea mort într-o baltă de sânge. Era limpede că picase în prăpastie.

S-au întors imediat. Părinții au ascultat cu tristețe ce se întâmplase. Iar Konon, cu părere de rău, a căzut la picioarele părintelui, cerându-i iertare cu lacrimi în ochi.

După aceea Sfântul l-a strigat pe lup și i-a zis:

– Ne-ai slujit îndeajuns. Îți mulțumim pentru truda ta. Du-te acum să-ți găsești tovarășii. De aici încolo măgărușii vor fi duși la pășune de către frați.

Lupul a urlat cu bucurie și a dat din coadă. În felul acesta și-a arătat recunoștința sa față de sfânt, pentru că l-a lăsat liber. După aceea s-a întors și a plecat alergând spre munți.

Zăvorârea

Sfântul Ioan Zedazneli îi vizita din când în când pe ucenicii săi, pentru a cerceta măsura sporirii și roadele lucrării fiecăruia. Într-una din vizitele pe care i-a făcut-o Cuviosului Sisoie, acela i-a mărturisit că dorește să se zăvorască în peșteră și să trăiască acolo restul vieții sale, în rugăciune neîntreruptă.

– Dă-mi binecuvântarea ta, părinte, pentru a mă nevoi trăind zăvorât, l-a rugat.

– Fiule, i-a răspuns Sfântul Ioan, Dumnezeu să împlinească dorința ta și să-ți dăruiască putere și răbdare. N-am nici o împotrivire. Însă du-te și la arhiepiscop și descoperă-i cugetele tale. Dacă și acela îți va da binecuvântare, să fii încredințat că dorința ta este plăcută Domnului. În caz contrar, să te lepezi de această idee. Căci însuși apostolul Pavel ne povățuiește să cerem binecuvântarea arhierilor.

Smeritul Sisoe s-a grăbit să împlinească sfatul părintelui său. A luat binecuvântarea sa și a plecat la Mțheta.

Intrând în oraș, s-a îndreptat îndată spre catedrală. După ce s-a închinat, l-a căutat pe arhiepiscop. Bunul ierarh l-a primit cu multă bucurie.

Sfântul, fără multe ocolișuri, i-a adus la cunoștință dorința sa.

– Părintele Ioan, duhovnicul meu, m-a trimis la preasfinția voastră pentru a vă cere binecuvântare, a adăugat cu respect.

Arhiepiscopul a oftat adânc. Cu ochii în lacrimi, și-a ridicat mâna, l-a binecuvântat și i-a spus:

– Urmează această cărare îngustă, părinte. Fie ca ea să te conducă la viața veșnică. Din întunericul peșterii tale să te afli, prin mila Domnului, în lumina cereștii împărății, în odihna veșnică.

Așadar Sfântul, după ce a luat și binecuvântarea arhiepiscopului, s-a întors în îndrăgita lui pustie. I-a adunat îndată, pentru ultima oară, pe ucenicii săi.

– Părinți și frați, le-a spus emoționat, de astăzi, cu binecuvântarea părintelui meu și a arhiepiscopului, voi trăi zăvorât în peștera mea. Vă las, deci, nădăjduind că ne vom întâlni în lăcașurile cerești. Să vă luptați cu vitejie cu vrăjmașul mântuirii noastre. Să aveți smerenie, cu care veți nimici toate cursele diavolilor, și iubire, cu care veți face plăcuți lui Dumnezeu. Să vă îndeletniciți cu postul, care omoară patimile și tămăduiește sufletul. Să vă rugați încontinuu. Să vă păziți mintea de orice cuget rău. Veșnicul vostru tovarăș să fie plânsetul, care vă va aduce bucuria veșnică. Fericiți cei ce plâng, căci aceia se vor mângâia, spune Domnul. Iubiți sărăcia, ca să moșteniți bogăția nesticăcioasă. Nesocotiți zădărnicia și multele griji ale lumii acesteia, ca să nu intrați în ispite. Să vă hrăniți sufletele cu studiul Sfintelor Scripturi, care luminează mintea. Atât inimile cât și trupurile să le păstrați nepătate de mizeria păcatului. Spălați-vă și curați-vă cum spune proorocul Isaia, lepădați-vă de viclenia din suflet. Să vă rugați și să privegheați, așteptând în fiecare zi cea de-a Doua Venire a lui Hristos. Dacă țineți poruncile Lui, veți auzi acea chemare de bucurie: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă. Altfel – ferească Dumnezeu! – veți auzi înfricoșătoarele cuvinte: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic. Cu trudă și răbdare, așadar, să ridicați povara scurtei vieți ascetice, pentru a vă odihni veșnic în sânurile lui Avraam. Prin multe suferințe se cuvine nouă a intra în împărăția lui Dumnezeu.

Terminând cuvântul de învățătură, Sfântul a adăugat:

– Eu merg acum să mă închid în peșteră, locuința și mormântul meu. Voi alegeți-vă un frate care să vă fie călăuză duhovnicească.

Părinții au început a plânge.

– Părinte, l-au rugat, rămâi alături de noi! Cum o să te îngropi de viu la vârsta asta? Nu-ți sunt de ajuns mulțimea nevoițelor pe care le făptuiești? Ceea ce vrei să faci n-a avut nimeni curaj să săvârșească până acum. Este, oare, plăcut lui Dumnezeu? Apoi, ce se va întâmpla cu atâtea suflete care se izbăvesc cu ajutorul tău? Nu se vor împrăștia ca niște oi lipsite de păstor?...

Ucenicii săi s-au străduit multă vreme să-l facă să-și schimbe părerea. Însă el a rămas statornic în hotărârea lui.

– Frați ai mei, fie ca Dumnezeu să vă răsplătească iubirea voastră. Însă de vreme ce dreptul cu greu se mântuiește, așa cum scrie apostolul Petru, cât de mult trebuie să mă nevoiesc eu, păcătosul, pentru a nu rămâne afară din împărăția lui Hristos? Sunt dator să mă ostenesc aspru până la ultima mea suflare. Rugați-vă numai să-L am pe Domnul ocrotitor și ajutor în această ultimă nevoie din viața mea. Voi, cum am spus, să alegeți în locul meu pe

altcineva, pentru a vă călăuzi pe drumul ascezei.

Frații, văzând că nu-și schimbă hotărârea, i-au spus cu lacrimi:

– Noi ne-am adunat în această pustie datorită ție. Până acum am fost ocrotiți de rugăciunile și învățăturile tale. Ție ți-am încredințat mântuirea sufletelor noastre. De aceea nu te putem înlocui cu altul. Mai bine alege-l tu pe cel ce trebuie să-ți urmeze.

Sfântul s-a întors spre Evagrie.

– De astăzi vei prelua călăuzirea duhovnicească a fraților tăi, i-a spus.

– Părinte, i-a răspuns acela cu smerenie, te implor, nu-mi încredința o lucrare atât de grea. E mai presus de puterile mele. Nu sunt vrednic să preiau o astfel de responsabilitate.

– Dacă faci ascultare, Dumnezeu te va sprijini, te va lumina și binecuvânta, l-a încredințat Sfântul. Altminteri vei da socoteală în fața Lui pentru neascultare. Nu te împotrivi, așadar, să-ți ridici crucea care îți este pusă pe umeri de către Domnul Însuși. Să-i slujești pe frați cu iubire și smerenie, ca să fii slăvit în împărăția cerurilor. Să-ți aduci mereu aminte de cuvintele lui Hristos: Cel mai mare dintre voi să vă slujească vouă.

Evagrie s-a înmuiat. Și-a plecat capul și a spus încet:

– Voi împlini, cinstite părinte, porunca ta și voia lui Dumnezeu.

Atunci, fericitul Sisoe, îmbrățișându-i și binecuvântându-i pe toți frații, a plecat spre peștera sa. Zăvorât, sau mai bine zis, înmormântat de viu în fundul ei întunecat, avea să-și petreacă restul vieții în post și rugăciune (Matei 17, 21), omorându-și cu desăvârșire trupul împreună cu patimile și cu poftele (Galateni 5, 24) și sporind roadele Duhului. Căci, după cum este scris, dacă bobul de grâu care cade-n pământ nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce roadă multă (Ioan 12, 24).

Nimeni nu l-a mai văzut de-atunci, nici chiar monahul care-i lăsa în fiecare zi pâine și apă în fața micii deschizături a peșterii. Astfel, izolat cu desăvârșire și dedat cu totul lucrării minții, a ajuns la măsura marilor părinți din vechime ai pustiei egiptene. Din pricina postului aspru, a privegherii supraomenești și a neîntreruptelor metanii, dar și din cauza umezelii din peșteră, s-a topit văzând cu ochii. Fața i se înnegrise și din trup nu mai rămăsese decât pielea lipită pe oase.

Adormirea și înmormântarea

Era luna mai, cam pe la sfârșitul secolului al VI-lea, când Domnul a binevoit să-l odihnească pe robul Său de nevoințele ascetice. L-a vestit printr-un înger despre ziua și ceasul adormirii lui.

Așadar într-o dimineață, monahul care-i aducea, ca întotdeauna, pâine și apă, a auzit din fundul peșterii o voce slabă care i-a spus:

– Frate, roagă un preot să vină aici cu Preacuratele Taine. Peste câteva zile voi pleca din lumea aceasta zadarnică.

Monahul s-a grăbit să-i transmită această rugămintă părintelui Evagrie. Iar acela i-a poruncit imediat unui preot să ia Sfintele Taine și să meargă în peșteră. Printr-un alt frate l-a înștiințat pe părintele Ioan Zedazneli despre așteptata adormire a ucenicului său. Chiar în ziua următoare Sfântul Ioan a venit la Migvime pentru a conduce sufletul binecuvântatului Sisoe spre lăcașurile

cerești.

La 9 mai, după ce s-a împărtășit pentru ultima oară și a luat binecuvântare de la părintele său duhovnicesc, fericitul ascet și-a înălțat privirea spre cer și a rostit:

– Doamne, în mâinile Tale încredințez sufletul meu!

În aceeași clipă, îngerii i-au luat sufletul lui curat și l-au dus la tronul lui Dumnezeu.

Frații, după ce l-au înfășurat pe cuvios în veșmântul său găurit, cu ochii plini de lacrimi l-au înmormântat în peșteră, după cum el însuși ceruse.

Pomenirea Cuviosului nostru părinte Sisoe Zăvorâtul este prăznuită în fiecare an la 9 mai, ziua fericitei sale adormiri, precum și în joia din Săptămâna Brânzei.



VIII. SFÂNTUL DAVID GARENGELI

Din Siria în Georgia

Sfântul David Garengeli, care a fost și făcător de minuni, se trăgea din Siria. Primii ani ai vieții sale sunt necunoscuți. Nimeni nu știe unde s-a născut exact, cum a fost educat, cine au fost părinții lui. Ceea ce se știe este doar că și-a părăsit devreme mama și tatăl pentru a-L urma pe Hristos și pentru a împlini cu credință poruncile Lui.

Părinte duhovnicesc și călăuză a sa era marele Sfânt Ioan Zedazneli, compatriot și rudă a lui, care l-a crescut cu dulcea hrană a învățaturii evanghelice și a poveștelor folositoare pentru suflet. Astfel, atras de frumusețea viețuirii monahale, iubitorul de Dumnezeu David a ridicat de foarte timpuriu crucea Domnului și l-a urmat cu multă bunăvoință pe înțeleptul său dascăl.

Atunci când, la începutul secolului al VI-lea, făcătorul de minuni Ioan, la porunca Maicii Domnului s-a dus în Georgia pentru a statornici credința creștină a tinerei pe atunci Biserici din această țară, a luat împreună cu el doisprezece ucenici printre care se afla și părintele David. Părinții, după ce pentru o vreme au trăit ascetic pe muntele Zadeni, la nord-est de Mțheta, la o nouă poruncă a Maicii Domnului s-au răspândit prin toată Georgia, pentru a propovădui cuvântul lui Dumnezeu și a-i învăța pe oameni.

Fericitul David trebuia să meargă la Kartala, în orașul Tbilisi. S-a stabilit așadar acolo, împreună cu ucenicul său Lucian, într-o peșteră mică din muntele vecin, care astăzi se numește Bațmida, adică Sfântul Munte. Acolo trăia în post și rugăciune. O dată pe săptămână se ducea în oraș pentru a propovădui. Prin trăirea lui sfântă și prin cuvântul inspirat de Dumnezeu a călăuzit multe suflete la Mântuitorul Hristos.

Nedreptățirea

Însă diavolul, care urăște binele, îl invidia pe Sfânt pentru virtutea și lucrarea sa. Astfel, a pus o femeie fără frică de Dumnezeu să-l vorbească de rău, că ar fi păcătuit cu ea. Femeia aceea, care era necăsătorită și fecioară, a rămas însărcinată. Închinătorii la foc din Georgia, plătind-o cu mulți bani, au convins-o să-l învinuiască pe dreptul David și să spună că acela a amăgit-o. După toate acestea, sfântul a fost dus la tribunal, unde a fost cercetat față în față cu cea care-l învinuia. N-a dat nici un răspuns la întrebările judecătorilor în legătură cu acuzațiile ei. După ce i-a ascultat tăcut și liniștit, și-a ridicat toiagul, pe care era gravată crucea, a atins burta femeii și a întrebat fătul:

– Sunt eu tatăl tău? Răspunde imediat!

Și acela, din pânțelele maicii sale, a vădit adevărul răspunzând de trei ori:

– Nu! Nu! Nu!

Și l-a numit degrabă pe tatăl lui, care era un anume fierar.

După întâmplarea aceasta minunată, tribunalul l-a eliberat pe sfânt.

În pustia Garengi

După această întâmplare, Sfântul David a lăsat lumea și a plecat în pustia Garengi⁹ (Garengi în limba georgiană înseamnă loc izolat.). L-a urmat și credinciosul lui ucenic, Lucian, care n-a vrut să fie lipsit de pilda și povețele mântuitoare ale părintelui său.

Cei doi oameni ai lui Dumnezeu, apropiindu-se de locul cu pricina, unde au locuit mai apoi, simțeau o sete nestăpânită, datorită căldurii arzătoare. Regiunea era pustie și apă nu exista nicăieri.

Dar iată! În adâncitura unei stânci au găsit pe neașteptate puțină apă, care se strânsese acolo după o ploaie căzută de curând. Și-au potolit setea și, obosiți cum erau, s-au așezat să se odihnească la umbra stâncii.

– Luciane, i-a spus Sfântul ucenicului său, vezi acest ținut pustiu și liniștit? Să rămânem aici și să trăim ascetic, în rugăciune neîntreruptă, post, trezvie și răbdare, ca să primim iertarea păcatelor noastre. Preabunul și Preamilostivul Dumnezeu ne va răsplăti pentru truda noastră și, cu Atotputernicia Lui, ne va întări în neputința noastră. În felul acesta vom depăși orice piedică, ispită sau greutate. Să nu-i uiți pe Sfinții noștri Părinți, care răbdând atâtea și atâtea au primit ca răsplată fericirea veșnică.

– Cinstite părinte! a zis Lucian auzind vorbele Sfântului. Toate câte ai spus sunt drepte și adevărate. Însă acest ținut pustiu, în afară de alte neajunsuri, este și lipsit de apă. Cum vom trăi fără apă? Mi-e teamă că nu vom rezista.

– Nu-ți fie teamă de asta, frate, a răspuns fericitul David. Atotputernicul Dumnezeu, Cel ce a trimis mană din cer pentru a-i hrăni pe israeliți în pustie, și a scos apă din piatră pentru a-i adăpa, Cel ce a poruncit corbilor să-i aducă hrană proorocului Ilie, Acela ne va purta și nouă de grijă. Ce ne spune Sfântul Duh prin Evanghelie? Nu vă îngrijiți pentru ce veți mânca sau ce veți bea.... Curaj, frate! Pentru cei ce se nevoiesc au fost pregătite cununile, pe care nimeni nu le primește fără trudă, fără luptă și fără biruință.

Lucian s-a întărit și s-a liniștit auzind cuvintele Sfântului.

– Atunci să facem precum ai poruncit, părinte. Dumnezeu, singura noastră nădejde, se va îngriji de viețile noastre.

S-au așezat, așadar, într-o peșteră și s-au nevoit cu râvnă, nesocotind toată plăcerea pământească și toată odihna trupească. Sufletele și le hrăneau cu rugăciune neîncetată, iar trupurile cu rădăcini și plante sălbatice.

Căprioarele trimise de Dumnezeu

Dar n-au trecut multe zile și toate plantele din regiune s-au uscat din pricina zăpușelii foarte mari. Lucian s-a împruștat iarăși la suflet și a început să se vaite către Sfântul David.

– Ce-o să facem, părinte? zicea cu tristețe. Cum vom trăi acum?

– De ce deznădăjduiești, fiule? i-a răspuns Sfântul. Pe ierburi îți sprijini

nădejdea ta în această viață deșartă? Ierburile au fost date de Dumnezeu pentru hrana animalelor necuvântătoare. Atotputernicul va găsi o altă cale pentru a ne hrăni pe noi, făpturile Sale cuvântătoare.

Nici n-a apucat sfântul să-și termine cuvintele, când deodată –o, minunată este pronia Ta, Hristoase! – trei căprioare împreună cu puii lor au venit alergând și s-au așezat în fața lor.

– Ia un vas și mulge aceste căprioare trimise de Dumnezeu, i-a poruncit fericitul David ucenicului său.

Lucian, deși rămăsese încremenit de uimire și surprindere, s-a grăbit să împlinească porunca părintelui său. A umplut o găleată cu lapte și i-a adus-o credinciosului rob al lui Dumnezeu. Iar acela, făcând cruce deasupra lui, a preschimbat laptele în brânză!

Au mâncat și I-au mulțumit din inimă Domnului pentru intervenția Lui minunată.

Din clipa aceea, cei doi părinți s-au lăsat cu totul la mila și purtarea de grijă a Tatălui ceresc. Privegheau, se rugau și se hrăneau cu laptele căprioarelor, care veneau în fiecare zi, în afara zilelor de miercuri și vineri. În zilele acestea, părinții nu mâncau nimic. Stăteau cu mâinile și mintea înălțate la cer.

Balaurul

Într-o altă peșteră, puțin mai jos de cea a părinților, era cuibărit un balaur, adică un șarpe uriaș, cu ochi de flăcări, un corn mare în frunte și coamă pe ceafă. În această fiară înfricoșătoare își făcuse lăcaș un diavol.

Într-o zi căprioarele s-au apropiat de cuibul balaurului. Atunci acela s-a aruncat asupra lor și a înșfăcat un pui.

Celelalte căprioare, îngrozite, au alergat spre peștera asceților.

– Părinte! i-a zis Lucian Sfântului David, îndată ce le-a văzut. Căprioarele au venit și astăzi, dar par neliniștite și înspăimântate. Și unul din pui lipsește.

Sfântul și-a luat fără întârziere toiagul, care, după cum am spus, avea gravată pe el crucea, și a început să pășească cu grijă pe urmele căprioarelor. Acestea l-au condus la peștera fiarei.

Nu s-a speriat nicidecum când l-a văzut pe diavolul cel scârbos. Și-a ridicat doar toiagul și a zis cu voce tare:

– Răufăcătorule! De ce mi-ai atacat căprioarele și le-ai înșfăcat puiul? Pleacă imediat de aici și du-te în locuri pustii. Acest ținut este destinat pustnicilor. Dacă nu vei asculta, cu toiagul acesta și cu crucea lui Hristos îți voi sfâșia pântecele și te voi face hrană pentru viermi.

Atunci diavolul care locuia în balaur a rostit cu glas omenesc:

– Nu-mi face rău, robule al lui Dumnezeu! Dacă vrei să plec de aici, urcă în vârful muntelui și privește-mă. Nu-ți lua ochii de pe mine până ce voi cădea în apele râului Kir. Acolo îmi voi afla refugiu, căci mi-e frică de mânia ta.

Spunând aceste vorbe, diavolul a ieșit din peșteră. Din pricina urletului său sfâșietor, chiar și pietrele crăpau.

Lucian, care între timp sosise și el, de frică și groază a leșinat.

Sfântul David s-a urcat în vârful muntelui, în vreme ce balaurul se îndrepta spre câmpie. Se aruncase deja în râu atunci când Sfântul a auzit o voce îngerească strigându-l de trei ori:

– David! David! David!

S-a uitat în sus și a văzut foc care cădea din cer și-l ardea pe balaur ca pe o grămadă de fan¹⁰ (În locul acela, unde a căzut foc din cer și l-a ars pe balaur, până astăzi nu mai crește iarbă.).

– Dumnezeu meu! a strigat cu părere de rău și jale. Dumnezeu meu! Ce-ai făcut? Balaurul mi-a arătat încredere și a plecat nădăjduind că nu va păți nimic rău. Dar iată, acum Tu l-ai nimicuit cu foc.

– Davide, i-a răspuns îngerul Domnului, de ce-ți pare atât de rău pentru o jivină scârboasă? Dacă rămânea viu, ar fi provocat multe nenorociri. Pentru binele oamenilor, așadar, Dumnezeu a vrut să-l nimicească. Tu du-te acum să-l aduci în simțiri pe Lucian.

Coborând de pe munte, Sfântul David l-a găsit pe ucenicul său încă la pământ, leșinat și nemișcat. L-a readus în simțiri și l-a ridicat cu multă greutate.

– De ce ți-a fost așa de frică de un vierme, care la porunca lui Dumnezeu a ars într-o clipă? l-a întrebat. Curaj, fiule! Nu-ți fie teamă de nimic, de vreme ce avem cu noi puterea lui Hristos.

Lucian, ușurat și revigorat, l-a mulțumit lui Dumnezeu, care i-a dat credinciosului Său rob, David, putere asupra fiarelor.

Uimirea vânătorilor

După câteva zile pe valea muntelui au venit niște oameni din Kaheta pentru a vâna căprioare și capre sălbatice. Căprioarele, înspăimântate, au alergat la peștera pustnicilor. Vânătorii le-au urmărit. Peste puțin, încremeniți de uimire, l-au văzut pe Lucian mulgându-le. Lângă el stătea liniștit Sfântul David.

– Sfântule al lui Dumnezeu! au strigat vânătorii, căzând la picioarele lui. Ce minune este aceasta pe care o vedem? Căprioarele sălbatice stau în fața voastră ca niște mielusei blânzi!

– De ce vă mirați, frații mei, de lucrările minunate ale Atotputernicului? Ziditorul tuturor, care se îngrijește chiar și de păsările cerului, ne hrănește și pe noi, neputincioșii, cu laptele acestor căprioare. Vă rog, deci, să nu vânați în regiunea noastră. Mergeți în alte ținuturi. Animalele acestea sunt trimise de Dumnezeu pentru ca noi să putem trăi, și nu trebuie să le omorâți.

– Slăvit să fie Dumnezeu, au zis cu uimire vânătorii, căci pentru iubirea Lui te nevoiești cu răbdare în această pustie vitregă. Dar pentru că și noi avem aceeași credință ca a ta, dorim să devenim ucenici și următori ai sfințeniei tale. Lasă-ne să stăm alături de tine. Învață-ne voia Domnului. Fă-te părinte și călăuză și izbăvitor al sufletelor noastre.

Însă Sfântul a refuzat cu hotărâre.

– Nu, fiii mei! Acest ținut sălbatic și secetos, cu veri călduroase și ierni geroase, nu e pentru voi. N-o să rezistați. Mai bine întoarceți-vă la casele voastre. Acolo, păzind poruncile lui Dumnezeu, veți afla mântuire.

Vânătorii au ascultat de îndemnul Sfântului. S-au împrăștiat așadar prin satele lor și au povestit tuturor ceea ce văzuseră.

Primii ucenici

Mulți oameni, auzind povestirile acestora, au început să meargă în pustia Garengi pentru a-l vedea pe Sfântul David și pentru a lua binecuvântare de la el. Și nu erau puțini cei ce voiau să rămână lângă el și să trăiască în nevoiță sub călăuzirea sa. Sfântul însă nu-i încuraja.

– Frații mei, le spunea, ținutul acesta este pustiu și neprimitor. Mi-e teamă că vă veți pierde degrabă râvna și răbdarea...

– Chiar dacă am muri împreună cu tine de foame și de sete, răspundeau ei cu hotărâre, nu ne interesează. Suntem gata să înfruntăm orice greutate și primejdie pentru iubirea lui Hristos.

Astfel sfântul, văzând cum în mulți dintre ei arde iubirea de Dumnezeu și dorința de trăire pustnicească, ceda și îi primea.

– De vreme ce vă sprijiniți nădejdea doar în Dumnezeu, le spunea, și doriți din tot sufletul să lăsați lumea și toate ale ei, de vreme ce ați hotărât neclintit să ridicați jugul lui Hristos și să trăiți după poruncile Lui, duceți-vă și aduceți târnăcoape ca să săpați gropi largi¹¹ (Deoarece în pustia Garengi nu exista apă potabilă, trebuia să sape gropi largi unde se aduna cu ajutorul șanțurilor apă de ploaie din locurile cele mai înalte.) și peșteri în care să locuiți.

Iubitorii de liniște și rugăciune au împlinit cu bunăvoință porunca Sfântului David. Peste puțin timp, mulțime de anahoreți au umplut regiunea. Cu cât faima sfântului se răspândea, cu atât se înmulțeau cei ce veneau din regiuni apropiate și îndepărtate, dorind să devină monahi. Pe zi ce trecea, turma Domnului creștea.

Întemeierea mănăstirii

Un ascet sfânt, fericitul Dodo, când a aflat de înalta trăire duhovnicească a Sfântului David, a venit în pustia Garengi și a cerut să rămână lângă el. Sfântul l-a primit cu bucurie. Și după o anumită vreme, văzând virtutea, cumpătarea și celelalte harisme ale lui, l-a chemat și i-a spus:

– Părinte Dodo, Domnul, care voiește mântuirea tuturor oamenilor, a binevoit să ne aflăm în această regiune pustie pentru a ne face plăcuți Lui prin nevoițele noastre ascetice. Privește câte suflete evlavioase s-au adunat aici! Pentru frații aceștia, care au părăsit lumea și familiile lor din dragoste pentru Dumnezeu, trebuie să facem o mănăstire. Urcă, deci, cu câțiva dintre ei pe muntele stâncos aflat în fața noastră și zidește acolo, săpate în stâncă, chilii și biserică, unde veți slăvi neîncetat numele Mântuitorului nostru Iisus Hristos și o veți cinsti pe Preacurata Sa Maică, Fecioara Maria.

Într-adevăr, fericitul Dodo a întemeiat pe muntele acela mănăstire săpată în stâncă, unde s-au așezat mulți pustnici. Mănăstirea a fost afierosită Sfântului Ioan Botezătorul.

Vânătorul arab

Într-o zi, Sfântul David a urcat pe munte pentru a-i vedea pe frați. La întoarcere, s-a așezat lângă o movilă de stânci și a început să se roage. Deodată

la picioarele sale s-a lăsat o potârniche. Era urmărită de un șoim de vânătoare al unui arab care se numea Bubakar¹² (Deja din perioada aceea începuse venirea arabilor în Georgia și în Armenia.).

Peste puțin timp, a sosit arabul, stând fudul în șaua calului său, și ce să vadă? Sfântul se ruga cu mâinile ridicate la cer, potârnichea era la picioarele lui, iar șoimul stătea liniștit puțin mai încolo.

Uimit de această priveriște, barbarul l-a întrebat pe Sfânt:

– Cine ești tu? De unde ai venit? Și cum de te afli aici?

– Sunt rob al Preamilostivului Domn al meu Iisus Hristos, a răspuns fericitul David, și mă rog Acestuia pentru iertarea nenumăratelor mele păcate și pentru mutarea mea cu pace din deșarta lume pământescă la ceruri.

– Și cum te hrănești? Cine te întreține aici? a întrebat din nou arabul.

– Cel pe care îmi sprijin toată nădejdea, Dumnezeu și Ziditorul tuturor. Acesta se îngrijește de mine și de toate făpturile Lui. Acum însă, te rog, lasă această pasăre care a venit lângă mine să trăiască.

Călărețul a râs.

– Sărman călugăr, a spus cu mândrie, zici să-mi fie milă de pasărea mea? Dar eu am de gând să te omor și pe tine! Așadar mai întâi ar fi trebuit să mă rogi să mă îndur de tine, nu de potârniche.

Smeritul pustnic nu s-a tulburat de cuvintele vărsătorului de sânge Bubakar.

– Nici pe pasărea aceasta neputincioasă, nici pe mine n-ai avea putere să ne omori, dacă nu ți-ar fi dată de Dumnezeu, a spus cu blândețe. Și sunt încredințat că Dumnezeu este ajutorul meu. Acela mă va scăpa din mâinile tale.

Barbarul, înfuriat de răspunsul neînfricat al sfântului, și-a scos sabia din teacă pentru a-l ucide. Dar când și-a ridicat mâna, aceasta a rămas nemișcată – s-a uscat cu puterea lui Hristos!

Cutremurat și umil, Bubakar a descălecat și a căzut plângând la picioarele Sfântului.

– Sfinte al lui Dumnezeu, a zis suspinând, iartă-mă pentru fapta necugetată pe care am vrut s-o fac! Îndură-te de mine! Tămăduiește, te rog, trupul și sufletul meu!

Bunul David a răspuns îndată rugămintilor lui și a început să se roage:

– Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule Preabun și iubitor de oameni! Îți mulțumesc pentru minunea pe care ai săvârșit-o ca să mă izbăvești pe mine, nevrednicul Tău rob. Însă acum, Te implor, fie-Ți milă de această făptură a Ta, care plânge cu pocăință. Vindecă-i mâna pentru a Te mărturisi pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pentru a slăvi preasfânt numele Tău.

Sfântul a atins mâna uscată a lui Bubakar, care s-a vindecat imediat.

Plin de uimire și recunoștință, arabul a izbucnit într-un plâns amarnic și a zis cu durere:

– Omule al lui Dumnezeu! Acasă am un fiu paralizat și ținut la pat. Cere, te rog, de la Dumnezeuul tău, să-i dăruiască sănătate. Cred că rugăciunea ta va fi ascultată, căci ești rob credincios al Lui. Dacă fiul meu va fi vindecat, voi slăvi numele Său, Îl voi mărturisi ca Domn al meu și voi păzi toate poruncile Sale.

– Să se facă după credința ta, i-a spus sfântul. Mergi acasă acum. La ceasurile trei după amiază copilul tău se va însănătoși.

Bubakar a plecat bucuros spre casă. Când a ajuns, începuse să se însereze. Și ce să vadă? La poartă îl aștepta fiul său, sănătos și vesel. Intrând în casă, i-a găsit pe soția lui și pe ceilalți copii săltând de bucurie și cutremurați de neașteptata binefacere dumnezeiască.

– Când s-a însănătoșit copilul? i-a întrebat.

– La ora trei. Deodată s-a ridicat singur și a început să umble. E de necrezut.

Plângând, Bubakar le-a povestit cu amănunțime toate cele ce se întâmplaseră puțin mai înainte, în timpul întâlnirii pe care a avut-o cu pustnicul cel sfânt.

În dimineața următoare și-a încărcat măgarii cu alimente și a plecat spre pustia Garengi împreună cu copilul vindecat și cu ceilalți doi fii ai săi. După o căutare stăruitoare, l-a găsit pe Sfântul David în peștera lui.

– Robule al lui Dumnezeu, a zis căzându-i la picioare, ești doctor al sufletelor și al trupurilor. Iată, fiul meu stă înaintea ta însănătoșit! El și noi toți cerem binecuvântarea ta.

Sfântul le-a pus mâna dreaptă pe capete, spunând:

– Dumnezeu, care i-a binecuvântat pe Avraam, pe Isaac și pe Iacob, să vă binecuvânteze și pe voi.

Bubakar și fiii săi au rămas lângă sfânt până seara, ascultând cu neșat poveștile duhovnicești ale înțeleptului părinte.

După ce au luat o cină simplă, arabul i-a spus sfântului că dorește să se boteze împreună cu toată familia lui. Iar sfântul l-a trimis împreună cu Lucian la mănăstirea de pe munte, la fericitul Dodo, poruncindu-i să facă orice este nevoie pentru săvârșirea tainei. Cuviosul Dodo, la rândul său, i-a poruncit unui ieromonah să catehizeze și să boteze familia Bubakar.

Puțin mai târziu, arabul proaspăt botezat a venit în pustie cu lucrători și a săpat în stâncă o mică biserică pentru pustnici. Biserica aceasta a fost mărită și înfrumusețată mai târziu de părintele nostru purtător de Dumnezeu, Ilarion¹³ (Sfântul Ilarion Iviritul s-a născut în anul 822 lângă Tbilisi. Încă de la vârsta de 15 ani s-a retras într-o peșteră din pustia Garengi, unde a trăit singur zece ani. În 847 s-a dus la Locurile Sfinte, unde, șapte ani mai târziu, i s-a arătat Maica Domnului și i-a poruncit să se întoarcă în Georgia. Acolo a întemeiat și a administrat multe obști. Vrând să evite alegerea lui în treapta episcopală, a plecat pe ascuns la Constantinopol și apoi în Olimpul Bitiniei, într-o pustie unde s-a nevoit cinci ani. Invitat de împăratul Vasile I Macedoneanul (867–886), care auzise multe despre sfințenia sa, a venit în capitală și a întemeiat o mănăstire lângă biserica Arhanghelului Mihail. Întorcându-se de la Roma, unde stătuse doi ani, a trecut prin Salonic. Acolo a adormit cu pace pe 19 noiembrie 875. După un an, moaștele lui au fost strămutate la Constantinopol și așezate în mănăstirea întemeiată de el.), care a așezat moaștele Sfântului David în raclă. Racla se află până astăzi în partea sudică a bisericii. Puțin mai încolo este mormântul credinciosului ucenic al lui, Cuviosul Lucian. Părinte și ucenic, s-au făcut plăcuți lui Dumnezeu pentru trăirea lor ascetică și au fost înzestrați cu puterea facerii de minuni, vindecând mulți bolnavi care aleargă cu credință la cinstitele lor moaște.

La Ierusalim

Sfântul David avea marea dorință de a vedea orașul Ierusalim și de a se închina la Locurile Sfinte, unde a trăit Domnul nostru Iisus Hristos. Și, la vreme potrivită, bunul Dumnezeu i-a împlinit această dorință.

Astfel, într-o zi, fericitul David, după ce i-a încredințat lui Lucian sufletele

fraților, a plecat cu câțiva monahi la Ierusalim.

După o călătorie lungă și obositoare, părinții au ajuns în Palestina și au urcat pe muntele Măslinilor. De acolo au putut vedea cetatea sfântă. I-au mulțumit lui Dumnezeu, plini de bucurie și cucernicie. Sfântul David, cu lacrimi în ochi, a îngenușat, a sărutat pământul și a zis:

– Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, care ai venit pe pământ pentru mântuirea noastră, ai binevoit să Te întrupezi în pântecul Fecioarei Maria, ai pățit pentru păcatele noastre, ai murit pe cruce și ai înviat cu dumnezeiasca Ta putere, înviindu-l pe Adam împreună cu tot neamul lui, Îți mulțumesc! Îți mulțumesc că m-ai învrednicit și pe mine, nevrednicul robul Tău, să văd locurile acestea pe unde ai umblat. Nu cutesc să înaintez mai departe, ca să nu pângăresc cu picioarele mele păcătoase pământul care a fost sfințit de neprihănitele Tale picioare. Îmi este îndeajuns că am văzut binecuvântatul Ierusalim.

Lacrimile îi curgeau șuvoi din ochi. Frații au început să-l roage:

– Să ne continuăm călătoria, părinte. Să mergem în cetatea Domnului. Intra-vom în locașurile Lui, spune Sfântul David, închina-ne-vom la locul unde au stat picioarele Lui.

– Însă același prooroc spune și altceva, a răspuns sfântul. Spune că trebuie să fii neprihănit și curat la inimă pentru a vedea locurile sfinte. Eu, fiilor, sunt lipsit de curăție și nevrednic să mă apropiu de preasfintele sălașe ale lui Dumnezeu. Mergeți singuri. Vă rog doar să faceți și pentru mine, păcătosul, o rugăciune la Mormântul de viață făcător al lui Hristos. Eu voi lua acum drumul de întoarcere spre Garengi. Voi duceți-vă mai întâi să vizitați toate locurile de închinăciune și apoi întoarceți-vă.

Făcând ascultare părintelui, frații au luat cu lacrimi în ochi binecuvântarea lui și au plecat. Sfântul, după ce s-a rugat multă vreme singur, a luat ca binecuvântare din locurile acelea trei pietre mici, le-a pus în coș și a plecat spre Georgia.

Însă Preabunul Dumnezeu, văzând adâncă smerenie a robului Său, a binevoit să-l vestească pe patriarhul Ilie¹⁴ (Patriarhul Ierusalimului, Ilie I (494–516) s-a născut în Egipt în jurul anului 430 din părinți arabi. S-a închinoviat de la o vârstă fragedă, mai întâi în patria lui, într-o mănăstire din Nitria, și mai târziu în Palestina, la lavra Sfantului Eftimie. În 473 a fost hirotonit preot și așezat să slujească la biserica Învierii. În anul 494 l-a succedat pe Salustio (486–494) pe tronul patriarhal. În 516, întrucât a refuzat să semneze crezul monofizit, a fost exilat de către împăratul Anastasie I (491–518) în Aila (Marea Roșie), unde a murit la 20 iulie 518.) despre prezența lui în locurile acelea. A trimis, așadar, la patriarh un înger al Său, care i-a spus în somn:

– Alesul meu David a venit până la porțile Ierusalimului ca să primească harul cetății. Trimite îndată oameni iuți de picior ca să-l ajungă. Deja se depărtează de oraș. E îmbrăcat în haine vechi și are în mână un coș, în care a pus trei pietre. Să-i ia două dintre ele și să-i spună: „Dumnezeu îți dă această poruncă: ai luat, după credința ta, harul cetății mele, Sfântul Ierusalim. Însă pentru pustia ta e îndeajuns doar o parte. Celelalte două părți trebuie să le lași aici. Mergi, cu bine, așadar, cu această piatră, care va tămădui trupurile și sufletele tuturor celor ce-o vor atinge cu credință”.

Patriarhul s-a trezit răvășit de vis. A chemat fără întârziere câțiva bărbați iuți de picior, le-a povestit ce-a văzut în visul său și le-a spus să alerge pentru a-l ajunge pe Cuviosul David.

Și într-adevăr, după un timp stăteau cu respect în fața omului lui

Dumnezeu, care a ascultat plin de uimire și teamă povestirea lor despre îngerul care i s-a arătat patriarhului.

– Binecuvântat să fie Domnul meu, Iisus Hristos! a strigat, înălțându-și spre cer ochii înlăcrimați și mâinile tremurânde. Binecuvântat să fie Izbăvitorul și Mântuitorul lumii, care Și-a arătat bunăvoința către mine, păcătosul Său rob, dăruindu-mi harul Său!

După aceea a scos din coș două pietre și le-a dat trimișilor patriarhului. Iar aceia, la rândul lor, le-au dus în Ierusalim și le-au predat patriarhului Ilie.

Întâmplarea minunată s-a transmis repede în cetatea sfântă și în împrejurimile ei. Toți cei care o aflau cereau să-l cunoască pe Sfântul David. Însă părintele plecase deja.

Piatra care a fost adusă de cuvios în pustia Garengi a început să facă multe minuni. Mulți bolnavi și infirmi, care o sărutau cu credință, se însănătoșeau cu puterea lui Hristos. Piatra aceasta, care se află în catedrala Sfântul Sisoe din Tbilisi, și-a păstrat până astăzi harul facerii de minuni.

Puțin mai târziu s-au întors în Georgia și frații care s-au închinat la Locurile Sfinte. Împreună cu alte impresii ale lor despre locurile pe unde a umblat Dumnezeu, au povestit și cele discutate de locuitorii Ierusalimului în legătură cu părintele David și visul patriarhului Ilie.

Foarte curând, aflând despre nevoițele ascetice ale Sfântului și despre piatra care fusese adusă din Palestina în chip minunat, mulți anahoreți s-au adunat în Garengi. Trăiau în peșteri în post și rugăciune, făcând ascultare de fericitul David și urmând cu credință mântuitoarele lui povește. Astfel, pustia aceea s-a umplut de asceți, precum îndepărtata Tebaidă a Egiptului. De aceea a fost denumită Tebaida georgiană.

Apa cea amară

Într-o zi sfântul l-a vizitat pe unul din anahoreți și l-a întrebat:

– Ce mai faci, frate?

– Cu sfintele tale rugăciuni sunt bine, cinstite părinte, și-I mulțumesc lui Dumnezeu. Numai că, iată, această apă, care iese din crăpătura stâncii, e amară ca pelinul. Dar, cu toată scârba pe care mi-o provoacă, o beau, spunând în mine: „Chinurile iadului sunt incomparabil mai amare. Mai bine, deci, să guști din amărăciunea trecătoare decât din cea veșnică”.

Sfântul a zâmbit și i-a spus cu blândețe părintească:

– Nu mă îndoiesc, fiule, că Atotputernicul nostru Dumnezeu, care a îndulcit apa amară din Mera, va îndulci pentru tine și această apă. Uplete un ulcior și adu-mi-l.

Monahul a împlinit fără întârziere porunca sfântului. Iar acela, după ce a făcut semnul crucii deasupra ulciorului, i l-a dat înapoi, spunându-i:

– Bea, frate! Acum nu mai e amară!

Într-adevăr, a băut-o și a strigat:

– Ce apă dulce și minunată!

Uimit de această minune, a început să-L slăvească pe Domnul, care-i înzestrea pe Sfinții Săi cu putere dumnezeiască. De atunci și până astăzi apa aceluia izvor este gustoasă, curată și răcoritoare. Lângă el, apa unui alt izvor, care se află la mică distanță și este numit Mera din Tebaida georgiană, rămâne amară și nepotabilă.

Sfârșit cuvios

Îngerul lui Dumnezeu l-a vestit din timp pe Sfântul David despre plecarea lui din lumea aceasta. Atunci i-a chemat pe toți frații și le-a dat ultimele povețe. Apoi, după ce s-a împărtășit, și-a înălțat mâinile spre cer și și-a încredințat cu pace sfântul său suflet lui Dumnezeu, care chiar în acea clipă a vădit cinstirea ce i se cuvine alesului Său, printr-o vindecare minunată: un monah, orb din naștere, atingând trupul mort al sfântului, și-a redobândit vederea. Au urmat și alte nenumărate minuni, pentru care dumnezeiescul David a fost numit „făcător de minuni”. Dar și în vremurile noastre grele, orice credincios care se unge cu pământ de pe mormântul lui, care răspândește mireasmă negrăită, se tămăduiește de toată boala trupească și sufletească.

Sfântul lui Dumnezeu a adormit în prima joi de după sărbătoarea Înălțării – în ziua aceasta se prăznuiește în fiecare an pomenirea lui. Nu se știe exact anul adormirii sale, însă, oricum, a fost în a doua jumătate a secolului al VI-lea.

O, fericite părinte David, lăudat să fii!

Păzește-ne cu rugăciunile tale de toată primejdia trupească și sufletească.

O, podoaba Georgiei!

Vezi-ne cu blândețe cum alergăm la chivotul sfânt

în care odihnesc cinstitele tale moaște.

Ca un părinte blând, cu rugăciunile noastre la tronul Împăratului Hristos

și roagă-L să ierte păcatele noastre, cele de voie și cele fără de voie,

ca să slăvim cu inimă curată atotțiitoarea putere a Tatălui, a Fiului

și a Sfântului Duh.

Amin.



IX.

SFÂNTUL MUCENIC AVIV, EPISCOPUL NEKRESEI

Închinare la foc

La jumătatea secolului al VI-lea, șahul Persiei, Chosroes I (531–579), fiul și moștenitorul lui Kabadî I (488–531), atacând Kaheta, care se răsculase în vremea aceea, a cucerit regiunile Rani, Movakan și Alazan. După aceea s-a întors împotriva Kartalei, supunând și acest ținut. Conducerea regiunilor a fost dată în mâinile satrapilor¹⁵ (Satrap: (pers. hsadrap) se numea administratorul regiunii (satrapie) unui stat persan.). Locuitorilor le-a impus să-i plătească tribut. Însă cel mai rău era că voia să desființeze creștinismul și să impună mazdeismul. A poruncit așadar, să se zidească în toate orașele și satele temple de închinare la foc, în care existau altare cu foc nestins. Mulți creștini – fie nevoiți, fie atrași – s-au lepădat de adevăratul Dumnezeu și au primit rătăcirea persană.

Râvnă dumnezeiască

Templu de închinare la foc a fost construit și în orașul Nekresa, al cărui episcop era Aviv. Bunul păstor nu putea răbda cultul demonilor tocmai în eparhia lui. Înarmat, așadar, cu râvnă dumnezeiască, a înaintat cu curaj până la altarul lor și, aruncând apă pe flacăra de acolo, a stins-o.

Fapta vitejească a episcopului i-a făcut pe creștini să se entuziasmeze și pe închinătorii la foc să se descurajeze. Mulți georgieni care fuseseră amăgiți s-au întors din nou la Biserica lui Hristos.

Din ziua aceea ierarhul cel iubitor de Dumnezeu, cu crucea în mână, a început să-și organizeze eparhia. Umblând neobosit prin orașe și sate, propovăduia adevărul, dezrădăcina rătăcirea, făcea semne minunate și stârpea credința închinătorilor la foc. Toți locuitorii din munții Caucaz care trecuseră la mazdeism au redevenit creștini datorită predicilor și minunilor sale.

Într-o perioadă scurtă de timp sfântul episcop a reușit nu numai să statornicească turma sa în credința ortodoxă, dar și pe mulți perși i-a întors la Hristos. Acest lucru însă i-a înfuriat pe cotropitori.

Întemnițarea

Aceștia l-au prins, l-au biciuit fără milă și l-au aruncat într-o temniță întunecată. După aceea au trimis un raport la satrap, care locuia în orașul Rehi,

prin care îl anunțau despre toate cele ce făcuse sfântul împotriva religiei lor.

Satrapul a trimis îndată la Nekresa soldați înarmați cu porunca să-l aducă pe episcop legat în fața lui. Și așa au făcut. Au venit, l-au legat și au plecat, lăsându-i în urma lor pe creștini, care plângeau și suspinau nemângâiați.

Mergând spre Rehi, au trecut prin satul Ikalto din lanțul de munți Kahet. Acolo i-au ajuns un trimis al cuviosului Simeon Thavmastoritul¹⁶ (Stâlpnic vestit care a trăit în secolul al VI-lea în Antiohia, Siria. Biserica îl pomenește la 24 mai.). Cuviosul Simeon și episcopul Aviv aveau o veche legătură duhovnicească și deseori corespondau. Acum cuviosul cel harismatic, cunoscând despre prinderea episcopului și înainte văzând mucenicia prietenului său, voia să-i fie alături. I-a trimis așadar viitorului mucenic toiagul său, ca pe o binecuvântare simbolică, și o scrisoare caldă, mângâietoare și încurajatoare. Când a citit-o, fericitul mucenic a izbucnit în lacrimi. O putere cerească și un entuziasm sfânt i-au umplut sufletul.

Plecând din Ikalto, sfântul și-a luat rămas bun plângând de la clericii lui, care se adunaseră acolo din toate satele regiunii ca să primească binecuvântarea lui și i-a povățuit cum se cuvine, îndemnându-i să rămână credincioși Ortodoxiei până la moarte și să păstorească turma lui Hristos cu jertfire de sine.

Ajungând în capitala Mțheta și văzând catedrala „Svetițhoveli”, a simțit o mare ușurare sufletească și a strigat:

– Privește, maica mea Biserică, la fiul tău care e dus legat spre mucenie.

Și a adăugat în gând:

– Pregătește-te, Avive, să primești cununa pe care ți-o pregătește Hristos și înaintează cu statornicie pe drumul nevoinței tale.

Întâlnirea cu Sfântul Sisoe

La Mțheta, sfântul i-a rugat pe soldați să-l ducă la mănăstirea Migvime, aflată în apropiere, pentru a-l vedea pe Sfântul Sisoe, care trăia atunci zăvorât într-o peșteră. Soldații, care fuseseră impresionați de strălucitoarele sale virtuți, i-au respectat dorința.

Peste puțin timp cei doi Sfinți s-au întâlnit cu bucurie și emoție. După sărutarea frățească, au început să poarte convorbiri duhovnicești. La urmă, Sfântul Aviv a zis:

– Roagă-te, părinte Sisoe, la Dumnezeu pentru poporul nostru cotropit de nelegiuții perși. Căci georgienii nestatornici în dreapta credință sunt amăgiți de închinarea la foc. Iar cotropitorii îi silesc în fel și chip pe creștini să se închine la focul cel necuvântător. Așa cum odinioară cei trei tineri au zădărnicit puterea flăcării cu rugăciunea lor, așa și tu acum, zădărnicește, topește și distruge cu rugăciunea ta cea primită de Dumnezeu cugetele diavolești și faptele nelegiuite ale prigonitorilor credinței creștine.

– Știi, prea sfințite episcop, a răspuns cuviosul Sisoe, că ai stins focul de pe altarele perșilor cu râvnă dumnezeiască și cu îndrăzneală sfântă. Mă rog ca Domnul să te întărească cu harul Său, încât să stingi și acel foc nevăzut pe care diavolul îl va aprinde pentru a te arde. Ca un ierarh înțelept, știi că prin multe suferințe se cuvine să intrăm în împărăția lui Dumnezeu. Dar nu te înspăimânta! Suferința care te așteaptă îți va aduce mila dumnezeiască și cereasca fericire!

Cei doi sfinți s-au îmbrățișat și și-au luat rămas bun cu lacrimi în ochi.

N-aveau să se mai vadă unul pe altul în viața pământească.

În fața satrapului

De la Mțheta au mers direct la Rehi. Fericitul Aviv a fost dus legat înaintea satrapului, care a hotărât să-l judece în public. Astfel, s-au adunat mulți episcopi, preoți, administratori și mulțime de lume. În fața tuturor acestora așadar, l-a întrebat pe sfânt:

– De ce-l nesocotești pe șahul nostru, Chosroes, împăratul împăraților? Și de ce ne-ai omorât dumnezeul?

– Nu cunosc alt împărat al împăraților decât pe Domnul nostru Iisus Hristos, a răspuns fără frică episcopul. În ceea ce privește focul, pe care-l slăviți ca pe un dumnezeu, l-am stins pentru a nimici rătăcirea voastră diavolească. Lăsați această amăgire și credeți în adevăratul și singurul Dumnezeu, Care a creat lumea. Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău... Să nu ai alți dumnezei afară de Mine... De Domnul Dumnezeuul tău să te temi și doar Acestuia să-I slujești.

– Eu te-am întrebat de ce ai omorât dumnezeul nostru, l-a întrerupt satrapul, iar tu ne spui să credem în Dumnezeuul tău?

– N-am omorât nici un dumnezeu, a răspuns sfântul. Am stins doar focul pe care îl aveți în templele voastre și căruia vă închinați. Află că focul nu este dumnezeu, ci zidire a lui Dumnezeu și una dintre cele patru stihii ale lumii create de Dumnezeu. Celelalte trei sunt pământul, apa și aerul¹⁷ (Pământul, apa, aerul și focul sunt cele patru stihii ale lumii, după învățătura filosofică pe care a adoptat-o și Sfântul Vasile cel Mare (Hexameronul I, VIII).). Voi țineți focul aprins întreținându-l cu lemne, iar eu l-am stins aruncând apă peste el. Așadar cum ziceți că este dumnezeu, de vreme ce acesta se supune omului și-l slujește în nevoile lui zilnice? Mă minunez de prostia și orbirea voastră duhovnicească...

Mucenicia

Cuvintele acestea insultătoare l-au înfuriat pe satrap. Întrerupând judecata, a poruncit ca sfântul să fie biciuit fără milă. Și când a văzut cu câtă nădejde suporta durerea, a dat poruncă să fie ucis cu pietre.

Porunca a fost împlinită imediat. Curând, cuviosul ierarh a primit cununa muceniei, precum odinioară Sfântul Întâi Mucenic Ștefan.

Trupul său zdrobit a fost târât cu sfori în afara orașului, ca să fie mâncat de fiare și de păsările răpitoare. Îl păzeau, totuși, de departe, ca să nu vină creștinii să-l ia.

Zilele treceau și sfintele sale moaște n-au fost atinse nici de fiarele sălbatice, nici de stricăciune. Când au văzut aceasta, prigonitorii le-au părăsit și s-au dus. Atunci frații de la mănăstirea Samtavro (a Căpeteniilor), care a fost zidită de fericitul Isidor, și el ucenic al Sfântului Ioan Zedazneli, au luat pe ascuns trupul mucenicului și l-au înmormântat cu cinste în biserica lor. Biserica din Georgia l-a așezat curând în ceata Sfinților și a hotărât prăznuirea pomenirii sale la 29 noiembrie, ziua muceniei sale. În anii voievodului Ștefan (639–663), cuvioasele moaște ale Sfântului Aviv au fost strămutate în

procesiune de la mănăstirea Samtavro la catedrala din Mțheta și au fost puse în sfânta masă, unde odihnesc până astăzi.



X. SFÂNTUL MUCENIC ABO

De la Bagdad la Kartala

În secolul al VII-lea, când Georgia se afla sub ocupația musulmanilor arabi, voievodul Kartalei, Nerses, fiul lui Adarnase Kuropalat, a fost vorbit de rău de niște dușmani ai lui către emirul stăpânitor Abul Mula și a fost chemat la Bagdad, capitala califatului arab al Avasidilor¹⁸ (Califat se numește statul islamic al cărui conducător religios și politic este califul (din verbul arab calafa care înseamnă las urmaș), adică urmaș și moștenitor al „trimisului lui Dumnezeu” Mahomed (570–632). Primii patru califi, Abu Bekr (632–634), Omar (634–644), Osman (644–656) și Ali (656–661), care sunt numiți desăvârșiți (kulefai rasidin), au avut capitala în Medina, Arabia, cei paisprezece din dinastia Omeadinilor (661–750) au avut capitala în Damasc, iar cei treizeci și șapte din dinastia Avasidilor (750–1258), la Bagdad. Musulmanii tradiționaliști (suniții) îi considerau pe califii Avasidi ca uzurpatori ai califatului și ca simpli emiri, adică domnitori lumești.). Când a ajuns acolo, a fost aruncat în temniță, fiind eliberat trei ani mai târziu, după moartea lui Abul Mula, de către fiul și urmașul ultimului Lagdan.

În perioada aceea trăia la Bagdad un fabricant de arome, Abo, care era credincios islamului și bun cunoscător al cărților mahomedane. Cu ajutorul proniei Preabunului Dumnezeu, tânărul arab l-a cunoscut pe domnitorul proaspăt eliberat al Kartalei, care, după cum se pare, era un om deosebit, înzestrat cu multe harisme duhovnicești. Atât de mult l-a impresionat pe Abo personalitatea lui Nerses, încât a hotărât să-l urmeze în țara lui și să intre în slujba sa.

La Kartala, Abo, datorită virtuților lui, a câștigat dragostea și respectul tuturor. În timpul liber învăța limba georgiană. Și după ce a învățat-o bine, s-a dedicat studiului sfintelor cărți ale Vechiului și Noului Testament. De asemenea, când putea mergea la bisericile Domnului, participa la slujbele creștine, asculta cu luare-aminte cântările și predicile, îi întreba pe preoți despre credința ortodoxă și discuta cu georgieni evlavioși. Astfel, încet-încet, mintea i s-a luminat, inima i s-a umplut de cucernicie și sufletul său a crezut că Hristos este Dumnezeu și Mântuitorul lumii. Cu toate acestea, n-a lăsat să se vadă îndată

convertirea sa. Postea și se ruga, cerând prilejul cel mai bun pentru a se boteza, deoarece îi era teamă de mahomedani, care se ridicaseră iarăși împotriva lui Nerses și-l obligaseră să părăsească Kartala.

Botezul din Hazaria

Nerses, după ce a trecut prin strâmtoarea Darial din Osetia cu trei sute de oameni, între care se afla și fericitul Abo, și-a continuat drumul spre nord, unde trăiau hazarii¹⁹ (Hazarii, vechi popor turc, care din secolul al V-lea d.H. locuiau pe malurile râului Volga, între Marea Caspică și Marea Neagră. În secolul al VII-lea au fost cucerți de avarii din Rusia meridională. La început au fost idolatri, în secolul al VIII-lea au primit iudaismul, dar puțin mai târziu s-au întors la religia lor strămoșească. În secolul al IX-lea mulți au devenit creștini datorită predicilor Sfinților Chiril și Metodieu.). Împăratul hazarilor i-a primit cu ospitalitate pe georgieni. I-a găzduit și le-a oferit hrană și haine.

Abo, văzând că acolo nu este amenințat de credincioșii lui Mahomed, și-a împlinit în sfârșit sfânta lui dorință: a fost botezat în numele Sfintei Treimi de un preot foarte evlavios și a devenit mădular al trupului lui Hristos, al Bisericii. În Hazaria trăiau atunci mulți creștini, care Îl slăveau nestânjeniți pe Domnul. De aceea Abo și-a mărturisit fără teamă credința lui în adevăratul Dumnezeu.

În Abhazia

Peste puțin timp, Nerses i-a mulțumit împăratului hazarilor pentru ospitalitatea sa și a plecat împreună cu însoțitorii lui spre Abhazia. Acolo își trimisese deja mama, soția și copiii, pentru a-i pune la adăpost de primejdia mahomedană.

Trei zile de drum obositor prin regiuni idolatre au străbătut până la granița Abhaziei și au ajuns cu toții, cu harul lui Dumnezeu, întregi și sănătoși.

Domnitorul creștin al țării i-a primit cu multă bucurie. Iar Nerses, regăsindu-și familia lui dragă, i-a mulțumit cu recunoștință Domnului.

Abo cel luminat prin botez a petrecut în post toată perioada celor trei zile de drum. Însoțitorii lui, plini de uimire, le-au spus despre convertirea și evlavia lui domnitorului și episcopului Abhaziei. Și aceia, considerând că prezența lui în țara lor este o sfântă binecuvântare, îl invitau deseori la ei și discutau cu el despre Hristos, despre legea dumnezeiească și despre mântuirea sufletului.

Iar Abo, văzând marea credință și adâncă evlavie a creștinilor abhazieni, a fost cuprins de râvnă dumnezeiască și s-a hotărât să se dedea nevoinței tăcerii. Astfel, din ziua pomenirii Sfântului Antonie (17 ianuarie), vreme de trei luni, până la strălucita sărbătoare a Paștilor, s-a nevoit sever în deplină izolare, tăcere, post și rugăciune, supunându-și trupul tânăr duhului său iubitor de Dumnezeu și îndepărtând cu ajutorul lui Dumnezeu atacurile celui viclean.

Întoarcerea la Tbilisi

În anul 786 califul Lagdan i-a lăsat cu acte administrarea Kartalei nepotului său, Nerses Ștefan, fiul lui Gurghenie. Ștefan, trimițând soli, l-a rugat pe calif să îngăduie întoarcerea unchiului său în Georgia. Lagdan a acceptat cererea noului domnitor. Îndată ce Nerses a primit vestea îmbucurătoare, s-a pregătit cu mare dorire pentru a se întoarce.

Atunci conducătorul Abhaziei l-a chemat pe fericitul Abo și l-a sfătuit să nu meargă în Georgia, care era condusă de necredincioși, ci să rămână alături de el pentru a fi în siguranță.

– Tu te-ai născut mahomedan, i-a spus, și de aceea vor încerca în fel și chip să te readucă la rătăcirea lor. Mi-e teamă ca nu cumva să reușească să te amăgească...

– De vreme ce Domnul m-a scos din întunecimea neștiinței și m-a adus la lumina cunoașterii, a adevărului și a mântuirii, atunci nu mă voi lepăda de Preasfântul Său Nume, a răspuns cu hotărâre Abo. Nici daruri și bogății, nici cinstiri și ranguri, nici chinuri și moarte nu mă vor despărți de iubirea lui Hristos. Nu, nu trebuie să rămân aici, biruit de teamă și trai bun. Am îndatorirea, oricare ar fi urmările, să-L mărturisesc pe adevăratul Dumnezeu în fața celor care-L urăsc și să vădesc tuturor că m-am făcut creștin. Ce spune Mântuitorul nostru în Evanghelie? Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri. Și iarăși: Nu aprinde cineva făclie și o pune sub obroc, ci în sfeșnic, și ea le luminează tuturor celor din casă. De ce să ascund, așadar, lumina pe care mi-a dat-o Hristos? Ca să nu pierd această viață trecătoare? Dar chiar dacă o voi pierde, mă voi afla mai curând aproape de preaiubitul Mire al sufletului meu. De aceea nu mă tem de moarte.

Domnitorul, văzând statornicia credinței și dorința mărturisirii pe care le avea sfântul, n-a stăruit mai mult. Astfel, l-a lăsat să plece cu Nerses în Georgia.

Când a ajuns la Tbilisi, Abo a arătat pe față că a devenit creștin. Cei care mai înainte erau de o credință cu el, mahomedanii, care îl cunoșteau, se străduiau, uneori pe ocolite și alteori fățiș, să-l readucă la religia lor. Acela însă a rămas neclintit în credința creștină, pe care pretutindeni o propovăduia fără frică. Au trecut astfel trei ani, dar nimeni n-a pus mâna pe El, pentru că nu venise încă ceasul Lui (Ioan 7, 30).

În fața judecătorului

La începutul lunii decembrie a anului 789, niște musulmani fanatici l-au răpit pe neașteptate pe Abo, care abia ieșise din biserică, și l-au târât cu forța până la judecătorul din Tbilisi. Acela, când a auzit că este de credință mahomedană și a trecut la altă religie, a poruncit să fie închis în temniță. Dar puțin mai târziu, cu mijlocirea domnitorului Kartalei, Ștefan, a fost eliberat.

După câteva zile, aceiași oameni, fierbând de mânie și ură, s-au dus din nou în fața judecătorului.

– Cum l-ai eliberat pe acest ticălos, i-au spus, care a nesocotit legea lui Alah și a profetului Mahomed și s-a creștinat? Iată, acum umblă fără rușine prin oraș și-i îndeamnă pe ai noștri să facă la fel. Poruncește să fie prins imediat și să fie pedepsit pilduitor pentru îndrăzneala lui, altfel pe mulți îi va târî în rătăcirea

sa.

Niște creștini au aflat despre denunț și au alergat neliniștiți la Abo.

– Vor să te prindă, l-au prevenit. Ascunde-te cât mai e timp, căci te vor tortura cu sălbăticie.

– N-au decât să mă prindă, a răspuns netulburat sfântul. Sunt gata nu numai să fiu supus caznelor, ci să și mor pentru Hristos.

A ieșit în drum fără teamă. Peste puțină vreme, slujbașii judecătorului l-au găsit. L-au arestat și l-au dus la judecător.

– Ce aud despre tine, Abo? l-a întrebat acela. Se zice că te-ai lepădat de credința noastră și te-ai făcut creștin? Te-ai născut din părinți musulmani și ai fost crescut în legea lui Mahomed. Cum se face că ai fost atât de amăgit? Vino-ți în fire! Mărturisește-l iarăși pe adevăratul și unicul nostru Dumnezeu!

Binecuvântatul Abo, întărit de Duhul Domnului, a răspuns cu îndrăzneală:

– Într-adevăr, domnule judecător, m-am născut musulman, am fost crescut în legea islamului de către părinții mei și am crezut în Coran, atâta vreme cât nu cunoșteam Evanghelia. Însă când Dumnezeu a binevoit să mă despartă de neamul meu și să mă călăuzească spre împărăția Fiului Său, Iisus Hristos, am lăsat religia musulmană născocită de oameni și am urmat Adevărul descoperit de Dumnezeu. Nu ascund, așadar, că acum sunt creștin. Cred în singurul Dumnezeu adevărat, Cel în Treime, și m-am botezat în numele Lui.

– Dar e cu puțință să crezi în prostiile creștinilor? i-a spus judecătorul. Dacă sărăcia în care te afli te-a făcut să-i urmezi, îți făgăduiesc că-ți voi da mult mai multe comori decât ar fi aceia în stare să-ți ofere și cinstiri înalte.

– „Piară banii tăi, și tu împreună cu ei!”, a răspuns Abo, folosind cuvintele apostolului Petru. Iar cinstiri de la oameni nu cer, pentru că nădăjduiesc că Hristos mă va cinsti în ceruri cu cununa mântuirii și cu slavă veșnică.

După acest răspuns nesocotitor al Sfântului, judecătorul a poruncit să fie întemnițat. Era luni, 27 decembrie, praznicul pomenirii Întâiului Mucenic Ștefan.

În temniță

Linistit și vesel, mucenicul cel iubitor de Hristos a fost dus în întunecata temniță.

– Îți mulțumesc, Dumnezeu și Mântuitorul meu, Iisuse Hristoase, zicea în gândul lui, că m-ai învrednicit să fiu întemnițat pentru Sfântul Tău Nume.

Zilele și nopțile și le petrecea postind, vorbind în taină cu Domnul cel preaiubit de el și mângâindu-i pe ceilalți deținuți.

Temnicerii și denunțătorii lui veneau deseori și se străduiau să-l întoarcă la credința musulmană.

Unii îl luau cu binișorul:

– Fie-ți milă, frate, de tinerețile tale. Dacă nu te vei întoarce la credința noastră, judecătorul te va condamna la moarte. Nu-ți face atâta rău ție însuși, căci ne vei umple de tristețe.

Alții îl înjurau și-l amenințau:

– Tu crezi, ticălosule, că te va ajuta Hristosul tău? Hotărăște-te: nimeni nu te poate scăpa din mâinile noastre! Te va aștepta moarte grea dacă nu-ți schimbi părerile.

Abo tăcea. Minte îi era neîntrerupt dedicată rugăciunii. În cele din urmă,

văzând că stăruiau, le-a zis:

– Nu-mi mai spuneți nimic, pentru că nu vă mai ascult, ca și cum aș fi surd, și nu-mi voi deschide gura, ca și cum aș fi mut. Plecați de lângă mine, pângăritorilor, căci vreau să rămân singur cu Dumnezeuul meu!

De atunci nu le-a mai vorbit.

Au trecut încă nouă zile. În această perioadă sfântul a slăbit la trup și s-a întărit sufletește prin post desăvârșit și priveghere neconținută.

În ziua a noua, ajunul Arătării Domnului, le-a spus creștinilor care se aflau împreună cu el în temniță:

– Peste trei zile voi pleca la cele veșnice. Domnul m-a înștiințat printr-un înger al Său că voi mucenici pentru numele Lui. Rugați-vă să rămân credincios credinței mele și să primesc cu vrednicie de la Hristos cununa muceniei.

Noaptea și-a petrecut-o în picioare, citind psalmi la lumina lumânării.

Erau zorile zilei de 6 ianuarie 790.

– Ziua de astăzi, le-a spus iarăși sfântul creștinilor închiși, ne amintește de două biruințe ale Domnului nostru asupra duhurilor viclene. Astăzi, așadar, Hristos S-a botezat în Iordan, zdrobind capetele diavolilor spurcați care se cuibăreau în apele râului. De asemenea astăzi, vineri, a fost răstignit pe Golgota, biruindu-l prin moartea Lui pe diavolul cel ce urăște binele. Mare este deci pentru toți ziua de astăzi. Dar încă și mai mare este pentru mine. Fiindcă mă voi boteza și eu din nou, nu în apă, ci în sângele meu. Pentru că trebuie să-l birui, cu ajutorul Atotputernicului Dumnezeu, pe vrăjmașul mântuirii noastre.

Pregătirea pentru mucenie

A cerut apă și ulei. Cu apa și-a spălat fața, iar cu uleiul și-a uns capul, zicând:

– Odată făceam mir și uleiuri aromate. Astăzi mă ung pentru ultima oară cu ulei, pregătindu-mi trupul pentru înmormântare și strig cu dorire, cum m-a învățat înțeleptul Solomon: Mireasma mirului Tău e mai presus de orice mireasmă, Hristoase al meu!

După aceea a rugat să i se aducă un preot, pentru a se împărtăși. Și a fost chemat un preot evlavios, care a venit în temniță la ceasurile trei după amiază, aducând Preacuratele Taine.

– Îți mulțumesc, Doamne Iisuse Hristoase! a strigat sfântul îndată ce s-a împărtășit. Îți mulțumesc că m-ai învrednicit să gust Trupul Tău de viață făcător și cinstitul Tău Sânge, primind de la Tine bucurie, mângâiere și putere. Până în ceasul muceniei mele nu voi gusta altă mâncare, de vreme ce te am pe Tine în lăuntru meu. Știu să n-o să mă părăsești. Vei rămâne împreună cu mine.

Au trecut încă două zile. Duminică dimineața au venit slujbașii judecătorului. După ce l-au legat cu lanțuri la mâini și la picioare, l-au luat și au plecat.

– Să vă rugați pentru mine! le-a strigat creștinilor în timp ce se depărta. Nu mă veți mai vedea în lumea aceasta deșartă!

Condamnarea la moarte

L-au târât legat în lanțuri pe drumurile orașului, răsând de el și batjocorindu-l. Creștinii aflați de față vărsau lacrimi de tristețe și durere.

– Nu plângeți pentru mine, le spunea. Dimpotrivă, să vă bucurați, pentru că merg la Domnul meu. Rămâneți cu bine! Pacea lui Dumnezeu să fie cu voi!

Până ce a ajuns în fața judecătorului, a rostit Psalmul 118: Fericiți cei fără prihană în cale... La urmă a adăugat cuvintele tâlharul ce s-a pocăit: Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta.

Intrând în sala de judecată, și-a făcut cu îndrăzneală semnul crucii.

– Ce-ai hotărât, Abo? I-a întrebat scurt judecătorul.

– Creștin sunt și creștin voi rămâne, a răspuns cu statornicie sfântul.

– Deci n-ai de gând să lași la o parte nebunia și prostia ta?

– Nebuni și fără de minte sunt cei care nu-L urmează pe Hristos.

– Ai grijă ce spui! Vorbele tale te vor osândi la moarte.

– Nu mi-e teamă de moarte, căci ea îmi va aduce viața veșnică. Fă repede ceea ce ai de făcut, pentru că nu ascult cuvintele tale. Minte și inima mea se află în cer, lângă Hristosul și Dumnezeul meu.

– Dar ce lucru așa bun ai găsit la Hristos, încât nu-ți pare rău nici de viața ta?

– Ca să înțelegi ce lucru bun am găsit la Hristos, trebuie să crezi în Acesta și să te botezi. Te îndemn, așadar, să faci asta.

Judecătorul s-a făcut roșu de furie.

– Luați-l! a strigat. Luați-l și tăiați-i capul!

Sfârșit mucenicesc

L-au scos afară din judecătorie. Acolo i-au scos lanțurile de la mâini și picioare.

Și-a scos singur hainele, și-a făcut semnul crucii și a șoptit:

– Te slăvesc și Îți mulțumesc, Preasfântă Treime, pentru că mă învrednicești să am un sfârșit mucenicesc.

Fața i s-a luminat de bucurie și curaj.

A îngenuncheat, și-a încrucișat mâinile la spate și și-a plecat capul.

Călăul l-a lovit de trei ori cu muchia săbiei, sperând că-l va speria și-l va face să se lepede de Hristos. Dar Sfântul a rămas neclintit, răbdând loviturile cu tăcere vitejească.

În cele din urmă, a patra oară, călăul l-a lovit cu ascuțișul săbiei și i-a tăiat capul. Astfel, fericitul Abo și-a încredințat sufletul în mâinile Domnului. Era ziua de 8 ianuarie 790. La această dată în fiecare an se prăznuiește pomenirea lui.

Arderea mucenicescului trup

Vrăjmașii Domnului, văzând cu câtă credință și nădejde în suflet a primit moartea atletului lui Dumnezeu, s-au simțit rușinați și umiliți. Vrând, așadar, să se răzbune pe el chiar și mort, au mers la judecător și i-au spus:

– După cum se știe, creștinii obișnuiesc să fure trupurile celor care au murit pentru Hristos și să le cinstească deosebit de mult. Și spun că trupurile acestea

fac minuni. Hainele și părul mucenicilor lor sunt împărțite, pentru că se zice că tămăduiesc bolnavii. Cu astfel de rătăcirii îi amăgesc pe mulți naivi. De aceea, te rugăm, dă-ne trupul lui Abo. După ce-l vom arde, vom împrăștia cenușa în aer. În felul acesta vom evita orice amăgire a creștinilor.

– Luați trupul și faceți ce vreți cu el, le-a răspuns judecătorul.

Au ridicat, așadar, trupul mucenicului și l-au băgat într-un sac, împreună cu hainele lui. Au pus acolo chiar și pământul udat de sângele său. În felul acesta n-a rămas nimic care să poată fi luat de creștini. După aceea au urcat sacul într-un car și l-au dus afară din Tbilisi, în regiunea Sagodebeli (care înseamnă locul plângerii), unde se află cimitirul orașului. Au aprins un foc mare și au aruncat sacul cu trupul mucenicului, după ce turnaseră ulei pe el. Oasele, care n-au ars, le-au aruncat de pe un pod, care astăzi se numește Podul Mucenicului, în râul Kir.

Minuni și semne

Atâta timp cât trupul a ars, musulmanii n-au lăsat pe nici un creștin să se apropie de foc. Însă îndată ce arderea s-a săvârșit, mulți creștini s-au adunat acolo. Bărbați și femei, tineri și bătrâni, bolnavi și neputincioși veneau cu evlavie, aducând lumânări și tămâie. Slăvindu-L pe Dumnezeu și cerând mijlocirile robului Său, Abo, luau ca binecuvântare puțin pământ din locul unde avusese loc arderea. Mulți bolnavi cu credință puternică și-au regăsit sănătatea cu pământul acela.

De altfel, Atotputernicul Dumnezeu a vădit fățiș cinstirea veșnică a lui Abo, printr-un semn minunat. În aceeași zi, la un ceas după miezul nopții, o stea trimisă de Dumnezeu a stat exact deasupra aceluși loc unde arsese trupul mucenicului. A rămas acolo vreme de două ore, strălucind cu lumina ei peste întregul Tbilisi.

Creștinii și musulmanii au privit cu toții cu teamă ciudatul fenomen. Desigur, unii din slujbașii judecătorului au vrut să meargă până acolo ca să cerceteze de aproape steaua. Însă nu s-au putut apropia pentru că îi împiedica atât lumina orbitoare cât și cumplita lor frică.

În noaptea următoare, iarăși, din apele Kirului, de sub podul unde au fost aruncate oasele sfântului, a ieșit un stâlp luminos care se înălța până la cer și lumina întreaga regiune dimprejur.

Prin toate semnele acestea Domnul a binevoit să arate puterea Lui dar și adevărul cuvintelor Sale: Dacă-Mi slujește cineva, Tatăl Meu îl va cinsti (Ioan 12, 26).



XI. SFÂNTUL GRIGORIE HANGELI

Primii ani

Sfântul Grigorie Hangeli s-a născut în anul 759 la Kartala, din părinți nobili și evlavioși. Încă de mic a fost luat la palat de soția domnitorului Nerses, care era mătușa lui și care l-a crescut cu deosebită grijă.

Chiar din primii ani s-a arătat nespus de cucernic și foarte inteligent. Din manifestările și purtarea sa, părinții lui au înțeles că era „vas ales” al Domnului.

Vin și carne nu voia să guste. Viclenie și răutate nu cunoștea. Jocurile copilărești nu-i plăceau. Era numit „pustnic”, pentru că prefera liniștea și izolarea în locul întâlnirilor cu oamenii și discuțiilor.

Datorită inteligenței și sârguinței cu care era înzestrat, curând a învățat să citească și să scrie în multe limbi. A studiat toate scrierile Sfinților Părinți care erau traduse în limba georgiană și a învățat pe de rost atât Psalmii lui David, cât și multe texte de cult. S-a dedicat și studiului lucrărilor înțelepților și filosofilor lumii, luând din ele tot ce era bun și îndepărtând tot ce era rău.

Hirotonia

Când a crescut, Grigorie a devenit frumos și zvelt, însă totodată și cuminte, cuviincios, virtuos, plin de Duh Sfânt și de credință (Fapte 11, 24).

Buna sa mamă și toți cei care îl cunoșteau doreau să-l vadă preot. Cu toate acestea, el nu voia să se hirotonească, având în vedere atât valoarea preoției cât și vârsta sa tânără. Prinții se străduiau să-i stingă îndoielile prin cuvinte ca acestea:

– Nu vârsta este cea care-i dă vrednicie unui om, ci înțelepciunea și virtutea. Ești înzestrat cu maturitate duhovnicească și cu multe alte harisme. Toate le datorezi Domnului. Ești dator, deci, să le folosești spre slava Lui și pentru poporul Său. Acela este Cel care te cheamă să-i devii slujitor, nu noi. De aceea fă ascultare și nu-L întrista...

Prin multe asemenea vorbe l-au convins. Astfel, binecuvântatul Grigorie a fost hirotonit preot. Mulțime de lume a fost de față la hirotonia sa și a primit din mâinile lui Preacuratele Taine. Toți l-au slăvit pe Dumnezeu, plini de bucurie și mulțumire.

La Opiza

Însă n-a trecut vreme multă și tânărul cleric a fost războit cu sălbăticie de diavolul desfrânării. Simțind o chinuitoare ardere trupească, a hotărât să plece pe ascuns în alt ținut, îndepărtat și pustiu, unde avea să trăiască viața monahală.

Planul acesta l-a descoperit doar la trei prieteni credincioși ai lui, iubitori de Dumnezeu și virtuoși ca și el, și le-a cerut să-l urmeze. Aceștia erau vărul său Sava, viitor episcop al Ishanului, Teodor, mai târziu întemeietor al mănăstirii Nedzvi, și Hristofor, mai târziu întemeietor al mănăstirii Kuiriketi. Înflăcărați și ei de iubirea dumnezeiască, au primit neșovăielnic să-l însoțească pe sfânt în călătoria lui și să intre în tagma îngerească.

Au plecat, așadar, bucuși spre Opiza, unde exista o mică mănăstire a Sfântului Înaintemergător Ioan și care-l avea egumen pe părintele Gheorghe. Acolo cei patru au rămas doi ani.

Dar Grigorie tânjea după viața de pustnicie. Deseori vizita pustnici care se nevoiau în locuri îndepărtate. Le admira trăirea, râvnea la nevoițele acestora, primea cu bucurie povețele lor. Unul l-a învățat privegherea și rugăciunea, altul – iubirea și nemânieră, altul – nerăutatea și blândețea, altul – înfrânarea și asprele osteneli, altul – tăcerea și postul.

Întemeierea Hangei

În vremea aceea trăia la Hangea, în regiunea Klarzeta, un pustnic bătrân și evlavios, pe nume Hvedie.

Într-o zi, acel om sfânt a avut o vedere dumnezeiască: în locul unde este zidită astăzi biserica din Hangea a apărut un nor luminos în formă de biserică. O mireasmă nespūsă a umplut locul și totodată o voce s-a auzit zicând:

– Robul lui Dumnezeu Grigorie va ridica aici mănăstire, de unde ca o mireasmă bine mirositoare rugăciunile ucenicilor săi vor urca până la ceruri!

Îndată vocea s-a stins și norul a dispărut. Inima lui Hvedie s-a umplut de o bucurie negrăită. De atunci pustnicul aștepta cu credință împlinirea proorocirii dumnezeiești.

Peste puțină vreme, fericitul Grigorie, călăuzit de Sfântul Duh, l-a vizitat. După ce s-au sărutat frățește și s-au rugat la Domnul, Hvedie i-a povestit vederea sa lui Grigorie și i-a arătat locul unde apăruse norul. Sfântul a fost fermecat de frumusețea și liniștea ținutului.

– Voi merge la Opiza, a zis, și dacă este voia lui Dumnezeu mă voi întoarce curând cu tovarășii mei, care se află acolo.

Egumenul Gheorghe, care avusese și el o vedere dumnezeiască, le-a dat cu bunăvoință celor patru părinți binecuvântare de a pleca din mănăstire.

Au venit, așadar, la Hangea și au început imediat să construiască sălașul monahal: mici chilii, trapeză și biserică de lemn.

Curând au început să vină alături de ei și alți frați, iubitori de liniște și rugăciune. Zi de zi numărul asceților creștea.

Între timp a sosit ceasul adormirii părintelui Hvedie. Toți părinții s-au adunat lângă el.

– Binecuvântează-ne, cinstite părinte, l-a rugat Sfântul Grigorie, acum, la plecarea spre lăcașurile cerești.

– Dumnezeu iubirii, al păcii și al milostivirii să fie mereu împreună cu voi, i-a binecuvântat el. Rugați-vă și voi pentru mine, fraților. Rugați-vă să dau răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos.

A închis ochii și a adormit în pace. Părinții l-au înmormântat cu evlavie și l-au condus la mormânt cu cântări sfinte.

Trăirea ascetică

La Hangea, frații trăiau foarte ascetic. În chiliile lor aveau doar un pat mic, un scăunel și un vas. Mâncarea lor zilnică era foarte puțină, atâta cât trebuia ca să trăiască, și aceea de obicei foarte sărăcăcioasă: varză uscată, pâine și apă. În afara mesei de obște nu mâncau niciodată. Vin nu beau. Focul nu-l aprindeau, oricât de frig ar fi fost. Noaptea și-o petreceau în rugăciune – dormeau foarte puțin –, iar ziua se îndeletniceau cu lucrul, cu studiul și cu psalmodia.

Bunăvoința împăratului

Împărat al Georgiei era atunci iubitorul de Hristos Asot, urmaș al dinastiei Bagratidilor. Evlaviosul și virtuosul său curtean, Gavriil Dapansuli, închinător neobosit la mănăstiri, l-a înștiințat despre Sfântul Grigorie și despre obștea sa. Atât de mare era entuziasmul și bucuria lui Gavriil când vorbea despre ascetul din Hangea, încât Asot a dorit să-l cunoască. Așadar, printr-un ofițer din garda sa, i-a trimis Sfântului o epistolă prin care îl invita la palat.

Fericitul Grigorie a răspuns cu simplitate invitației împăratului, care l-a primit cu mult respect.

– Împăraților lui Israel, a spus, Dumnezeu le-a trimis prooroci și judecători pentru a-i călăuzi pe calea evlaviei și slavei. Acum te-au trimis în țara mea pe tine, sfințite părinte, spre a cinsti poporul nostru iubitor de Dumnezeu și pentru a deveni mijlocitor al nostru la Hristos.

În loc de alt răspuns, Sfântul i-a dat următoarea binecuvântare:

– Preacucernice împărate, Dumnezeu să-ți dăruiască virtuțile și strălucirea marelui David. Tu și urmașii tăi nicidecum să nu plecați din acest pământ binecuvântat. Să rămâneți mereu pe tronul împărătesc al țării noastre ca niște stânci neclintite, îngrijindu-vă de bunăstarea poporului vostru. Amin.

După aceea a luat cuvântul ofițerul care-i înmânase sfântului epistola împărătească. După ce a făcut o minunată descriere a Hangei, adăugă:

– Ținutul are o climă deosebită, căci este mângâiat de soare și ferit de vânturi. În apropiere se află un izvor neseecat, cu apă limpede ca și cristalul. Pădurea este mare și copacii dau multe roade sălbatice, dar ogoare pentru însămânțat nu există. Pe stâncile acelea uscate nici iarba nu crește.

Când a auzit acestea, împăratul a dăruit mănăstirii terenuri care puteau fi cultivate. De atunci își arăta în toate chipurile bunăvoința lui către sfânt și către obștea din Hangea. Dar și fiii săi – Adarnase, Bagrat și Guaram – se îngrijeau cu dărnicie de nevoile mănăstirii.

Căderea în păcat a împăratului

Asot s-a dovedit cârmuitor bun și cinstit. Puterea lui s-a întins peste multe regiuni. La Artanuzi a construit un palat în care a trăit fericit cu familia lui, împărăteasa și fiii săi, vreme de mulți ani.

Dar vai și amar! Cel ce și-a petrecut tinerețile în evlavie și cuminenie a fost amăgit de diavolul desfrânării acum, la bătrânețe. S-a îndrăgostit nebunește de o femeie cu mult mai tânără decât el și a așezat-o în palat, laolaltă cu soția și copiii săi, păcătuind cu ea aproape fățiș.

Sfântul Grigorie a fost înștiințat de această faptă și s-a întristat mult. N-a șovăit să-l viziteze pe împărat și să-l cerceteze sever pentru desfrânarea lui.

Asot și-a plecat rușinat capul și a promis s-o alunge pe femeie. Însă fiind înrobitor de patima sa, n-a găsit puterea să-și respecte făgăduiala.

Așadar într-o zi, Sfântul, aflând că împăratul plecase într-o regiune îndepărtată a țării, s-a dus cu câțiva frați la Artanuzi. Se înseseră deja când au ajuns la palat. A trimis îndată pe unul din însoțitorii lui s-o găsească pe femeia desfrânată și să-i ceară mâncare. Acea le-a oferit cu bunăvoință hrană din abundență.

Când s-au ivit zorile, a înștiințat-o prin același frate că vrea să o întâlnească. Luând cu ea două slujnice, a coborât și a cerut binecuvântarea sfântului.

– Stai departe! i-a poruncit acela cu asprime.

Frații și slujnicele au încremenit. Însăpământați, s-au depărtat pășind înapoi.

– Mizerabilo! i-a zis atunci sfântul femeii. De ce ai intrat prin fărădelege între soții legiuți? De ce l-ai aruncat în groapa păcatului pe împărat, ducându-l astfel la pieire atât pe el cât și pe tine?...

– Omule al lui Dumnezeu! a răspuns ea izbucnind în lacrimi. Cuvintele tale mă ard! Află însă că nu sunt eu stăpână pe trupul meu. Împăratul mă ține închisă în palat pentru a-și satisface patima trupeză. Nu mai știu ce să fac. Să fug? Oriunde aș merge mă va găsi. Sunt deznădăjduită...

Suspinele femeii i-au înmuiat inima sfântului, care și-a preschimbă asprimea în blândețe.

– Fiica mea, i-a zis părintește, ascultă-mă! Dacă faci ceea ce-ți voi spune, te încredințez că Domnul te va ierta.

– Sunt în mâinile tale, părinte! a strigat ea. Izbăvește sufletul meu!

Atunci a binecuvântat-o și i-a dat un cordon de la încălțăminte sa.

– Încinge-te cu acest cordon peste mijloc, fiica mea, și vino cu mine. Te voi conduce în mănăstirea Mere și te voi încredința egumenei Fevronia. Vei rămâne acolo până ce, cu harul lui Dumnezeu, împăratul se va potoli.

Femeia, după ce le-a poruncit slujnicilor să se întorcă la palat, l-a urmat cu bucurie pe sfânt.

Egumena Fevronia a primit-o cu multă iubire și bunățate.

– Măicuță, i-a spus sfântul, sufletul ei este tulburat. Ai grijă de ea ca de fiica ta și păzește-o de Asot.

– Hristos îi va purta de grijă roabei Sale, a răspuns aceea cu smerenie.

Între timp împăratul s-a întors la palat și a căutat-o pe ibovnica sa. Negăsind-o nicăieri, și-a ieșit din fire. Și-a chemat imediat toate slugile și a început să le cerceteze cu amenințări. Desigur, cele două slujnice, înfricoșate, i-au spus fără întârziere ce se întâmplase.

Fără a mai trage de timp a pornit spre Mere. În fața egumenei a stat cu evlavie prefăcută.

– Știți de ce am venit la mănăstirea voastră? a întrebat-o.

– Domnul știe, i-a răspuns ea scurt.

– Iată, am venit pentru că părintele Grigorie, după câte se pare, a adus-o aici pe responsabilă treburilor economice ale palatului nostru. Ei îi încredinșasem administrarea averii noastre. Am constatat însă că ne lipsește o sumă importantă de bani. Trebuie, deci, să vină la palat să lămurim lucrurile, iar apoi se poate întoarce aici sau poate merge oriunde dorește.

Maica Fevronia l-a privit în ochi și a rostit rar acest stih din Sfânta Scriptură:

– Nedreptii nu vor moșteni Împărăția lui Hristos... Mânia lui Dumnezeu vine peste toți fiii neascultării.

Cuvintele apostolului Pavel au căzut ca trăznetul asupra împăratului, care a rămas pentru un timp nemișcat și tăcut, cu capul plecat de rușine. În el se petrecuse un cutremur. Pentru prima oară a simțit cât de greu păcătuisese.

– Fericit cel care nu mai este în viață, a șoptit, în timp ce se ridica să plece tulburat, schimbat, umilit...

Egumena, văzându-l într-o asemenea stare, i-a spus:

– Rămâi puțin, împărate, să te odihnești, l-a rugat.

Dar Asot n-a ascultat-o.

– Roagă-te pentru mine.

Doar asta a spus, în vreme ce se depărta cu pași rari, pași care-l călăuzeau spre familia lui și spre pocăință.

La Constantinopol

Obștea din Hangea sporise la număr și se maturizase duhovnicește. Astfel, Sfântul Grigorie s-a gândit că era timpul să fie rânduit un tipic care să stabilească programul slujbelor. A hotărât, așadar, să călătorească chiar el până la Constantinopol, vestita capitală a imperiului bizantin, să viziteze mănăstirile și să cunoască îndeaproape modul de viață al monahilor de acolo. Totodată a cerut de la un creștin pe care-l cunoștea și care pleca atunci într-un pelerinaj la Locurile Sfinte să copieze și să-i aducă tipicul faimoasei Lavre a Sfântului Sava.

Așadar, după ce a lăsat un frate experimentat și virtuos să-l înlocuiască la conducerea obștii, a plecat spre capitală împreună cu vărul său Sava și cu un ucenic de-al lui.

Călătoria lor s-a desfășurat cu bine. S-au închinat la multe sfinte moaște și au adunat experiențe bogate din viața monahală a Asiei Mici și a Traciei Răsăritene. Slăvindu-l și mulțumindu-i lui Dumnezeu, au plecat pe drumul de întoarcere.

Ajungând la Tao, au fost înștiințați că împăratul Asot fusese ucis și că al doilea fiu moștenitor al Bagratului l-a succedat cu îngăduința celor doi frați ai lui, primul născut Adarnase și fiul cel mic, Guaram.

Puțin mai târziu s-a întors și pelerinul care fusese la Locurile Sfinte, aducând o copie a tipicului mănăstirii Sfântul Sava. Sfântul Grigorie, ținând cont atât de regulile acestui tipic, cât și de sfaturile pe care le-a adunat în timpul călătoriei sale, a alcătuit un tipic al mănăstirii Hangea. Tipicul acesta a fost pus în practică încet-încet în toate mănăstirile Bisericii din Georgia.

Episcopul cel nevrednic

Alături de ucenicii credincioși ai lui Hristos se afla și un trădător, Iuda. Între păstorii vrednici ai Georgiei se afla și unul nevrednic, Țkir, episcopul Adsiei. Om viclean și ambițios, a reușit să urce pe scaunul episcopal cu ajutorul cârmuitorilor lumesti.

Pentru purtarea lui necuviincioasă, care smintea poporul, primea mereu sfaturile, iar uneori și muștrările, nu numai ale altor episcopi, dar și ale pustnicilor din Klarzeta, îndeosebi ale Sfântului Grigorie.

Cu toate acestea, Țkir rămânea neîndreptat. Și îl vedea, desigur, cu ochi răi pe sfânt din pricină că îl muștra. Și ce-a făcut netemătorul de Dumnezeu? A pus un răufăcător, arcaș iscusit, să-l ucidă, dându-i ca răsplată cinci capre și douăzeci și cinci de măsurile de mei.

Răufăcătorul a strâns informații despre viața zilnică și despre mișcările sfântului. Și într-o după amiază, în vreme ce acela se întorcea de pe ogoarele mănăstirii, l-a așteptat undeva ascuns în pădurea Hangealei. Când l-a văzut că se apropie, și-a încordat arcul. Însă atunci a văzut o privescătoare ciudată: deasupra sfântului se înălța un stâlp de foc, care urca până la cer, iar pe cap îi strălucea o cruce de aur! În aceeași clipă, arcul i-a picat din mână, iar el a căzut la pământ. Toate mădularele i-au paralizat dintr-o dată.

Sfântul s-a apropiat de el netulburat.

– Sărmane! i-a zis. De ce nu împlinești porunca celui care te-a trimis? Așadar viața unui om valorează cât cinci capre și douăzeci și cinci de măsurile de mei?

Tremurând și plângând, răufăcătorul l-a implorat:

– Omule al lui Dumnezeu, milostivește-te de mine și mă iartă!

Grigorie cel neiuitor de răutate l-a iertat îndată și l-a însemnat cu semnul crucii, dându-i din nou sănătatea.

– Mergi în pace și săvârșește binele, ca să nu pățești mai rău, l-a povățuit în timp ce își lua rămas bun de la el.

Țkir a turbat de mânie aflând că muștrătorul fărădelegilor sale n-a murit. A făcut, deci, o înțelegere cu o întreagă ceată de răufăcători, care au primit să distrugă mănăstirea Hangea în schimbul unei răsplăți foarte mari.

Când aceia au plecat să-și ducă la îndeplinire nelegiuitul lor scop, Țkir pleca și el la Ikorta. Acolo avea ascunși bani și aur, de care acum avea trebuință pentru înțelegerea satanică pe care o făcuse.

Însă în întunecimea lui sufletească uitase că dinte rău și picior șovăitor este cel fără de credință în vreme de nevoie (Pilde 25, 19). Intervenția la timp a lui Dumnezeu, care destramă planurile celor vicleni (Iov 5, 12), a izbăvit mănăstirea. Sosind la Ikorta, Țkir a căzut la pământ mort!

Un preot care-l însoțea, cunoscând planurile sale, a trimis imediat la Hangea un bărbat iute de picior, care a ajuns înainte ca răufăcătorii să-și înceapă lucrarea lor distrugătoare.

– Opriți-vă! le-a strigat. Țkir a murit...

La aflarea acelei vești neașteptate, lucrarea criminală a fost zădărnicită. Ceata, pierzând pe cel care avea să-i plătească, s-a întors la Adsi fără a face nici o vătămare sfântului așezământ și turmei din Hangea.

Sfârșit cuvios

Fericitul Grigorie, lucrătorul virtuții și făptuitorul voii lui Dumnezeu, a ajuns la adânci bătrâneți. Împlinise 102 ani, dar cu toate acestea nici chipul său nu-și pierduse vioiciunea, nici vederea nu-i slăbise. Ager și sănătos, în deplinătatea puterilor sufletești și trupești, iubea mult nu numai rugăciunea și postul, dar și rucodelia. Deseori le amintea ucenicilor săi cuvintele Apostolului: Dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce (II Tesaloniceni 3, 10).

Între timp, întemeiase în toată țara multe mănăstiri, în care așezase ca egumeni pe cei mai ostenitori și virtuoși ucenici de-ai lui. Pe toți îi călăuzea cu înțelepciune, îi povățuia cu discernământ, îi învăța cu luminare dumnezeiască, îi ajuta cu bogata lui experiență să înfrunte serioasele lor probleme duhovnicești.

Iar când a sosit ziua adormirii sale, cu puțin înainte de a părăsi lumea cea deșartă, i-a chemat pe frați aproape și le-a spus:

– Fiii mei, să păziți poruncile lui Dumnezeu și povețele pe care vi le-am dat pentru mântuirea voastră. Dacă aflu îndrăzneală la Hristos, harul Său vă va vizita deseori și în lumea aceasta și în cealaltă. Să mă pomeniți în rugăciunile voastre. Peste puțin ne vom despărți, nădăjduiesc pentru scurtă vreme. Mă rog să ne întâlnim iarăși cu toții în împărăția cerească. Preamilostive Dumnezeule, primește sufletul meu!...

Rostind acele cuvinte, chipul i se scâldea în lumină dumnezeiască și strălucea atât de tare, încât frații nu puteau să-l privească. Și-a ridicat mâna și a făcut semnul crucii peste mănăstire. Apoi a șoptit ultima lui rugăciune pământească:

– Doamne! Tu, Mântuitorul nostru, Cel ce Te-ai răstignit și ai înviat, Atotputernice Dumnezeu, izbăvește-i pe ucenicii mei și pe tot poporul Tău credincios de cursele diavolului. Ocrotește-i pe toți cei care nădăjduiesc în Tine. Dăruiește-mi și mie, nevrednicului Tău rob, viața veșnică în împărăția Ta.

Astfel și-a încredințat cu pace sufletul său Domnului. Era ziua de 6 octombrie a anului 861. În această zi în fiecare an Biserica prăznuiește pomenirea lui.



XII. SFÂNTUL MUCENIC GOBRON ȘI CEI O SUTĂ TREIZECI ȘI TREI DE MUCENICI

Foc și sabie

În prima jumătate a secolului al X-lea emirul Adribezanului, Abul Kasim, împlinind o poruncă a cotropitorului Persiei și al întregului Răsărit, Mutafi, s-a ridicat cu câteva mii de soldați arabi împotriva lui Bug, un general turc însetat de sânge.

Abul Kasim a atacat mai întâi Armenia. După ce a pustiit capitala odinioară faimoasă a Dvinului, a distrus întreaga țară.

Împăratul Armeniei, Subat, n-a putut opune rezistență. Astfel, dându-și seama că nu-l va putea înfrunța pe dușman, s-a refugiat în munții Abhaziei.

Emirul a trecut în Albania²⁰ (Albania s-a numit din epoca veche până în cea medievală o țară din Caucazii Răsăriteni, care se afla între Armenia, Georgia și Marea Caspică.), a pustiit Kartala și a ajuns la Tbilisi, care era condus de Geafar, fiul lui Ali. Din Tbilisi, intrând în Kaheta, i-a trecut pe toți prin foc și sabie. La urmă, după ce a jefuit și ars satele și orașele din regiunile Geavahedi și Samthe, a ajuns la fortăreața Kvelis̄ihe, unde se aflau căpeteniile Kahetei. Unul dintre ei era și fericitul Gobron²¹ (Numele Gobron provine din cuvântul arab arhaic ghiubrut, care înseamnă roman puternic și în general viteaz, curajos.). Gobron, care la botez primise numele Mihail, încă din anii tinereții se distingea prin curajul, bărbăția și puterea sa.

Asediul și cucerirea

Arabii au asediat fortăreața. Întreaga regiune înconjurătoare s-a albit de corturile lor, de parcă ar fi fost acoperită cu zăpadă.

Atacul n-a întârziat. Și a fost sălbatic. Dar și apărarea fortăreței georgienilor era puternică. Soarele se întunecase de săgeți și de sulițe, aruncate din ambele părți. Pentru prima oară mahomedanii întâlneau o rezistență atât de vitează. Cu toate acestea, nu numai că n-au încetat asediul, dar au și înmulțit atacurile.

Morți erau mulți, atât arabi cât și georgieni. Cadavrele putrezeau neîngropate în jurul zidurilor și duhoarea lor făcea atmosfera înăbușitoare.

În cele din urmă, după un asediu de douăzeci și opt de zile, dușmanii au reușit să intre în fortăreață, dărâmand zidul printr-un loc nepăzit. Fericitul Gobron, cu soldații care rămăseseră, s-au aruncat ca leii asupra lor, i-au pus pe fugă și i-au izgonit la mare depărtare. Cu toate acestea, atât marele războinic cât și ceilalți ostași și-au dat seama că de-acum rezistența lor este zadarnică. Puțini luptători rămăseseră vii. În întăriri nu puteau spera. Au trimis, așadar, sol

la Abul Kasim și i-au propus oprirea luptei.

– Dumnezeu ți-a dat puterea să ne învingi, i-a transmis. De aceea cerem pace.

Emirul a acceptat propunerea lor și s-au înțeles să facă armistițiu. Astfel, binecredincioșii georgieni au lăsat armele din mâini, nebănuind ce avea să se întâmple. Pentru că mahomedanii cei vicleni, călcând înțelegerea, s-au aruncat sălbatic și pe neașteptate asupra fortăreței, au junghiat mulți luptători, iar pe ceilalți, pe Gobron și pe cei o sută treizeci și trei de soldați, i-au luat prizonieri.

În strigăte de triumf, i-au dus pe prizonieri în tabăra lor. Emirul, care auzise de vitejia deosebită a lui Gobron, a dat ordin să fie aspru supravegheat.

Amenințări și promisiuni

Împăratul Adarnase al II-lea s-a străduit să-i răscumpere pe prizonieri. Însă cu toate că au oferit foarte mulți bani arabilor, n-a reușit să-i elibereze. Necredincioșii voiau cu orice preț să-i facă musulmani pe vitejii luptători ai lui Hristos, și îndeosebi pe Gobron. În îndemnurilor lor în legătură cu asta, acela răspundea cu statornicie:

– Nu numai că nu-mi voi schimba credința, dar sunt gata să și mor pentru Domnul meu, adevăratul Dumnezeu, căci și El a primit să moară pentru mântuirea mea.

Între timp, înaintarea armatelor arabe continua nestingherită. Pe oriunde treceau împrăștia moarte și jale. Sângele creștinilor curgea în șuvoaie în toate colțurile Georgiei. Era o perioadă înfricoșătoare pentru mult pătimitoarea țară.

Sfântul mucenic mergea în urma armatei cotropitorilor legat, până ce au ajuns în orașul Talini din regiunea Trialsti. Acolo a fost dus în fața emirului.

Cârmuitorul arab știa bine cât de mult îl prețuiau și-l admirau georgienii pe Gobron. Voia, așadar, să se folosească de importanța prizonierului lor pentru a reuși să răspândească islamul în Georgia. Convertirea faimosului general ar fi fost hotărâtoare pentru reușita scopului său. Astfel, când s-au aflat față în față i-a spus:

– Mi-e milă de tinerețile tale, Gobron, îți admir vitejia și respect obârșia ta nobilă. Am aflat că ești unul din cei mai importanți bărbați ai Georgiei. Nu vreau, așadar, să te omor de timpuriu și printr-o moarte aspră. De aceea, iubitul meu fiu, te sfătuiesc să te lepezi de credința ta, care nici ție nu ți-a fost de folos până acum, nici compatrioților tăi, și să primești credința noastră, singura adevărată, datorită căreia suntem stăpânitorii atâtor țări. Știu, desigur, cât de greu este ceea ce îți cer. Nimeni nu-și schimbă credința ca pe o haină. De aceea îți făgăduiesc că-ți voi da multe în schimb. Îți voi dărui un palat, unde vei trăi ca un stăpân, nenumărate corturi, sclavi, cămile, arme. Și mai mult, te voi face ofițer al statului meu și colaborator apropiat al meu.

La amenințarea fățișă și la propunerea lașă a lui Abul Kasim, Gobron a răspuns cu îndrăzneală:

– Credința mea în Hristos, emire, credința părinților mei, nu pot s-o schimb. În credința aceasta sunt înrădăcinat și neclintit, cu harul Sfântului Duh. Dar de ce vrei să mă omori dacă nu mă convertesc la islam? Ai în slujba ta atâția creștini pe care nu-i obligi să-și schimbe credința. Cu toții recunosc stăpânirea ta, care ți-a fost dată de Dumnezeu, și se supun cârmuirii tale. La fel fac și eu. Însă musulman nu mă fac. Creștin m-am născut și creștin o să mor. Nici

amenințările, nici promisiunile tale nu mă vor face să mă lepăd de iubitul meu Iisus. N-am nimic altceva de zis.

Măcelul soldaților

Emirul s-a întors spre slugile sale.

– Poate că nu știe, le-a spus, cât de înfricoșătoare este moartea. Scoateți-l afară și înjunghiați-i în fața lui pe toți soldații săi! Va rămâne viu doar cel ce va trece în legea noastră.

Peste puțin, Gobron stătea între soldații lui. Ostașii arabi, cu săbiile în mâini, îi întrebau pe rând dacă vor să treacă la islam. Și după răspunsul lor negativ îi decapitau fără șovăială. Nici unul n-a arătat lașitate, nici unul nu s-a lepădat de credința lui, nici unul nu l-a trădat pe Mântuitorul nostru. Au căzut eroinic toți cei o sută treizeci și trei, mărturisindu-l pe Hristos și anatemizându-l pe Mahomed.

Când măcelul s-a sfârșit, priveliștea era cutremurătoare: trupurile și capetele mucenicilor se aflau împrăștiate la pământ, scăldate în sânge. Între ei stătea neînfricoșat iubitorul de Dumnezeu – Gobron, stropit și el de sângele tovarășilor săi, înroșit din cap până-n picioare. Totuși pe buze îi înflorise un zâmbet îngeresc, care arăta o fericire nemărginită. Moartea mucenicească a tovarășilor săi de luptă nu numai că nu-l înspăimântase, ci dimpotrivă, îl entuziasmase și-l întărise.

„Credincios până la moarte”

L-au adus iarăși în fața emirului, care a reînceput pe deoparte să-i făgăduiască bunătăți și pe de altă parte să-l amenințe. Văzând însă că nu reușea nimic prin asta, a ordonat să fie scos afară și să fie lovit cu sabia pe grumaz, pentru a-l speria.

L-au legat mâinile la spate și l-au târât în curte. După ce l-au silit să îngenuncheze, l-au lovit ușor cu sabia pe grumaz de două ori. Dintr-o rană ușoară, provocată de a doua lovitură, a început să curgă sânge. Mucenicul a reușit să-și elibereze mâna dreaptă și s-o ducă la gât. A luat puțin sânge pe deget, și-a făcut cu el cruce pe frunte și a strigat:

– Îți mulțumesc, Dumnezeule meu, că m-ai învrednicit pe mine, cel nevrednic, să dobândesc comoara muceniei! Arată-mi, Doamne, mila Ta! Preadulce Iisuse, sălbăticia și viclenia acestui tiran necredincios nu-mi vor împiedica calea spre cer. Vin lângă Tine!

L-au legat din nou cu mâinile la spate și l-au dus pentru ultima dată în fața emirului. Chipul îi strălucea de bucurie cerească. Semnul crucii făcut pe frunte lumina minunat. Câțiva creștini aflați acolo aproape au văzut o cunună luminoasă pe capul lui. În felul acesta au înțeles că deja fusese cinstit și slăvit de către Mântuitorul Hristos, pentru Care-și vărsa sângele.

Acum emirul nu-i mai promitea cinstiri și bogăție.

– Ori te faci musulman, ori mori! i-a zis scurt.

– Fă orice vrei, a răspuns sfântul. Sunt creștin și niciodată nu mă voi lepăda de Hristos.

– Răbdarea mea s-a terminat! a strigat cu furie Abul Kasim. Luați-l și tăiați-i

capul!

Călăii s-au grăbit să împlinească porunca lui. L-au târât pe mucenic în curte și l-au decapitat acolo, între trupurile însângerate ale tovarășilor săi de luptă. Era ziua de 17 noiembrie 920.

Cinstitele trupuri au fost puse într-o groapă comună. Multe nopți o lumină cerească strălucea deasupra gropii, unde mulți creștini bolnavi veneau și-și regăseau sănătatea.

Biserica din Georgia n-a întârziat să-i așeze pe cei o sută treizeci și patru de mucenici iubitori de Hristos în ceata Sfinților, stabilind prăznuirea pomenirii lor pe 17 noiembrie, ziua adormirii lor.



XIII. SFÂNTUL MUCENIC SALVA ȘI CEI O SUTĂ DE MII DE MUCENICI

Viteaz conducător de oști

Sfântul mucenic al lui Hristos, Salva, se trăgea dintr-un neam de prinți. Era înzestrat cu multe virtuți, dar mai ales se distingea prin marea lui vitejie. De aceea Sfânta împărăteasă Thamar cea Mare (1184–1212) l-a ridicat la rangul de general și l-a numit conducător al regiunii Ahaltșihe, cu sediul în orașul cu același nume. Ca subadministrator al regiunii l-a pus pe fratele lui, Ioan, vestit și el pentru acțiunile sale.

Salva a fost conducătorul oștilor georgiene în războiul împotriva sultanului Ruknaldin, avându-i ca ofițeri pe fratele său, Ioan, și pe prințul Zaharia Mhargeli. Prin iscusința sa, în 1203 și-a condus armata spre o izbândă triumfătoare la Basiani, datorită căreia Georgia a cunoscut o pace lungă și lipsită de tulburări.

După adormirea împărătesei Thamar, în 1212 pe tron a urcat fiul ei, Gheorghe, care a murit foarte de tânăr, la vârsta de 29 de ani, în 1223. Întrucât fiii lui erau minori, cârmuirea împărăției a fost luată de sora sa, Rusudan (+ 1247).

În vremea Rusudanei, care nu avea iscusința administrativă și celelalte însușiri ale mamei sale, în funcțiile publice, politice și militare, au fost așezați curteni lingușitori care nu erau vrednici de rangurile lor. Astfel țara a început să decadă. Doar în sud-vestul ei, în regiunea Ahaltșihe, frații Salva și Ioan conduceau cu înțelepciune.

Atacul perșilor

În epoca aceea, șahul Persiei, Gealaladin (1220–1231), a fost silit de nenumăratele hoarde mongole ale lui Gingis Han să-și lase împărăția și să se deplaseze spre Armenia împreună cu familia, cu bogățiile, cu mulțime de popor și cu armată mare. După ce a jefuit și a pustiiit regiunile sud-estice ale Armeniei, a atacat bogatele orașe Dvin și Ani, care erau conduse de familia prinților Margeli. Numai după ce aceste orașe au fost trecute prin foc și sabie, în 1225 împărăteasa Rusudan a hotărât să trimită împotriva asediatorilor trupe armate conduse de atabek-ul22 (Atabek: rang al Selgiukonilor (ata = părinte, bek = prinț), pe care îl purta dascălul și sfetnicul moștenitorului tronului în vremea când acesta era copil. Rangul acesta a fost adoptat de diferite împărății (Georgia, Azerbaidjan, Mongolia etc.) Ioan Margeli, om îngâmfat și lipsit de conștiință, care prin purtarea lui trădătoare, cum vom vedea mai jos, a devenit pricina înfrângerii georgienilor.

Înfrângerea și luarea în robie

Oștile georgiene au ajuns în regiunea Garnisi, aproape de ținuturile Armeniei, și acolo și-au așezat tabăra. Perșii se aflau deja acolo. Atabek-ul Ioan și-a împărțit oastea pe regimente, așezându-le în poziție de război. Salva și fratele lui erau conducătorii trupelor care urmau să se arunce primele în luptă. Și într-adevăr, îndată ce s-a dat ordinul, ostașii mucenicului purtător de biruință s-au aruncat ca leii asupra dușmanilor.

A început o luptă dură și încrâncenată. Salva și fratele lui luptau eroic în prima linie. Izbânda înclina de partea georgienilor. Însă pe neașteptate purtarea trădătoare a atabek-ului a schimbat biruința în înfrângere. Ce-a făcut acesta?

În vreme ce, după planul de dinaintea luptei, trebuia ca la puțin timp după atacul lui Salva asupra oștilor dușmane să arunce și acela în luptă grosul trupelor sale, a rămas nepăsător la distanță, urmărind bătălia ca un simplu spectator. Trimițând soli la el, Salva i-a cerut de trei ori întăriri, pentru că vedea că puținii lui ostași nu mai puteau rezista mult în fața nenumăratelor armate ale perșilor. Însă atabek-ul îi asculta nepăsător pe trimiși și nu acționa în nici un fel.

Atitudinea aceasta a atabek-ului constituie o enigmă pentru istorici. Unii o atribuie lașității, alții – invidiei pe care o avea față de Salva pentru vitejia lui, iar alții – încercării de răzbunare asupra împărătesei Rusudan, cu care atabek-ul avea neînțelegeri personale. În orice caz, urmarea este că în ceasul cel mai greu al luptei Salva și fratele lui, Ioan, au rămas neajutați. Așadar inevitabil, în ciuda izbânzii pe care o avuseseră la început, au cedat în fața numărului mare al trupelor vrăjmașe.

Cei doi eroi, nedumeriți în legătură cu purtarea conducătorului lor, au preferat să cadă vitejește pe câmpul de luptă decât să se dea bătuți și să fie fugăriți într-un mod laș.

Rândurile ostașilor lor se răriseră deja. Bătălia era crâncenă. Fiecare soldat georgian, înconjurat de perși, se lupta cu bărbăție, înainte de a fi străpuns de sabia acelor.

În ceasul în care Ioan a căzut mort, calul rănit al lui Salva l-a aruncat pe acesta la pământ. Războinicul se afla pe jos fără coif și cu sabia frântă. Perșii

s-au aruncat asupra lui și l-au luat în robie.

Georgienii care supraviețuiseră, rămași de-acum fără conducător, s-au retras în dezordine.

Nici în acest de pe urmă ceas atabek-ul n-a luat nici o măsură. Le-a poruncit trupelor rămase să se retragă odată cu oamenii lui Salva.

Înaintarea oștilor persane, după izbânda lor, a fost fulgerătoare. Pustiind țara odată cu trecerea lor, s-au îndreptat spre Tbilisi.

„Nu mă lepăd de Hristos”

Între timp, viteazul Salva a fost dus în tabăra perșilor și a apărut în fața șahului. Acela, auzind de obârșia lui împărătească și de nespusa lui vitejie, nu numai că l-a primit cu respect și cinste, dar i-a dăruit și o moșie în orașul Ardabani, ca să trăiască cât se poate de decent.

După un an, șahul l-a chemat pe Salva și i-a cerut cu hotărâre să-și schimbe credința.

– Dacă te faci musulman, te voi înălța în ranguri înalte și-ți voi dăruia bogății nenumărate, i-a făgăduit.

– Nu-mi cere, împărate, să-mi las credința mea. Nici nu vreau să aud. Și toate câte îmi făgăduiești le nesocotesc dacă pentru asta va trebui să mă lepăd de Dumnezeu strămoșilor și al patriei mele, adevăratul Dumnezeu și făcătorul lumii. Pentru Hristos mă lepăd de toate, însă pentru nimic nu mă lepăd de Hristos.

Șahul s-a aprins de mânie. Un semn de-al lui era de ajuns pentru a-l trimite la moarte pe neînfricatul mărturisitor al Domnului. Dar s-a abținut, sperând că până la urmă va reuși să-l convingă.

– Salva, l-a sfătuit cu politețe prefăcută, fie-ți milă de vitejia și de tinerețile tale. Cugetă la chinurile îngrozitoare și la moartea amarnică ce te așteaptă dacă nu te lepezi de Hristosul tău. Gândește-te și la bunătățile care te așteaptă dacă mărturisești islamul. Spre binele tău, așadar, primește adevărata noastră credință și leapădă-te de rătăcirea ta.

Salva n-a răspuns imediat. A tăcut și a zâmbit o vreme. Apoi a spus liniștit și cu statornicie:

– Află o dată pentru totdeauna, șahule al Gealaladinului, că mărturisesc doar credința în Una și cea de o ființă Treime, nimic altceva. Și pricepe că nici bunătățile pământești nu mă încântă, nici chinurile nu mă înfricoșează. Îmi făgăduiești slavă? Eu doresc doar slava cerească, aproape de Preaslăvitul meu Dumnezeu. Îmi făgăduiești comori? O singură comoară doresc, fericirea veșnică a împărăției cerurilor. Fă-mi, așadar, ce voiești. Ai putere asupra trupului meu, dar n-ai putere asupra sufletului meu. Mă vei tortura? Mă vei arunca în foc? Dar în mine arde un foc și mai puternic, aprins de Dumnezeu-om, Hristos. Sunt pregătit pentru toate.

Mucenicia

Șahul, înfuriat de purtarea neîngăduită a lui Salva, a poruncit să fie dezbrăcat și bătut cu sălbăticie.

Călăii l-au luat, i-au sfâșiat hainele și l-au lăsat complet dezbrăcat. Apoi au început să-l bată fără milă cu niște bețe groase, să-l lovească cu picioarele și să-l târască pe jos.

Mucenicul, răbdând loviturile fără să scoată cel mai mic geamăt, pentru a-și face curaj își zicea:

– Bucură-te, Salva, căci odată cu hainele te-ai lepădat și de „omul cel vechi, stricat de patima păcatului”. Dumnezeu cel fără de păcat, Salva, a fost dezbrăcat, lovit și a murit pe cruce pentru tine. Mori și tu, păcătosul, acum, pentru El, câștigând astfel viața cea fără de sfârșit. Atâția răufăcători îndură moartea pentru câștiguri materiale și stricăcioase; tu n-o vei îndura pentru un câștig duhovnicesc și nestrucăcios? Pentru împărații pământești, care te-au cinstit aici pe pământ, erai gata să-ți jertfești viața; pentru Împăratul ceresc, care te va cinsti veșnic, n-o vei jertfi?...

Însă peste puțin timp, atletul lui Hristos nu mai putea să șoptească nici un cuvânt. Oasele i se zdrobeau sub loviturile sălbătice ale călăilor. Era pe jumătate mort atunci când Gealaladin a poruncit să fie aruncat într-o celulă mizerabilă. Închis acolo, în anul 1227 fericitul Salva și-a încredințat sfințitul său suflet în mâinile Domnului, după ce păzise cu vitejie credința lui până la sfârșit.

Cucerirea Tbilisului

Armata persană se apropia deja de Tbilisi. În fața pericolului, împărăteasa Rusudan a părăsit orașul și s-a refugiat în fortăreața Istimerad, la Kartala, lăsând pentru apărarea capitalei o oaste puternică condusă de Memnon Boțogeli.

Gealaladin, printr-o acțiune rapidă de încercuire, a asediat Tbilisul din toate părțile. Totuși, datorită rezistenței eroice a apărătorilor săi n-a putut să-l cucerească, în ciuda atacurilor repetate asupra lui. Și fără îndoială orașul ar fi rămas necucerit, dacă nu era ajutat de perșii care locuiau în el. Așadar ce s-a întâmplat?

În partea sud-estică a Tbilisului trăiau de mulți ani nenumărați perși, care se ocupau îndeosebi cu negustoria. Unii dintre ei, deci, s-au înțeles pe ascuns cu Gealaladin să deschidă la o anumită oră una din porțile de sud-est ale cetății, cea numită Gagis-Kari. Pe poarta aceea aveau să intre ostașii în oraș pentru a-l supune.

Planul lor a fost încununat de un succes deplin. Astfel, într-o dimineață, uimiți și înspăimântați, locuitorii capitalei au văzut drumurile pline cu războinici perși. Oastea cetății, avându-l conducător pe Memnon, s-a aruncat asupra lor fără întârziere. Au început lupte crâncene pe străzile orașului. Dușmanii se băteau cu turbare corp la corp. Vitejia încrâncenată a georgienilor era incredibilă.

Memnon secera cu sabia lui capetele dușmanilor. Însă la un moment dat, în învâlmășeala cumplită, i-a căzut coiful. Atunci unul dintre perși i-a aruncat o suliță în cap și l-a ucis.

Georgienii, pierzându-l pe viteazul lor conducător, și-au pierdut și moralul. S-au înspăimântat și s-au descurajat. Astfel vrăjmașii n-au întârziat să-i zdrobească, după care au trecut orașul prin foc și sabie. Nenumărați creștini – bărbați, femei și copii – au fost înjunghiați, iar o sută de mii au fost luați prizonieri. Toate clădirile au fost jefuite și toate bisericile pângărite, înainte de a

fi distruse și pustiite. Într-un timp foarte scurt, acolo unde odinioară se întindea un oraș frumos și viu, nu mai existau decât ruine, fum și cadavre. Așa cum din Ierusalim nu rămăsese nimic în urma distrugerii sale de către romani în anul 70 d.H., la fel se întâmplase acum și la Tbilisi. Cu toate acestea, fortăreața Nisan, aflată în partea de sus a orașului, se afla încă în mâinile georgienilor și avea o oaste puternică. Împărăteasa, care între timp plecase din Istimerat în Kutaisi, când a aflat de nenorocirea care lovise capitala, a trimis poruncă oștii din Nisa, prin fratele lui Memnon, să părăsească fortăreața. Astfel, și aceasta a căzut degrabă în mâinile dușmanilor.

Gealaladin, stăpân de-acum peste tot orașul, a ordonat să fie dărâmată turla bisericii Sfântului Sio și în locul ei să fie pus cortul său. Când porunca i-a fost împlinită, a urcat acolo pentru a privi cu desfătare ruinele Tbilisiului.

O sută de mii de mucenici

Dar izbânda lui nu era deplină – așa credea –, dacă nu schimba credința tuturor robilor săi creștini. Și ce-a făcut?

Mai întâi a poruncit să fie scoase din biserică icoanele Domnului și ale Maicii Domnului și să fie așezate în mijlocul unui pod care unește malurile râului Kir. Apoi a pus soldați înarmați cu săbii la cele două capete ale podului. Iar la urmă a pus un bărbat cu voce puternică să-i anunțe pe prizonierii care erau adunați acolo hotărârea lui:

– Marele nostru împărat vă poruncește să vă lepădați de Hristosul vostru și să primiți credința noastră. Pentru a dovedi convertirea voastră trebuie să scuipați și să călcați în picioare aceste icoane. Dacă veți face așa, veți fi eliberați imediat și veți primi ca răsplată daruri bogate. Dar dacă, dimpotrivă, nu veți asculta, veți fi înjunghiați de săbiile tăioase pe care le vedeți în mâinile ostașilor și aruncați în râu.

Gealaladin era sigur că vor asculta de porunca lui, pentru a nu-și pierde viețile. Dar a greșit. Nu știa că credința în Hristos a poporului georgian era atât de mare, încât nu putea fi biruită nici de moarte. Astfel, când l-au auzit pe crainic, cei o sută de mii de prizonieri creștini – bărbați, femei, bătrâni, tineri, episcopi, preoți și monahi –, într-un cuget și într-un glas au hotărât să-și ofere trupurile lor ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu (Romani 12, 1). Se bucurau, desigur, atât pentru că vor mărturisi credința lor în fața barbarilor, pecetluind mărturisirea cu propriul lor sânge, cât și pentru faptul că vor scăpa grabnic de chinurile trecătoare, dobândind prin mila dumnezeiască bunurile veșnice ale împărăției cerești. Răspunsul pe care l-au dat șahului a fost limpede:

– Noi, cu harul Domnului, suntem creștini. Această sfântă credință am învățat-o și ne-a fost predanisită de strămoșii noștri. Mărturisim deci în fața voastră că noi credem în Sfânta Treime. Acum, desigur, întrucât am călcat poruncile Lui și am nesocotit legea Sa, pe bună dreptate a îngăduit distrugerea țării noastre și înrobirea de către voi, vrăjmașii noștri necredincioși. Însă orice am păți, nu ne vom lepăda de adevăratul nostru Dumnezeu și nu vom necinsti sfintele Lui icoane. Pentru curățirea noastră de păcatele pe care le-am săvârșit în viața pământească, suntem gata să murim mucenicește. Să nu credeți, necredincioșilor, că frica de moarte sau darurile voastre bogate ne vor putea despărți de iubirea lui Hristos. Nici unul dintre noi nu se va lepăda de Acesta!

Nici unul dintre noi nu va scuipa și nu va călca în picioare sfintele icoane! Iată capetele noastre! Tăiați-le, pentru a ne înfățișa înaintea Domnului.

Și, ridicând mâinile la cer, au încheiat printr-o scurtă rugăciune:

– Doamne Iisuse Hristoase, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, întărește-ne și primește în mâinile Tale sufletele noastre!

Soldații au început să-i ducă în fața icoanelor. Unul câte unul, apropiindu-se, în loc să le scuipe, se închinau la ele cu evlavie. În aceeași clipă li se tăiau capetele, care erau aruncate împreună cu trupurile în apele râului Kir, care curgea pe sub pod. În felul acesta, într-o singură zi cei o sută de mii de prizonieri georgieni au fost uciși!

Un bătrân...

Se spune că un bătrân cărunt, atunci când se apropia de icoane și era îndemnat de perși să le scuipe, a căzut în genunchi și a spus:

– Dar cum e cu putință să scuipe sfintele icoane ale Domnului meu și ale Preacuratei Maicii Sale? Dumnezeu meu, iartă-mă! Maica Domnului meu, îndură-te de mine!

Cu aceste cuvinte a căzut peste icoana Maicii Domnului și și-a dat sufletul. Cu toate acestea, călăii cei severi i-au decapitat chiar și trupul său mort, înainte de a-l arunca în râu.

... și un tânăr

Când a venit rândul unui tânăr preafrumos, chiar și perșilor celor reci la inimă le părea rău de moartea sa. S-au străduit, așadar, vreme îndelungată să-l convingă că trebuie să se supună, fie și prefăcându-se, poruncii șahului.

– Iată! i-au spus la un moment dat. Nu scuipa icoanele. Scuipă lângă ele. Asta e de-ajuns pentru a-ți salva viața.

Și tânărul, înfricoșat, a scuipat în stânga icoanelor. Îndată perșii, aplaudând și mândrindu-se, l-au luat deoparte și au început să-l îmbrățișeze și să-i spună vorbe de laudă și să-l felicite. Dar deodată acela, ca și când s-ar fi trezit dintr-o amețeală, a zis:

– Dumnezeu meu, ce-am făcut? E cu putință să nu mărturisesc împreună cu frații mei? E cu putință să mă lepăd de Tine și să-l urmez pe blestematul Mahomed? Voi fi singurul care scapă de moarte în felul acesta rușinos? Nu! Nu mă voi despărți de ceilalți creștini. Vin lângă Tine, Doamne!

Printr-o mișcare bruscă a scăpat din mâinile perșilor, a alergat la sfintele icoane, a îngenuncheat în fața lor și, plângând amarnic, a strigat:

– Împărăteasa cerurilor! Ia-mă pe mine, fiul cel risipitor, sub acoperământul tău!

În clipa aceea și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Călăii i-au decapitat trupul mort și l-au aruncat în apele repezi ale râului, așa cum făcuseră mai înainte și cu trupul bătrânului.

Astfel, nici unul dintre cei o sută de mii de prizonieri georgieni nu s-a lepădat de Domnul. Toți au fost înjunghiați de voie, ca niște oi credincioase bunului lor Păstor.

Cele ce au urmat

După cum scrie un cronicar din epoca aceea, cineva putea trece de pe o parte pe cealaltă a râului fără să-și ude picioarele, călcând pe trupurile Sfinților Mucenici. Iar apele râului au rămas înroșite de sângele creștinilor vreme de două săptămâni.

Crâncenul Gealaladin a urmărit mucenicia prizonierilor din turla catedralei Sfântului Sio, unde-și întinsese cortul. Iar când și ultimul mucenic fusese ucis, seara târziu, o lumină cerească în formă de stâlp a coborât deasupra podului, luminând întreaga regiune, și în același timp un cutremur puternic a dărâmat cortul șahului din vârful bisericii.

De atunci podul acela s-a numit „Podul celor o sută de mii de mucenici ai Tbilisului” sau „Podul mucenicilor”.



XIV. SFÂNTA MARE MUCENIȚĂ KETEVAN

Împărăteasa înțeleaptă

Sfânta mare muceniță Ketevan, această podoabă strălucitoare a Bisericii și a tronului Georgiei, se trăgea din neamul împărătesc al Bagrationilor. Era fiica lui Asotan și nepoata împăratului Kartalei, Constantin al III-lea (1469–1505).

În anii copilăriei și ai tinereții s-a ocupat cu studiul Sfințelor Scripturi. Evlavioșii ei părinți o creșteau creștinește întru învățătura și certarea Domnului (Efeseni 6, 4), și astfel creșterea ei trupească era însoțită de sporirea duhovnicească. Curăția și cumințenia, înțelepciunea și cumpătarea erau principalele ei însușiri. Buzele sale blânde zi și noapte Îl laudau și-L slăveau pe Dumnezeu. Îi mângâia pe cei întristați, îi slujea pe neputincioși, îi ajuta pe săraci.

Când a ajuns la vârsta maturității, părinții au dat-o de soție lui David, succesor al împăratului Kahetei, Alexandru al II-lea (1577–1605). Și acesta își avea obârșia în neamul Bagrationilor. Era falnic și viteaz, dar iute la mânie, iubitor de putere și aspru. Căsătoria s-a sărbătorit cu mare fală, așa cum se cuvine fețelor împărătești. Dumnezeu le-a dăruit un copil, pe Teimuraz, care mai târziu, ca împărat al Kahetei, a zdrobit jugul persilor, a redeschis bisericile și s-a distins ca orator și poet.

Ambițiosul David a vrut să urce prea devreme pe tronul tatălui său. Exploatând ura pe care o nutreau căpeteniile împotriva tatălui său, din pricina

felului despotic cu care conducea țara, i-a îndemnat să-l întemnițeze și să-l urce pe tron chiar pe el. David însă nu avea calități de conducător. De aceea împărăția era cârmuită cu înțelepciune de cinstita Ketevan. Aceasta, într-un timp foarte scurt, a adus pacea și ordinea în împărăție, a zidit biserici, a întemeiat spitale, a organizat cantine pentru săraci și a întărit țara împotriva dușmanilor din exterior.

Prințul lepădător de credință

David, după ce a rămas șase luni pe tronul împărătesc, a murit. Gheorghe, cel de-al patrulea fiu al împăratului Alexandru, era foarte tânăr, și de aceea conducerea a fost preluată din nou de bătrânul lui tată.

Între timp, Ketevan, odată cu pierderea soțului ei, l-a pierdut și pe fiul său, care a fost trimis rob la curtea perșilor. A lăsat, așadar, toate grijile lumesti, a aflat mângâiere în singurătate și s-a dedat studiului și rugăciunii. Dar s-a întâmplat și o altă nenorocire. Șahul Persiei, Abas I (1586–1628), când a fost înștiințat de moartea lui David, a trimis să fie chemat la curte și al doilea fiu al lui Alexandru, Constantin.

Constantin trăia ca rob la curtea perșilor din perioada șahului Tahmasp I (1524–1576) și devenise mahomedan. Abas îl numise administrator al orașului Sirvan și al regiunilor înconjurătoare. Iar acela, pentru a urca într-un rang mai înalt, s-a instalat la Ispahan, pe atunci capitala statului persan, și aflat la curte trăia o viață păgână.

Ucigător de tată și de frate

Așadar Abas, care cunoștea viața pe care o ducea Constantin și de care nu s-ar fi putut lipsi, l-a chemat și i-a spus:

– Mergi fără întârziere la Kaheta, omoară-l pe tatăl și pe fratele tău Gheorghe, urcă pe tronul împărătesc și străduiește-te pe orice cale să-i faci pe cetățenii tăi mahomedani.

Șahul ura împărăția Kahetei, deoarece Hercule, al treilea fiu al împăratului Alexandru, avusese neînțelegeri cu familia lui și fugise la Constantinopol, cerând refugiu la curtea sultanului. La fel de mult ura însă și împărăția Kartalei, fiindcă în anul 1534 împăratul ei, Luarsab I, se lepădase de legătura lui cu șahul Tahmasp I. Acum, așadar, era prilejul potrivit pentru a supune ambele împărății, lucru ce l-ar fi ușurat în războiul împotriva Turciei. Se temea, de altfel, ca nu cumva Georgia să se alătore Rusiei.

După această poruncă, Constantin l-a înștiințat pe tatăl lui că ar vrea să-l vadă și a pornit cu armată mare spre Kaheta. Alexandru, plin de bucurie și nebănuind nimic, s-a dus în orașul Bazar – acolo urma să se întâlnească cu Constantin – împreună cu fiul său cel mic, Gheorghe, și cu mai mulți însoțitori.

Constantin i-a strâns în brațe pe tatăl și pe fratele lui, le-a oferit daruri bogate, veșminte de aur și alte asemenea lucruri, trimise de șah, și le-a așezat o masă încărcată cu bucate alese. Însă în spatele tuturor acestora le pregătea moartea.

Așadar într-o zi, pe când erau cu toții împreună, Constantin le-a spus:

– Vreau să vă aduc la cunoștință o poruncă a șahului. Însă acest lucru trebuie să se facă în secret. Porunciți deci să iasă toți afară.

Și într-adevăr, au plecat toți în afară de trei colaboratori devotați ai lui Alexandru – Korțiba, Avel și episcopul Rustav. Atunci soldații lui Constantin, care urmăreau pe furiș dintr-o ascunzătoare, s-au aruncat cu săbiile asupra lor și i-au ucis. După aceea, ucigătorul de tată și de frate, care i-a întrecut în sălbăticie pe Cain și pe frații preabunului Iosif, a încărcat cadavrele pe cămile și i le-a trimis lui Ketevan.

Acea a fost rănită în inimă de această nenorocire. Georgienii, după ce i-au jelit multă vreme, i-au înmormântat cu mare cinste în catedrala orașului Alaverdi.

Înfrângerea și moartea ucigașului

Constantin voia să adauge crimei sale și o fărădelege, s-o ia de soție pe cinstita Ketevan, pentru că, după legea mahomedană, un bărbat se poate căsători cu văduva fratelui său. A trimis, așadar, oameni și i-a cerut sfințita ei mână, cu făgăduința că o va face iarăși împărăteasă. Și a amenințat-o că, dacă nu vrea de bunăvoie, va folosi forța.

La auzul acestei vești înfricoșătoare, Ketevan cea iubitoare de Dumnezeu s-a tulburat. Hotărâse să rămână mireasa Mirelui nemuritor, precum Ana, fiica lui Fanuel (cf. Luca 2, 36–37). Așadar le-a spus solilor lui Constantin:

– Să nu îndrăznească nici măcar să se întâlnească cu mine acest mizerabil ucigaș de tată și frate! Nu-i ajung crimele pe care le-a săvârșit?

Îndată înțeleapta femeie le-a vădit căpeteniilor Kahetei planurile mârșave pe care Constantin le urzea împotriva ei și împotriva țării lor. Și a adăugat că, dacă n-o vor apăra de această necinste, se va întoarce la familia ei. Aceia într-un glas i-au jurat credință și devotament până la moarte. Au făcut sfat și au hotărât să acționeze cât mai curând cu putință. Căpeteniile cele viteze au înarmat imediat oastea și au pornit asupra ucigașului.

Constantin, când a auzit că armatele georgiene se apropie, a alergat la ghicitori. De la ele a aflat că va fi învins, și de aceea n-a vrut să se lupte cu ei. S-a gândit să se refugieze în orașul Bazar, însă era prea târziu. Singura cale rămasă era să se lupte.

Cele două armate stăteau față în față. Căpeteniile georgienilor, David, Tamaz și Bebur, au dat semnalul și soldații s-au aruncat cu furie neîmblânzită asupra perșilor. Căpeteniile l-au înconjurat pe Constantin, l-au străpuns cu sulițele, l-au aruncat de pe cal și i-au tăiat capul. Georgienii i-au fugărit pe perși departe, până ce i-au ucis pe toți.

Biruatorii s-au întors în țara lor mulțumindu-I lui Dumnezeu. Capul tăiat al lui Constantin i l-au dus împărătesei lor. Ketevan, după ce a plâns cu amar pentru trupul și sufletul ucigașului, a dat poruncă să fie îngropat.

Noul împărat

Pentru o perioadă de timp, împărăția Kaheta s-a liniștit de amenințarea persană. Ketevan, singura persoană care rămăsese în casa împărătească, a luat

iarăși puterea în mâini. Stătea la palat, în orașul Gremi, și de acolo conducea țara.

Însă slăbiciunea ei femeiască o îngreuna să săvârșească îndatoririle împărătești. De altfel, dorința sa era să se retragă de la conducerea țării și să se dedice slujirii lui Dumnezeu. Din păcate, singurul supraviețuitor din neamul ei împărătesc era fiul său, Teimuraz, luat rob la curtea perșilor. Înțeleapta Ketevan i-a trimis atunci șahului Abas un convoi măreț cu daruri bogate și cu următoarea scrisoare: „Preaînalte stăpân, trimite-mi-l, te rog, înapoi pe fiul meu, Teimuraz. Am neapărată nevoie de el pentru conducerea Kahetei. Dacă nu-mi împlinești dorința, împărăția mea te va renega și i se va supune sultanului”.

Șahul, îndată ce a citit epistola, l-a pregătit pe tânărul prinț și l-a trimis mamei sale împreună cu daruri bogate. Băiatul avea atunci cam șaisprezece ani. În ciuda vârstei sale tinere și a șederii îndelungate la palatul perșilor, își păstrase dreapta credință. Șahul nu voia să-l facă mahomedan cu forța, ca să nu stârnească furia georgienilor.

În orașul Gremi, Ketevan și tot poporul l-au primit pe Teimuraz cu bucurie negrăită, slăvindu-l și mulțumindu-l lui Dumnezeu.

Foarte curând împărăteasa i-a predat fiului ei administrarea țării.

– Dragul meu copil, i-a spus, eu acum voi lăsa grijile lumești. Dacă e nevoie, te voi ajuta, până ce vei căpăta oarecare experiență. Vreau de-acum să mă retrag din lume și să mă îngrijesc doar de sufletul meu.

În catedrala Sfintei Nina a avut loc încoronarea și ungerea noului împărat Teimuraz I. Puțin mai târziu s-a săvârșit căsătoria lui cu prințesa Ana, fiica domnitorului Mamia I, de la care a dobândit doi fii, Leon și Alexandru, și o fiică, Tinatin.

A doua căsătorie a împăratului

În anul 1610, după nașterea lui Tinatin, împărăteasa a murit. Atunci șahul Abas l-a chemat lângă el pe Teimuraz, chipurile pentru a-l găzdui și odihni. Când acesta a ajuns în Ispahan, a fost primit cu mari ceremonii. Însă în spatele acestora șahul pregătea distrugerea Kahetei.

– Am cerut de la împăratul Kartalei, Luarsab, i-a spus Abas lui Teimuraz, să-mi dea de soție pe una din cele două surori ale lui. Îi voi cere ca pe cealaltă s-o iei tu, pentru credința și dragostea ce mi-o porți. În felul acesta vom deveni rude și vom întemeia pacea între noi.

– Asta nu e cu putință, stăpâne, a răspuns Teimuraz. Sora lui Luarsab îmi este rudă apropiată și religia mea nu-mi îngăduie o asemenea căsătorie.

Șahul a stăruit. Voia ca prin fărădelegea aceasta să făurească legătură de rudenie între ei și să-l silească pe Teimuraz să se facă mahomedan. Dar nu i-a spus pe care dintre cele două surori i-o va da. El a ales-o pe cea mai mică, Elena, care era mai frumoasă, lăsându-i-o lui Teimuraz pe cea mai mare, Huaresan.

Tânărul împărat s-a gândit că refuzul lui ar avea urmări neplăcute pentru Georgia. A fost nevoit, așadar, să accepte. A mers la Kaheta și puțin mai târziu, în anul 1612, a luat-o de soție pe Huaresan, fără să-și închipuie viclenia șahului. Nunta s-a săvârșit în orașul Gremi, cu mare fast. Pe Elena șahul a luat-o și a făcut-o cu forța mahomedană, dându-i numele Fatman-Sultan-Begum.

Amenințarea persană

În perioada aceea la Kartala împărățea tânărul și evlaviosul Luarsab al II-lea, care mai târziu a fost torturat și în cele din urmă ucis de către șahul Abas, pentru credința lui în Hristos. Acesta l-a îndepărtat de la curtea lui pe vicelanul Saakage, precum și pe socrul său, domnitorul Nugzar. Atunci aceia s-au refugiat la curtea șahului, cerând protecție și răzbunare. Au fost primiți cu multă fală și așezați în poziții de onoare.

Sosirea celor doi georgieni i-a dat șahului un nou prilej de a interveni în țara lor. Într-o zi, așadar, le-a spus:

– Pe sora lui Luarsab, pe care doream s-o iau de soție, mi-a luat-o Teimuraz. Trebuie să-mi apăr onoarea.

Astfel, în anul 1615, a pornit cu oaste mare împotriva Georgiei, avându-l cu el și pe cei doi trădători. A ajuns în Albania și a făcut popas în orașul Gagea. Acolo l-a întrebat pe Saakage:

– Ce obicei aveți în țara voastră? Ce face un bărbat când cineva îi răpește nevasta?

– Dacă are putere, îl omoară pe făptaș și-i ia averea, a răspuns acela, pentru a-l mulțumi pe șah.

– Eu, așadar, sunt victima unei astfel de răpiri.

Pe motivul acestei calomnii, Abas s-a pornit împotriva Kahetei.

Robia

Locuitorii l-au înconjurat degrabă pe împărat și au început să-l roage fierbinte:

– Trimite-o pe mama ta și pe fiul tău, Alexandru, ca să-l liniștească pe șah. Altfel ne va distruge!

Împăratul a înștiințat-o cu lacrimi în ochi pe mama sa despre rugămintea poporului.

– Fiul meu, a răspuns ea, știi foarte bine de câte ori m-am jertfit pentru binele poporului. Acum însă orice legătură cu șahul este nefolositoare. Nimic nu va potoli furia lui împotriva noastră.

Dar sfaturile ei nu puteau fi înțelese de georgienii deznădăjduiți. Au venit, așadar, s-o roage și s-o convingă.

Ieromonahul Gheorghe, care a fost de față în acele tragice momente, scria: „Toți locuitorii Kahetei jeleau cu suspine în fața împărătesei și-i spuneau: «Du-te, maica noastră, și izbăvește-ne de la pieire»”.

Astfel, la presiunea poporului, Ketevan l-a luat pe nepotul ei, Alexandru, și însoțiti de prințul Nadar Geordage a pornit, la sfârșitul anului 1615, spre Gagea. S-a înfățișat cu multe daruri în fața șahului, care a primit-o cu cinste. Însă pe când discutau, i-a spus arătând spre Alexandru:

– Nu cumva doar acestui copil îi sunt unchi și dascăl? Teimuraz trebuie să mi-l trimită și pe fiul său cel mare, Leon. Iar eu îi voi crește pe acești doi copii așa cum se cuvine unor prinți.

Ketevan l-a înștiințat pe fiul ei despre noua cerință a lui Abas. Însă totodată

i-a transmis pe o cale secretă sfatul de a nu-l trimite șahului pe succesorul său.

Împăratul a aflat vestea cu groază. El nu voia să-l trimită pe fiul său, dar căpeteniile și poporul l-au rugat cu lacrimi:

– Tu însuși n-ai fost acolo de două ori? Nu te-a cinstit șahul? Nu ți-a oferit daruri? De ce nu vrei să-l trimiți pe Leon? Vrei ca țara să fie distrusă? Fii sigur că copilul nu va păți nici un rău.

Vrând-nevrând, Teimuraz a fost nevoit în cele din urmă să-și trimită fiul, însoțit de căpetenia curții, David-Aslan.

Crâncenul șah n-a fost mulțumit nici de sosirea moștenitorului. A cerut să vină însuși împăratul. „Știu, i-a spus, cât de devotat ești, de vreme ce ai jertfit-o pe mama și pe copiii tăi. Vino acum și tu, pentru a te bucura de darurile mele, iar după aceea te vei întoarce în liniștita ta împărăție”.

Când a citit scrisoarea, Teimuraz nu știa ce să facă de amărăciune și păreri de rău. O pierduse pe scumpa lui mamă și pe copiii săi. Se simțea singur și pustiit.

Căpeteniile l-au sfătuit să meargă și el la curtea șahului. Însă acela a refuzat stăruitor.

Între timp i s-a întâmplat o nouă nenorocire: șahul i-a răpit-o – nu se știe cum și când – pe scumpa lui fiică Tinatin, singura lui mângâiere. Arhiepiscopul Antonie I notează în memoriile sale că mama lui, împărăteasa Elisabeta, o ținea minte pe Tinatin, care era atunci văduvă și bătrână. Spune, de asemenea, că a luat-o Abas de soție și după aceea i-a dat-o lui Zaal, satrapul Loristanului.

Distrugerea Kahetei

Mersul evenimentelor prevestea de-acum fățiș nenorocirea care urma să se abată asupra poporului și Bisericii din Georgia. Într-adevăr, după cum scrie istoricul armean Arakil, șahul a pornit cu oști nenumărate împotriva Kahetei. Armatele lui au intrat în țară și au început distrugerea. Au înjunghiat bătrâni, prunci, clerici și monahi. Au necinstit femei. Au profanat morminte ale sfinților. Au pângărit sfinte biserici. Au dat foc orașelor și satelor. Nenumărați georgieni au fost luați robi în Persia.

Teimuraz, singur și neajutat, s-a refugiat la curtea împăratului Imeretului, Gheorghe al II-lea.

Împărăteasa Ketevan, aflând despre nenorocire, s-a îndurerat și întristat peste măsură. Dar în cele din urmă a căzut și ea victimă șahului. Mucenicia ei este scrisă în versuri de fiul său, Teimuraz, și de alți poeți georgieni, de către istoricul armean Arakil și de către unii latini.

Ketevan în temniță

După ce moștenitorul Leon s-a dus la curtea șahului, acela a trimis-o pe împărăteasă și pe nepoții ei la Siraz. Și i-a poruncit căpeteniei de acolo, Beglar-Bek, să-i închidă în temniță și să-i supravegheze aspru. Iar el, după ce a terminat de distrus Kaheta și Kartala, s-a întors la Ispahan.

Ketevan era deja de cinci ani în temniță, când în 1620 i-au luat nepoții, singura ei mângâiere, și i-au trimis la Abas, care i-a făcut eunuci. Leon n-a

suportat chinurile și a murit. Alexandru a supraviețuit și a ajuns la adânci bătrâneți.

Eroica împărăteasă presimțea grabnicul ei sfârșit și chinurile îngrozitoare care o așteptau, avea însă credință și nădejde în Dumnezeu. Se aseamăna în răbdare lui Iov și în înțelepciune lui Tobie. Nimic nu putea s-o zdruncine, nici presiunile cumplite, nici îndepărtarea nepoților ei, care o chinuia mai mult decât întunecata temniță. A îndurat cu nădejde purtarea urâtă a curtenilor persi. A refuzat cu statornicie propunerile viclene ale șahului, care îi făgăduia s-o facă împărăteasă a statului persan. Nu dădea nici o importanță celor care o rugau să-i fie milă de viața ei și o îndemneau să rostească măcar un singur cuvânt hulitor împotriva lui Hristos, pentru a se izbăvi. A rămas devotată Mirelui ei ceresc până în ultimul moment. A mărturisit credința ortodoxă și și-a vărsat pentru aceasta, cum vom vedea, sângele său.

În temniță a rămas zece ani. Transformase un loc de acolo într-o mică bisericuță, unde duhovnicul ei, Gheorghe, săvârșea Sfânta Liturghie. Cu post, rugăciune, priveghere și mătâni se nevoia și își pregătea sufletul pentru mucenicie. Dar și în puținele ei ceasuri de somn folosea în loc de pernă o piatră.

Stăruință în credință

Într-o zi veni un trimis al lui Abas și-i spuse:

– Șahul îți poruncește pentru ultima dată: ori te vei lepăda de Hristosul tău și te vei face mahomedană, ori vei muri în chinuri groaznice. Iată, călăii sunt afară și așteaptă...

Iar ea, care credea că suferințele din vremea de acum nu au nici o însemnătate față de mărirea care ni se va descoperi (Romani 8, 18), a răspuns:

– Nimic nu mă va despărți de iubirea lui Hristos; nici chinurile, nici necazurile, nici prigonirile, nici strâmtorările, nici primejdiile, nici moartea mucenicească.

– Fie-ți milă de viața ta, a continuat trimisul. Adu-ți aminte de înalta ta obârșie și leapădă-te de Hristos, căci dacă nu, șahul va porunci să-ți fie sfâșiat trupul.

Sfânta și-a făcut cruce și a spus cu hotărâre:

– Este cu neputință să mă lepăd de credința mea. Prefer moartea.

Apoi a mai cerut puțină vreme. Trimisul a lăsat-o singură. A intrat atunci în mica ei biserică, a îngenuncheat și a început să se roage cu lacrimi fierbinți:

– Dumnezeu meu cel Unul întru Treime nevăzut și negrăit! Tu cu porunca Ta muți munții din loc și cutremuri temeliile lumii. Indienii, grecii, israeliții, romanii și toate popoarele pământului trăiesc sub acoperământul Tău. Te rog, Stăpâne Doamne, trimite-l pe îngerul Tău și izbăvește-mi sufletul de înfricoșătoarele vămi ale văzduhului. Deschide-i miresei Tale porțile împărăției cerești și așează-mă în ceata Sfinților Tăi Mucenici. Doamne, păcatele mele sunt nenumărate. Nimeni n-a păcătuit mai mult decât mine. Tu știi bine acest lucru, căci la Tine, Atotștiitorul, nu există nimic ascuns. Vindecă rănilor sufletului meu și, când se vor descoperi cele ascunse ale inimii mele, izbăvește-mă. Dăruiește-i fiului meu, Teimuraz, biruință împotriva vrăjmașilor și celor care mă vor pomeni veșnică fericire. Și tu, Preasfântă și Preacurată Maică a lui Dumnezeu, care ai rămas fecioară până la adormirea ta, miluiește-mă pe mine, roaba ta, care crede în pronia Fiului tău.

După ce a terminat rugăciunea, s-a împărțit din mâinile preotului și a luat putere pentru mucenicie.

– Hristoase al meu, a zis, nu-mi îngădui mie, roabei Tale, să mă lepăd de Tine! Nu mă da în mâinile diavolului!

Apoi și-a făcut semnul crucii și le-a spus fără teamă călăilor care deja o înconjuraseră:

– Faceți orice vreți. Sunt gata pentru toate.

Mucenicia

Îndată aceia au luat-o și au târât-o până în piață. Au aprins un cuptor și au aruncat în foc o mulțime de fiare – uneltele torturii. Priveliştea provoca groază. Administratorul orașului n-a putut vedea aceasta și a plecat întristat. Iar slugile sfintei plângeau nemângâiate și își smulgeau părul. Aceea, văzându-le într-o asemenea stare, le ruga să-i urmeze pilda și, în felul acesta, să plece toate împreună la ceruri.

Călăii le-au adus pe slujbașe aproape de cuptor. Atunci acelea s-au înspăimântat și s-au lepădat de Hristos. Și au început s-o roage și pe împărăteasă să facă la fel, ca să nu încerce durerile cumplite ale fiarelor înroșite în foc. Ea însă a rămas neclintită în hotărârea sa.

Îi venise acum rândul preotului și duhovnicului ei, Gheorghe. Călăii l-au dus în piață. Flăcările se înălțau amenințătoare, iar fiarele înroșite erau gata să încerce credința atletului lui Hristos.

Preotul s-a apropiat. L-a cuprins groaza. Părea că se clatină. Atunci s-a auzit puternic vocea sfintei:

– De ce tremuri ca o frunză? Crezi că vei trăi veșnic pe pământ? Mai bine să plecăm cât mai curând din această lume. De ce ți-e frică de torturi? Ai uitat ce-a pățimit Domnul de la iudei? Dacă ne facem părtași patimilor Sale, vom deveni și părtași ai Învierii Lui.

Auzind aceste cuvinte, părintele Gheorghe s-a întărit. Dar și slujbașele care se lepădaseră de Hristos l-au mărturisit iarăși. Călăii, fără să piardă timpul, i-au ucis pe preot și pe slujbașe, dăruindu-le cununa muceniei.

După aceea s-au apropiat de sfântă. În zadar i-a rugat să-i acopere puțin goliciunea. Nu-i dădeau nici o importanță.

Au luat-o cu forța, au atârnat-o de un copac și i-au legat mâinile cu sfori, în formă de cruce. Apoi au scos din foc un cuțit înroșit. La vederea acestei priveriști înfricoșătoare, sfânta a zis:

– În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh!

Călăii au început să-i taie sânii, până ce n-au mai rămas nimic din ei. Cu același cuțit i-au tăiat bucăți din carnea de pe mâini.

Scoțând apoi din foc niște unelte cu mânere lungi, ardeau rănilor, precum și toate membrele Sfintei. Îndată ce uneltele atingeau trupul ei, ieșea un fum gros.

Și ca și când acestea nu erau de ajuns, au coborât-o din copac și au întins-o pe o grămadă de cuie pe care abia le scosese din cuptor. Apoi au luat niște lopeți de fier, le-au umplut cu alte cuie înroșite și le-au pus peste trupul ei, apăsându-le cu putere. Peste puțin trupul său a devenit în întregime o rană. Bucăți de carne cădeau pe jos, iar sângele curgea șuvoi.

Dar călăii nu-și săvârșiseră încă lucrarea lor cumplită. Au scos din foc câteva

țepușe atât de fierbinți încât aruncau scânteii. Cu acestea au început să sfâșie pieptul și spatele Sfintei. Pe unde treceau țepușele, trupul era ars imediat. Astfel, nici o părticică din trupul ei n-a rămas nerănit. Mucenicia sa însă nu se terminase.

Călăii, după cum notează în versurile sale episcopul Ruisei, Nicolae, au scos din cuptor un lanț înroșit. Deși istovită, împărăteasa a reușit să-și facă semnul crucii și să șoptească:

– În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Călăii i-au legat lanțul în jurul mijlocului, provocându-i o durere nesuferită. Apoi au luat o lopată înroșită.

– În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, a șoptit din nou Ketevan.

Au atins lopata pe fruntea și pe gâtul ei. Un fum des i-a ieșit pe gură, pe nas și pe urechi. Și pe când se pregătea să-și încredințeze sufletul în mâinile lui Hristos, călăii au început ultima tortură.

Au luat o oală de fier, au băgat-o în foc și au așteptat să se înroșească bine. Apoi au luat-o și au adus-o lângă muceniță. Ea, arsă deja pe tot trupul, a șoptit pentru ultima oară:

– În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

În vreme ce cratița înroșită i-a acoperit capul sfintei și i-a atins umerii, arzându-i carnea și părul, fum gros s-a înălțat din nou. În aceeași clipă viteza muceniță și-a încredințat sufletul în mâinile lui Hristos, pentru a primi cununa nevestejită a biruinței, în veșnica Lui împărăție. Era ziua de 13 septembrie 1624.

În felul acesta s-a săvârșit Sfânta Mare Muceniță Ketevan și a ajuns la limanul liniștit al raiului, unde se roagă neîncetat Domnului pentru poporul ortodox.

Semne și minuni

Îndată ce sufletul ei a plecat spre sălașurile dumnezeiești, cerul a arătat biruința sa într-un mod suprafiresc: trei stâlpi de foc au coborât peste trupul ei, luminându-l minunat. Și fiindcă mulțime de lume a început să se adune în piață, pentru a vedea minunea, șahul a poruncit ca trupul să fie aruncat într-o baltă, unde se scurgeau resturile din oraș. Dar lumina cerească a urmat același drum. Noaptea târziu câțiva creștini evlavioși au scos din balta murdară trupul cel multprețuit de ei, l-au așezat într-un sicriu și l-au îngropat cu cinste.

Sfânta Ketevan a primit de la Domnul harisma facerii de minuni. Nenumărate au fost minunile care s-au săvârșit la mormântul ei.

Sfintele moaște

După un an, mormântul său a fost deschis, dar trupul mucenicesc nu era acolo. După cum a scris împăratul Teimuraz, câțiva monahi latini, care se aflau la curtea perșilor, i-au cerut șahului sfintele moaște în schimbul a o sută douăzeci de mii de ruble. Însă șahul a refuzat. Nici n-a vrut să audă de așa ceva. Atunci monahii au început să-l caute în secret. După o străduință stăruitoare au descoperit mormântul sfintei, au scos moaștele din el, le-au ascuns și așteptau

prilejul cel mai bun pentru a fugi cu ele.

S-au gândit însă că cel mai bine era să se adreseze fiului sfintei, Teimuraz, care, la șapte luni după distrugerea Kahetei, a preluat din nou conducerea țării sale. L-au înștiințat, așadar, că-i vor dăruia craniul și mâna dreaptă din sfintele moaște ale lui Ketevan. Au făcut asta pentru a câștiga bunăvoința lui și, ca urmare, să le fie îngăduit să se instaleze în Georgia. Împăratul, îndată ce a auzit vestea, a ieșit cu arhiepiscopul Zaharia, cu preoțimea și cu tot poporul, în cântări și miresme de tămâie, pentru a întâmpina moaștele mamei sale. Bucuria și emoția tuturor era negrăită. Peste puțin timp, împărăteasa, mijlocitoarea lor la tronul lui Dumnezeu, avea să se afle între ei.

Primirea s-a făcut cu mare strălucire. Poporul a urmat cu evlavie sfintele moaște până la catedrala Sfântului Gheorghe Purtătorul de Biruință, aflată în orașul Alaverdi. Acolo au săvârșit slujba convenită și, după ce s-au închinat, le-au așezat sub sfânta masă, pentru a ocroti biserica și întreaga țară.

Între timp, monahii latini au așezat pe ascuns restul moaștelor într-un chivot prețios și le-au trimis la Roma, la cimitirul apostolului Petru, unde odihnesc până astăzi.

Cinstitul craniu și mâna dreaptă a Sfintei au început să facă minuni. Mulți bolnavi alergau cu credință la sfintele moaște și își redobândeau sănătatea.

Evenimentul acesta l-a făcut pe arhiepiscopul Zaharia, ca întâi-stătător al Bisericii din Georgia, s-o așeze pe împărăteasa muceniță în ceata Sfinților. Și a stabilit ca pomenirea ei să fie prăznuită la data de 13 septembrie.

Până astăzi Biserica Georgiei o cinstește cu strălucire în fiecare an pe Sfânta Mare Muceniță Ketevan și o imploră să mijlocească pentru toți creștinii la Domnul nostru Iisus Hristos, „căruia I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh acum și pururea și în vecii vecilor”.

O, luceafărul Bisericii ivirilor,
Sfântă preaostenitoare,
Mare Muceniță și împărăteasă Ketevan!
Luminează sufletul meu
cel întunecat de multe păcate.
O, mireasma Raiului,
podoaba și mândria ivirilor!
Întărește-mă cu mijlocirile tale,
călăuzește-mă cu rugăciunile tale.
O, maică blândă,
fă-mă locuitor al Ierusalimului ceresc!
Potirul durerii mele alină-l
cu mângâierea ta cerească.
Primește, bucuria sufletului meu,
lumina ochilor mei,
Primește această smerită cântare!



XV. CEI ȘASE MII DE SFINȚI MUCENICI

Tebaida Georgiei

Sfântul David Garengeli, ucenicul părintelui nostru purtător de Dumnezeu – Ioan Zedazneli, a întemeiat în pustia Garengi faimoasa „Tebaidă a Georgiei”, adică un lăcaș monahal în care viețuiau mii de suflete, cuib de virtute și sfințenie, care a luminat cu făclia lui duhovnicească întreaga țară a ivirilor, din secolul al VI-lea și până la începutul secolului al XVII-lea. Atunci acest far strălucitor al ortodoxiei georgiene a fost distrus de către perși, cum vom vedea în continuare.

Sfântul David a întemeiat pe coasta unui munte din Garengi o mică mănăstire, iar mai târziu, ucenicii lui au ridicat alte unsprezece mănăstiri. Cea mai frumoasă și mai mare dintre acestea a fost afierosită Învierii lui Hristos. Falnica ei biserică și trapeza spațioasă, cu mese și scaune de piatră, se păstrează până astăzi și sunt împodobite cu minunate fresce bizantine.

Mai sus de mănăstire, în vârful muntelui, se află o bisericuță cu turla asemenea Sfântului Mormânt al Domnului. Acolo se adună în fiecare an, în seara Sâmbetei Mari, mii de părinți ai Tebaidei georgiene, pentru a sărbători împreună „Preacinstitele Paști” și pentru a participa la slujba Învierii.

„Înjunghiați-i!”

În anul 1615, cumplitul șah al Persiei, Abas I (1586–1628), a atacat Georgia cu oaste mare, pustiind țara și înjunghiindu-i pe locuitorii ei. După ce s-a săturat de sânge creștin, l-a luat în robie pe evlaviosul împărat al Kartalei, Luarsab al II-lea, care mai târziu a mucenicit pentru credința lui în Hristos.

La puțină vreme după campania lui biruitoare, șahul a plecat la vânătoare în stepele din Karaiah, mai jos de Tebaida georgiană. Așadar noaptea, pe când stătea întins în cortul lui, a văzut în depărtare, pe o coamă de munte, nenumărate flăcări mici care se mișcau. Erau monahii din Garengi, care sărbătoreau Paștele și făceau litanie în jurul micii biserici, ținând în mâini lumânări aprinse și psalmodiind cu bucurie „Hristos a Înviat..”.

– Ce făclii sunt acelea pe munte? i-a întrebat Abas pe cei din garda lui.

– Sunt monahii din Garengi, care-și sărbătoresc Paștele, au răspuns aceia.

– Ce? a murmurat ca o fiară înfometată șahul. Există încă monahi vii? Eu credeam că soldații mei i-au ucis pe toți. Ascultați-mă, până mâine dimineață nu trebuie să mai trăiască nici unul dintre ei. Înjunghiați-i! Ați auzit? Înjunghiați-i pe toți! După aceea dărâmați din temelii bisericile și chiliile lor și toate clădirile care există acolo!

Câțiva din oamenii lui au îndrăznit să-l roage:

– Fie-ți milă de ei, preaînalte! Nu deranjează pe nimeni. Ba dimpotrivă, tuturor soldaților oboșiți le dau hrană și apă. Și apoi, nu ne poruncește Mahomed să avem milă față de asemenea oameni ai rugăciunii?

– Cum îndrăzniți să comentați? a strigat Abas ieșit din fire. Se va face cum am spus! Altfel...

Nu s-a mai auzit vreo altă împotrivire. Cine ar fi vrut să-și piardă capul? Stăpânul lor cel cu suflet sălbatic – o știau bine – nu vorbea de două ori. Astfel, în scurt timp, un regiment a pornit spre mănăstirea Învierii Domnului.

Prevestire îngerească

Între timp, înainte de a începe utrenia de Paști, un înger al lui Dumnezeu i s-a înfățișat ieromonahului Arsenie, egumenul mănăstirii Învierii Domnului, și i-a spus:

– Hristos vă cheamă pe toți în lăcașurile Lui cerești. În seara aceasta vă vor secera săbiile perșilor! Cine vrea să-și salveze viața, să fugă să se ascundă. Cui nu-i e frică de moarte va fi înjunghiat, dar Domnul îl va încununa. Asta să le spui părinților care s-au adunat aici.

Și după aceste vorbe îngerul s-a făcut nevăzut.

Părintele Arsenie, cu inima întristată, a căzut pe gânduri. Cum să le spună fraților, care au venit să prăznuiască strălucitoarea Înviere, că vor găsi moarte amară provocată de săbiile mahomedanilor?...

La un moment dat în chilia lui a intrat monahul care-l slujea. Văzându-l nemișcat, cu fața palidă din pricina durerii sufletești, s-a tulburat rău.

– Ce ai, părinte? I-a întrebat ducându-se lângă el. Nu cumva ești bolnav?

– Ah, fiule!... Nu...

– Atunci ce se întâmplă?...

Părintele a rămas tăcut vreme de câteva minute. Apoi a oftat adânc.

– Îngerul lui Dumnezeu mi s-a arătat cu puțin înainte, a zis cu o voce abia auzită. M-a înștiințat că toți părinții care sunt aici sunt chemați la cina cerească a lui Hristos. În seara asta vor fi înjunghiați de către perși. Mi-a poruncit să-i anunț. Cine vrea să-și salveze viața, mi-a spus, este liber să plece; cine nu, va muri. Nu știu, așadar, ce să fac. Frații au venit să prăznuiască Paștele, iar eu să le spun că vor muri în chip îngrozitor? Șovăi...

– Nu șovăi, părinte! a zis monahul. Domnul ne cheamă. E cu putință să nu mergem lângă El? Cred că nu se va găsi nici un frate care să nu dorească o asemenea ieșire mucenicească din viața pământească. Vădește-le deci fără teamă părinților mesajul îngerului. Neîndoielnic te vor asculta cu bucurie și se vor pregăti cu bunăvoință pentru întâlnirea cu Hristos.

Peste puțin toți monahii știau ce urma să li se întâmple. Și toți, de la cel mai tânăr și până la cel mai vârstnic, s-au pregătit să-și bea potirul amar al morții, care le-a și adus dulcea veșnicie. Doar doi frați începători s-au împușinat la suflet și s-au hotărât să plece. Au trecut de valea împădurită și de mănăstirea Sfântului David și au ajuns pe un munte.

Mucenicia de înviere

La mănăstirea Învierii Domnului a început slujba pascală. Părinții, după ce au urcat pe munte și au făcut obișnuita litanie în jurul micului paraclis, au coborât iarăși la mănăstire pentru a săvârși utrenia și Sfânta Liturghie în biserică.

Deodată, cu puțin înainte de sfârșitul Liturghiei, de afară s-au auzit tobe și trâmbițele persilor. Egumenul a ieșit imediat din biserică, s-a apropiat de căpetenia regimentului și a căzut cu ochii în lacrimi la picioarele lui.

– În numele lui Dumnezeu, l-a implorat, lăsați-ne să terminăm Sfânta Liturghie și după aceea faceți ce vreți cu noi!

Au respectat lacrimile părintelui și i-au împlinit rugămintea. Astfel, părinții – șase mii erau toți – s-au împărțășit plângând, „pentru iertarea păcatelor și pentru dobândirea vieții veșnice”. După aceea și-au pus mantiile și l-au urmat pe egumen, care mergea înainte ținând în mâini toiagul și sfânta cruce.

Părintele Arsenie s-a apropiat de căpetenie, l-a privit în ochi și i-a spus:

– Acum suntem pregătiți și, după cum vezi, neînarmați. Fă ceea ce ți-au poruncit! Pe împăratul tău nu-l cinștim. Legea profetului vostru n-o primim. Preferăm să murim decât să ne supunem vouă și să mărturisim credința voastră. Iată, deci, îți ofer capul meu!

A arătat spre monahii care erau în spatele lui și a adăugat:

– Și aceștia vor sta cu bucurie în fața săbiei tale.

Nici nu terminase bine, când o lovitură fulgerătoare de sabie a făcut ca să se rostogolească capul la picioare. Îndată, ca la un semnal, soldații s-au aruncat fără milă asupra părinților și i-au înjunghiat pe toți. Le-au tăiat trupurile în bucăți, lăsându-le ca hrană sălbăticiunilor pustiei.

După măcel, s-au apucat să jefuiască și să distrugă mănăstirea. În continuare, încheindu-și ticăloasa lor lucrare, au pustiit toate chiliile din Garengi.

Acest sfârșit trist l-a avut, cu îngăduința lui Dumnezeu, Tebaida Georgiei, care aproape de zece secole fusese centrul mărturisirii ortodoxe și al trăirii ascetice din ținutul acela.

Cerul a încredințat slăvirea ce se cuvine celor șase mii de Sfinți Mucenici. Peste trupurile lor tăiate în bucăți au stat vreme de trei nopți trei stâlpi de foc care luminau toată regiunea precum și nenumărate cununi de trandafiri care răspândeau miresme negrăite.

Înjunghierea fraților

Între timp, cei doi frați care fugiseră în noaptea întunecoasă înaintau în grabă și discutau în șoaptă despre mucenicia părinților. Când au ajuns în munte, unul din ei s-a întors deodată către celălalt și i-a spus:

– Unde mergem?... De ce fugim?... Am lăsat lumea și am venit în pustie. Iar acum suntem ca niște câini care se întorc să-și lingă vărsătura. Trebuie să rămânem la mănăstire și să murim împreună cu părinții noștri. Ce-o să facem cu această viață amară și nestatornică?

– Să mergem înapoi, frate! a zis atunci și celălalt. Să mergem să mărturisim și noi, ca să trăim veșnic în împărăția Părintelui nostru ceresc.

În clipa aceea au văzut cei trei stâlpi de foc, care coborau din cer deasupra

trupurilor Sfinților Mucenici, făcând ca noaptea întunecoasă să se asemene cu o zi însorită. Au văzut și cununile de trandafiri care acopereau mănăstirea. Au observat însă că două dintre ele au rămas foarte sus.

– Sunt ale noastre! au strigat într-un glas și au început să alerge ca niște cerbi către mănăstire.

Au coborât în valea împădurită și au ajuns la drumul care despărțea mănăstirile Sfântul David și Sfântul Dodo, vizavi de chilia Sfântului Iacob. Aici i-au întâlnit pe soldații care aveau în mâini săbii pline de sânge.

– În Hristos credem și mărturisim că Acela este adevăratul nostru Dumnezeu și Mântuitor! au strigat cu îndrăzneală când au ajuns în fața lor. Blestemat să fie Mahomed și legea lui!

Perșii s-au aruncat asupra lor urlând ca niște lupi. I-au înjunghiat și i-au tăiat în bucăți, așa cum făcuseră mai înainte cu ceilalți părinți, și le-au lăsat trupurile acolo, să le mănânce fiarele pădurii.

Semnul trandafirilor

Dumnezeu, care-i slăvește pe sfinții Săi, n-a lăsat lipsit de semne nici acest loc de mucenicie. Așadar, în mijlocul drumului pustiu și mărcinos unde muceniciseră cei doi frați de mănăstire a sădit mai târziu un trandafir preafrumos. Până în ziua de astăzi se află acolo această floare trimisă de Dumnezeu. În fiecare iarnă turmele de oi ale tătarilor nomazi care trec prin Garengi o mănâncă până la rădăcină. Iar primăvara răsare din nou și înverzește în pustietatea cea seacă. Înfloresc din mai până la sfârșitul lui iunie. Trandafirii roșii și înmiresmați care înfloresc sunt înzestrați de Dumnezeu cu putere tămăduitoare. Mulți credincioși îi culeg și se izbăvesc de bolile lor, cu mijlocirile Sfinților Mucenici.

În zilele de după Paști, trandafirii sângerii împodobesc întreaga regiune, și desigur cele două mănăstiri din apropiere. De atunci până astăzi nici o altă floare nu mai există acolo. Și nimeni niciodată n-a reușit, oricât s-a străduit, să sădească un alt trandafir din altoiul celui sădit de Dumnezeu. Astfel, acesta rămâne unic, aducând aminte odată cu trecerea veacurilor de minunata mucenicie a celor doi frați de mănăstire.

Moaștele izvorătoare de mir

Mai târziu, împăratul Georgiei, Artsil al II-lea, adunând cu evlavie moaștele mucenicilor, le-a așezat într-un mormânt mare, săpat în zidul de stâncă al altarului unui paraclis al mănăstirii Învierii, care de atunci s-a numit „Moțameti”, adică Mucenicească. Din moaște a început să izvorască mir înmiresmat și făcător de minuni, care curge și în ziua de astăzi, adevărind sfârșitul plăcut lui Dumnezeu al părinților iubitori de Hristos. Astfel, frații de la mănăstirile Sfântul David și Sfântul Dodo, care mai târziu au fost rezidite, i-au cerut mitropolitului Antonie I să-i canonizeze pe mucenici, lucru care s-a și întâmplat. Curând după aceea a fost alcătuită și slujba pentru praznicul pomenirii lor, care a fost rânduit în Marțea de după Paști. În această zi, în fiecare an, Biserica Ortodoxă a Georgiei îi cinstește cum se cuvine pe cei șase

mii de Sfinți Mucenici și-i imploră să mijlocească neîncetat la Domnul nostru Iisus Hristos pentru mult pătimatorul popor georgian.



XVI. CUVIOSUL ILARION GEORGIANUL

Fericitul stareț Ilarion georgianul se trăgea din ținutul Imeretiei (Georgia). S-a născut în anul 1776 în statul Losijat-Khevi din Shorapani, în jurisdicția Cutaisei. Părinții săi, Hanulias și Maria Konțaveli (fii de veche familie aristocrată), erau foarte evlavioși și cinsteau în chip deosebit pe Marele Mucenic Gheorghe. Pentru credința lor Dumnezeu le-a dăruit un băiat pe care la botez l-au numit Iesei.

Când copilul a împlinit 6 ani, ierodiaconul Ștefan – frate al mamei sale și pustnic al mănăstirii Tabakin din Georgia – l-a luat de la casa părintească și l-a dus în sihăstria sa din munte, unde, timp de 12 ani, l-a învățat viața cea după Dumnezeu.

Unchiul părintelui Ilarion

Ierodiaconul Ștefan, în lume Simeon, era de viță nobilă și fusese hrănit de mic cu frica de Dumnezeu și cu cărțile Sfintelor Scripturi. Mai târziu a fost trimis la Curte și a fost luat în slujba împărătească sub călăuzirea ighemonului Gheorghe Tsereteli care era administrator al vistieriei împărătești.

Noul mediu de la Curte nu l-a împiedicat pe Simeon să ducă o viață aspră și înfrânată. Se ruga continuu și urmărea să se întâlnească cu oameni duhovnicești, cu care se sfătuia. Deoarece toți curtenii îl stimau mult, nu era ușor să se elibereze de slujba împărătească, așa încât să poată, fără împrăștiere, să urmeze viața monahală pe care o dorea în chip arzător.

Când a primit cinstirea de sutaș, cu mijlocirea protectorului său, Tsereteli, a fost dezlegat de înaltele responsabilități. Dobândind râvnita libertate, a aruncat îndată de pe sine ținuta militară și, disprețuind slava cea lumească, a intrat în mănăstirea Tabakin pentru a-I sluji lui Dumnezeu. După trei ani de încercări la diferite ascultări, a fost tuns călugăr cu numele de Simeon.

În acel timp păstora mănăstirea Arhimandritul Gherman, bărbat virtuos și cu experiență. Cu rugăciunea sa și cu harul Domnului, care din belșug sălășluia într-însul, deschidea cerurile pentru a cădea ploaia și îi tămăduia pe cei bolnavi. În timpul utreniei obișnuia să citească singur canoanele sfinților, în vreme ce,

deseori, ochii i se transformau în două izvoare de lacrimi.

După ce Ștefan a trăit trei ani ca monah, a fost hirotonit diacon de Mitropolitul Cutaisei – Dositei, și în curând i-a descoperit părintelui Gherman dorința sa veche de a trăi ca anahoret. Părintele Gherman, care în timpul îndelungatei sale șederi la Ierusalim și în Sinai, în insulele Mării Egee și în Sfântul Munte văzuse cu ochi experimentat mulți pustnici, se îngrijea cu orice chip să-l întoarcă de la dorința sa, pentru a nu cădea în cursa satanică a rătăcirii. Când a înțeles însă că tânărul ierodiacon era foarte statornic a fost de acord, după ce mai înainte l-a încercat în felurite ascultări pentru alți trei ani de zile. A trăit, deci, părintele Ștefan în mănăstire nouă ani.

După încercare, egumenul Gherman a făcut sinaxă cu bătrânii mănăstirii, la care l-a chemat și pe el. L-a întrebat despre dorința sa și a primit iarăși același răspuns hotărât. Atunci membrii sinaxei au cerut să afle în ce loc vrea să pustnicească. Obișnuit de mic să se predea pe sine voii lui Dumnezeu și hotărârilor celor mai mari, i-a lăsat pe bătrâni să hotărască despre aceasta. După sfatul lor, a hotărât să meargă la 6 kilometri depărtare de mănăstire, într-un munte împădurit, unde mai demult trăiseră mulți pustnici.

Începutul vieții pustnicești era legat iarăși cu încercări ce au ținut cinci ani. În primul an părintele Ștefan a avut următoarea rânduială: lua, plecând pe munte după Sfânta Liturghie, apă și legume. Toată ziua muncea singur: deschidea drumul, despădurea, iar seara se întorcea în mănăstire. În aceeași vreme și-a făcut și coliba din trunchiuri de copaci.

Pentru anul următor a luat binecuvântare să rămână singur în colibă noaptea și să se întoarcă în mănăstire la ceasul utreniei, rămânând cu părinții până la vecernie. În cel de-al treilea an putea să-și cultive grădina și să rămână în pustie două zile, iar în cea de-a treia trebuia să vină în mănăstire. În cel de-al patrulea an, patru nopți pe săptămână rămânea în coliba sa pustnicească, vinerea însă se întorcea în mănăstire și rămânea aici până duminică. În cel de-al cincilea an al încercării era obligat să rămână în mănăstire doar de sâmbăta până duminica.

Când, cu ajutorul harului dumnezeiesc, s-a întărit în nevoință, bătrânii i-au dat binecuvântare pentru desăvârșita pustnicie, neclintirea dorinței sale. Trei ani a trăit în deplină tăcere, apoi l-a cuprins o râvnă dumnezeiască de a călăuzi și pe altul în viața pustiei.

După o îndelungată cugetare a mers în satul Losiat-Hevi, la sora sa Maria Konțaveli, și le-a propus, ei și soțului acesteia, să-l dăruiască pe fiul lor cel întâi născut în slujba lui Dumnezeu. Părinții au rămas nehotărâți vreme îndelungată; când însă părintele Ștefan le-a proorocits moartea lui Iesei și a oricărui alt copil în caz că se vor împotrivi voii lui Dumnezeu, și-au dat cu sârguință copilul ce era în vârstă de numai 6 ani.

L-a luat deci starețul pe Iesei în pustie și timp de doisprezece ani l-a învățat să trăiască în liniște, în înfrânare, în rugăciune și în studiul Sfintelor Scripturi. Rareori îi îngăduia să-și vadă părinții sau să viziteze mănăstirea.

Pustnic de la o vârstă așa de tânără, cel mai târziu numit „părintele Ilarion” a cunoscut devreme răutatea demonilor, care urăsc mai mult decât orice pe pustnici, și numai Domnul știe ce atacuri a avut de primit din partea lor. Urătorul de bine se străduia prin diferite viclenii să-i clatine mintea și să-l aducă la disperare. Noaptea năvăleau diavolii în chip de tâlhari, în vreme ce alteori îl strigau cu vocea mamei sale, amintindu-i astfel de casa părintească. Ziua se străduiau a-l speria luând chip de urs sau de alte fiare. Cu nevoințe aspre și

desăvârșită însingurare au trecut astfel anii tinereții.

Un țăran ce fugise de la ighemonul Abasidi a venit înainte de adormirea starețului Ștefan pentru a rămâne împreună cu ei. După trei ani de încercare a fost tuns călugăr cu numele de Lavrentie.

Mai târziu, monahul Lavrentie a mers să se închine la Sfintele Locuri, iar la Ierusalim a fost hirotonit preot. După ce a slujit destul timp la Sfântul Mormânt, cu binecuvântarea Patriarhului a plecat la Mănăstirea Ivion, unde a și adormit.

Bătrânul Ilarion povestea despre el că era plin de simplitate și de dragoste dumnezeiască. Părintele Benedict, care a fost prezent la adormirea sa, spunea că sfârșitul său a fost fericit, deoarece părintele Lavrentie și-a dat sufletul lui Dumnezeu rugându-se cu mâinile ridicate asemeni unor făclii.

Presimțindu-și sfârșitul vieții, părintele Ștefan i-a lăsat ca poruncă părintelui Ilarion să părăsească coliba după adormirea sa, pentru a nu cădea în vreo rătăcire drăcească trăind acolo fără povățuitor. Apoi a mers la mănăstire, i-a îmbrățișat pentru ultima dată pe frați și, întorcându-se, după o boală de puține zile a plecat spre veșnicie.

Plecarea sa a fost o mare pierdere nu numai pentru obștea mănăstirii, ci și pentru oamenii din ținuturile dimprejur. Mulți s-au lipsit de ajutorul rugăciunilor sale, de povățuitorul și mângâietorul lor. Nepotul și ucenicul său spunea că părintele Ștefan era un om auster și atâta înaintase în viața duhovnicească, încât i s-a dat darul dreptei socoteli. Putea să mănânce pentru multe săptămâni doar o bucată de mămligă cu sare și apă și, câteodată, numai puține legume. În primele trei zile din Postul Mare nu gusta și nu bea nimic.

Oamenii mergeau și-i cereau sfatul. Când vreun vizitator îl întreba despre călugărie, părintele Ștefan îi răspundea:

– Dacă vrei să urmezi viața monahală, mai întâi trebuie să te curățești de patimi și de plăceri. Să te curățești măcar pe jumătate înainte de tundere, iar apoi să te ostenești astfel încât să dispară cu desăvârșire orice urmă de viață mirenească.

După adormirea unchiului său, Iesei a mers în mănăstirea Tabakin. N-a rămas însă mult timp, deoarece avea o puternică râvnă să se ocupe de învățătură. Auzind că în Tbilisi se deschisese o școală, fără a spune nimănui a plecat spre Georgia.

Trecând prin ținutul Nikozi din eparhia Gori, deoarece îi plăcea să dea cinstire sfințiților slujitori, a vrut să ia binecuvântare de la episcopul Atanasie. Noaptea l-a găzduit acest om sfânt și l-a întrebat despre viața sa. Apoi – precum obișnuiau părinții cei de demult – l-a îndemnat să se roage împreună. La sfârșit, mișcat de felul în care citise, episcopul i-a dat un sfat părintesc:

– Copilul meu, la școală nu vei învăța nimic din cele ce le-ai învățat în pustie. Întoarce-te acasă. Dumnezeu, Care te-a învățat aceste rugăciuni, te va călăuzi – pentru rugăciunile starețului tău – și te va așeza ca pe un mădular de folos în Biserica Sa și în poporul tău.

Cu binecuvântarea acestui om al lui Dumnezeu, Iesei s-a întors în satul Losiat-Hevi, la casa părintească.

N-a rămas însă mult aici. În curând, tatăl său l-a dus la Curte, dându-l în slujba împăratului. Acesta l-a predat celui mai apropiat dintre casnicii săi, ighemonului Tsereteli, pentru a-l educa. Văzând ighemonul setea sa duhovnicească, l-a îndreptat pentru o deplină formare a sa către vrednicul arhimandrit Gherontie – în lume ighemonul Solangasvili – care trăia în Mănăstirea Dzhurshk din Georgia.

Părintele Gherontie l-a educat într-un duh călugăresc auster și s-a străduit mai mult a-i transmite dragostea pentru rugăciune. Mai târziu părintele Ilarion spunea cu uimire că dascălul său priveghea în picioare de după amiaza până la răsăritul soarelui, cerând deci și de la el să se roage împreună cu dânsul. Toată noaptea o petreceau cu cântări și rugăciuni. Tânărul Iesei a trăit deci lângă dascălul său o viață ascetică în deplină ascultare.

Într-o iarnă, părintele Gherontie l-a însărcinat să ducă o scrisoare la un oarecare cunoscut din Cutaisa, și l-a trimis desculț prin zăpadă. Iesei a dus scrisoarea la adresa rânduită. Destinatarul, uimit de înfățișarea sa exterioară, i-a dat bani pentru a-și cumpăra încălțăminte. Când s-a întors, starețul l-a văzut încălțat și l-a certat aspru pentru micimea de suflet și lipsa de răbdare.

Părintele Gherontie îl învăța pe ucenicul său și înfrânarea, dar nu dintr-o dată; îl ridica încet-încet din treaptă în treaptă. La început l-a obișnuit să nu mănânce nimic înainte de apusul soarelui în zilele de luni, miercuri și vineri, iar în continuare l-a călăuzit spre postul desăvârșit. Îl mai învăța, de asemenea, gramatică, aritmetică, caligrafie și altele. Astfel, cu osteneli și nevoițe neîncetate, au trecut trei ani și jumătate.

Părintele Gherontie a văzut că ucenicul său a înaintat repede în toate și l-a predat din nou ighemonului Tsereteli, pentru a-și continua studiile în lume. Ighemonul îl avea întotdeauna lângă el pe Iesei și îl lua în toate călătoriile; după trei ani i-a încredințat responsabilitatea veniturilor suitei sale. L-a împuternicit, de asemenea, să scrie porunci în numele lui și i-a dat, pentru aceasta, sigiliul său personal. După doi ani, ighemonul Tsereteli l-a introdus pe Iesei la Curte. Împăratul Solomon al doilea l-a rânduit printre secretari, slujind aici doi ani și jumătate, apoi i-a propus să se însoare și să primească hirotonia.

În acea vreme stăpâna o mare neliniște la palat și printre cercurile aristocrate referitor la planurile și la străduințele de anexare a Imeretiei la Împărăția Rusiei. Văzând împăratul simplitatea și duhovnicia lui Iesei, a judecat că în atât de grele vremuri ar trebui să-i încredințeze o oarecare responsabilitate duhovnicească.

Pe nici unul dintre oamenii din jurul său nu se putea bizui. Singurul de încredere era conducătorul armatei, ighemonul Kaihosro Tsereteli și, împreună cu el, alți câțiva devotați. Cel ce fusese econom la Curte și credincios împăratului, Gheorghe Tsereteli, murise lăsând în urma sa multă tristețe și mari responsabilități. Nu mai exista deci nici un om cu care să împartă gândurile și simțămintele sale. Împăratul i-a propus deci lui Iesei hirotonia pentru a-l avea ca duhovnic și sfătuitor în problemele personale și în treburile statului.

Iesei s-a plecat voii domnului său și s-a căsătorit cu tânăra prințesă Maria. După ce a rămas la casa părintească a soției sale doar două săptămâni, a plecat la Cutaisa unde curând a fost hirotonit diacon și, în continuare, preot și protoiereu al bisericii Curții. Împăratul Solomon îl ținea totdeauna lângă el pe părintele Iesei și îi încredințase sarcina de a dezlega neînțelegerile dintre ighemoni referitoare la proprietăți. Această lucrare de împăciuire cerea mare răbdare și pricepere și, în același timp, îl lega pentru perioade mari, așa încât rareori se putea întâlni cu soția sa. Aceasta o întristă foarte mult pe Maria care, odată, a aflat că soțul ei după o călătorie la moșia ighemonului Abasidi a mers îndată la Cutaisa fără să mai treacă pe acasă. Atât de mult s-a mâhnit, încât a căzut la pat și după șase luni de boală a murit, după ce împlinise numai doi ani de la căsătorie.

Destrămarea împărăției Imeretiei și moartea lui Solomon al II-lea

(Evenimentele ce se referă la ultimele zile ale împăratului Imeretiei – care aici sunt prezentate foarte pe scurt – le-a povestit bătrânul Ilarion părintelui Gavriil georgianul și, cu îngăduința acestuia, le-a transcris mai târziu părintele Pantelimon, duhovnicul Mănăstirii Russikon).

După alipirea împărăției Georgiei la Rusia în 1801, guvernarea rusă a început tratativele scrise cu împăratul Imeretiei pentru anexarea împărăției sale. Sfatul stăpânitorilor Imeretiei, deoarece nu exista urmaș la tron, a hotărât să se păstreze suveranitatea țării până la moartea împăratului Solomon. Cele două state urmau să păstreze relații frățești, temeinicite pe sfinte tradiții. Protocolul Sinodului a fost trimis spre a fi citit țarului Alexandru I.

În vreme ce hotărârile acestea fuseseră primite de toți supușii, altul era planul ighemonului Zurab Tsereteli. În Petrograd, unde fusese trimis de împăratul Imeretiei, orbit de bogăție și de slavă și-a pus în minte însușirea tronului.

La noua întrunire a Sfatului Imeretiei, ighemonul și-a ascuns planul și a propus, cu convingere, întâlnirea dintre împărat și șeful de stat major rus Tormazov la Surami, la granița dintre Imeretia și Georgia. Pentru planul acestei întâlniri se înțelese pe ascuns cu Tormazov, spunând că, chipurile, ar exista o poruncă prin viu grai a țarului Rusiei ce ar trebui transmisă împăratului. Prezbiterul Iesei însă a înțeles înșelăciunea și a început, în Sfat, a-l demasca pe ighemon ca vânzător, prefăcut, iubitor de putere și cauză a dihoniei din țară.

Puține zile însă mai târziu a primit vestea despre moartea soției și a plecat în grabă acasă pentru a-i da sărutarea cea mai de pe urmă. Îl sfătuipe însă mai întâi pe împărat să nu primească propunerea lui Tsereteli de a părăsi Cutaisa până ce nu se împlinesc cele 40 de zile de doliu pentru soția sa; mai bine să-l aștepte să se întoarcă. Solomon însă, „târât” de anumiți ighemoni care i-au propus să plece, nu a urmat povața părintelui Iesei. Cu o suită de 300 de soldați a plecat către Surami și, în continuare, la Tbilisi. N-a voit însă să meargă de acolo la Petrograd, așa precum îi propusese Tormazov, pentru a nu contribui la lăudăroșenia țarului Rusiei.

Travestit în cerșetor, a plecat pe ascuns cu suita sa din Tbilisi și a mers în Akhalsikhe, în Turcia. Pașa l-a primit cu mari cinstituri și, în același timp, a trimis de știre sultanului, la Constantinopol, înștiințându-l de sosirea acestuia.

Îndată ce Mahmud a primit înscrisul și l-a citit, a dat firman în care făgăduia împăratului Imeretiei protecția, deplină libertate și siguranță până ce se va întoarce în regatul său, iar ca întreținere – din veniturile regiunii Erzerum, unde îi propunea să locuiască. După o asemenea primire binevoitoare a sultanului, împăratul Solomon a prins curaj și a hotărât să declare război împotriva Imeretiei cerând ca ajutor voluntari turci. Supușii săi s-au despărțit: unii au rămas de partea sa, în vreme ce alții i-au trimis de veste că nu-l mai primesc ca împărat. Potrivnicii s-au unit cu armata rusească, iar rezultatul luptei a fost că împăratul Solomon a fost înfrânt și s-a întors la Erzerum.

În aceste clipe grele pentru împărat, părintele Iesei și-a lăsat patria pentru a-i fi alături.

Solomon nici la Erzerum n-a găsit odihnă. Pașa provinciei, primind daruri de la ruși, îi făcea tot felul de greutăți; astfel, a plecat în Trapezunda, unde, în 1814, și-a dat ultima suflare.

Părintele Iesei în Rusia

În mai 1814, la numai trei ani de la moartea împăratului Solomon, părintele Iesei cu restul suitei s-a întors în Imeretia. A rămas la casa părintească și, eliberat de sarcina de duhovnic, a început să caute un loc potrivit pentru a se dedica rugăciunii. Gândea să se stabilească undeva aproape de sat sau în pustie, aproape de Mănăstirea Tabakin, unde trăise în primii ani ai tinereții sale.

Nu trecuseră însă nici șapte luni de la întoarcerea sa în țară și a fost chemat de împărăteasa Maria la Moscova, acolo unde fusese trimisă după plecarea împăratului Solomon, soțul ei, în Turcia. Duhovnicul soțului ei și devotat supus al acestuia, părintele putea mai bine decât oricare altul să-i povestească despre ultimile zile ale împăratului.

Credincios responsabilității sale, părintele Iesei n-a întârziat să se prezinte și să o înștiințeze pe împărăteasă de toate câte se întâmplaseră. Împărăteasa, cinstind devotamentul său către soțul ei cel răposat și nedorind a avea ca duhovnic un străin, l-a ținut lângă ea. Părintele Iesei avea cu el și o bucată mare din Crucea Mântuitorului, odor personal al împăratului, pe care Maria a așezat-o în biserica Curții.

Nu se știe pentru ce motiv țarul Alexandru I a voit să-l cinstească pe părintele Iesei cu vrednicia de arhieru al capitalei; poate pentru sfatul pe care părintele îl dăduse împăratului Solomon de a se întoarce la supușii săi credincioși, sau pentru mijlocirea împărătesei Maria. Măreția acestei vrednicii nu putea fi însă dorită de sufletul cel iubitor de pustie al preotului, care cu statornică râvnă căuta singurătatea.

În curând, părintele Iesei a văzut în ce stare jalnică se găsea viața duhovnicească și morală a curtenilor, care o influențase și pe împărăteasa Imeretiei cu suita ei, având ca rezultat o depărtare tot mai mare de evlavie părintească. Cu toată purtarea aspră față de sine, a început să observe schimbări și în viața sa. Chiar și nevrând era obligat să se supună obiceiurilor vieții capitalei. Mânca totdeauna la mese preaîncărcate cu felurite mâncăruri, bea mult vin și dormea pe așternuturi pufoase.

Mai mult decât acestea, a apărut și pericolul mai grav al unei mari căderi. Părintele Iesei se distingea prin frumusețea sa exterioară; era înalt, cu umeri largi, și avea o prestanță bărbătească. Frumusețea sufletului se răsfârgea pe chipul nobil și, fără voia sa, atrăgea privirile în jurul său. Celor evlavioși le provoca cinstire și respect, în vreme ce celor pătimiși – dorințe trupești. În mod deosebit îl oboseau cu „stânjenelile” lor continue doamnele și domnișoarele de la Curte.

Apăsător de pretutindeni, a luat hotărârea statornică de a se îndepărta, oricum, de palat. De multe ori a rugat-o pe împărăteasă să-l slobozească din greaua viață din capitală și să-l trimită în țară, dar ea nici nu voia să audă una ca aceasta.

Trei ani și jumătate au trecut, care au fost o mare ispită pentru evlaviosul suflet al părintelui Iesei, cu mult mai mare decât pribegirea timp de șapte ani prin ținuturi străine împreună cu împăratul Solomon. Aflându-se într-o așa de grea situație, își afla odihna numai rugându-se Domnului și Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Își deschidea înaintea lor sufletul întristat și se ruga să-i împlinească dorința pentru o viață singuratică undeva, în pustie. Se ruga de asemenea, Marelui Mucenic Gheorghe, la care din tinerețe avea o deosebită evlavie și care de multe ori în viață îl ajutase.

În timpul acestor greutăți, părintele Iesei a cunoscut un oarecare arhimandrit al Mănăstirii Iviron, care atunci locuia în Mănăstirea Nicolaevsk și care, mai târziu, a mers în Sfântul Munte și a descoperit călugărilor că părintele Iesei a fost duhovnicul Curtii.

Timpul trecea și necazurile părintelui Iesei se înmulțeau. Într-o zi, într-o discuție sinceră cu un prieten al său credincios – foarte apropiat împărătesei Maria – i-a descoperit acestuia dorința sa. Prietenul său, înțelegându-i țelul acesta plăcut lui Dumnezeu, a făgăduit să îl ajute; a înjghebat chiar un plan și i l-a făcut cunoscut. După ce s-au rugat fierbinte, au plecat la mitropolitul Serafim care deseori o vizita pe împărăteasă și pe care îl cunoșteau bine amândoi. Ajungând la mitropolie, logofătul a spus că a fost trimis de împărăteasă pentru a mijloci obținerea pașaportului pentru părintele Iesei, deoarece trebuia să meargă pentru puțin timp în Imeretia, la casa sa. Mitropolitul, fără a bănui nimic, a poruncit îndată să se scoată pașaportul, care în scurt timp a fost pregătit.

Părintele Iesei, înaripat de nădejdea că dorința sa se va realiza, s-a înfățișat împărătesei. Ca de obicei, i-a spus că va pleca, iar aceea a început să glumească pe seama cuvintelor sale. În continuare i-a descoperit că deja are în mâini pașaportul, împărăteasa însă a răspuns că nu crede că așa ceva s-ar putea face fără știrea ei. Așa încât părintele Iesei și-a luat rămas bun, zicând:

– Iertați-mă pentru toate. Plec!

În aceeași noapte părintele Iesei a plecat din Rusia. Nu s-a îndreptat spre Georgia, cu gândul că împărăteasa l-ar putea găsi ușor și l-ar readuce în Moscova. A plecat așadar la Odessa, de unde, fără a trage de timp, a ajuns în Constantinopol. Ţelul său era de a vizita Palestina și Sinaiul, căutând refugiul în regiuni unde mai demult se nevoiau georgieni. Despre Sfântul Munte nu cunoștea aproape nimic.

În Constantinopol a sosit în zilele Cinzecimii și îndată l-a vizitat pe Patriarhul Ierusalimului, ce se afla atunci acolo, cu dorința de a-i cere sfatul în legătură cu călătoria sa la Sfintele Locuri. Patriarhul l-a primit și i-a spus că, dacă dorea să rămână la Ierusalim până la Paștile următor, ar trebui să petreacă acolo aproape un an, lucru poate obositor. I-a propus deci ca mai bine să meargă în Sfântul Munte până în iarnă și, mai târziu, când se apropie Postul Mare, să plece la Ierusalim.

Părintele Iesei i-a mulțumit pentru sfat și s-a pregătit pentru împărăția monahilor – Sfântul Munte. Cugeta chiar la stabilirea aici, hotărât să slujească întru toate pe Domnul.

S-a îmbrăcat îndată cu haine vechi, nădăjduind că va ascunde sub această înfățișare măreția sa lumească de mai înainte și, ca un necunoscut, să se devoteze lui Dumnezeu cu deplină lepădare de sine. A lăsat deci Constantinopolul și a plecat, pe mare, către Grădina Maicii Domnului. Era anul 1819.

Intrarea în Sfânta Mănăstire Dionisiu

Ajungând în Sfântul Munte, părintele Iesei a rămas la început în Sfânta Mănăstire Iviron, unde nu a întâlnit nici un georgian. A spus că provine din Georgia, că este sărac – lucru pe care îl întăreau și hainele sale vechi și murdare – și că scopul său era să viziteze și să se închine la sfintele locuri ale Athosului.

L-au condus, ca de obicei, la arhondaric, unde a rămas o săptămână, luând parte la slujbă și observând viața mănăstirii. Necunoscând limba greacă, vorbea numai turcește cu câțiva frați, nevoit fiind ca cea mai mare parte a timpului să tacă. Nimeni nu-i dădea vreo atenție deosebită.

Tăcut, înconjura mănăstirea, urmărind rânduiala interioară a mănăstirii idioritmice care diferea de cea de obște, și nu i-a plăcut deloc. „Deși este mănăstirea noastră, georgiană – s-a gândit – pentru mine nu-i locul aici”.

Într-o dimineață a ieșit la poarta mănăstirii. Așa cum stătea pe gânduri, a observat că anumiți călugări, purtând traiste pe umeri, mergeau undeva. A cerut să afle unde merg și i-au spus că merg la hramul Mănăstirii Dionisiu, deoarece în ziua următoare era Nașterea Cinstitului Înaintemergător Ioan. Părintele Iesei a întrebat dacă puteau să-l ia împreună cu ei.

– Dacă vrei, vino, plecăm! i-au răspuns.

Toți închinătorii la praznice merg, după obicei, mai întâi la arhondaric unde se odihnesc puțin și primesc tratația rânduie: uzo, cafea și apă. În continuare li se arată locul șederii, merg în trapeză pentru a se întări trupește și apoi la biserică pentru priveghere.

Nu s-a întâmplat însă același lucru cu părintele Iesei. La intrarea în mănăstire, printre ceilalți închinători i-a pierdut pe cei ce-l aduseseră, care, la rândul lor, au uitat că acesta nu cunoștea rânduiele și, astfel, nu l-au căutat. De dimineață nu mâncase nimic și îi era foarte foame. Deoarece însă nu-l duseseră la masă și deja tocuse pentru priveghere, a intrat în biserică împreună cu ceilalți, cugetând în sine că pentru privegherea acelei mari zile părinții nu mânâncă nimic, socotind-o cu desăvârșire de post.

L-a impresionat slujba lungă căci, deși trecuse întreaga noapte, privegherea încă mai continua; slujba s-a terminat la două ore după răsăritul soarelui. „Vor da oare acum ceva de mâncare, sau va continua postul?” s-a gândit. L-au condus însă și pe el în trapeză, împreună cu toți ceilalți, îndată după sfârșitul Sfintei Liturghii.

Praznicul a fost o mare mângâiere duhovnicească pentru părintele Iesei. Tipicul slujbei, modul de viață al călugărilor, asprimea și buna rânduială în toate i-au plăcut atâta, încât nu mai voia să plece.

– Nu pleci cu ceilalți? I-a întrebat a treia zi arhondarul.

– Aș vrea să mai rămân încă puțin, ca să cunosc rânduiala voastră, a răspuns părintele Iesei. Sufletul meu a simțit odihnă aici.

– După rânduiala mănăstirii noastre, este nevoie de binecuvântare de la egumen, a continuat arhondarul.

Părintele Iesei a mers la egumen, care vorbea puțin turcește. I-a explicat că i-a plăcut mult rânduiala aspră și i-a cerut binecuvântare să mai fie găzduit încă puține zile, adăugând că era gata să rămână pentru totdeauna dacă ar fi fost primit. Egumenul Ștefan, văzându-i puterea trupească, l-a primit spunându-i că aveau nevoie de „mâini muncitoare”, rânduindu-l să slujească ca ajutor la bucătărie.

La locul slujirii, părintele Iesei s-a întâlnit cu vechiul său prieten, părintele Benedict georgianul, care trăia atunci în pustie aproape de mănăstire. În Postul Mare, în anul 1821, au fost tunși schimnici împreună. Deși a fost tuns mai întâi părintele Iesei – deci, după rânduiala monahală, era mai vechi decât părintele Benedict – îl socotea întru toate mai înalt pe prietenul său, mai ales în viața ascetică, precum vom vedea mai târziu. Pentru tundere i-au pregătit haine noi, dar părintele Iesei, care a primit numele de Ilarion, nu le-a primit, rugându-se să-i fie lăsate cele vechi.

A trecut pe la diferite ascultări. În afară de bucătărie și trapeză a lucrat la toate muncile grele ale mănăstirii, precum și la via pe care mănăstirea o avea la Monoxiliti, nu departe de granița Sfântului Munte. Acolo alegea, de obicei, cele mai grele munci. Lua cea mai mare și mai grea sapă și astfel lucra, încât nimeni nu-l putea ajunge. Și înăuntrul mănăstirii lucra fără oboseală la toate ascultările, deoarece Domnul îi dăruise multă putere trupească dar și râvnă pentru nevoiță. Atât pentru exemplara sa iubire de osteneală, dar și pentru blândețea și viața sa ascetică, a fost iubit de toată obștea, deși nu știa limba greacă.

Părintele Ilarion, ca și călugăr simplu și neagonisitor, niciodată nu încuia ușa chiliei sale. Odată, în vreme ce lipsea, un frate a intrat înăuntru și a văzut o cutie metalică. Stăpânit de curiozitatea de a vedea ce conține cutia, n-a răbdat ispitei și a deschis-o: spre marea sa uimire a găsit un pașaport rusesc și un înscris turcesc din al cărui text se vedea că posesorul lui este preot. A spus îndată despre asta egumenului, iar acesta l-a chemat pe părintele Ilarion și l-a întrebat:

- Ce ții în cutia metalică?
- Pașaportul, a răspuns.
- Poți să mi-l arăți?

Ucenicul a ascultat. L-a adus îndată și unul dintre frați, care cunoștea bine limba turcă, a citit exact firmanul. Toți au aflat astfel că era preot, dar el i-a rugat să nu se discute cu nimeni despre asta.

Au trecut aproape doi ani de munci obositoare, în care ieromonahul georgian slujea cu dragoste și jertfire de sine. Era trist însă deoarece nu știa grecește și nu putea înțelege cuvântul lui Dumnezeu. Pentru aceasta, odată s-a hotărât să ceară binecuvântare de la egumen să meargă la Mănăstirea Iviron. Acolo se aflau multe cărți în limba georgiană și s-ar fi rugat să-i dea câteva; îi era foarte greu pentru că nu avea Sfânta Scriptură. A luat binecuvântare, deci, și a plecat cu obișnuitele sale haine vechi.

Ajungând la Portărița, a stat să se roage în fața icoanei Preasfintei, aflată deasupra porții mănăstirii. Era ceasul prânzului și afară ședeau călugării cei mai bătrâni; împreună cu ei era și arhimandritul pe care părintele Ilarion îl cunoscuse la Moscova. Îndată ce l-a văzut, l-a recunoscut și a alergat spre el. L-a îmbrățișat și i-a sărutat mâinile, zicând cu voce tare:

- Măi, măi! Părintele Iesei, părintele Iesei! Duhovnic împărătesc!

Uimiți de o așa neobișnuită salutare, ceilalți s-au ridicat și s-au apropiat. Arhimandritul, ținându-l de mână pe părintele Ilarion, a făcut prezentările necesare, zicând în limba georgiană:

- Este părintele Iesei, duhovnicul împăratului Imeretiei, cu care am avut cinstea să mă cunosc la Moscova, în palatul împărătesei.

Călugării l-au condus îndată pe vizitator în mănăstire. Toți s-au minunat de neașteptata descoperire, și mai ales cei câți îl cunoscuseră în urmă cu doi ani, ca fiind un străin sărac. Arhimandritul i-a certat că au lăsat să plece din mănăstirea lor un om așa de important. L-a luat mai apoi în locuința sa și l-a ținut trei zile, rugându-l să se stabilească acolo. I-a propus cele mai bune chilii, să fie întreținut în întregime de mănăstire și să fie slujit de frați. Văzându-i însă hotărârea nestrămutată de a pleca, i-a dat cărțile în limba georgiană și l-a petrecut cu mare tristețe.

Părintele Ilarion s-a întors în Mănăstirea Dionisiu cu traista pe umăr, fără a gândi că și acolo sosiseră știrile despre el. Vestea că duhovnicul împăratului se

ascunde ca simplu monah a străbătut repede întreg Sfântul Munte. L-a intrarea în mănăstire portarul i s-a închinat ca unui stareț și l-a înștiințat îndată pe egumen. Acesta a ieșit și l-a primit cu căldură, deschizându-și brațele. În același timp însă l-a certat frățește, deoarece și-a ascuns vrednicia și obârșia.

Tulburat de întâlnire, părintele Ilarion a spus:

– Mai bine să nu fi mers la Mănăstirea Iviron deoarece, necunoscut, aveam mai multă liniște; aici n-am venit pentru alt motiv, decât pentru a-mi plânge păcatele.

Egumenul n-a voit să-l lase să se întoarcă la ascultările de mai înainte. Îl ruga să devină duhovnicul mănăstirii, el însă a refuzat hotărât, în vreme ce cerea cu stăruință să nu-l lipsească de posibilitatea de a sluji fraților. Îndată a mers la bucătărie, unde însă nu a rămas mult. Acum îl urmărea peste tot respectul general și nu mai putea să lucreze ca înainte. Frații se străduiau a i-o lua înainte la toate ascultările grele, când, spre exemplu, trebuia să ridice oalele sau să care apă și lemne. Toate acestea l-au făcut pe părintele Ilarion să lase bucătăria și să locuiască într-o chilie pustnicească, aproape de mănăstire.

Râvna pentru mucenicie

În 1821 stăpânea peste tot silă și groază. Sângele creștin se vărsa din belșug. Turcii voiau ca, prin puterea armelor, să înecă revoluția și să liniștească tulburările. Din pricina participării sale la război, Grădina Maicii Domnului a avut și ea de suferit multe nenorociri.

La începutul anului 1822, guvernatorul Tesalonicului, Abdul Robut Pașa, s-a ridicat cu o oaste numeroasă din Cassandra împotriva Sfântului Munte, așezându-și tabăra la Cumița, care este o trecătoare lângă granița Sfântului Munte. De aici a trimis poruncă să se înfățișeze toți proistamenii mănăstirilor, pentru a i se închina; altfel, amenința că va cuprinde Athosul și că va distruge mănăstirile.

Egumenul Mănăstirii Dionisiu, Ștefan, neîndrăznind a se înfățișa în persoană pașei, l-a rugat pe părintele Ilarion să meargă în numele său. Ieromonahul georgian a primit bucuros și a mărturisit cu curaj:

– Eu nu mă tem de turci.

Egumenul l-a înștiințat mai înainte despre greutatea.

– Lucrurile nu sunt deloc ușoare, i-a spus. Când vei merge la pașă pentru tratative, frații vor ieși din mănăstire luând cu ei toate lucrurile sfinte și de mare preț, pentru care deja au pregătit vapor. Acest fapt poate că nu va rămâne neobservat. Turcii pot îndată presupune că este vorba de înșelăciune și vor ucide pe toți trimișii, astfel că trebuie să te pregătești de moarte.

Pregătit pentru toate, părintele Ilarion a răspuns că deja de mult dorea să sufere pentru Hristos și să se învrednicească a deveni mucenic. Egumenul a adăugat:

– Da, împrejurările sunt mai favorabile acum pentru mucenicie decât oricând altădată. Fie după voia ta și pentru mântuirea tuturor!

Trimișii, adică părintele Ilarion, ieromonahul Pantelimon și încă un monah, au plecat îndată spre Cumița. Ajungând, s-au înfățișat pașei și i-au predat scrisoarea Sfintei Chinotite în care toți trei erau scriși ca reprezentanți ai mănăstirii. Pașa, citind scrisoarea, s-a oprit la numele părintelui Ilarion, i-a privit pe părinți și a întrebat:

– Cine este georgian?

Cei doi monahi l-au arătat pe părintele Ilarion și pașa, îndreptându-se spre el, a continuat în georgiană:

– Din ce regiune?

– Din Imeretia, a răspuns el.

– Și eu sunt din Abhazia.

– Din ce loc? a întrebat cu interes părintele Ilarion.

Pașa a spus numele orașului, iar părintele Ilarion a adăugat:

– Nu este departe de satul meu. Cum te cheamă?

– A, deci așa! Cunosc bine și casa ta, a spus bucuros părintele Ilarion, auzind prenumele georgian al pașei.

– Adică suntem compatrioți, a spus pașa. De cât timp ești aici? Cu ce scop ai venit?

– Am venit în urmă cu trei ani, a răspuns părintele Ilarion, pentru a mă ruga lui Dumnezeu.

Atunci pașa a început să înjure fără milă Sfântul Munte și pe călugării săi, străduindu-se, în același timp, să-l convingă pe compatriotul său să plece din Athos. Aducea multe și felurite motive, între care și acela că el însuși avea drept scop junghierea tuturor aghioriților. Deoarece deci îl compătimentește, nu ar vrea să pățească același lucru. Pentru a-l convinge, i-a propus să rămână în casa sa, în împrejurimile Tesalonicului, unde trăia soția lui. I-a spus de asemenea că îl va înștiința pe sultan, făgăduind în numele său orice favoare, adică să se mute oriunde voia, în țara sa sau în Tesalonic, și că toate ar fi fost la dispoziția sa.

Părintele Ilarion a răspuns că îl interesează numai mântuirea sufletului său; nu are nevoie de nimic altceva. Pașa a făcut o ultimă încercare pentru a-l determina să părăsească Sfântul Munte, „cuibul stricăciunii și al tâlhăriei”, cum îl numea; era gata să-l trimită chiar pe banii săi în patrie și iarăși i-a făgăduit că sultanul îi va acorda orice protecție. Părintele Ilarion s-a întors hotărât de la toate propunerile referitoare la sine însuși, în vreme ce despre aghioriți a spus că sunt oameni cinstiți și adevărați slujitori ai lui Dumnezeu.

Din discuție s-a desprins faptul că pașa era fiu de preot ortodox și că la o vârstă tânără fusese răpit și vândut turcilor, unde a fost trecut la islam; părintele Ilarion a început să-l certe pentru lepădarea sa de ortodoxie, zicând:

– Cât de nerușinat lucrezi! Te-ai lepădat de adevărata credință creștină și acum te-ai ridicat cu oaste înarmată împotriva ucenicilor lui Hristos, vărsându-le sângele nevinovat. Mai mult, răpești cu silnicie copii mici de la creștini pentru a-i duce la aceeași apostazie, la aceeași pierzare!

Ca răspuns, a primit iarăși de la pașa înjurături împotriva aghioriților, deoarece luaseră parte la revoluția împotriva stăpânirii turcești și îi îndemneau pe locuitorii din jur să provoace tulburări. Despre tinerii pe care însuși pașa îi luase din Sfântul Munte, a spus că pot mai bine să slujească cu folos statul decât să se îngroape de vii în pustie. Apoi a început să blasfemieze credința ortodoxă cu următoarele cuvinte:

– Cât de mare-i rătăcirea creștinilor, care cred că Fecioara L-a născut pe Dumnezeu! Ca și când ar putea Dumnezeu să fie încăput de pânțece omenesc, și cea care L-a născut să rămână fecioară.

– Tu nu înțelegi taina întrupării lui Dumnezeu Cuvântul, a spus părintele Ilarion. Înțelegerea tainei este un dar de la Dumnezeu. Celui ce i s-a dat darul, înțelege cum Fecioara s-a făcut maică a lui Dumnezeu, a Mântuitorului lumii! Iată, acum o să-ți explic...

Pașa a început să se enerveze în mod vădit și să se plimbe nervos prin cort.

Ceilalți reprezentanți ai mănăstirilor, văzând că discuția nu va avea un sfârșit bun, l-au tras cu atenție pe părintele Ilarion în spate și i-au șoptit:

– Nu-i timpul pentru ceartă. Îl poți enerva pe pașă, așa încât să te chinuiască și să te ucidă nu numai pe tine, ci și pe noi, toți aghioriiții. Nu ți-e milă de tine? Fie-ți milă cel puțin de ceilalți, să nu-i afle nenorocirea aceasta.

Astfel, l-au liniștit cu cuvintele lor pe părintele Ilarion și, în continuare, s-au îndreptat spre pașă și i-au oferit daruri.

Abdul l-a lăsat pe compatriotul său să meargă unde vrea, în vreme ce pe ceilalți reprezentanți ai mănăstirilor i-a închis în temniță, la Tesalonic. În Tesalonic a mai trimis și mai mult de trei sute de băieți pentru a fi pregătiți de a fi turciți. Însuși Abdul a mers în Nausa – care atunci se răsculase – și a dat la chinuri și moarte mulțime de creștini.

Părintele Ilarion s-a întors în Sfântul Munte foarte întristat că n-a izbutit să dărâme blasfemiile pașei; și mai mult însă s-a mâhnit când a auzit de sălbăticiile sale din Nausa. Atunci, cu duhul aprins de râvna pentru Dumnezeu, a început a-l ruga pe egumenul Ștefan să-i îngăduiască a merge din nou în Tesalonic pentru a mai vorbi cu pașă. În primul rând, voia să continue discuția referitoare la tainele credinței creștine și să-i demonstreze rătăcirea sa, dar dorea și să înfieze purtarea sălbatică și setea de sânge a lui Abdul.

– Găsești înăuntrul tău atâta vitejie și putere? Te simți în stare să suporti îndelungat martiriu, încă și moartea? l-a întrebat egumenul.

– Sunt pregătit pentru toate, a răspuns ieromonahul georgian. Și la Cumița căutam mucenicia – pentru aceasta am început să-l acuz pe pașă, dar nu m-au lăsat să termin.

Părintele Ștefan, după această mărturisire, i-a dat fără ezitare binecuvântarea sa și s-a rugat să aibă ajutorul Domnului și al Preasfintei. Părintele Ilarion, cerând rugăciunile obștii, a plecat pe jos către Tesalonic.

A ajuns exact înainte de a începe ramadanul, în care turcii postesc toată ziua și încep să mănânce și să bea după apusul soarelui.

La intrarea în locuința pașei l-a oprit garda și l-a întrebat ce vrea. El a răspuns că trebuie cu orice chip să-l vadă pe pașă și să vorbească cu el pentru o treabă importantă. A rugat deci să-l înștiințeze pe acesta că Ilarion georgianul, cu care a vorbit la Cumița, vrea să lămurească o problemă.

În camera pașei erau adunați în acea zi funcționari turci de vază, precum și alți invitați – englezi, francezi, greci și armeni. Se apropia apusul soarelui și, după obicei, ar fi început ospățul. Îndată ce i-au dat de știre, pașă a strigat atât de tare încât să-l audă toți:

– Ah, este preotul pe care l-am întors din deșarta sa credință creștină. A venit să primească credința marelui profet. Chemați-l!

Părintele Ilarion s-a înfățișat și l-a văzut șezând pe divan, având în jurul său pe toți funcționarii. L-a salutat după rânduială, iar Abdul i-a spus vesel:

– A, popa Ilarion, bine-ai venit! Ai vrea, oricum, să continuăm discuția noastră despre credință.

– Da, exact pentru aceasta m-am întors, pentru a vorbi în amănunt cu tine, de vreme ce la Cumița nu m-au lăsat să termin discuția. Și mă bucur că văd aici pe cei mai de seamă locuitori ai Tesalonicului.

– Și eu mă bucur că te pot ospăta în ziua praznicului nostru, a răspuns pașă și l-a așezat alături de el, pe divan.

Părintele Ilarion a șezut și a început să-i spună:

– Te îndoiești că Născătoarea de Dumnezeu L-a născut pe Dumnezeu și a rămas și după naștere fecioară? Dar și profetul vostru, Mohamed, primește că Iisus Hristos s-a născut fără de sămânță din Fecioară. De necuprins pentru mintea omenească este aceasta. Dumnezeu a luat trup pentru a izbăvi neamul omenesc cel căzut prin păcat.

Pașa a înțeles că starețul era neclintit în credința sa și a deschis cu el o discuție contradictorie; părintele Ilarion a folosit ocazia și s-a referit la nelegiuirile sale din Nausa:

– Nu te temi de Dumnezeu, chinuind creștini nevinovați? Te-ai născut în casă creștină, și cu toate acestea lucrezi cu atâta sălbăticie pentru a-ți astupa glasul conștiinței care te chinuiește pentru apostazia ta!

– Sunt foarte mulțumit că m-am izbăvit de ridicola credință creștină, a spus Abdul zâmbind. Cândva m-a vizitat cel ce mă răpise și mă vânduse la turci. I-am dat bacșiș – eram deja pașă – și i-am mulțumit ca unui binefăcător ce mi-a făcut un mare dar! Dacă credința voastră era adevărată și bineplăcută lui Dumnezeu, atunci nu v-ar fi dat în mâinile vrăjmașilor și aceștia nu v-ar fi călcat în picioare.

– Tu, pașă, toate le înțelegi greșit! a răspuns părintele Ilarion. Nu cumva tatăl nu ia toiagul său, pentru a-l educa pe copilul iubit, când acesta nu ascultă? Nu o face pentru că se întoarce de la copilul său, ci pentru a-l îndrepta; și, când vede că s-a pocăit, rupe toiagul și-l aruncă în foc. Așadar, Dumnezeu a îngăduit să ne tiranisiți pentru păcatele noastre. Voi sunteți toiagul în mâna dreaptă a Domnului, pe care, când se va încredința de pocăința noastră, Acesta îl va arunca, nemaifiind de folos!

În cea dintâi zi, părintele Ilarion n-a apucat să spună câte voia, deoarece deja se înseseră. Pașa a continuat să-l asculte liniștit, fără a se enerva; i-a propus chiar să petreacă noaptea la conacul lui, dar starețul nu a primit, de vreme ce căuta mucenicia, și nu odihna. A preferat să petreacă toată noaptea în curte, așteptând să se facă ziuă, cu nădejdea că în ziua următoare va izbândi în scopul său.

Dimineața, după ce avusese loc petrecerea nocturnă, părintele Ilarion a început să îi vorbească serios pașei despre adevărul credinței creștine și să-l înfrunte cu cuvinte jignitoare, numindu-l ateu, răufăcător și animal. Folosea orice mod pentru a-l înfuria și a-l face să dea hotărâre de moarte asupra sa. Cu mai multă tărie s-a răzvrătit pentru băieții care atunci fuseseră conduși, toți în haine albe, pentru a fi tăiați împrejur. Din cei 400, pe care pașa îi adunase din diferite locuri, numai doi au mărturisit neclintit credința creștină și au fost martirizați; toți ceilalți au fost trecuți la islam.

Pașa le-a ascultat pe toate dezinteresat, dar când și când îl întrerupea, pentru a nu putea „acuzatorul” să-și întregească cuvintele. Astfel au trecut trei zile și jumătate. Părintele Ilarion venea și-l muștra, în vreme ce funcționarii prezenți, turci și străini, se mirau cum poate pașa răbda să audă repetându-se dojanalele unui ieromonah zdrențuros.

Cea de-a treia noapte părintele Ilarion a petrecut-o la familia unui creștin iubitor de Dumnezeu, pe nume Spandoni, care l-a găzduit cu multă mărinimie.

Într-una din aceste nopți, în ceasul în care se ruga pregătindu-se pentru nevoința muceniei, a intrat în cameră un soldat turc înarmat. Cu libertatea ce-o avea de a ucide pe orice creștin, fără drept de apărare, a smuls iataganul și a năvălit să-l taie pe părintele Ilarion, strigând:

– Acum te voi face bucăți.

N-a putut însă să facă nimic; mâna i-a rămas nemișcată, ca și când i s-ar fi împietrit sau cineva i-ar fi ținut-o. A izbutit s-o coboare numai când s-a hotărât să nu-i mai facă rău. Învins, turcul a pus iataganul în teacă și a plecat.

În cea de-a patra zi, părintele Ilarion s-a străduit încă și mai mult să-l enerveze pe pașă. A început să vorbească despre deșertăciunea și minciuna Islamului, numindu-l pe Mahomed înșelător și zicând că toți credincioșii lui vor merge la pierzanie, precum și acesta însuși.

– Și unde, după tine, vom merge noi? a întrebat, râzând, Abdul.

– Acolo unde va merge și profetul vostru!

– Unde adică va merge Mahomed?

– În iad, și împreună cu el voi toți, a răspuns părintele Ilarion.

– Și cine crezi că se va mântui și va merge în rai?

– Numai cei ce cred adevărat în Dumnezeu și se găsesc în sânul Ortodoxiei. Ceilalți – evrei, catolici și protestanți – sunt osândiți să fie chinuiți.

În acea clipă toți cei din încăperea au început să strige cu turbare:

– Trebuie să-l omorâm!

Pașa nu mai putea să rămână nepăsător; deși nu voia moartea părintelui Ilarion, a dat poruncă să-i fie tăiat capul – pentru a nu fi bănuț el însuși că s-a lepădat de legea mahomedană.

– Uite, singur ți-ai propovăduit pierzarea. Acum nici eu nu pot să te ocrotesc. Pentru cuvintele tale obraznice, capul îți va pleca de pe umeri!

Cel ce era mucenic după dorință s-a plecat descoperindu-și capul, și a zis:

– Iată, taie-l! Nu mă tem să mor pentru adevăr!

A rămas astfel aplecat până ce au venit serdarii care l-au ridicat și l-au condus la locul execuției.

În vreme ce se întâmplau acestea, au sosit la pașă doi oameni de-ai săi, tot din Abhazia, pe care îi iubea pentru credincioșia și devotamentul lor; unul era vistiernic, iar celălalt slujbaş de încredere. Le-a spus despre porunca ce o dăduse cu puțin timp înainte, de a-l executa pe preotul georgian, și, tulburați, aceștia și-au lovit mâinile, strigând:

– Asta nu trebuie să se întâmple. Va fi o mare rușine pentru noi; nu vom mai putea ieși în oraș. Toți vor spune că un compatriot de-al nostru se afla în această regiune, și l-am omorât. Ne va fi ocară veșnică.

Pașa n-a voit să-i întristeze și l-a predat lor pe părintele Ilarion.

Între timp, călăii îl duceau pe stareț la execuție, urmați fiind în zgomot de mult popor – creștini, musulmani și evrei. Pe când înaintau, se strângeau tot mai mulți, așa încât în piață erau atâția, încât nimeni nu se mai putea apropia. Părintele pășea statornic prin mulțime. Nici o urmă de teamă nu se distingea pe chipul său sau în mișcările sale. Șoptea încet o oarecare rugăciune și părea așa de bucuros, de parcă ar fi mers la nuntă.

La un moment dat au sosit în piață, alergând, cei doi funcționari. Au împins repede lumea și s-au aflat în fața părintelui Ilarion. L-au eliberat în numele pașei din mâinile călăilor și l-au luat cu ei. Poporul i-a urmat.

Părintele Ilarion s-a gândit că poate i-au schimbat locul și felul execuției, sau poate că-l duc la spânzurătoare, așa încât pășea cu încredere în urma lor, continuând să se roage. Dar, cu cât îl duceau mai departe, cu atât mai mult se mira. S-au îndepărtat destul de mult. Treceau pe drumuri și prin curți, și în fiecare loc aștepta să fie executat. Îl duceau însă tot mai departe, spre drumul pe care trecuse el însuși, venind din Sfântul Munte.

Au ajuns la poarta orașului. Acolo paza a oprit poporul care îi urma. Funcționarii abhazi au ieșit cu părintele Ilarion afară și au continuat să meargă.

Când deja s-au găsit departe, l-a împins unul dintre ei din spate atât de tare, încât fără puțin n-a căzut cu fața la pământ.

– Mergi, popă, în Sfântul tău Munte, i-a zis, și să nu te mai vedem pe aici!

După puțin timp, părintele Ilarion și-a revenit și a pornit încet-încet, singur, către Athos. Îndepărtându-se puțin, a aruncat o privire către oraș. Cei doi funcționari stăteau în picioare în același loc și-l amenințau să plece fără a privi înapoi. A mers destul și s-a întors încă o dată înapoi, și iarăși i-a văzut că cei doi erau acolo și-l amenințau, mișcându-și mâinile. Peste puțin timp n-a mai putut să-i vadă. A suspinat, și-a făcut cruce și a zis:

– Sunt nevrednic eu, păcătosul, să primească Domnul jertfa mea mucenicească!²³ (Evenimentul despre moartea iminentă a starețului Ilarion se pare că a produs o deosebită impresie, așa cum îl descrie diplomatul englez Urquhart în lucrarea sa „The spirit of the East”, Vol. II, pp. 167–168. Observația aceasta a diplomatului englez este citată la pagina 577 a cărții „Istoria Macedoniei – 1354–1833” a domnului Vakalopoulos: „Atunci a îndrăznit să se opună cu curaj samavolnicilor lui Mehmed-Emin și a luat cununa muceniei un oarecare ascet georgian misterios, poate principe izgonit cu puterea armelor rusești”. În textul de mai sus nu este pomenit, desigur, numele mucenicului, dar toate datele îl adevăresc pe el.)

Continuând drumul spre Athos, i-a venit în minte dragostea creștinului ce-l găzduise în Tesalonic și a luat hotărârea de a se întoarce pentru a-i mulțumi.

Spandonis, când l-a revăzut, nu l-a lăsat să-și continue călătoria pe jos, dându-i cal și însoțitor.

Slujind celor osândiți

Pe calea către Athos părintele Ilarion și însoțitorul său trebuiau să străbată tot Tesalonicul. Trecuseră de marginea orașului când, deodată, au auzit un glas:

– Părinte, părinte!

Părintele Ilarion a privit împrejur, dar n-a văzut pe nimeni. Glasul s-a repetat. A văzut atunci în zidul clădirii învecinate o ferestruică deschisă și o mână spânzurată făcându-i semn. Era un întemnițat care cerea ajutor. S-a apropiat de geam. Mâna ce-i făcuse semn s-a pierdut, dar a apărut peste puțin ținând un oarecare vas; în acest timp, o voce îl ruga să aducă apă. Părintele Ilarion a împlinit rugămintea întemnițatului, dar îndată a apărut o altă mână cu un vas și cu aceeași rugămintă, apoi alta, și alta... Cu bucurie le-a slujit tuturor.

N-a întârziat a se informa de la deținuți. Împreună cu alții se aflau și creștini – călugări aghioriți, cei mai mulți datorită participării lor la revoluția grecească – și toți sufereau groaznic de foame și de sete. A hotărât să rămână pentru a-i ajuta. A înțeles că Domnul îi dăruise viața pentru a-i sluji pe acești nefericiți condamnați. A slobozit pe însoțitor și calul, și în fiecare zi mergea în temniță și căra orice-i cereau, adică pâine, apă și altă mâncare.

Mișcările sale le-a observat un paznic turc și, de mânie, a voit să-l ucidă. Părintele Ilarion, fără a se teme deloc, era gata să primească cu bucurie moartea. Un alt paznic însă s-a trezit în acea clipă și l-a ținut pe tovarășul înfuriat, zicând:

– Lasă-l să le slujească. Nici eu, nici tu, nici altul nu le va da pâine. Nu-i treaba noastră să-i omorâm cu foamea, ci doar să îi păzim. Dacă el vrea, lasă-l

să-i hrănească. De ce să-l împiedicăm?

De atunci paznicii nu-l mai deranjau. Pentru a se asigura pe ei înșiși însă, l-au înștiințat pe Abdul Pașa că un oarecare preot georgian stă lângă temniță și le slujește celor închiși. Pașa le-a spus:

– Nu-l împiedicați. Să le aducă orice vrea, numai să nu fie lucruri interzise de lege.

După aceasta, l-au lăsat cu desăvârșire liber să le aducă întemnițaților tot ce cereau, în afară de vin, rachiu și alte băuturi, amenințând că, în caz de călcare a poruncii, capul îi va sta acolo unde îi sunt picioarele. Neobositul stareț se ostenea zi și noapte. Nu cumpăra numai pâine și fructe, ci le împlinea orice comandă, cu aceeași râvnă și pentru creștini, și pentru musulmani. Le spăla hainele și era continuu ocupat, căci temnița era plină de lume.

Odată un oarecare proestos din Mănăstirea Marea Lavră l-a rugat să aducă puțin rachiu, din cauza unei slăbiciuni trupești. Părintele Ilarion i-a adus, ferindu-se de pază, dar l-au înconjurat cu rugăminți și ceilalți; unul se ruga pentru vin, altul pentru rachiu. l-a mulțumit pe toți, aducând lucruri interzise cu asprime.

Odată nu a luat vin și rachiu. Și-a umplut traista ca de obicei cu pâine, iar în fața zidului închisorii l-a oprit paznicul.

– Stai, popă, să vedem ce ai: nu cumva ai adus și ceva interzis?

L-a cercetat cu atenție. Nu a găsit nimic și l-a lăsat, dar și-a repetat amenințările.

Cu toate acestea, părintele Ilarion a continuat să le aducă rachiu și vin celor închiși, când îi cereau. La un moment dat aceștia au aflat de controalele ce se făceau din când în când și s-au neliniștit, socotindu-se responsabili de urmările neplăcute la care ar fi fost expus iubitorul de frați, ajutorul lor.

În curând banii s-au terminat, iar deținuții s-au cufundat în suferință. Părintele Ilarion nu avea nimic în afară de hainele sale vechi. Simțind adâncă compasiune pentru nefericiții aceia, a început să strângă ofrande de la creștinii din Tesalonic. Aceștia s-au entuziasmat de lucrarea milosteniei și s-au înțeles îndată cu un brutar să dea pâine gratis la cei întemnițați. Pentru a se ști exact cât trebuiau să plătească, i-au dat acestuia și starețului două toiege asemănătoare, pe care făceau atâtea creștături câte pâini dădeau la închisoare. Mai târziu, plata se rânduia după numărul creștăturilor.

Într-o celulă deosebită a aceleiași închisori se aflau un creștin și un bancher turc; pe cel de-al doilea pașa îl chinuia, dorind să-i ia banii pentru nevoile statului. Erau amândoi condamnați la moarte prin înfometare și spânzurați în așa fel de tavan, încât la cea mai mică mișcare sfoara se strângea, iar trupurile lor se balansau în stânga și în dreapta. Lângă ei se afla o pază specială care avea armele pregătite continuu și săbiile scoase din teacă, și nu îngăduia nimănui să se apropie.

Părintele Ilarion, care mergea des în temniță, și-a îndreptat toată atenția pentru a-i ajuta pe cei doi condamnați deși, pe cât se părea, orice încercare l-ar fi costat viața. Pregătit cu un vas cu apă și două pere mari, părintele aștepta vremea potrivită. Într-adevăr, la un moment dat, serdarii care păzeau stând în picioare au ațipit și s-au sprijinit de zid. Părintele Ilarion a trecut încet-încet printre ei și, cu toată strâmtorarea culoarului, nu i-a trezit. S-a apropiat de cel dintâi condamnat, i-a aruncat în gură puțină apă și îndată a făcut același lucru și celuiilalt. A repetat de trei ori, apoi a pus în gura fiecăruia câte o pară.

Văzând jertfa sa de sine, turcul a spus:

– Allah să-ți răsplătească cu tot ceea ce-i bun. Dar pleacă repede, să nu te

omoare.

Toți cei întemnițați urmăreau cu groază fiecare mișcare a părintelui Ilarion. După ce a întărit astfel puterile celor doi condamnați, s-a grăbit să plece. Dar, cu toată atenția sa, a atins ușor pe unul dintre paznici care s-a mișcat, și s-au trezit amândoi. Domnul însă, Care-i adormise, în chip minunat l-a acoperit și acum pe credinciosul său rob: deși paznicii s-au deșteptat și l-au văzut, cu toate acestea au rămas nemișcați, ca orbiți, fără a-l stânjeni deloc.

Mai târziu, după plecarea starețului în Sfântul Munte, rudele turcului au izbutit să dobândească de la pașă eliberarea lui, iar cel mai înainte întemnițat vorbea tuturor despre fapta părintelui Ilarion.

– Vreau să mi-l aduceți, spunea. Îl voi îmbrăca în aur și mă voi închina lui ca mântuitorului meu!

Șase luni a petrecut părintele Ilarion ajutând pe cei condamnați. La puține zile după ultima faptă de jertfire de sine a găsit un înlocuitor râvnitor să-i ia locul; i-a explicat ce și cum să facă, iar pentru osteneala sa i-a făgăduit că va fi plătit de iubitorul de Dumnezeu Spandonis. În continuare, a mers în temniță și i-a anunțat pe prietenii săi că în acea noapte a avut descoperire de la Dumnezeu să se întoarcă în Sfântul Munte. I-a salutat pe toți și a luat calea de întoarcere.

În ziua următoare s-a aflat deodată că pașa a poruncit călăului să taie capul starețului. Toți cei întemnițați au slăvit pe Domnul Care l-a păzit pe robul său, iar tristețea pentru plecarea lui s-a transformat în bucurie.

În pustia Sfântului Munte

Prihănindu-se pe sine și socotindu-se nevrednic de cununa muceniei, părintele Ilarion s-a întors pe jos în Sfântul Munte. S-a stabilit iarăși în Mănăstirea Dionisiu, unde pentru puțin timp a lucrat la aceleași ascultări ca și înainte. Mai mult îi slujea pe turci, care cuprinseseră atunci tot Athonul și erau atât de mulți, încât numai cu mare greutate putea găsi loc pentru sine și pentru cei câțiva călugări; numai la Dionisiu se aflau 50 de turci.

Această situație l-a obligat pe părintele Ilarion să se mute în pustie. Căutându-și loc, a descoperit o peșteră sub un munte – nu departe de mănăstire – unde a trăit doi ani și jumătate. De mâncare nu avea nimic. La început i-a dat cineva un dovleac, pe care l-a mâncat crud, tăind în fiecare zi din el câte o bucățică. În curând i s-au terminat apa și dovleacul; a petrecut nemâncat alte trei zile, apoi s-a hotărât să meargă la mănăstire pentru a cere de mâncare. Ieșind din peșteră, a găsit un sac cu făină. Cine și când i-l adusese, nu știa. A mers la mănăstire să întrebe, dar nimeni dintre călugări nu se gândise să-i ducă, de vreme ce nici ei înșiși nu aveau cele necesare. Părintele Ilarion le-a lăsat jumătate din sacul de făină și a luat restul. Din ea a făcut aluat, din care câteodată mânca copt, câteodată crud.

Nerăbdând pizmașul vrăjmaș dumnezeieștile sale isprăvi, i-a adus război arzător trupesc, încât a plecat din peșteră la Catunachia. Acolo a trăit în diferite peșteri, răbdând cele mai grele ispite. Trei ani a avut luptă atât de neînduplecată, încât nici noaptea nu găsea liniște. Era ca și când s-ar fi aflat în flăcările cuptorului din Babilon. În peșteri a trăit, în total, trei ani și jumătate, în care nici pâine, nici ceva gătit n-a mâncat, numai câteva ierburi, rădăcini și castane. Și-a omorât trupul, luptând împotriva nevăzutului vrăjmaș.

Câți l-au cunoscut ziceau că în timpul cât trăia la Catunachia, între Schiturile

Sfânta Ana și Sfântul Vasile, nu a lăsat piatră pe care să n-o adape cu lacrimi în privegheri și rugăciuni, zdrobind capul balaurului ce se ridicase împotriva lui cu toate oștile iadului. Atunci ținea tăcere desăvârșită și nu vedea aproape pe nimeni. Când se întâmpla să întâlnească pe cineva, îndată cotea pentru a evita vorbirea împreună cu el.

Odată, în timpul unui atac demonic puternic, a petrecut 40 de zile în poziție de crucificat, fără a mânca și a bea nimic, și aproape fără să se odihnească, biruind astfel pe vrăjmașul ce-l lupta prin trup. Cu atâta nebunie năvălea satana împotriva lui în acele zile, încât în același timp cu arderea trupului aprindea și foc material sub el pentru a-l arde. L-a atacat și în față. Îl ispitea în felurite chipuri, înfățișându-se în chip de arapi, soldați și fiare. A făcut totul pentru a-l smulge din rugăciune, dar n-a izbutit.

Peștera în care părintele Ilarion a rămas cel mai mult timp era spațioasă, dar se afla pe o parte complet deschisă, astfel încât se umplea de apă când ploua. Împreună cu umezeala, de la care îi picase aproape tot părul, îl chinuiau foamea și boala. Suferea foarte mult de răceli continue. Picioarele i se umflau, astfel încât nu putea să iasă din adăpostul său.

Odată, în timpul bolii, i s-au terminat rezervele de apă. Deoarece nu avea putere să meargă până la izvor, a început să se roage. Dumnezeu a trimis îndată un nor deasupra peșterii, și ploaia i-a umplut cu apă toate vasele.

De multe ori nu avea nici să mănânce, nici să bea pentru 5, 10 sau mai multe zile, și se preda dumnezeieștii pronii, zicând:

– Dacă vrea Dumnezeu, va trimite tot ce am nevoie.

Către sfârșitul celui de-al treilea an al șederii lui acolo, un călugăr a ieșit să adune melci și a trecut din întâmplare pe la peștera sa. L-a găsit la pământ, cu desăvârșire istovit. Când a aflat că de 15 zile era nemâncat, i-a lăsat melcii și a plecat, fără a trece cu vederea să înștiințeze schiturile despre situația lui. Au început deci să-i aducă de peste tot hrană și, văzându-i sfințenia, îi cereau sfaturi.

Odată era nemâncat de mai bine de două săptămâni și atât de slăbit, încât nu se mai putea mișca; aștepta moartea. A trecut atunci, după dumnezeiasca pronie, pe lângă peștera lui un pustnic ce căra pesmeți (puțin mai sus de acel loc există o potecă ce duce de la Schitul Sfânta Ana la Marea Lavră) și, pe cale, i s-a făcut foarte sete; a coborât la izvor pentru apă și, înainte de a pleca, s-a gândit să-l viziteze pe părintele Ilarion, pe care l-a găsit aproape mort. Pustnicul a înțeles ce i se întâmplase, i-a dat apă și câțiva pesmeți muiiați, și astfel starețul și-a revenit. Vizitatorul i-a salvat viața.

Zăvorât

Când numărul vizitelor s-a mărit, părintele Ilarion a fost nevoit să părăsească peștera. Pentru puțin timp a încercat să nu primească pe nimeni, dar apoi s-a gândit că mai bine este să se izoleze cu totul de lume, dorind liniștea și neîncetata rugăciune. A luat deci binecuvântare de la Mănăstirea Sfântul Pavel să locuiască ca zăvorât în turnul de la Schitul Nou.

A petrecut acolo trei ani și avea ca și canon să se întrețină numai cu pâine sau pesmeți, mâncând o dată pe zi. Vinerea nu mânca nimic. La sosirea sa în Sfântul Munte mânca atâta, încât și o pâine și jumătate zilnic îi era puțin. În turn, imitându-l pe cuviosul Macarie, băga pesmeți într-un vas ce avea o gură strâmtă; scotea deci, pentru toată ziua, cât putea să apuce o dată cu mâna. Pesmeți îi aducea la fiecare 15 zile părintele Gherasim, pe care schitul îl rânduisese ca slujitor al său.

Părintele Ilarion, la Curte, bea mult vin, pe care în Sfântul Munte l-a înlocuit cu o foarte mare cantitate de apă; pentru aceasta transpira atât de mult, încât nici nu prididea să-și schimbe hainele. Părintele Neofit Caramanlis – duhovnicul său „la peșteră” – văzând nemăsurata sa poftă de apă, l-a adus, treptat, la măsura sa: un pahar mic pe zi; i-a spus că a bea cât vrea nu este de folos, ci provoacă boli.

La Curte, părintele Ilarion nu făcea metanii mari; nu putea. În Sfântul Munte făcea multe, iar în turn le-a dublat. Cât privește odihna – dormea două ore din 24, iar mai târziu doar una.

În același timp cu nevoițele practice s-a adâncit în rugăciunea minții și în largul contemplării, dar, în același timp, au început și grele lupte duhovnicești. Deseori i se înfățișau hoarde de demoni, ca cete ostășești, care făceau gălăgie în jurul turnului ca și când ar fi făcut asediu sau ar fi săpat tunele subterane. La sfârșit, însă, vrăjmașii cedau învinși, amenințând că îl vor alunga de acolo. Câteodată, urmărind să-l înfricoșeze, spuneau tare: „Trei părți deja le-am dobândit; a mai rămas încă una, dar o vom stăpâni și pe aceasta!”.

Puțin mai târziu, după ce părintele Ilarion s-a izolat cu desăvârșire, a venit părintele Gherasim cu mâncare. Intrând în turn, s-a așezat într-un colț. Cei doi asceți au început să discute despre mântuirea sufletului, când, deodată, au auzit pe scări pași grei apropiindu-se. Necunoscutul pășea atât de tare, încât se cutremurau pereții turnului și, deslușindu-se după zgomot, împreună cu el pe trepte târa o sabie uriașă. Călugării știau că ușile turnului erau încuiate pe dinăuntru, și se mirau. Cine era și cum a putut să intre? Pașii grei se apropiau continuu și, deodată, s-a deschis ușa: în fața lor a apărut un luptător mare la trup, purtând ținută militară cu epoleți, înarmat din creștet până la călcâie. În aceeași clipă a scos un pistol uriaș, l-a îndreptat spre părintele Ilarion și a strigat cu furie:

– Îndrăznești să mi te împotrivești?

Din cauza înfricoșătoarei vederi și a înfățișării neașteptate, bătrânul Ilarion a sărit în picioare de pe rogojina sa, ce se afla lângă zid. Predat întreg voii lui Dumnezeu, a ridicat mâinile și a invocat numele Său. Învins de puterea Domnului, diavolul a dispărut îndată. Părintele Gherasim, de frică, a paralizat.

Altădată a apărut o armată de diavoli; s-a izbit însă de credința neclintită a starețului și n-a putut să-i facă nici un rău.

– Să nu crezi... te vom arunca! au zis. Vom ridica împotriva ta toți oamenii. Vom aduce turci, vom răscoli tot locul, încât să nu mai rămână piatră peste piatră, iar pe tine te vom alunga nu numai de aici, ci și din Sfântul Munte.

– Binecuvântat este Dumnezeu! a răspuns părintele Ilarion. Dacă-i voia lui Dumnezeu, poftiți, terminați-mă!

Demonii, văzându-i marea statornicie, au strigat:

– Știi cu cine ai de-a face?

În acea clipă s-a desfăcut acoperișul turnului și s-a înfățișat părintelui Ilarion diavolul cu un chip atât de uriaș, încât capul său atinge cerul. Ascetul a început să se roage și diavolul s-a făcut nevăzut.

Alte dăți, când Domnul îngăduia, diavolii îl loveau cu răutate și furie, și îl lăsau pe jumătate mort.

Părintele Ilarion se mutase în turn pentru a evita multele vizite. Aici nu primea pe nimeni, în afară de părintele Gherasim și de duhovnicul său, Neofit Caramanlis, care îl vizita foarte rar. Aproape îndată după ce s-a zăvorât, a venit duhovnicul și l-a întrebat:

– De ce ai lăsat peștera și ai venit aici?
– M-au obligat vizitatorii, a răspuns părintele Ilarion.
– Cum ai hotărât o nevoiță atât de mare, fără binecuvântarea duhovnicului?

– Am venit, dar nu te-am găsit²⁴ (Părintele Neofit, ca duhovnic al tuturor pustnicilor din latura de sud a Sfântului Munte, mergea deseori în pustie pentru spovedanie și Sfânta Împărtășanie.) și am cerut binecuvântare de la duhovnicul meu de mai înainte – părintele Ștefan, egumenul Mănăstirii Dionisiu. M-am adăpostit aici căci toți au început să mă slăvească și mi-am făgăduit mie însumi că aici voi muri.

Într-o oarecare vreme, când părintele Ilarion voia să se obișnuiască să nu mai doarmă, a petrecut 12 zile fără somn. Această priveghere continuă l-a vătămat foarte mult. Trupul a început să-i tremure; amețea, ca și când s-ar fi învârtit toate în fața sa, și mintea i s-a întunecat. Preavicleanul diavol, văzându-l într-o așa stare, s-a apropiat de el și se străduia, prin gânduri, să-l convingă că se rătăcise: „Uite, deja ai căzut în rătăcire! Dă poruncă să-ți lege o sfoară în jurul gâtului și să te țintuiască de zid. Și să spui ucenicului tău să te omoare, deoarece ți-ai pierdut mințile și nu mai ești bun de nimic...”.

L-a vizitat atunci părintele Gherasim, care i-a ascultat gândurile. Când a aflat că nu dormise de 12 zile și că își pierduse somnul, i-a dat puțină apă și apoi o bucățică de pesmet înmuiat care a lucrat atât de binefăcător, încât părintele Ilarion a adormit câteva minute. În continuare, luând puțină apă și cafea, a dormit o oră și și-a revenit la starea firească.

Cândva părintele Gherasim a uitat să aducă pesmeții pe care la fiecare la 15 zile îi lăsa afară, lângă ușa turnului. Neavând nimic de mâncare, părintele Ilarion s-a gândit: „Se pare că Dumnezeu vrea să mă încerce”. Putea să strige pe vreunul din cei ce treceau pe acolo, dar n-a făcut-o. Nouă zile a petrecut nemâncat, predat voii lui Dumnezeu, fără a slăbi deloc obișnuitele nevoițe. Când a trecut și cea de a noua zi, nu și-a mai putut continua canonul. A șezut pe rogojină, și-a încrucișat mâinile și a rămas în această stare șase zile.

Îndată ce s-au împlinit 15 zile, a venit părintele Gherasim. Spre uimirea sa, l-a găsit pe stareț complet epuizat, aproape mort, și l-a întrebat dacă nu cumva este bolnav. Starețul a răspuns că nu are nimic, fără numai o lipsă de poftă. Atunci părintele Gherasim și-a amintit că data trecută uitase să-i aducă mâncare; a început să se pocăiască amarnic și să se prihănească pe sine pentru uitarea sa. Îndată a voit să-i dea ceva să mănânce, dar nu putea, căci buzele ascetului se crăpaseră de la umflare. A încălzit puțină apă, a înmuiat câțiva pesmeți și i-a pus în gura bolnavului. Pentru a nu se mai întâmpla însă ceva asemănător, pe viitor s-au înțelese ca, în caz de nevoie, să scoată afară, la geam, o broboadă.

Altădată, din nou s-au înfățișat o mulțime de demoni care au năvălit asupra turnului și au început să strige:

– Aruncați-l, aruncați-l!

– Dacă-i voia lui Dumnezeu, aruncați-mă! a răspuns fără teamă starețul, și vrăjmașii au fost învinși.

Odată, diavolii l-au amenințat că vor acoperi cu zăpadă turnul. Și, într-adevăr, într-o vreme de vijelie a căzut acoperișul și a nins atâta înăuntru, încât l-a acoperit cu totul pe stareț. Trei zile a rămas îngropat, până ce au venit monahii din schit și l-au ajutat. L-au luat aproape fără simțire și l-au dus la arhondaricul schitului, unde cu greu și-a revenit. Atunci l-au rugat să lase viața de zăvorât, dar el n-a primit.

Până la sfârșitul vieții a suferit, apoi, de reumatism. Boala sa nu era rezultatul numai al celor trei zile în care stătuse sub zăpadă, ci și al umezelii din turnul care, din cauza acoperișului stricat, avea tot timpul pereții umezi. În scurt timp tot trupul a fost vătămat de reumatism și numai datorită constituției sale puternice a rezistat acești trei ani și n-a ajuns în mormânt.

Altădată, închinătorii din Răsărit treceau cu vaporul pe lângă schit. I-a prins o mare furtună și deja începuseră să-și piardă nădejtile de mântuire când, amintindu-și de părintele Ilarion pe care îl cunoșteau, s-au rugat Domnului invocând și sfințele lui rugăciuni. Furtuna a încetat îndată. Imediat ce vaporul a tras la țarm, au mers să mulțumească binefăcătorului lor. Au găsit însă turnul încuiat și au început să-l „prezeze” pe părintele Gherasim – care se pare că ducea de mâncare starețului – să le deschidă, dar el n-a primit.

În deznădejdea lor, doi pelerini s-au gândit să se urce în turn; s-au cățărat, au sărit înăuntru pe geam și au deschis ușa. Au intrat astfel toți și au început să urce scările. Părintele Ilarion s-a gândit că iarăși vor fi fiind diavolii. Deși de obicei nu se temea, de această dată s-a înfricoșat. Așa a îngăduit Domnul, pentru a ne învăța că fără El nu suntem în stare de nimic. Pelerinii au văzut frica starețului și, pentru a-l încredința că sunt oameni, au intrat în micul paraclis de lângă chilie și au început să se roage. Peste puțin timp s-au apropiat iarăși, i s-au închinat și i-au mulțumit pentru izbăvirea lor.

Această vizită a provocat atâta tulburare părintele Ilarion, încât aproape că s-a hotărât să părăsească turnul. Diavolii nu-l lăsau liniștit; îl înțepau continuu cu gândul: „Uite, te-ai sfințit; ai devenit deja făcător de minuni!”. Pentru a se liniști de gânduri, l-a rugat pe părintele Gherasim să spună tuturor că este rătăcit și că are nevoie de rugăciunile lor. Cu toate acestea, ispita nu ceda. A cerut atunci să-i lege mâinile și să-l plimbe ca pe un nebun pe la colibe schitului, cerând rugăciunile părinților; părintele Gherasim însă n-a fost de acord.

Cândva a venit în Schit un mare grup de închinători care au oferit mulți bani pentru biserică și, auzind de părintele zăvorât, au vrut să-l viziteze. Deoarece alt mod de a trece nu exista, s-au hotărât să facă o „scară vie”, urcând unul pe umerii celui alt. Ar fi ajuns astfel până la fereastră, de unde ar fi putut să-l vadă și să ia binecuvântarea lui.

Când starețul a înțeles ce voiau să facă s-a speriat deoarece era foarte mare înălțimea și, prin urmare, acțiunea ar fi avut un sfârșit rău. S-a aprins atunci înăuntru un război puternic. Un gând îi zicea să deschidă îndată ușa, pentru a nu deveni el însuși cauza pierderii vieții vreunuia dintre zeloșii cei neînțelepți,

în vreme ce altul îl împiedica – pentru a nu-și călca rânduiala. Pentru câteva minute sufletul său s-a chinuit, neștiind ce să facă. În cele din urmă însă a fost biruit de dragostea pentru aproapele și a alergat să deschidă ușa, dar, ieșind, s-a ascuns.

Pentru că și-a călcat canonul a început să se îndoiască dacă va trebui să se mai întoarcă în turn. S-a spovedit și a descoperit gândurile sale duhovnicului schitului, părintele Leontie, care l-a liniștit; i-a spus că nu-i corect să socotească această ieșire ca pe o adevărată călcare a canonului și, prin urmare, putea să-și continue viața ca zăvorât. Starețul a ascultat, dar în turn n-a mai rămas mult.

L-au atacat din nou cu tărie demonii, ca și când ar fi făcut un adevărat asediu. Se năpusteau continuu la ferestre în chip de pelerini și îi spuneau că sunt nevoiți să se comporte astfel, deoarece nu primește pe nimeni, în vreme ce ei doreau foarte a-l vedea – ca pe un compatriot al lor, căci pentru el făcuseră o așa îndelungată călătorie. Părintele Ilarion, crezând că sunt cu adevărat închinători, i-a primit și a deschis discuția cu ei. Au vorbit timp îndelungat despre nenorocirile poporului său și ale Bisericii, și la sfârșit l-au ironizat cu sarcasm; de asemenea, atâta l-au bătut, încât două luni a rămas întins și fără glas.

În aceeași vreme urătorii de bine au încercat din nou să-l rătăcească. I-au înfățișat cum că, chipurile, căzuse afară multă zăpadă, până la cele mai de sus ferestre ale turnului, încât vizitatorii ar fi putut să intre fără nici o piedică. Când părintele Ilarion a văzut zăpada, și-a zis întru sine: „Fugi, fugi cât poți mai repede de aici”. Dar, a răspuns la acest gând cu putere:

– Voi muri, dar de aici nu plec!

În cel de-al treilea an al vieții de zăvorât a venit la turnul din Schitul Nou un arhiereu pentru a discuta cu părintele ceva probleme duhovnicești. Orișicât l-a rugat, starețul n-a deschis. Amărât de refuz, arhiereul a strigat:

– Ia aminte, stălpnicule, nu cumva purtându-te astfel să cazi în înaltă cugetare. Ai disprețuit un episcop care nu te-a vizitat din curiozitate, ci pentru a se folosi duhovnicește; Dumnezeu te va pedepsi!

Când vizitatorul a plecat, în ceasul în care părintele Ilarion își făcea canonul personal, a căzut deodată foc din cer și l-a făcut să-și piardă, pentru puțin, simțirile.

Către sfârșitul vieții de zăvorât, părintele Ilarion a văzut nenumărate cete de diavoli de la turn până la stâncile Mănăstirii Sfântul Pavel – o jumătate de oră de drum depărtare – atacând în linii strânse. Dumnezeu a îngăduit să fie bătut iarăși, precum cândva marele Antonie, cuviosul Avramie și alții. Trei zile mai târziu părintele Gherasim i-a adus mâncare și l-a găsit pe jumătate mort. I-a chemat pe ceilalți și l-au dus la o chilie apropiată, unde, după multe străduințe, l-au readus în simțiri.

Când și-a revenit, a povestit ispita și i-a rugat să-l ducă înapoi în turn. Părinții schitului însă i-au cerut prietenului său, părintele Benedict, să judece situația; acesta, după ce a discutat cu el, a anunțat că nu trebuie să mai trăiască ca zăvorât. Toți au fost de acord, iar părintele Ilarion s-a supus cu smerenie părerii celorlalți.

L-au așezat în Chilia Sfântului Haralambie, unde îl îngrijea părintele Benedict. Tot spatele îi era o rană, și timp de două luni a rămas întins, suferind de puternice dureri; dar și starea sa sufletească inspira neliniște. Experimentat în viața ascetică, prietenul său a început să-i taie voia. I-a dat, înainte de toate, mâncare cu ulei, pește și brânză. Părintele Ilarion era atât de blând și înțelept,

încât fără de cârtire a făcut ascultare de duhovnic cu deplină încredere în dreapta lui socoteală, iar sănătatea a început, în curând, să i se îmbunătățească.

Când și-a revenit din boală, s-a mutat într-o catismă aparținând Mănăstirii Dionisiu, cu hramul Sfântul Iacob, fratele Domnului, unde însă nu a rămas mult. I-au crescut durerile de la reumatism, de care a suferit până la sfârșitul vieții, dar au apărut și alt fel de greutate. Obștea Mănăstirii Dionisiu s-a dezbinat din cauza neînțelegerilor legate de problema deseii Împărtășanii: unii erau pentru împărtășirea săptămânală, unii pentru împărtășirea o dată pe lună, iar alții – la trei luni. Astfel au izbucnit certuri. Toți se străduiau să-l ia de partea lor pe părintele Ilarion, lucru ce a întristat adânc sufletul său cel iubitor de liniște, așa încât după două luni a plecat și a mers la Mănăstirea Iviron.

La obște, la mănăstirea Iviron, „dobândește” liniște.

La Mănăstirea Iviron părintele Ilarion a mers bolnav. Îndată ce s-a refăcut puțin sănătatea sa, a început să pună în rândul bibliotecii georgiană. A înscris în catalog cărțile și manuscrisele, a creat o serie de douăsprezece volume ce conțineau, în principal, vieți de sfinți. Culegerea a fost dată egumenului Mănăstirii Zografu, care urma să călătorească în Rusia, și care a editat acolo toate volumele fără a însemna numele celui ce se ostenise cu adunarea acestora.

La Iviron starețul a petrecut șase luni în deplină liniște. Când și-a revenit cu totul din boală, a mers la Schitul Sfântului Ioan Înaintemergătorul, unde trăiau monahi georgieni deja din veacul al optulea, și s-a stabilit într-o colibă mică, lângă biserica schitului.

Cât de iubită îi era liniștea, tovarășul nedespărțit al tuturor călugărilor ce se îndeletnicesc cu lucrarea minții, se vede din răspunsul pe care l-a dat când l-au întrebat de ce a preferat schitul în locul turnului.

– Aici am găsit adevărată liniște, a spus, pentru că pot trimite pe toți vizitatorii la duhovnicul schitului. Le spun că eu nu sunt duhovnic, am venit numai ca să-mi plâng păcatele.

Deși în colibă nu primea pe nimeni și ușa îi rămânea continuu închisă, lumea îl găsea ca și mai înainte. S-a hotărât deci, să o părăsească și să se stabilească în Chilia Sfinților Arhangheli, pe care Mănăstirea a ridicat-o special pentru el.

Acolo au mers doi frați și l-au rugat să-i primească ucenici. Rămăseseră la început la un oarecare stareț care, după trei ani, adormise și lăsase ucenicilor o chilie mare, cu destul loc împrejur; în curând însă se încredințaseră că nu pot trăi fără călăuzire duhovnicească. Cel mai mare, Macarie, a intrat în Mănăstirea Iviron, unde îl chemaseră ca fiind bun caligraf, în vreme ce cel mai tânăr, Sava, a rămas singur, deoarece căuta un stareț cu experiență. Pentru că faima părintelui Ilarion pentru marea sa asceză se împrăștiase în tot Sfântul Munte, s-a hotărât să devină ucenicul său.

Când a sosit, l-a găsit purtând niște vechituri murdare și zdrențuite, iar părul și barba îi erau cu desăvârșire nepieptănate. La rugămintea părintelui Sava să-l primească, starețul a refuzat hotărât, spunându-i că n-ar putea trăi acolo. După rugăminți stăruitoare însă, i-a spus ce canoane ar trebui să țină dacă ar rămâne. Trebuia să nu aibă bani, să nu primească nimic de la nimeni și până în ultima zi a vieții sale să se nevoiască cu hrană uscată și rugăciune

continuă.

Sava a fost de acord cu toate din inimă și a rămas împreună cu el, dar era cam ușuratic. Deși făcea ascultare, făcea și multe cu voia sa, aducând deseori contraziceri. Părintele Ilarion nu a voit să-l alunge, nădăjduind că, prin răbdare și sfat părintesc, îl va îndrepta; fără experiență însă fiind tânărul, s-a vădit a fi neputincios în a-și controla nestăpânirea tinereții.

De câteva ori a simțit dorința să meargă la Hagi Gheorghe, la Cherasia, și n-a întârziat a se muta acolo. Îndată ce a mers, experimentatul stareț i-a înțeles ispitele și l-a întrebat:

– Vei asculta la toate?

Sava a răspuns că era pregătit și l-a rugat să-l primească, nădăjduind că în noua obște va afla odihnă. Hagi Gheorghe l-a dus mai departe și l-a așezat sub o stâncă – unde se afla o adâncitură asemeni unei peșteri – întrebând pentru a doua oară dacă este pregătit să asculte întru toate. După ce a primit din nou răspuns afirmativ, l-a înștiințat despre tipic, rămânând a-i aduce el însuși mâncare dintr-a sa.

Sava și-a ținut cuvântul pentru puțin timp, mâncând numai verdețuri sălbatice amare – hrana starețului, însă n-a putut să rabde mult o asemenea lipsă. A început deci – fără să știe Hagi Gheorghe – să meargă în Schitul Sfânta Ana și să ia pe ascuns pâine și pesmeți; de asemenea, în lipsa acestuia, ieșea din colibă și se juca copilărește cu frații mai tineri, asemeni unui întemnițat ce-și găsește libertatea.

Când a aflat de acestea, Hagi Gheorghe l-a certat pentru neascultarea și ușurătatea sa, adăugând că hrana aceasta, de nesuportat pentru Sava, era și hrana lui zilnică. Deoarece însă și-a făcut voia sa, îl va băga ca pedeapsă într-un butoi mare, până ce se va convinge de ascultarea sa nefățarnică; dacă nu primea acestea, trebuia să plece.

Sava, simțindu-se vinovat, a fost din nou de acord. A intrat în butoiul care era așa de larg, încât putea să își facă acolo canonul – chiar și metanii mari – și chiar să pășească puțin.

Scopul lui Hagi Gheorghe era pedagogic – neputând adică ucenicul să suporte astfel de condiții, să ceară singur întoarcerea la starețul său de mai înainte.

Într-o zi Hagi Gheorghe l-a cercetat pe Sava și i-a spus că a auzit cum că părintele Ilarion murise. Ucenicul a început să plângă cu amar, să se lovească în piept și să se prihănească pe sine pentru purtarea sa; la sfârșit, a adăugat:

– Nu mai ies din butoi. Aici voi muri!

A început apoi să-l roage pe Hagi Gheorghe să-l învieze prin rugăciune pe părintele Ilarion. Văzându-l că se pocăise, l-a întrebat dacă, în caz că părintele va reveni la viață, îl va asculta. Cu lacrimi a făgăduit că îl va asculta până la moarte, pentru că se simțea foarte vinovat. Hagi Gheorghe a făgăduit că se va ruga.

După puțin timp, starețul l-a luat pe Sava și au pornit împreună spre părintele Ilarion; în timp ce mergeau, la un moment dat l-a pierdut din ochi. Ucenicul, din nerăbdare de a vedea dacă trăiește starețul său, o luase înainte. Începuse să se întunece când, în sfârșit, a văzut de departe lumină la chilie. Starețul trăia! Acum Sava alerga mai repede și, îndată ce a ajuns, a ciocănit la ușă.

– Cine-i? a întrebat părintele Ilarion.

– Un câine! a răspuns Sava.

Starețul l-a recunoscut după voce și a zis:

– Mi-e frică de câine, nu cumva să mă muște.

– Sunt ucenicul tău, a spus, cu tristețe, Sava.

– Nu am nici un ucenic-câine, a răspuns părintele Ilarion, apoi a tăcut.

Ucenicul a început să se roage să-l ierte și să-l primească, precum părintele pe fiul cel risipitor, deoarece se pocăise pentru toate. Fără a ceda, starețul i-a spus că nu-i va îngădui să intre dacă nu vine Hagi Gheorghe, care tocmai atunci a sosit.

Părintele Ilarion a deschis, a făcut metanie vizitatorului și i-a condus în chilie, după ce mai înainte și-a scos rasa și i-a dat-o lui Hagi Gheorghe, luând-o pe a acestuia în schimb. Acesta s-a mirat de fapta sa și l-a întrebat de însemnătatea ei.

– O fac, deoarece te primesc ca pe starețul meu, a spus bătrânul Ilarion. Mult îți mulțumesc, pentru că Sava deloc nu mă asculta și nu puteam să-l călăuzesc la mântuire. N-am putut să-l îndreptez și să-l păzesc de rătăcire, pe când tu ai izbutit. L-ai câștigat pentru Domnul, l-ai adus la simțirea inimii, iar acum văd ce dar ai!

Apoi au șezut. Sava, spre arătarea deplinei pocăințe și smerenii, a voit să le spele picioarele, dar Hagi Gheorghe i-a interzis, în vreme ce părintele Ilarion a zis:

– De ce să faci asta? Eu încă n-am murit. Ce vrei de la mine?

– Un singur lucru vreau: să te ascult întotdeauna și în toate.

– La orice îți voi spune? a zis starețul, privind-l.

Sava s-a învoit în tăcere.

– Nu mai am încredere în tine, a continuat părintele Ilarion. Cine va garanta pentru tine?

– Hristosul meu, a spus Sava, arătând icoana.

– Dacă-L chemi pe Hristos ca martor, să te întorci iarăși la părintele Gheorghe.

– Părinte, nu mă izgoni. Nu voi putea să suport viața de acolo. Părintele Gheorghe s-ar putea să mă bage iarăși în butoi. Ce voi face atunci?

Neclintit, părintele Ilarion s-a întors spre părintele Gheorghe și l-a rugat să-l ia iarăși cu el. Acesta din respect a primit, dar cu aceste condiții: Sava va mânca tot ceea ce mănâncă și el însuși, nu mai fură pesmeți și nu se mai poartă liber cu frații în lipsa lui.

– Ce gândești? a spus bătrânul Ilarion lui Sava. Părintele Gheorghe muncește continuu și chiar la lucrări grele, și mănâncă aceeași mâncare ca tine; tu însă, în vreme ce nu faci nimic, nu ești mulțumit. Cât privește purtarea ta liberă, nu știi că naște îndrăzneala, care este maica tuturor relelor?

La sfârșit i-a dat poruncă să facă ascultare desăvârșită de părintele Gheorghe și l-a slobozit.

Hagi Gheorghe l-a luat iarăși și l-a dus în peșteră; i-a dat, de asemenea, sfaturi și canon personal, ca și mai înainte, și îi aducea iarăși ierburi amare din care mânca și el însuși.

De această dată, Sava n-a rămas mult la Hagi Gheorghe. La Chilia Sfinților Arhangheli fusese primit de părintele Ilarion fratele lui, Macarie. Proestoșii Mănăstirii Ivron, unde deja stătuse șase luni, se străduiau să-l țină, fagăduindu-i că-l vor trimite la Academie, dar el voia un singur lucru: să slujească Domnului pentru mântuirea sa.

Macarie avea un caracter puternic și nu făcea nici o nevoie fără porunca starețului. S-a predat cu desăvârșire în ascultare, lepădându-și voința proprie. Lucra cu o rară jertfelnicie de sine dar, din cauza nevoițelor peste măsură, după opt ani s-a îmbolnăvit de tuberculoză și suferea mult.

Părintele Ilarion a scris lui Hagi Gheorghe câteva rânduri, în care îl ruga să-i trimită pe cineva să-i slujească celui bolnav; nu-l cerea pe Sava, dar pe acesta l-a trimis.

Zece zile după venirea lui Sava, părintele Macarie a plecat la Domnul. După numele său, fericit i-a fost și sfârșitul²⁵ (În limba greacă, cuvântul μακαριος înseamnă fericit.).

Puțin înainte de a-și da sufletul, fața i s-a luminat de o neobișnuită strălucire, care devenea tot mai puternică, luminând încă și chilia. De aceasta s-au încredințat toți cei ce se găseau la adormirea sa. Macarie, strălucind de bucurie, a zis:

– Au venit îngeri, cuvioși părinți, mucenici, mărturisitori, sfinți și prooroci.
Și peste puțin:

– Iat-o și pe Doamna de Dumnezeu Născătoare!

Lumina era atât de strălucitoare, încât ochii n-o puteau suporta. Cei de față îl priveau cu teamă sfântă, și la un moment dat au auzit:

– Domnul nostru Iisus Hristos!

Toți au căzut cu fața la pământ, iar Macarie a continuat, adresându-se starețului:

– Părinte, iartă-mă și mă binecuvântează, căci mă iau de aici.

Cu aceste cuvinte, sufletul său a zburat la ceruri, iar lumina ce strălucise peste toată pustia încet-încet s-a stins. Toți s-au mirat și au slăvit pe Dumnezeu, Care atât de mult l-a miluit pe robul Său pentru nefățarnica ascultare și tăiere a vocii. Sfârșitul său mărturisea despre adâncă înțelepciune a starețului Ilarion, care în scurt timp l-a călăuzit la foarte înalte măsuri duhovnicești.

După îngroparea monahului Macarie, părintele Ilarion l-a chemat pe Sava și i-a spus că nu-l poate ține, prin urmare să meargă unde vrea. Cu toate rugămințile ucenicului, starețul a rămas neînduplecat. A mers deci iarăși la Hagi Gheorghe, dar a auzit și de la acesta același lucru: că nu-l mai poate ține, cu nestatornicia și neputințele sale, așa încât să se întoarcă la părintele Ilarion. După multe rugăminți și refuzul categoric al părintelui Gheorghe, Sava a fost nevoit să meargă la starețul său, Ilarion. Pe cale a scos șaua de pe mular, și-a pus-o lui și, îndată ce a sosit, a zis:

– Părinte, strunește-mă precum vrei; mă las ca un mular în mâinile tale.

Părintele Ilarion l-a primit.

În curând a venit și Hagi Gheorghe care, arătându-l pe Sava, a zis:

– Canon îi trebuie, canon!

Ca și când i-ar fi luat apărarea, părintele Ilarion a spus:

– Nu, acum poartă șă. Îl voi struni și mă va asculta.

Îndată a început să-și laude ucenicul pentru răbdarea pe care a arătat-o, și la sfârșit a zis:

– Acum putem să-l facem diacon.

– Nu, l-a întrerupt părintele Gheorghe, e devreme. Face încă multe nebunii, multe!

După ce au discutat destul despre aceasta, în cea de a treia zi l-au hirotonit

pe Sava diacon și, în curând, preot. Această vrednicie starețul voia să i-o dea părintelui Macarie, care însă deja se găsea în Cer; acum însă, văzând pocăința sinceră a lui Sava, i-a rânduie ca datorie să slujească zilnic și să se roage pentru toată lumea.

De la Chilia Sfinților Arhangheli la Catisma Sfântului Iacob, fratele Domnului, de la Mănăstirea Dionisiu

La chilia Sfinților Arhangheli, lângă Ivion, părintele Ilarion socotea că va avea liniște, dar și aici îl găseau vizitatorii. Deseori era obligat să-i evite și să se ascundă la părintele Benedict, la Chilia Proorocului Ilie. Acolo mergea și se împărtășea, rămânând cinci până la zece zile, dar nu voia să rămână de tot; pentru aceasta, spunea prietenului său:

– Georgian, tu, georgian și eu, ușor putem cădea în grăire deșartă.

Vizitatorii îi pricinuiau greutăți și părintelui Benedict, deoarece mulți din cei ce nu-l găseau pe părintele Ilarion la chilia sa băteau la ușa părintelui Benedict.

Când la Chilia Sfinților Arhangheli avea ca obște pe frații Macarie și Sava, părintele Ilarion a început să slujească zilnic, luând prescuri de la Mănăstirea Ivion. De multe ori s-a întâmplat să găsească în ele necurății de șoareci – lucru pe care îl socotea o necinstire de neîngăduit și jignire adresată lui Dumnezeu – și din această cauză i-a certat aspru de trei ori pe proostoșii mănăstirii.

Lipsa liniștii și problema prescurilor l-au obligat pe părintele Ilarion să se mute. A mers la Catisma Sfântul Iacob – la invitația egumenului Mănăstirii Dionisiu – care este la o depărtare de o jumătate de oră de mers pe jos de la mănăstire, și se află într-un loc prăpăstios. Aici a trăit, împreună cu părintele Sava, din anul 1843 până în 1857.

Într-un manuscris al ucenicului său, în care răspunde la întrebările legate de pomenirea îndelungată a numelor la proscomidie, găsim câteva date despre stabilirea lor la Catismă:

„Celor care se întreabă ce nume m-a determinat să pomenesc nume și să scot părticele la Proscomidia Liturghiei zilnice.

În 1843 am venit de la Ivion la Mănăstirea Dionisiu și ne-am stabilit, ducând o viață de liniște, într-o Catismă, deasupra mănăstirii, a cărei biserică era închinată Sfântului Iacob, Fratele Domnului. Acesta catismă fiind veche, Starețul meu a spus egumenului și a reînnoit-o din temelie. Episcopul a venit s-o sfințească, iar seara a venit un ieromonah din mănăstire care a cusut pânzeturile pentru Sfânta Masă și proscomidiar, și a pregătit uleiul pentru sfințire.

Dimineața, după sfințire și liturghie, episcopul i-a spus Starețului meu: «Te rog să dai părintelui Sava niște nume pentru pomenire, deoarece face în fiecare zi liturghia, să le pomenească 40 de zile la proscomidie». Bătrânul i-a răspuns: «Dă-i câte dorești». Episcopul a scris șazeci și două de nume pe o bucată de hârtie și la sfârșit a scris și cât îi dăduse milostenie părintelui Ștefan. După ce am pomenit aceste nume timp de treizeci și nouă de zile, în cea de-a patruzecia așteptam rezemat de analog pe Starețul meu ca să vină să putem începe liturghia. Am adormit și, în somnul meu, am văzut că purtam veșminte preoțești și stăteam în fața Sfintei Mese pe care se afla potirul plin cu Sângele lui Hristos. L-am văzut, de asemenea, pe părintele Ștefan venind și luând de pe masa proscomidiarului hârtia cu numele și o pereche de clești; a venit la Sfânta

Masă și, ținând hârtia cu cleștele, a cufundat-o de mai multe ori în potirul cu Sângele lui Hristos. La fiecare cufundare se ștergea un nume până când, în cele din urmă, toată hârtia s-a curățit.

M-am trezit. Starețul meu a venit și i-am spus ceea ce văzusem, iar el mi-a zis: «Nu ți-am zis să nu crezi în vise?». După liturghie mi-a spus: «Tu nu ești vrednic să fie iertate păcatele acelora. Prin credință au luat iertarea păcatelor».

Acesta este motivul pentru care pomenesc numele tuturor.”

Trăiau deci lângă Mănăstirea Dionisiu, unde coborau pentru priveghele praznicelor mari. Părintele Ilarion stătea totdeauna în picioare pe toată durata privegheii, în strănile numite „ale stareților”; nu ieșea din biserică pentru puțină odihnă nici în pauza dintre utrenie și Sfânta Liturghie. Rămânea în naos până la începerea Sfintei Liturghii.

Îl rugau să-și ia asupra-și sarcina de duhovnic al mănăstirii, dar n-a voit. A început însă să primească pe vizitatorii care îl căutau pentru a primi sfaturi în probleme duhovnicești. Răspunsurile lui aveau întotdeauna chipul sfatului. Deși toți îl socoteau duhovnic – îl numeau chiar „duhovnicul duhovnicilor” – nimănui nu îi citea rugăciunea de iertare. A făcut-o numai de câteva ori, la cinci oameni, oricum pentru un motiv serios. Părintele Ilarion nu făcea deosebiri; era imparțial și vorbea „ca cel ce are stăpânire”.

Comparând viața de mai înainte a părintelui Ilarion, plină de slavă lumească, cu cea de acum, de duhovnic, de ascet al pustiei, zăvorât, ca având harisme dumnezeiești, aghioriții îl cinsteau atât, încât îl numeau ca pe unul dintre părinții de demult, și se purtau față de el cu un adânc respect.

Cunoscutul ascet al Sfântului Munte, părintele Evstratie, care mai târziu a trăit în Halki, zicea că părintele Ilarion a depășit cele zece trepte ale scării duhovnicești despre care se vorbește în Filocalie.

Câteodată cuvântul starețului devenea profetic și atunci totdeauna se împlinea.

Fericitul bătrân Iacob, în lume Ioan Remundos, tipicar al mănăstirii Dionisiu și protepistat de două ori al Sfintei Chinotite la Sfântul Munte, ne dă următoarele informații:

Când a venit în Sfântul Munte, împreună cu fratele său Gheorghe, dorind să se facă monahi, Ioan a rămas în Mănăstirea Dionisiu, iar fratele său a plecat la o alta. După ce a stat câteva zile în mănăstire, l-au trimis să slujească la un fierăstrău cu apă în pădure, aproape de Catisma Sfântului Iacob. Deoarece avea dorința și curiozitatea de a-l cunoaște pe vestitul duhovnic Ilarion și pe ucenicul său – popa Sava, a trecut pe la locuința lor pentru a lua binecuvântare pentru viața sa călugărească. Părintele Ilarion, din „întâmplare”, ședea afară. Îndată ce a apărut fratele Ioan, l-a chemat lângă el, zicând:

– Poftim, fiul meu Ioan.

Fratele s-a mirat cum de știa numele său. Harismaticul ascet i-a dat la început câteva sfaturi și i-a urât să facă ascultare și răbdare; în continuare, i-a spus să nu-și facă griji pentru despărțirea de fratele său Gheorghe care cu o zi mai înainte plecase din Mănăstirea Dionisiu căci, precum îl încredința, în acea zi fusese deja închinoviat în Mănăstirea Xenofont. Exact așa se și întâmplase.

Apoi l-a condus în bisericuța Sfântului Iacob și l-a îndemnat să facă trei metanii și să sărute sfânta icoană. Ioan s-a supus, iar starețul, cu părintească dragoste, i-a pus mâna pe umăr fratelui și i-a zis:

– Să iubești să-l ai la evlavie pe apostolul cel de un nume cu tine; va fi cel mai bun ocrotitor al tău.

Fratele a socotit că starețul greșise numele.

- Nu mă numesc Iacob, părinte. Ioan mă cheamă.
 - Vei fi Iacob monahul, i-a spus duhovnicul; până atunci însă, numai tu să cunoști câte ai auzit astăzi de la un stareț nebun.
- Așa s-a petrecut. Ioan a devenit călugăr, dar atunci duhovnicul cel sfânt nu se mai găsea în această viață.

În Mănăstirea Dionisiu era un monah cu ascultarea la grădină, care, din cauza unei întâmplări nefericite, s-a deznădăjduit de mântuirea sa și a căzut în disperare. Atunci părintele Ilarion l-a trimis la mănăstire pentru o oarecare treabă pe părintele Sava, care a trecut și pe la grădinar.

L-a găsit pregătindu-se pentru drum, cu dorința de a părăsi pentru totdeauna Sfântul Munte, și a cerut să afle motivul. Monahul i-a răspuns că suportă degeaba necazurile călugărești, neavând nădejde de mântuire; a judecat deci că e mai bine să se întoarcă în lume și să continue viața sa în liniște, fără nevoie.

Părintele Sava s-a străduit să-l convingă să rămână; i-a spus să se liniștească, îndreptându-și nădejdea către Dumnezeu, și să nu se deznădăjduiască de mântuirea sa. La început grădinarul nici nu voia să-l audă, dar apoi a început să se gândească cum că, poate, are dreptate. În cele din urmă s-a învoit, cu condiția ca părintele Sava să ia asupra sa păcatele lui. Înțelegerea lor a fost pecetluită de o caldă strângere de mâini.

La întoarcere, diavolul a început să-l chinuiască pe Sava cu gânduri: „Oare după puterile mele am luat asupra mea păcatul fratelui?”. A început deci să fie dus el însuși la deznădejde. Gândurile îi ziceau să nu se mai înfățișeze starețului, ci să meargă altundeva. În acel ceas, părintele Ilarion a văzut întru Duhul că ucenicul său se afla în primejdie și a început să se roage. În aceeași clipă, părintele Sava a simțit ușurare în lupta cu gândurile și s-a hotărât să se întoarcă la starețul său, fie chiar și cu tristețe în inimă. Părintele cel iubitor îl aștepta deja în drum și i-a zis:

- Ce s-a întâmplat? Ai plecat atât de bucurios și te întorci întristat? Nu te teme! Domnul a luat asupra Sa păcatele întregii lumi. Nu va mântui oare un om?

Ucenicul a simțit deplină odihnă.

Faima părintelui Ilarion a ajuns până în Rusia. Înainte de începerea războiului Crimeei (1854–1856), țarul Nicolae I (1796–1855) a trimis în Sfântul Munte o corabie cu oameni de-ai săi să-l întrebe pe vestitul duhovnic despre rezultatul războiului. La început, starețul a refuzat să dea răspuns, dar corabia a rămas lângă Mănăstirea Dionisiu trei zile. Cedând rugămintelor stăruitoare ale ofițerilor ruși, a spus:

- Rusia se va chinui; va fi învinsă în sfârșit, fără însă a pierde teritorii.

Cu adevărat așa s-a și întâmplat. Pe durata războiului, ascetul georgian s-a rugat stăruitor lui Dumnezeu să dea biruință oștirilor creștine.

Însemnare din calendarul arhimandritului Macarie, egumen al Mănăstirii Sfântul Pantelimon

Pe 8 ianuarie 1857 monahul Ioasaf georgianul, care trăiește la noi, a mers la Mănăstirea Dionisiu pentru a se spovedi la vestitul ascet al zilelor noastre,

ieromonahul Ilarion.

Când l-am petrecut pe monahul nostru, i-am dat poruncă să spună starețului să se roage pentru mine să-mi dea Domnul răbdare; dacă viața mea este spre slava Lui, să mi-o mai țină, dacă însă este spre vătămare, să mi-o ia.

Părintele Ilarion a răspuns:

– Răbdarea se dobândește cu nădejdea în Dumnezeu și prin încredințarea că fiecare dintre noi este mai nevrednic decât toți. Cei pe care îi cheamă Dumnezeu să-I slujească se consideră din smerenie pe sine neputincioși atât înaintea Domnului, cât și înaintea oamenilor. De asemenea, nu cer să fie slăviți ei înșiși, ci se îngrijesc pentru slava lui Dumnezeu. Câți însă urmăresc slava lor sunt gata să jertfească toate, numai să câștige puterea.

Acestea le-a spus starețul și a făgăduit că se va ruga pentru mine.

La Chilia Cuviosului Onufrie

Vrăjmașul mântuirii noastre nu l-a lăsat pe părintele Ilarion nici la Catisma Mănăstirii Dionisiu; l-a ridicat împotriva sa pe egumenul Evloghie care, după o ceartă între ei din cauza unei probleme a mănăstirii, l-a obligat să plece și să se stabilească în Schitul Sfânta Ana Mică.

Părinții Schitului cunoșteau bine acest loc, deoarece era aproape de peștera unde părintele Ilarion trăise mai demult. L-au primit deci cu mare bucurie și un oarecare negustor i-a cumpărat Chilia Cuviosului Onufrie. La această chilie starețul mergea adesea încă de pe când era la Catisma Sfântul Iacob, căci i se șubreziase sănătatea și continuu răcea. La Chilia Cuviosului Onufrie a trăit până în anul 1862.

Curând după mutare, l-a vizitat bătrânul Hagi Gheorghe – ucenic și el al duhovnicului său de mai înainte, părintele Neofit Caramanlis – care, pentru dragostea lui Hristos, i-a spus:

– Poftim, pe mine mă învâțai să am răbdare; în vreme ce tu ai plecat.

– Nu, eu am ascultat numai de Evanghelie, care zice: Când vă urmăresc pe voi în cetatea aceasta, fugiți în cealaltă (Matei 10, 23), a răspuns liniștit părintele Ilarion.

În timpul cât a trăit în Schitul Mica Sfânta Ana s-a întâmplat ceva vrednic de consemnat. Biserica Sfântului Onufrie avea nevoie de mari consolidări la Sfântul Altar, dar părintele Ilarion nu voia să deranjeze mănăstirea cerând ajutor. Ucenicul său deseori îi propunea câte ceva, dar el spunea:

– Cât trăiesc, nu vreau să stânenesc pe nimeni pentru mine. Și dacă reparăm Sfântul Altar, trebuie să chemăm preot să-l sfințească, și împreună cu el diaconi și cântăreți; se cer adică mari cheltuieli. Să avem deci răbdare și să lăsăm asta în voia lui Dumnezeu.

Într-adevăr, cel ce se îngrijește pentru ce-i mai important, pentru viața veșnică, după spusa Domnului, va lua – chiar dacă nu dintr-o dată – și pe toate celelalte: Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei (Matei 6, 33–34).

În acel timp se găsea în Țara Românească un monah de la Mănăstirea Marea Lavră pentru a strânge danii. Mergând într-un oraș, a întâlnit o femeie care i-a

dat 20 de monezi de aur, rugându-l să le dea părintele Ilarion georgianul de la Chilia Cuviosului Onufrie. Femeia necunoscută a stăruit că banii îi sunt necesari îndată, și a dispărut.

Întorcându-se în Sfântul Munte, monahul a mers direct la părintele Ilarion și i-a dat banii, adăugând că, poate, donatoarea îl cunoaște. Uimit, starețul a spus că nu a mers niciodată în Valahia și nu cunoaște pe nimeni. S-ar putea deci să fie o greșală, iar banii să fie trimiși pentru altcineva. Monahul a stăruit că erau pentru el, explicând că femeia i-a spus nu numai numele său, ci și hramul bisericii; drept pentru care, banii nu se pot da în altă parte. Cu toate acestea, părintele Ilarion a refuzat să-i primească, rugându-l pe călugăr să-i împartă la săraci – dacă nu găsește pe altul cu același nume.

Călugărul a plecat și a spus toate la mănăstire. Acolo știau că biserica Sfântul Onufrie avea nevoie de reparație. Proestoșii au hotărât deci ca monahul însuși să se ocupe de toate: să tocmească muncitori pentru lucrare, după terminarea lucrărilor să cheme episcop și preoți pentru sfințire, să se ocupe de tratația vizitatorilor ce vor veni la slujbă. Toate s-au realizat, iar la sfințirea bisericii, după dorința părintelui Ilarion, i s-a dat hramul Sfintei Învieri.

După ce au trecut doi ani de la mutarea în Schitul Mica Sfânta Ana, părintele Ilarion a avut altă ispită. Duhovnicul Grigorie, care trăia la Sfânta Ana, s-a înțeles cu egumenul Mănăstirii Cutlumuș să-și ia împreună pașaport și cetățenie engleză. Starețul avea părere diferită, și asta a provocat un conflict între ei. După aceasta, în 1862, părintele Ilarion și părintele Sava au plecat la Russikon.

Ultimele zile ale vieții sale pământești

La Mănăstirea Sfântul Pantelimon, starețul mersese prima dată în anul 1819, adică atunci când sosise în Sfântul Munte. În 1856 a mers din nou pentru a-l întâlni pe duhovnicul Ieronim, iar acum a rămas acolo pentru totdeauna.

Îndată ce au sosit, părintele Ilarion a cerut să-i vadă pe bătrânii mănăstirii și le-a anunțat dorința lor de a se stabili acolo. Aceștia i-au primit cu multă bucurie și l-au rugat pe vestitul ascet să-și aleagă singur o chilie izolată până ce îi vor pregăti Chilia Sfântul Gheorghe.

S-au rânduie, temporar, în Chilia Cuviosilor din Pecerska Kievului, pe care o construisese părintele Ambrozie – mai înainte egumen al Lavrei Kievului.

Anul următor, cu banii rusului E.G. Habarov care-l prețuia pe părintele Ilarion, a fost terminată Chilia Sfântul Gheorghe aflată la o depărtare de o jumătate de oră cu piciorul de la mănăstire. Biserica s-a sfințit în octombrie, același an.

Starețul s-a mutat în noua chilie, dar n-a mai trăit mult, căci în anul următor a plecat către veșnicie. După stabilirea acolo s-a îmbolnăvit grav: i s-au închis intestinalele și nu putea nici să mănânce, nici să bea; stomacul său nu ținea nimic. Doctorul a spus cu siguranță că la o oră anume, a doua zi, va muri.

Monahii au mers să-și ia rămas bun de la bolnav, care era culcat și gemea. Încredințat că nu mai are mult de trăit, el însuși îi heretisea pe toți. Dar, o, minune! Ziua următoare, exact la ora pe care o spusese doctorul, starețul era cu desăvârșire sănătos, și chiar a mers pe jos la mănăstire pentru a-l vizita pe

părintele Macarie, bolnav și el. Toți câți l-au văzut s-au mirat.

Ce se întâmplase? În timp ce se pregătea să-și dea sufletul și își făcea rugăciunea pe patul morții, a auzit un glas din icoana Mântuitorului:

– Vrei să te faci bine?

Predat totdeauna și întru toate voii lui Dumnezeu, a răspuns că se lasă în purtarea Sa de grijă. Atunci a auzit că i s-a dăruit și viața și sănătatea. Îndată s-a ridicat din pat cu desăvârșire bine, iar dimineața a auzit despre boala părintelui Macarie. S-a grăbit deci să-l viziteze.

În curând după aceasta a sosit în Sfântul Munte episcopul guvernamental al Sinodului Bisericii Rusiei, comitele Tolstoi, care călătorea în Răsărit pentru probleme bisericesti. În diferite locuri, și mai ales în Alexandria, a auzit multe lucruri urâte despre Sfântul Munte, și înaintea tuturor despre Russikon și stareții de aici, așa încât venea aici „prevenit”. Singurul care ar fi putut să-l influențeze binefăcător era părintele Ilarion.

Comitele avea informații despre ascetul georgian de la Prim Secretarul Sfântului Sinod, P.I. Solomon și de la funcționarul K.K. Zenderholm. Cei doi îl vizitaseră, voind a se sfătui pentru importante probleme bisericesti; mai târziu P. Solomon i-a scris o scrisoare, iar răspunsul starețului s-a publicat într-un periodic al eparhiei Tambov.

Acum comitele venea să-l întâlnească pe părintele Ilarion pentru a-i transmite și salutările soției sale, care era prințesă georgiană. L-a vizitat și, discutând cu el, s-a încredințat că cele câte auzise despre aghioriți nu erau adevărate.

Când părinții Ilarion și Sava s-au stabilit în Chilia Pecerskăi, monahii de la Russikon au observat că aveau următoarea rânduială: noaptea, când toți se linișteau, starețul ieșea și tușea ușor sau pășea făcând zgomot lângă chilia ucenicului, ori bătea de trei ori în ușa lui, sau îl striga, chipurile, pentru un oarecare lucru. Acestea le făcea pentru ca părintele Sava să nu doarmă în timpul privegherii. La miezul nopții ieșea iarăși din chilia sa și pășea cu zgomot, așa încât să audă toți frații care trăiau împreună cu ei și să se trezească pentru utrenie. Canonul fraților de la Chilia Pecerskăi dura până la ora 8 și întotdeauna urma Sfânta Liturghie. Starețul nu slujea, se împărtășea însă zilnic. Pentru a nu rămâne fără lucru în timpul zilei, ieșea deseori din chilie pentru oarecare îndeletnicire. Mai ales îi plăceau lucrările de tâmplărie. Se găsesc încă bănci, scaune și scări făcute de el însuși cu secure și cuie, fără clei și daltă.

Mai târziu, când au mers la Chilia Sfântului Gheorghe, le-au dat un monah rus să le slujească. Ucenicul, chiar și nevrând, trebuia să urmeze nevoițele lor zilnice, privegherile de toată noaptea și posturile. Părinții, pentru a-și ascunde cumva viețuirea, nu-i îngăduiau să rămână mult timp acolo, ci îl trimiteau la Chilia Pecerskăi.

Mâncare găteau numai sâmbăta și duminica. Când însă părintele Ilarion făcea vreo vizită, după marea sa dreaptă socoteală, lua tot ce i se oferea; întorcându-se la locuința sa, desigur, își continua postul. Ucenicul său însă, părintele Sava, nicicând și nicăieri nu și-a călcat canonul pe care i-l lăsase starețul ca moștenire: să nu mănânce mâncare cu ulei, nici să bea vin. Lui îi dădeau și în ziua de Paști mâncare de post.

Starețul dormea numai două ore, o oră în picioare, sprijinindu-se în toiag, și cealaltă așezat pe podea, cu spatele rezemat de perete. Privegherile de toată

noaptea le făceau la chilia sa cu rugăciunea lui Iisus, având ca mijloc ajutător pentru priveghere patru lanțuri legate de tavan, două dintre ele având la capete legate prosoape. De acestea se sprijinea când nu mai aveau puteri. Pentru a nu înțelege vizitatorii la ce-i foloseau lanțurile, ziua întindea pe ele rufe.

Deoarece părintele Ilarion nu știa bine grecește, aproape totdeauna vorbea turcește, și traducea în grecește ucenicul său. Limba rusă o uitase, dar câteodată începea brusc să vorbească foarte bine și grecește și rusește; nu se întâmpla deoarece știa aceste limbi, ci din insuflare dumnezeiască, în situații de mare nevoie duhovnicească.

Când, spre exemplu, trăia încă la Chilia Cuvioșilor de la Pecerska, era acolo călugărul rus Theonas, tâmplar și eclesiarh, care slujea la biserică cu mare sârguință. Într-o noapte i s-a înfățișat diavolul cu chip omenesc și i-a spus:

– Ce-ți trebuie vinul la chilie?

Monahul a răspuns că nu-l ține pentru folos personal, ci pentru biserică. „Vizitatorul” a început să ceară vinul și era gata să i-l ia, dar părintele Theonas ținea sticla și s-a opus cu atâta tărie în această ceartă, încât a strigat cu voce tare că nu i-l dă. Cu strigătele sale i-a deșteptat pe toți părinții, care au ieșit și au ciocănit la ușa sa. Părintele Theonas, fără să înțeleagă nimic, striga continuu același lucru – că nu dă vinul. Când și-a revenit întru sine, a deschis ușa și i-a văzut pe toți foarte tulburați.

Părintele Ilarion l-a luat la chilia sa și a început să-l liniștească, explicându-i ce se întâmplase. I-a spus că aceasta i-a făcut-o diavolul din invidie, deoarece nu suportă slujirea sa cea plină de râvnă. Au vorbit mult timp împreună, până ce monahul s-a liniștit cu totul. Dimineața, după slujbă, monahul s-a apropiat de părintele Ilarion, voind să continue discuția despre cele întâmplate noaptea, dar acela i-a răspuns limpede că nu înțelege nimic. Părintele Theonas s-a răzvrătit, zicând:

– Cum așa, după ce toată noaptea am stat de vorbă?

– Nici eu nu știu cum am vorbit, a răspuns starețul prin părintele Sava. Domnul, văzând nevoia ta, a făcut să înțelegi cuvintele mele, ca și când aș fi vorbit rusește. Cu adevărat, nu știu cum am vorbit.

La mare nevoie, când nu avea aproape pe ucenicul său sau pe altcineva care să cunoască turcește, părintele Ilarion vorbea și grecește.

Adormirea Părintelui Ilarion

Din vârsta copilăriei, părintele Ilarion avea mare evlavie și dragoste către Sfântul Gheorghe care, precum mărturisea părintele Sava, îi apărea și l-a ocrotit în toată viața sa. A fost botezat într-o biserică a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe și și-a petrecut primii ani ai vieții, chiar și adolescența, la mănăstirile Tabakin și Tzursk, care aveau de asemenea hramul Sfântul Gheorghe. La sfârșit, s-a învrednicit să adoarmă întru Domnul sub acoperișul lui – într-o chilie cu o biserică închinată tot sfântului.

Cu o zi înainte de adormirea sa, starețul l-a lăsat pe părintele Sava să slujească la Chilia Sfântului Dimitrie. Îndată ce a rămas singur, starea sa s-a agravat și a început să se roage. Mai târziu, părintele Sava zicea că aflându-se departe, a auzit vocea starețului chemându-l: „Sava, Sava, Sava!”.

Întorcându-se, l-a găsit cu desăvârșire istovit; când l-au cuprins durerile morții, zicea:

– Slavă lui Dumnezeu! Am vrut moarte mucenicească, dar Domnul nu m-a învrednicit. Mi-a trimis însă boală ce poate fi ceva mai mult decât mucenicia

dacă sufăr cu stăruință și credință în voia dumnezeiască.

Pe 14 februarie 1864 părintele Ilarion a adormit în Domnul. După aceasta, părintele Sava a mutat pe ascuns moaștele și le-a îngropat în Schitul Cinstitului Înaintemergător de la Iviron. Presimțindu-și moartea, este posibil ca starețul să fi lăsat poruncă ucenicului să nu-i îngroape trupul la Russikon, de care aparținea chilia, ci într-un loc necunoscut pentru ruși, temându-se ca nu cumva să-l cinstească ca pe un sfânt.

(În însemnările părintelui Sava nu s-au găsit alte amănunte despre ultimele clipe ale starețului Ilarion).

Se pare că părintele Sava a descoperit taina despre îngropare monahului Visarion – ucenic al părintelui Benedict, prietenul deja adormit al părintelui Ilarion – și, poate, și altor monahi apropiați ai starețului. Părintele Visarion aproape imediat după adormirea starețului a vrut să meargă la mormânt pentru a se ruga.

În noaptea dinainte, i-a apărut starețul său, părintele Benedict, și l-a întrebat:

– Pentru ce te pregătești?

– Să merg la mormântul părintelui Ilarion, a răspuns el, plângând nemângâiat.

– De ce să mergi la mormânt? Bătrânul Ilarion n-a murit.

– A adormit; am auzit-o de la ucenicul său și de la mulți alții care au fost de față, a continuat părintele Visarion.

– Părintele Ilarion n-a murit, ci trăiește, l-a încredințat cu stăruință părintele Benedict și l-a rugat să nu creadă toate câte aude.

– Ce este asta, părinte? Râzi de mine? a spus părintele Visarion.

– Părintele Ilarion este viu și se află împreună cu Sfântul Atanasie Athonitul, a răspuns cu siguranță părintele Benedict.

Părintele s-a deșteptat și a simțit că sufletul i se umple de bucurie. Apoi a ajuns la mormântul părintelui Ilarion și a povestit vedenia sa părintelui Sava.

Mutarea moaștelor starețului Ilarion

Printre manuscrisele referitoare la ascetul georgian s-a găsit și următoarea întâmplare minunată, cu data 18.06.1867.

Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Tu ești Dumnezeu, Care faci minuni! (Ps. 76, 13)

Iată, s-a împlinit și așteptarea noastră; orișicât a ascuns ucenicul moaștele părintelui Ilarion, Dumnezeu le-a descoperit și le-a slăvit, iar cauza arătării a fost următoarea:

Printre aghioriții greci a început să se răspândească vestea cum că pământul n-a primit trupul starețului, lucru ce se socotește semn rău, și din această cauză ucenicul nu vrea să-l dezgroape la sorocul de 3 ani. Când au auzit aceasta părinții Schitului, l-au îndemnat pe părintele Sava să scoată și să arate tuturor moaștele, așa încât să se oprească jignirea; altfel, păcatul va pica asupra sa.

Părintele Sava a cedat și a adunat patru oameni pentru dezgroparea și mutarea moaștelor, în vreme ce el a rămas la chilie pentru a se ruga.

Pe 25 mai 1867, la privegherea Înălțării Domnului, monahii au făcut dezgroparea și, pe durata ei, au simțit o deosebită mireasmă ce i-a însoțit și cât

timp au dus moaștele la Schitul Mica Sfânta Ana. Ajungând la Coliba Sfintei Învieri, mireasma a devenit atât de puternică, încât toți cei prezenți – 4 ruși și 70 de greci – au rămas uimiți.

După mutarea moaștelor, un pustnic a avut vedenia următoare: la ora 5 a prânzului – ora bizantină – deasupra Colibei Sfintei Învieri a văzut o sferă asemănătoare soarelui care strălucea schimbându-și locul, fără a se îndepărta. Aceasta a durat cam o oră. Monahul s-a gândit să dea de știre și altora, pentru a vedea neobișnuitul fenomen, dar îndată sfera a dispărut. Presupunând că s-ar face mutarea moaștelor părintelui Ilarion, din dragoste pentru cel adormit și pentru neobișnuita vedenie, a mers în grabă la popa Sava. I-a povestit vedenia, iar popa Sava i-a spus cele despre dezgropare și i-a arătat moaștele.

Bătrânul Gavriil Dionisiatul menționează ceva asemănător cu vedenia pustnicului:

„Dumnezeu, vrând să-l slăvească pe tainicul său atlet, a binevoit ca pentru trei ani de zile să apară în fiecare vineri deasupra Colibei Învierii o lumină cerească pe care o vedeau mulți părinți din schitul aflat de cealaltă parte. Aceasta s-a întâmplat deoarece pururea-pomenitul stareț în toată viața sa călugărească postea cu desăvârșire vinerea, fără a bea nici apă.”

Părintelui Ilarion i-a urmat popa Sava, supranumit Duhovnicul. Starețul său spusese, înainte de a adormi, bătrânilor de la Mănăstirea Sfântul Pantelimon:

– Nu-l înscrieți la chilie pe părintele Sava, nu vrea să rămână aici. S-a obișnuit la Mica Sfânta Ana și îi dau binecuvântare să trăiască acolo.

Astfel, îndată după adormirea starețului, părintele Sava s-a întors la Coliba Învierii, unde a trăit până în 1908, când s-a odihnit întru Domnul.

Povestiri ale părintelui Sava despre părintele Ilarion

Cândva a fost scăpat liber în Sfântul Munte un câine turbat. Orișicât s-au străduit serdarii, n-au putut să-l prindă.

Repezindu-se la animale și la oameni, câinele a ajuns și la chilia părintelui Ilarion, care l-a văzut de la fereastră și l-a strigat pe părintele Sava să aducă sfoară. Neînțelegând bine porunca starețului²⁶ (În limba greacă, cuvântul câine (σκυλι) se poate confunda cu cuvântul sfoară (σχοινή).), ucenicul a socotit că i s-a poruncit să îl aducă pe câine. A alergat fără a gândi nimic și l-a apucat pe câine de ureche, gata fiind a i-l aduce. Părintele Ilarion a văzut însă spumă la botul animalului și s-a înfricoșat. L-a certat deci pe Sava și i-a spus să-l lase îndată. Câinele a fugit fără a-i face rău ucenicului, și în curând serdarii l-au prins și l-au omorât.

Monahul Chiril de la Noul Schit, a cărui tundere fusese făcută de un arhiereu ce trăia la Caries, avea un frate care a plecat să-și rânduiască în lume ceva treburi și urma să se întoarcă, pentru totdeauna, în Sfântul Munte; acesta s-a încredințat însă că problemele erau atât de încurcate, încât nu-i îngăduiau împlinirea grabnică a dorinței sale. A trimis deci o scrisoare fratelui său, părintele Chiril, rugându-l să meargă să-l ajute, temându-se ca nu cumva, în caz contrar, să rămână pentru totdeauna în lume.

Părintele Chiril a mers la arhiereu, care era și starețul său, pentru a-i cere

binecuvântarea, dar acesta nu i-a dat-o. A mers și la alți duhovnici, dar fiecare le zicea pe ale sale, încât, la sfârșit, nu mai știa ce să facă. L-a vizitat și pe părintele Ilarion, care l-a ascultat cu atenție și, cunoscând prin Duhul ce dezlegare va avea acest lucru, i-a zis:

– Mergi din nou la starețul tău și să-i spui toate. Dacă acum îți îngăduie, nu ezita să mergi să-l ajuți pe fratele tău.

Părintele Chiril a ascultat. Arhiepiscopul, cu toate că mai înainte refuzase atât de hotărât, acum i-a dat îndată binecuvântarea sa. Plecând de la starețul său, părintele a coborât la Dafni, de unde trebuia să plece cu vaporul către casă. S-a ridicat însă o atât de puternică furtună, încât s-a înfricoșat și s-a gândit, în același timp, dacă nu cumva nu este binecuvântată de la Dumnezeu călătoria. S-a întors deci și i-a descoperit starețului gândul său, iar acesta l-a liniștit și l-a încurajat. Pregătit acum pentru plecare, părintele Chiril l-a vizitat mai întâi pe părintele Ilarion. Deoarece nu l-a găsit, a atârnat la ușa sa un pachet cu pesmeți și a plecat.

Întorcându-se, părintele Ilarion a găsit pachetul și i-a spus părintelui Sava:

– Pesmeții i-a lăsat părintele Chiril. A trecut pe aici, dar acum deja călătorește. Bine a făcut, căci le va rândui pe toate cu folos. Va tunde în monahism și o călugăriță, și îl va aduce și pe fratele său în Sfântul Munte.

Într-adevăr, părintele a mers acasă, a rânduit toate problemele și a tuns-o călugăriță pe sora sa. În continuare, s-a întors cu fratele său în Sfântul Munte și îndată s-au îndreptat spre părintele Ilarion pentru a lua binecuvântarea lui. Până a ajunge, pe tot drumul, fratele său a simțit o mireasmă de nedescris, iar părintele Chiril mărturisea că starețul georgian i-a prezis și multe altele, care toate s-au împlinit.

Celui în care avea încredere, părintele Ilarion i se descoperea mai mult. Spre exemplu, schimnicul Nicodim, care era bulgar și trăia în Mănăstirea Costamonitu, l-a avut duhovnic mai mult de 15 ani și îl respecta mult pentru că vedea la el bogăția de har. În ziua adormirii duhovnicului său, părintele Nicodim s-a gândit: „Cum, de-atâția ani mergând pentru spovedanie, n-am cerut să-mi citească părintele Ilarion rugăciunea de iertare?”. S-a hotărât deci ca data viitoare să-i ceară oricum; a doua zi deja l-a vizitat, dar a aflat că părintele Ilarion deja plecase spre veșnicie.

Trei zile mai târziu, după fierbinte rugăciune pentru cel adormit, a ațipit ușor la slujba utreniei și i s-a arătat părintele Ilarion cu chipul foarte frumos, luminos și vesel.

– Nu te necăji, i-a spus, că nu ți-am citit rugăciunea. Mergi la părintele Sava, ți-o va citi el.

În aceeași zi părintele Nicodim și-a luat traista și a mers la Chilia Sfântului Gheorghe, pe cunoscutele cărări. Acolo l-a găsit pe părintele Sava așteptându-l în biserică; avea epitrahilul pus și ținea în mâini moliftelnicul deschis.

– Pe tine te aștept! i-a zis. Mi-a dat poruncă starețul să-ți citesc rugăciunea de iertare.

Cu același monah – părintele Nicodim – s-a mai întâmplat și altceva. Era odată la Catisma Sfântului Iacob, fratele Domnului, împreună cu un ieromonah. Discutând mult despre diferite probleme duhovnicești, fără a-și da seama, au lungit discuția până seara târziu. Când au terminat, părintele Ilarion a spus:

– Acum să mergeți, cu ajutorul lui Dumnezeu!

Noaptea era întunecată – fără lună – și ei se nelinișteau, gândindu-se cum vor merge pe un întuneric așa de mare. Din respect însă pentru stareț n-au îndrăznit să grăiască împotriva și au pornit. Îndată ce au ajuns la ieșirea din Catismă și au început să coboare spre cărarea abruptă și șerpuitoare, a strălucit brusc o lumină puternică, de parcă era prânzul. Astfel au ajuns până la Mănăstirea Dionisiu.

Într-o vreme în care bântuia holera, când peste tot în jurul Sfântul Munte era carantină (pentru control medical), un vârtej a adus la Mănăstirea Dionisiu un vapor plin cu mireni. Călătorii au voit să ancoreze și să aștepte la arsana până ce va trece furtuna. Din cauza epidemiei, monahul de la arsana nu putea să-i lase să aștepte la țarm fără binecuvântare; egumenul a dat poruncă să nu le îngăduiască a rămâne, ci să meargă la Dafni pentru control. Oamenii s-au străduit să explice că, din cauza furtunii și a nopții – deja se întuneca –, n-ar putea să plutească până acolo. Aceasta era vădit, dar au fost refuzați categoric și li s-a împins barca înapoi spre larg. Astfel, cu mare greutate au fost nevoiți să vâslească până la mănăstirea vecină.

Câțiva din obște s-au răzvrătit împotriva egumenului și au mers la părintele Ilarion să-i povestească ce s-a întâmplat. Acesta i-a liniștit și le-a spus că Domnul îl va pedepsi pe egumen pentru a se înțelepți; va îngădui să fie lovit de o boală dureroasă care va ține trei zile. De asemenea, deoarece și alți monahi s-au învoit la îndepărtarea bărcii, se va petrece și o altă nenorocire spre folosul tuturor.

Într-adevăr, după trei zile egumenul s-a îmbolnăvit de gât și suferea atâta, încât își arăta durerea gemând. Când s-a întremat, câțiva din obște au plecat la pescuit, luând cu ei toate năvoadele mănăstirii.

Ziua era liniștită, dar deodată a izbucnit un vârtej și atât s-a tulburat marea, încât monahii au căzut în barcă și au rămas ca paralizați. În continuare, apele i-au aruncat la țarm, barca s-a făcut o mie de bucăți, năvoadele s-au pierdut iar pescării de-abia s-au salvat. Nenorocirea însă nu s-a terminat. Și altă barcă, care plecase s-o ajute pe prima, a fost răsturnată de furtună și s-a scufundat.

Părintele Averchie, ieromonah la Mănăstirea Dionisiu, era în fruntea călugărilor care s-au răsculat pentru lipsa de grijă la pregătirea prescurilor. Acesta a fost cel dintâi care a povestit părintelui Ilarion aceasta, iar părintele a fost de acord cu râvna sa pentru această lucrare plăcută lui Dumnezeu și l-a îndemnat să rămână statornic în părerea sa.

Egumenul, după ce i-a liniștit pe ieromonahi făgăduind că va pune rânduială la prescurărie, a început să-l prigonească pe părintele Averchie – ca fiind vinovat de răzvrătire, și voia să-l izgonească din mănăstire. Ieromonahul a mers iarăși la părintele Ilarion și i-a vorbit despre necazul său.

– Tu te-ai îngrijit de lucrurile lui Dumnezeu, a răspuns starețul. Deci nu te teme! Chiar și dacă te izgonesc, pentru râvna ta Domnul îți va da orice îți trebuie.

După aceste cuvinte de mângâiere, părintele Averchie s-a liniștit, era deci pașnic chiar și când l-au izgonit din obște. Tot ceea ce i-a spus părintele Ilarion s-a împlinit, căci, într-adevăr, a mers la Schitul Sfântului Pantelimon, care ține de Mănăstirea Cutlumuș, și acolo i-au dat de toate: și chilie, și pâine și orice altceva necesar.

A trecut puțin timp și s-a întâlnit iarăși cu părintele Ilarion care i-a spus că

nu trebuie să se necăjească pentru că este prigonit, pentru că Domnul îi fericește pe cei prigoniți pentru dreptate; pentru răbdarea sa – deoarece rămăsese statornic în reduta adevărului fără a-i fi milă de sine însuși – îi va da chiar camere spațioase ca palatele împărătești, unde Îl va binecuvânta.

Ce s-a întâmplat apoi? În curând au venit la părintele Averchie bătrânii Mănăstirii Constamonitu și l-au rugat să fie egumenul lor. La instalare, părintele Averchie a socotit de cuviință să aibă lângă el pe părintele Ilarion, pentru ca acesta să-i binecuvânteze noua viață și să-i dea canon – cum trebuie să călăuzească frățimea. L-a trimis deci pe părintele Nicodim bulgarul să-l invite.

Egumenul l-a primit cu bucurie pe invitat (părintele Ilarion).

Părintele Ilarion, văzând întru Duhul viitorul, înainte de a asculta ceva a stat și a început să vorbească în pilde, folosind exemplul proorocului Samuil (I Împ. 15, 7–28). A spus că Domnul a poruncit lui Saul, împăratul lui Israel, să se ridice împotriva lui Amalic, care adusese multe nenorociri israeliților. Când „poporul ales” a ieșit din Egipt și înainta către pământul făgăduinței, Dumnezeu a dat poruncă prin proorocul Samuil să nu fie miluit nimeni – nici boier, nici împărat, și să nu păstreze nici o pradă.

Saul l-a învins pe împăratul lui Amalic – Agag, dar n-a împlinit porunca Domnului; nu l-a omorât adică pe împărat, nici animalele lor, ci le-a îngăduit israeliților să le păstreze pe cele mai bune. Când s-a întors și a vrut să aducă jertfă la Galgala, Domnul a dat poruncă lui Samuil să-l mustre în fața tuturor, zicându-i că se ia de la el împărăția și se dă altuia mai vrednic.

– Același lucru – a spus părintele Ilarion noului egumen – se va întâmpla și cu tine!

În continuare a intrat în biserică și, după sfârșitul slujbei, și-a luat rămas bun de la ei și s-a întors la Catismă.

Puțin mai târziu, egumenul Averchie s-a gândit să meargă la Mănăstirea Dionisiu pentru a se împăca cu egumenul care îl izgonise. Așa precum s-ar fi căzut, ar fi trebuit numai să-și ceară iertare pentru jignire. Din dorința de a plăcea oamenilor însă a luat asupra sa toată vina pentru răzvrătire și, nesincer, a întărit că egumenul a avut dreptate. Purtarea lui s-a făcut cunoscută aproape în tot Sfântul Munte, iar Domnul a îngăduit să cadă și acesta în aceeași ispită ca și Saul. După o mică perioadă de timp, obștea Mănăstirii Constamonitu, pentru o oarecare greșală, i-a ridicat stăpânirea. Împăratul Saul a fost lipsit de împărăție, iar egumenul Averchie de stăreție.

Cândva părintele Ilarion a povestit o întâmplare pe care sigur o trăise el însuși, dar pe care a prezentat-o ca și cum ar fi fost vorba despre altul: un călugăr zăvorât, ieșind odată din adăpostul său, l-a văzut pe diavol ca un monah stând și plângând foarte jalnic. Fără a pricepe cursa demonică, s-a purtat cu multă compătimire și l-a întrebat care era motivul tânguirii. Duhul cel viclean a răspuns că 30 de ani încheiați l-a rugat pe Domnul să-i ierte un păcat, dar Domnul nu-l ierta. A continuat deci să se vaite, iar ascetul l-a mângâiat precum a putut pe cel, chipurile, monah.

Întorcându-se la adăpostul său, același demon l-a atacat, înțepându-l cu acest gând: „Uite, acest om pentru un singur păcat plânge de atâția ani și nu-L poate întoarce pe Domnul să se milostivească de el, pe când tu, care ai păcătuit din tinerețe, ce mai aștepti, de vreme ce ai mâniat atâta pe Dumnezeu, și pentru tine nu mai există iertare! Ce faci aici? Îți pierzi timpul!”. Domnul cel milostiv însă nu l-a lăsat pe robul Său să pice în cursele diavolești; în aceeași clipă monahul zăvorât a auzit un glas care-i spunea:

– Să nu crezi diavolului care te ispitește. Mergi și spune-i că nu treizeci de ani pot curăți pe om de un păcat, ci chiar numai trei ore de pocăință adevărată sunt de-ajuns pentru a-l izbăvi din toate păcatele lumii. Și pe tine, satano, Domnul te-ar primi dacă te-ai pocăi.

Călugărul a ieșit, i-a spus acestea demonului iar el, râzând sarcastic, a zis:
– A, bătrâne, m-ai recunoscut! și îndată s-a făcut nevăzut.

Când părintele Ilarion trăia încă în peșteră, l-a vizitat un oarecare pustnic. După ce au discutat puțin despre cele duhovnicești, au gustat puțină pâine proaspătă – pe care o adusese vizitatorul, care, înainte de a pleca, i-a făgăduit că va reveni curând.

L-a vizitat din nou însă după o lună, și și-a cerut iertare pentru întârziere. Starețul s-a mirat.

– Pentru ce lucru vorbești? Care patru săptămâni? N-ai fost ieri aici și am vorbit despre asta și asta?

Neînțelegându-se între ei, stareții țineau fiecare pe a lui. Părintele Ilarion și-a adus aminte de pâinea proaspătă din care gustaseră în ziua trecută, și a mers să aducă restul. N-a găsit însă decât pâine veche și tare ca piatra. Atunci s-a încredințat că pustnicul avea dreptate.

Poate că în tot acest timp părintele Ilarion se găsisese în extaz duhovnicesc și uitase toate cele pământești...²⁷ (Acest text, tradus de părintele Evloghie Munteanu, a fost tipărit inițial în volumul ieromonahului Antonie File de Pateric din Împărăția monahilor, care a fost tipărit de Editura Christiana în anul 1999. Ieromonahul Antonie a tipărit și separat o lucrare despre viața Cuviosului Ilarion, sub titlul Viața și nevoințele „bătrânului” Ilarion Georgianul (Mănăstirea Sfânta Treime, Jordanville, New York, 1985).)



XVII.

NOII MĂRTURISITORI GEORGIIENI **(Acest text a fost scris de părintele Alexie** **Kșutașvili-Lenski.)**

Secolul XX va rămâne în istoria omenirii ca unul marcat prin apariția unei noi ideologii și a unui nou sistem politic care s-a caracterizat prin totalitarism și dictatură. Comunismul, în numele unei idei utopice, va persecuta spre a distruge tot ceea ce înseamnă cultură și tradiție strămoșească, cu scopul de a crea un om depersonalizat, gol intelectual și spiritual, dar în schimb ușor de manipulat. Cea mai mare problemă de rezolvat pentru noii eliberatori și aducători de fericire a fost distrugerea Bisericii, văzută drept factorul principal de conștientizare națională și spirituală a oricărui popor. De aceea se dărau

biserici, se desființau mănăstiri, clericilor li se interzicea să slujească. Dar pe toată întinderea noului și artificialului spațiu ideologic oamenii nu s-au lăsat înșelați, ci s-au revoltat pentru apărarea țării și credinței. Au început persecuțiile. Un istoric modern spune că, din timpurile împăratului Dioclețian Biserica Ortodoxă n-a mai cunoscut o prigoană atât de crudă și de sângeroasă ca în timpul regimului comunist.

Biserica Ortodoxă Georgiană a împărtășit aceeași soartă cu alte Biserici surori din răsăritul Europei și a dat mii de martiri care s-au jertfit în lupta contra dușmanului numit ateism. Mai jos vom prezenta doar câteva personalități din perioada aceea de persecuții religioase și astfel vom încerca să arătăm suferința și lupta Bisericii pentru existența ei și a poporului georgian.

Patriarhul Catolicos Ambrozie I (Helaia) s-a născut în anul 1861, a făcut Seminarul Teologic din Tbilisi, a fost hirotonit preot în anul 1885 și a slujit într-o parohie din Georgia. În anul 1887 pleacă pentru studii în Rusia, unde devine student la Academia Teologică din Kazan. Încă fiind student în anul trei, se călugărește luându-și numele de Ambrozie (numele de mirean fiind Visarion). În octombrie 1917, după restabilirea autocefaliei Bisericii Georgiei, este hirotonit episcop al Cicondidului (Georgia). În anul 1921 devine Patriarh Catolicos a toată Georgia, în perioada cea mai grea din istoria Bisericii Ortodoxe Georgiene, când, pe 25 februarie același an, țara este ocupată de armata Rusiei socialiste și în Georgia se instaurează regimul comunist. Prea Fericitul Ambrozie a fost unul dintre primii care au ridicat vocea împotriva regimului bolșevic ateist.

În anul 1922, între 10 aprilie și 19 mai, la Genova (Italia) a fost organizată o Conferință Mondială la care au fost prezenți delegați din 29 de țări. Conferința avea ca scop, printre altele, să cerceteze situația economică și politică din Rusia Socialistă, având-o în vedere ca un potențial partener de afaceri. Și tocmai în acest moment important pentru Rusia comunistă, la dezbateri a răsunat cuvântul Patriarhului Catolicos a toată Georgia, Ambrozie I, prin memorandum-ul său trimis la această conferință, în care descria în amănunt toată situația politică, socială și religioasă creată în Georgia de regimul comunist rus. Mai jos prezint partea finală a acestui memorandum:

„Cu tot curajul și fără exagerare spun că toate aceste evenimente și experimente fără nici o rațiune pe care le fac sovieticii asupra poporului meu vor duce inevitabil la nimicirea sa fizică, la imoralitate și sălbăticie duhovnicească! I se fură pământul strămoșesc care este udat de sângele și plin de oasele strămoșilor noștri, pământ care în prezent se dă altora, veniți din alte țări. [...]. Poporului i se umilește și i se persecută limba maternă, i se înjosește cultura națională; în fine, îi pângăresc Sfânta Sfintelor – credința, și, sub steagul libertății conștiinței, poporului nu i se dă voie să-și îndeplinească toate nevoile religioase; clericii sunt foarte persecutați; Bisericii, cea care întotdeauna a fost factorul hotărâtor în întărirea și înălțarea conștiinței naționale, i se iau azi toate drepturile, încât n-are nici măcar voie, cu osteneala sa proprie, să-și agonisească hrana și cele necesare traiului zilnic al slujitorilor ei.

Într-un cuvânt, poporul suferă, dar n-are voie să spună nimic. De aceea, fiind în această stare, socotesc ca o îndatorire arhierească a mea proprie să spun în fața lumii: eu, ca reprezentant al Bisericii, nu intru în discuțiile de apreciere și de reglementare a anumitor sisteme politice. Dar nu pot să nu doresc poporului meu să aibă o anumită formă de conducere a statului care ar fi mai favorabilă pentru dezvoltarea și renașterea lui culturală. De aceea revendic:

– neîntârziat să fie retrasă armata ocupantă rusă afară din granițele Georgiei, și să fie garantată siguranța teritoriului național.

– să i se dea posibilitatea poporului georgian să-și decidă singur viața proprie, să promoveze forme ale vieții politice care sunt cele mai potrivite și care să fie responsabile pentru evoluția spirituală, păstrarea tradiției și culturii naționale.”

În anul 1924, pe 10 martie, a început procesul împotriva Patriarhului Ambrozie și a celorlalți membri ai Sfântului Sinod. Ei au fost acuzați de trimiterea memorandumului la Conferința de la Genova, ascunderea tezaurului bisericesc și neparticiparea la acțiunea de confiscare a unei biserici (Paraclisul Academiei Militare) de către statul comunist.

Prezint câteva mesaje rostite de Prea Fericitul Ambrozie în fața judecătorilor săi în timpul procesului, care arată, la fel, dramatismul situației în care se afla pe atunci Biserica și țara:

„Pe noi, întreg Sfântul Sinod, ne-au găsit vinovați că n-am realizat porunca Guvernului și n-am participat la confiscarea Paraclisului Academiei Militare și că n-am vrut să dăm cu mâinile noastre această biserică spre folosirea ei în scopuri laice. Sfântul Sinod a socotit acest lucru inacceptabil și aceasta i s-a socotit ca trădare, instigare la răscoală etc.

Religia nu este creată de nici un stat. Ea are o temelie independentă a existenței sale. De aceea, Biserica și statul sunt două instituții cu funcții diferite. În misiunile lor, amândouă merg independent. În Evanghelie este scris: Dați Cezarului ce este al Cezarului, și lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu. Statul nu intră în viața interioară a Bisericii, mai ales când ele sunt despărțite. Și dacă Bisericii i s-au luat drepturile de persoană juridică, totuși rămâne o singură sferă de activitate liberă, un singur colț neatins – Sfânta Sfințelor – unde statul nu are voie să intre. Aceasta este viața sa lăuntrică religioasă, pusă sub canoane și reguli date de la Dumnezeu. Dacă cineva dintre slujitorii Bisericii o să le încalce pe acestea, va fi trădător al credinței. De aceea, în situația aceasta, după cum ne spune legea creștină, noi suntem datori să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni (cf. Fapte 5, 29). Aceste norme ale vieții bisericești, aceste relații dintre Biserică și stat sunt stabilite prin lege în orice altă țară creștină, și nu ne-am gândit că Guvernul nostru n-o să le aibă în vedere.

Tocmai din acest punct de vedere noi am și zis că această poruncă a fost inacceptabilă pentru noi. Pentru că, împlinind-o, noi am fi devenit trădători ai credinței și ai poruncilor dumnezeiești. De când s-a instalat Guvernul comunist, în Georgia s-au desființat 1200 (!) de biserici. Unele dintre ele au fost distruse complet, dar despre nici una dintre ele n-a fost anunțată conducerea Bisericii de către Guvern. Atunci, de ce confiscarea Paraclisului Academiei Militare ar fi fost imposibilă fără prezența delegaților Sfântului Sinod?

Credința este o necesitate spirituală pentru popor. Rezultatul prigoanelor este că această foame duhovnicească se va face tot mai puternică. Ea se va adânci odată cu intensificarea efortului de ștergere a sentimentului religios din conștiința națională. Așa a fost peste tot, așa va fi și la noi. Georgia nu va face excepție. Atunci oamenii vor avea nevoie de biserici, icoane, veșminte. Cine le va reda atunci bisericile distruse, cine le va înapoia veșmintele, icoanele și celelalte lucruri necesare pentru viața Bisericii?

În sfârșit, spun că eu am îndeplinit datoria mea, iar cum o să privească Tribunalul Suprem la activitatea mea de apărare a intereselor naționale, aceasta ne-o va arăta verdictul pe care îl va pronunța. Verdictul va demonstra dacă într-adevăr Guvernul sovietic asigură dreptul națiunilor la

autodeterminare sau aceasta este doar un ideal a cărui realizare se va face doar într-un viitor necunoscut. Oricum, așa cum strămoșilor noștri li se părea dulce primirea suferințelor pentru patrie și credință, la fel de dulce îmi va fi și mie această pedeapsă pe care mi-o va da Tribunalul Suprem pentru că n-am tăcut în ceea ce privește apărarea Bisericii naționale și libertății poporului georgian. Aceasta va fi încununarea crucii pe care o port de o viață, anume de 37 de ani de când slujesc lui Hristos.

Vocea înălțată de către mine pentru apărarea intereselor naționale și sentința dată mie de către Tribunalul Suprem vor găsi loc în inima fiecărui georgian care încă n-a pierdut credința și dragostea de patrie. De aceea mă consider fericit. Și, ca un credincios, voi spune – să fie voia lui Dumnezeu! – și mă adresez vouă cu cuvintele lui Hristos: Fiice ale Ierusalimului, nu mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă și pe copiii voștri (Luca 23, 28)."

În anul 1924, pe 19 martie, la ora 20, Tribunalul Suprem a dat următoarea sentință: Patriarhul Catolicos Ambrozie, același cu Visarion Helaia, este condamnat la închisoare – 7 ani, 9 luni și 28 de zile, regim aspru și confiscarea averii. Alți membri ai Sfântului Sinod au fost de asemenea condamnați cu diferite pedepse.

În același an, în diferite zone ale țării a început revolta populației contra regimului comunist-dictatorial. Astfel, sub presiunea poporului, Guvernul a fost nevoit să cedeze, iar în luna aprilie a dat o amnistie prin care, după doi ani de închisoare, erau eliberați toți membrii Sfântului Sinod. Dar bătrânul și mult chinuitul Prea Fericit Ambrozie n-a mai trăit mult, trecând la cele veșnice în anul 1927.

În anul 1994, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Georgiene a hotărât canonizarea Patriarhului Catolicos a toată Georgia, Ambrozie I, ca Sfânt Mărturisitor; tot atunci a fost stabilită și ziua de prăznuire a sa pe 16 martie.

Printre alți membri ai Sfântului Sinod judecați împreună cu Prea Fericitul Ambrozie a fost și Mitropolitul Kutaisului, Nazarie. Înalt Prea Sfințitul Nazarie s-a născut în anul 1872, în familia unui preot. Urmează studii la Seminarul Teologic din Tbilisi. În anul 1893 este hirotonit preot. După moartea soției și a celor două fiice, în 1904 se călugărește, luându-și numele de Nazarie (numele de mirean fusese Iosif). Iar în anul 1918, pe 17 noiembrie, a fost hirotonit episcop și instalat ca Mitropolit al Kutaisului.

La procesul sus-amintit împotriva membrilor Sfântului Sinod, Î.P.S. Nazarie s-a arătat ca unul dintre cei mai riguroși apărători ai Bisericii și patriei. La întrebarea judecătorului – de cine a fost ascuns tezaurul bisericesc – Mitropolitul Nazarie a răspuns fără frică – de tâlharii cei răi – referindu-se la conducerea țării de atunci. Sentința Tribunalului Suprem pentru Î.P.S. Nazarie a fost cea mai dură, anume condamnarea la moarte.

După amnistia sus-amintită, Î.P.S. Nazarie a fost eliberat în luna aprilie 1924, împreună cu alți membri ai Sfântului Sinod. Dar pe 27 august același an, fiind într-o misiune pentru sfințirea unei biserici, într-o comună nu departe de orașul Kutaisi, la miezul nopții, Mitropolitul Nazarie împreună cu alți 4 clerici au fost atacați și arestați de către miliția comunistă. Au fost molestați, apoi întemnițați și batjocoriți de către paznicii închisorii. După aceea, fără nici o judecată, Mitropolitul Nazarie împreună cu cei 4 clerici: preot Simon (Mcedlidze), preot Gherman (Geageanidze), preot Ierotei (Nicoladze) și diacon Visarion (Cuhianidze), au fost duși într-o pădure de lângă orașul Kutaisi și asasinați prin împușcare.

În anul 1994, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Georgiene a hotărât

canonizarea Înalt Prea Sfințitului Nazarie, ca și a tuturor celor ce au suferit prigoană din partea regimului totalitar ateu comunist, numindu-i pe toți aceștia Sfinții noi mucenici, iar prăznuirea lor făcându-se în 14 zile ale lunii august.

În încheiere, ar fi spre folos să amintim ultimele cuvinte ale Prea Fericitului Ambrozie, rostite în fața judecătorilor săi: „Sufletul meu este al lui Dumnezeu, inima a Patriei, iar trupul meu vi-l dau vouă.”

Fie ca prin rugăciunile lor, Domnul Dumnezeu să Se milostivească și de sufletele noastre. Amin!

CUPRINS

Continut:

I. INTRODUCERE

II. BISERICA ORTODOXA A GEORGIEI

III. SFÂNTA NINA, CEA ÎNTOCMAI CU APOSTOLII

IV. SFÂNTA MUCENIȚĂ SUZANA

V. CEI NOUĂ SFINȚI MUCENICI-COPII DIN KOLA

VI. SFÂNTUL IOAN ZEDAZNELI

VII. SFÂNTUL SISOE ZĂVORÂTUL

VIII. SFÂNTUL DAVID GARENGELI

IX. SFÂNTUL MUCENIC AVIV, EPISCOPUL NEKRESEI

X. SFÂNTUL MUCENIC ABO

XI. SFÂNTUL GRIGORIE HANGELI

XII. SFÂNTUL MUCENIC GOBRON ȘI CEI O SUTĂ TREIZECI ȘI TREI DE MUCENICI

XIII. SFÂNTUL MUCENIC SALVA ȘI CEI O SUTĂ DE MII DE MUCENICI

XIV. SFÂNTA MARE MUCENIȚĂ KETEVAN

XV. CEI ȘASE MII DE SFINȚI MUCENICI

XVI. CUVIOSUL ILARION GEORGIANUL

XVII. NOII MĂRTURISITORI GEORGIENI (Acest text a fost scris de părintele Alexie Kșutașvili-Lenski.)

